

Onsdagen den 8 maj

Kl. 09.00–19.58

Välkomsthälsning

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Innan vi inleder debatten vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att vi bland åhörarna vid dagens debatt har ordföranden i franska senatens finansutskott, Vincent Éblé, tillsammans med senatorer från utskottet.

I would like to greet the President of the Senate Committee on Finance of the French Republic, His Excellency Mr Vincent Éblé, and his delegation and wish them a warm welcome to the Gallery and to the Swedish Parliament.

I would also like to welcome the other distinguished members of the diplomatic corps attending today's debate between party leaders. Welcome to the Swedish Parliament!

§ 1 Partiledardebatt med anledning av val till Europaparlamentet

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Författaren Frans G. Bengtsson påpekade en gång att i varje århundrade har folk tyckt att deras egen tidsålder är lite extra bedrövlig. Han hittade en frankisk krönikör som redan på 1600-talet skrev: Världen är i sin ålderdom, och människors förstånd är förlorat. Kanske är detta en liten tröst när vi ser på Europa i dag, för visst kan det se ut som att vår kontinent på sin ålders höst bara upprepar sitt förflutna.

Vi har nu regeringar i EU:s medlemsländer som kallar sig både konservativa och socialistiska demokrater, men de avbryter och motarbetar antikorrupsionsarbete. De stärker sin makt över domare, konstitutionsdomstolar och enskilda rättsfall. De tar kontroll över statliga medier, låter kritiska medieröster tystas och pekar ut delar av civilsamhället som utländska agenter. Detta är inga små, enstaka detaljer – korruption, kontroll av domstolar och tystande av medier är vålnader från Europas förflutna som går igen.

Samtidigt mobiliserar högerextremisterna i Europaparlamentet. De använder inte bara parlamentet som en plattform för sina konspirationsteorier och sitt hat, utan de röstar emot förslag om att stärka löntagares rättigheter. De vill inskränka kvinnors rätt till sin egen kropp, och de vill inte bara stoppa arbetet för att möta klimathotet – de förnekar att hotet över huvud

taget finns. Många av dem vill inte bara försvaga eller förlama EU:s arbete, utan de vill splittra unionen en gång för alla.

Detta är ingen liten, marginell grupp. I slutet av 90-talet hade den ett dussintal representanter, och i dag är de över hundra. Enligt prognoserna kan de bli ännu fler. De har lyckats med att dra ned i Europa mörker förr. Aldrig, aldrig ska vi ge dem chansen en gång till – aldrig!

(Applåder)

Herr talman! Det finns nämligen ett annat Europa. Det är ett Europa där vi samarbetar för att gynna inte bara marknaden utan även människorna i Europas länder och där vi använder unionen för att skapa mer värde i folks vardag. Det är ett Europa där vi har fri rörlighet men aldrig fritt utnyttjande av löntagare och där EU skapar en gemensam arbetsmarknad som inte krossar löntagares drömmar utan förverkligar dem.

Det är ett Europa där gränsöverskridande hot möts av gränsöverskridande krafter – där vi samlas för att slå ned på terroristnätverken och internationella stödligor och där vi står enade, sida vid sida, mot hoten i vårt närområde. Det gäller inte minst Rysslands folkrättsvidriga ockupation av Krim.

Det är ett Europa där vi faktiskt gör det som så många bara pratar om, nämligen tvingar både storföretag och länder att ta ansvar och tillsammans genomföra den klimatomställning som världens ungdomar skriker efter.

Det är ett Europa som då också blir motståndskraftigt mot politiska och religiösa extremister eftersom trygga, säkra människor är så mycket svårare att hetsa till att hata varandra. Det är ett Europa som jag tror på och arbetar för, och det, mina vänner, är ett Europa som är inte i sin ålderdom utan i sin ungdom.

(Applåder)

Nu ställs varje demokratiskt parti inför ett val mellan att endera ge extremisterna det de suktar efter, nämligen samarbetsinviter och makt, eller stå emot. Som socialdemokrat är jag i första hand demokrat. Därför kommer jag och det parti jag leder att stå emot. Och vi ska stå sida vid sida med de krafter i EU som står upp för människovärdet och för demokratin. Till de partier som i stället vill ansluta sig till den högerextremistiska rörelsen eller samarbeta med den, i hopp om att få en egen del av kakan, har jag en enkel fråga: Vad har högerextremismen någonsin i Europas historia gjort som får er att vilja ge dem makt igen?

(Applåder)

Till alla svenska medborgare vill jag ha det här sagt: Det är du som avgör. Du avgör! Ska Sverige gå mot starkare demokrati och större jämlikhet eller mot växande klyftor och extremism? Ska löntagarnas rättigheter förstärkas eller försvagas? Ska kvinnors rättigheter förbättras eller försämrats? Ska klimathotet bekämpas eller förnekas in i det sista? Det vi har framför oss är en folkomröstning om högerextremismens framfart. Ska den erbjudas makt eller motstånd? Om du vill vara en del av motståndet – gör din röst hörd senast den 26 maj! Högerextremismen har lyckats rasera Europa förr. Tillsammans ska vi se till att den aldrig lyckas igen.

(Applåder)

Anf. 3 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Den 26 maj går Sverige för sjätte gången till Europaparlamentsval. Det har hänt en del sedan 1995. Nej och nja till EU blev till

slut ja, och Sverige är i dag ett av de länder där stödet för medlemskapet är som störst. Det märks även här inne.

Vi som har varit med ett tag minns att nej-partierna gång på gång gick till val på att Sverige borde lämna EU. Vi minns att Socialdemokraterna varvade sina listor mellan dem som ville vara med och dem som ville gå ur. Vi minns Centerns obetalbara nja till EU, och vi minns Vänstern och Sverigedemokraterna, som fram till i år ville att Sverige skulle göra en egen brexit. Så är det inte längre, och det är bra. Vi hade nämligen rätt, och ni hade fel.

Den här gången handlar Europa i stället om sakfrågor – om lag och ordning, om migration och EU:s gemensamma gränser, om samarbete för klimatet och om handel, digitalisering och företagande. Det handlar om politik på riktigt. Då behöver Europa, precis som Sverige, mer borgerlig politik och fler moderater i parlamentet.

Moderaterna gör Sverige tryggare genom EU, svensk migrationspolitik bättre genom EU, vår konkurrenskraft starkare genom EU och klimatfrågan effektivare genom EU. Det kräver en politisk idé som hänger ihop från Strängnäs via Stockholm till Strasbourg, och det kräver insikten att EU inte kan ersätta svensk handlingskraft. De gamla nej-partierna hade fel när de skyllde allt elände på EU. Lika fel har de som nu slappt väntar på att EU ska lösa Sveriges problem, liksom de som vill betala mer fast EU blir mindre.

I söndags debatterade vi de 306 skjutningar som ägde rum förra året och de sexuella övergrepp som nu drabbar tre gånger så många som för fem år sedan. Vi debatterade också utanförskap och gängkriminalitet, som präglar 61 utsatta stadsdelar i vårt land.

Inget av detta kan EU lösa åt oss. Dessa problem har vi själva orsakat och måste själva göra någonting åt. Det är den svenska regeringens senfärdighet, ointresse och felprioriteringar som är det politiska problemet här hemma.

Men även EU-samarbetet spelar roll, för både Sverige och EU måste göra rätt. Nio av tio stölders av bildelar och båtmotorer genomförs i dag av utländska stöldligor. Samma ligor begår hälften av alla villainbrott. De härjar i våra bostadsområden, i småbåtshamnar, i redskapsbodas och på parkeringsplatser. Stöldligorna måste vi stoppa här i Sverige.

Vi moderater vill därför se strängare straff och slopad mängdrabatt. Vi vill se fler poliser, som har mandat och utrustning och som har betalt så att de också vill stanna kvar i sitt viktiga yrke. Och när stöldgods för 2 miljarder kronor om året förs rakt ut över Sveriges gränser måste den svenska tullen få resurser och starkare muskler.

Men med hjälp av EU kan vi komma längre. Den fria rörligheten för människor ska inte gälla kriminella. Den fria rörligheten för varor ska inte gälla stöldgods. Den fria rörligheten för kapital ska inte gälla skattesmitare.

EU-medborgare ska sitta i fängelse i sina hemländer. De som begår brott i Sverige ska utvisas. Europol ska ha mer resurser och ett särskilt center med fokus på internationella stöldligor, precis som de i dag jobbar med internationell terrorism och grov organiserad brottslighet.

På samma vis kan vi göra Sverige tryggare genom en bättre europeisk migrationspolitik, för bara genom EU kan vi säkra våra gemensamma yttre gränser. Att stärka gränsmyndigheten Frontex borde därför vara självklart,

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

liksom att fånga och döma de människosmugglare som nu cyniskt riskerar andra människors liv för pengar.

Allt detta vill vi moderater göra, för här behövs gemensamma lösningar. Men det kan inte ersätta Sveriges eget ansvar; EU får inte bli en ursäkt för passivitet här hemma.

I söndagens debatt fick vi inget rakt svar från Stefan Löfven på om det blir någon bred parlamentarisk utredning för en hållbar svensk migrationspolitik. I stället verkar regeringen passivt avvakta vad som sker i EU. Men det går inte, för EU kan inte lösa Sveriges flyktingpolitik. Det måste vi göra själva. Och tiden går – Sverige kan inte vänta, varken på EU eller på Stefan Löfven.

Även klimatet behöver en effektiv politik, både i Sverige och i Europa. EU kan bidra genom att stärka och bredda systemet med utsläppshandel, så att de globala utsläppen minskar, och genom att fördubbla EU:s satsning på kärnkraftsforskning. Men även för klimatet måste vi ta ansvar själva. Svensk kärnkraft råder Sverige över. När elbrist nu hotar Malmö och Stockholm är det inte alls EU:s fel utan regeringens, och det är regeringen som måste lösa det.

På samma vis behöver svensk social välfärd ingen social EU-pelare. Föräldraförsäkring och abortlagstiftning råder vi över själva, så låt oss nu ha fokus på verkligt gemensamma problem. Vargar, snus och jakt klarar vi alldeles själva.

Herr talman! Vi moderater har sagt ja till Europa sedan 1961, för vi tror att europeiskt samarbete gör vår egen kontinent bättre.

Då säkrade vi freden genom frihandel. I vår egen tid handlar europeiskt samarbete om fler gemensamma frågor. Friheten måste fortfarande försvaras mot rysk aggression. Hoten är allt oftare gränsöverskridande, men det är också lösningarna.

Vi har alltid varit för Europa, men vi har aldrig trott att Europa gör jobbet åt oss.

(Applåder)

Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Detta är som bekant en debatt som är påkallad med anledning av valet till Europaparlamentet, som hålls om inte ens tre veckor, den 26 maj.

För mig som Europavän är det självklart att detta är ett tillfälle att ta strid mot de Europafientliga krafter som vill bygga en federal EU-stat och mot de Europafientliga krafter som avskyr och som vill utplåna Europas mångfald och olikheter, som vill fortsätta att centralisera och likrikta, som tar sig rätten att i Bryssel överpröva demokratiska beslut i fria demokratiska länder, som sitter i Bryssel och sätter upp verklighetsfrämmande regelverk för sådant som de inte vet någonting om, som låter terrorister och islamister verka och röra sig fritt över hela kontinenten, som censurerar det fria ordet och begränsar vad vi får yttra på internet, som skapar otrygga städer där soldater återigen patrullerar gatorna och som hyser imperialistiska stormaktsdrömmar om ett federalt Europa.

Herr talman! Det är federalisterna som är Europafientliga, och det är mot dem – inte mot Europa och inte mot ett europeiskt samarbete – som jag här och nu blåser till strid.

För oss Europavänner är det en självklarhet att vi ska arbeta tillsammans för att ta oss an de gemensamma utmaningar vi har. Det är en självklarhet att varje enskilt land inte på egen hand kan bekämpa internationell organiserad brottslighet. Det är en självklarhet att varje enskilt land inte på egen hand kan lösa miljöproblem som till sin natur är globala. Det är en självklarhet att vi ska fortsätta att underlätta för och utveckla handel mellan Europas länder. Detta är självklarheter som ett europeiskt samarbete ska ta sig an.

Men lika självklart är det, herr talman, att vi här i Sverige ska ha rätt att kontrollera våra egna gränser och att kontrollera vem och vad som tar sig in i vårt land utan att behöva be eurokraterna i Bryssel om lov.

Lika självklart är det att vi här i Sverige ska ha rätt att bestämma över hur vi organiserar vår arbetsmarknad, att bestämma över lönesättning och villkor och att bestämma vilken modell för arbetsmarknaden vi ska ha här i Sverige utan att andra länders politiker lägger sig i.

Lika självklart är det att vi har rätt att bygga vår egen välfärd och att sätta upp regler för föräldraledighet och sociala rättigheter utan att Bryssel lägger sina näsor i blöt.

Vi ska i Europa arbeta tillsammans när så krävs, men vi har rätt att vara herrar i eget hus. Denna rätt har varje nation i hela Europa.

(Applåder)

Herr talman! Jag menar att det är här som den verkliga konfliktlinjen i detta val skär. Det handlar inte om huruvida vi ska samarbeta eller inte samarbeta. Det handlar inte om ja till Europa eller nej till Europa. Det handlar om hur vi ska samarbeta, i vilket Europa och i vilket form.

Som Sverigevän och Europavän kan jag aldrig acceptera en ordning där byråkrater och andra länders politiker – politiker som vi inte kan rösta fram och som vi inte kan avsätta – ska styra över svensk lagstiftning, stifta våra lagar och forma vår framtid. Då är det inte längre ett samarbete; då är det någonting mycket mer.

Herr talman! Jag älskar Europa och tycker att Europa är helt fantastiskt. Men jag älskar inte EU. Däremot har jag kommit att förstå att EU är ett politiskt projekt som går att förändra politiskt.

På kort sikt handlar det om att bryta decennier av vänsterliberal federalistisk dominans, och långsiktigt måste vi börja återföra makt tillbaka till de enskilda medlemsländerna.

Vi ska fortsätta att underlätta handel. Vi ska fortsätta att arbeta tillsammans för att lösa gemensamma problem. Men vi ska också respektera varandras olikheter och respektera och slå vakt om Europas mångfald.

(Applåder)

Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Årets val till Europaparlamentet är det viktigaste sedan Sverige blev medlem i EU.

Vi står inför ett avgörande vägval för klimatet, för sund och säker mat och för fortsatt frihet och demokrati i Europa, för vi ser hur mörka krafter vinner mark. I Viktor Orbáns Ungern uttrycks antisemitismen öppet. Utländska människorättsorganisationer målas ut som spioner. Deras anställda trakasseras, och deras kontor utsätts för nattliga razzior. Så skrämmer man bort medmänskligheten. Här stängs fria universitet ned. Lärare och

studenter tvingas bryta upp och lämna landet. Så tystar man den fria tanken. Lagstiftning ändras för att ta över och tysta kritiska medier. Den som skriver eller säger något som inte uppskattas av regimen riskerar höga böter. Så tystar man det fria ordet. Så bygger Viktor Orbán det som han själv skryter om, sin antiliberala demokrati. Det är en avskyvärd utveckling för många, en inspiration för andra.

Sverigedemokraterna hyllar utvecklingen i Ungern. De har gång på gång lyft fram Orbán som förebild, senast i *Agendas* partiledardebatt i söndags. Utöver det hyllar deras europaparlamentariker honom som en stark ledare. Orbán, Le Pen, Kaczynski, Åkesson – oavsett namn är budskapen från Europas högerpopulister desamma. Men för att citera en klok kvinna: When they go low, we go high.

Vi kommer inte att anpassa oss, inte vika ned oss. Vi är så många som inte vill att Europa ska backa tillbaka till slutenhetens mörka återvändsgränder. Och vi är beredda att kämpa stenhårt för de liberala värden som Europa behöver.

När Socialdemokraternas toppnamn lånar budskap från ansvarslösa brexitkampanjmakare och talar om att ta tillbaka kontrollen, då visar vi hur vi med gemensamma krafter kan ta kontrollen över utsläppen och över hur vi får en sundare och säkrare mat. Då står vi upp och bekämpar främlingsfientlighet, nationalism och populism. Vi låter oss inte inspireras av det.

Tillsammans med våra liberala vänner runt om i Europa blir vi en kraft för ett öppet och demokratiskt Europa, en kraft som aldrig tystnar.

På samma sätt är vi en kraft för ett grönare Europa, för ett EU som gör mer för klimatet och för sund och säker mat. Det är helt nödvändigt att EU höjer sina klimatambitioner, att vi minskar våra utsläpp betydligt mer och betydligt snabbare än i dag, att vi ställer om transportsektorn och får Europas biltillverkare att bygga grönare bilar, att knyta ihop Europa med ett järnvägsnät så att fler kan välja att resa grönt och hållbart, så att fler vågar välja andra alternativ än flyget.

Vi vill också se stora gemensamma satsningar på europeisk forskning kring grön teknik. Låt oss göra Europa till platsen där morgondagens gröna teknikunder ser dagens ljus.

Våra hav är i akut behov av förändring. När vi ser hur Östersjötorsken svälter bort eller hur en död val i Medelhavet har 22 kilo plast i magen måste vi agera kraftfullt. Det är dags att vi visar hur vi kan låta plast, bottendöd och utfiskning ersättas av friska vatten som det går att bada i, levande bottnar och fler och friskare fiskar.

Det är också dags att ge Europas djur ett värdigare liv, att på allvar införa ett strängare djurskydd i EU där det blir mer lönsamt att investera i att djuren får ett gott och friskt liv än att låta bli.

Liberala värderingar om frihet, tolerans, jämställdhet, rättvisa, klimatansvar och samarbete är ingen lek med ord, inget flum, inga skenkonflikter. Det handlar om att kunna leva i en rimlig vardag i Europa, om att ha lika värde oavsett kön, sexuell läggning, religion eller ursprung, om rätten att kritisera makten utan att själv bli trakasserad, om att få sund och säker mat i mätta magar, om att vara med och ta ansvar för klotets överlevnad.

Det handlar helt enkelt om ett anständigt Europa.

Kampen om framtidens Europa pågår här och nu, och ingen behöver tveka om var Centerpartiet står. Vi kommer att vara rösten för ett öppet och anständigt Europa, ett Europa med högre klimatambitioner, renare hav och ett bättre djurskydd för sund och säker mat.
(Applåder)

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Europeiska unionen står inför enorma utmaningar. Frågan är om EU klarar av att förändras för att möta dem, för vi behöver ett bättre europeiskt samarbete i vår del av världen.

Vi behöver ett bättre samarbete för att klara klimatet. Faktum är att EU i dag förvärrar klimatkrisen när man öser in subventioner i det som förstör klimatet.

Vi behöver ett bättre samarbete för att mota de auktoritära strömningarna, som syns i alltför många medlemsländer, och på så vis värna demokratin. Risken är annars att de auktoritära får makt över oss via Europeiska unionen. Men EU måste också göra sin egen demokratiska läxa och demokratisera de institutioner som präglas av byråkrati och slutenhet.

Sist men inte minst: Europeiska unionen måste ompröva den torftiga marknadsliberalism och högerpolitik som förvärrade den ekonomiska krisen, som kastade ut unga i arbetslöshet men räddade bankerna och deras ägare. Det krävs förändring.

Herr talman! Nyligen publicerade Climate Action Network, som samlar miljörörelsen i Europa, en noggrann genomgång av partiernas arbete i klimatfrågan de gångna åren. Vänsterpartiet är bäst, inte bara det bästa svenska partiet utan ett av de bästa partierna i EU. Det är vi därför att vi är beredda att ta konsekvenserna av klimatkrisen, att sätta stopp för utvinning av fossila bränslen, att sluta sälja bilar som går på fossilt och diesel, att säga till den kapitalrika men anonyma Europeiska investeringsbanken: Det är slut nu med att låna ut pengar till gasprojekt. Nu är det dags att hjälpa till med omställningen i stället.

Vi sätter klimatet före företagets vinster. Det går på tvärs mot dagens EU, men en förändring är nödvändig.

Vi hör också till de tydligaste och mest aktiva försvararna av kvinnors rättigheter, aborträtten, hbtq-personers rättigheter, fackliga rättigheter och asylrätten, och det behövs i dessa tider. Det behövs i EU, det behövs i Polen, det behövs i Ungern och det behövs i Italien. Vi är en del av samma rörelse.

Vi vill att EU ska förändras. Det är så orimligt att i EU har byråkratin monopol på att föreslå ny lag. EU-kommissionärer som inte får ta instruktioner av oss i riksdagen får lägga fram lagförslag, men vi får inte göra det. Det är en föråldrad modell för europeiskt samarbete som måste kunna förändras.

EU måste kunna ompröva den ekonomiska politiken, som förvärrade krisen när finanskrisen gick över i en social och ekonomisk kris i stora delar av euroområdet. Europeiska unionen svek. Den svek de unga, den svek fackföreningarna och den svek välfärden, för den var helt upptagen med att rädda finansmarknaderna och de på finansmarknaderna som hade orsakat krisen genom oansvarig utlåning och oansvarig spekulation.

Prot. 2018/19:88

8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

Det är inte konstigt att en sådan politik föder frustration, vrede och misstänksamhet i många länder. Det är ur den myllan, ur den besvikelsen, som högerextremismen kliver fram. Det krävs en annan politik som inte bara räddar bankerna utan sätter folket främst.

Men det finns en annan väg. Det finns en klimatpolitik som sätter klimatet först. Det finns en tydlighet mot dem som naggar demokratin i kanten eller till och med inskränker den i EU-länder i dag. Det finns de som vill sätta löntagarnas rättigheter före företagens rättigheter.

EU ska aldrig ställa arbetare mot varandra och tvinga ned deras villkor. EU ska lyfta människor ur fattigdom, värna kollektivavtal och värna den svenska modellen. Det är något fint att människor får kollektivavtal och bra lön och inte kan utnyttjas.

Portugal tröttnade på högerpolitiken. De vägrade följa diktaten från EU-kommissionen och höjde minimilönen, höjde pensionen och beskattade de rika – tvärtemot vad EU ordinerade som medicin efter krisen. Det går bra för Portugal. Ekonomin går bra, och arbetslösheten faller.

Det går att utmana EU:s högerpolitik. Det går att tillsammans med vänstern i Europa bedriva en politik som bygger jämlikhet i denna del av världen. Det är precis det, herr talman, som vi behöver. Rösten för det i detta val är Vänsterpartiet.

(Applåder)

Anf. 7 EBBA BUSCH THOR (KD):

Herr talman! EU är från början en kristdemokratisk skapelse. Unionens tre viktigaste fäder, Tysklands Konrad Adenauer, Italiens Alcide De Gasperi och Frankrikes Robert Schuman, var faktiskt alla kristdemokrater.

Efter andra världskriget var deras länder traumatiserade och sönderslagna med djupa fysiska sår. Men de var inte förlamade. De leddes av statsmän som både kände sin historia och trodde på sin framtid, som betonade människovärdet i kontrast till nazismen och kommunismen, som plågat och alltjämt plågade Europa.

Dessa ledare och den kristdemokratiska etik som ledde dem var grundpelarna när de gamla fiendeländerna reste sig ut ruinerna och sa: Aldrig mer. Aldrig mer världskrig, aldrig mer dödsläger. Aldrig mer totalitära tankar om tusenåriga riken som ska byggas ovanpå överfyllda massgravar och bloddränkta slagfält.

Vi kristdemokrater är Europavänner. Vi tror på EU, vi känner vår historia och vi tror på vår framtid. Det ger oss perspektiven som krävs när vi nu ska bygga vidare på EU-projektet. Vi ser de problem som vår kontinent står inför. Vi ser den ökade polariseringen mellan dem som är emot EU och dem som vill skapa en europeisk superstat. Vi förstår att om balansen mellan länder och union rubbas riskerar hela samarbetet att rämna.

Det är denna insikt som ligger till grund för vår valkampanj. Vi vill göra EU lagom igen. Vi ser inte EU som en superstat utan som ett slags familj av länder, och i en välfungerande familj hör medlemmarna ihop med varandra men tillåts samtidigt vara unika. Det är detta som är ett lagom EU, ett EU som arbetar hårt med gemensamma problem men låter varje land vara unikt.

Det är unionens räckvidd, inte de nödvändiga åtgärderna, som ska vara lagom. Låt mig ge några exempel.

Miljön känner inga nationsgränser. Därför vill vi förbättra handeln med utsläppsrätter, anta målsättningen om ett klimatneutralt EU 2050 och fasa ut olja, kol och gas genom bland annat utökat kärnkraftssamarbete.

Internationell brottslighet kräver internationell brottsbekämpning. Därför vill vi stärka det kriminalpolitiska samarbetet mellan medlemsstaternas rättsväsen.

EU måste försvara mänskliga rättigheter i hela världen. Därför är vi beredda att ta bort enskilda länders vetorätt i ställningstaganden om just mänskliga rättigheter så att fler utrikespolitiska beslut ska kunna fattas med kvalificerad majoritet.

Ett lagom EU hanterar de stora uppgifterna, inte dem som enskilda länder klarar själva.

Det tycker vi också, säger i stort sett alla partier här inne. Kristdemokraternas kritik är bara påhitt. Nå, låt oss då se hur det är med den saken.

Work-life-balance-direktivet slår fast att varje land ska kvotera två månader i sin föräldraförsäkring. S, V, MP och L röstade för. Det är inte lagom.

Arbetsvillkorsdirektivet innebär att enskilda länders arbetsmarknads-lagar underställs EU. S, V och MP röstade för. Det är inte lagom.

Europaparlamentet driver på för att utöka redan ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder på EU-nivå, med Socialdemokraternas välsignelse. Det är inte lagom.

Inte minst Socialdemokraterna talar med dubbla tungor här. I riksdagen hyllar de den svenska modellen, men i Bryssel röstar de för att outsourca den till EU. Det är sannerligen inte lagom.

Herr talman! Sanningen är att varken svenskarna eller några andra EU-folk vill ha den superstat som delar av EU:s maktstruktur drömmer om. Inte heller vill de att EU slits itu. De vill ha vad vi kristdemokrater lovar: ett lagom EU.

Skillnaden mellan oss och Sverigedemokraterna är att vi ser EU som en möjlighet, inte som ett hot. Skillnaden mellan oss och Liberalerna är att vi ser EU som ett medel, inte som ett mål.

Vi kommer att stödja EU:s gränsöverskridande arbete i gränsöverskridande frågor, men vi kommer att sätta stopp för detaljstyrningen.

Uppdraget för dagens kristdemokrati är att göra EU lagom igen och på så vis värna ett Europa som håller samman i många år framöver.
(Applåder)

Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Fredsdagen infaller i dag. Det var den 8 maj 1945 som andra världskriget tog slut. Ur krigskyrkogårdarna växte drömmen om en ljusare framtid. Det europeiska samarbetet skapades som en reaktion på det Europa som nationalismen hade slagit sönder.

Så vad har EU gjort för oss under de generationer som har gått sedan dess? Jo, vi är i dag världens mest fredliga del. Vi är den mest stabilt demokratiska delen av världen, och vi har, tillsammans med Nordamerika, den högsta levnadsstandarden som människor någonsin har upplevt.

Detta är ingen slump. Det beror på att Europa valde bort högernationalismen efter kriget och började samarbeta med varandra. Det beror på att vi valde bort socialismen i Västeuropa och så småningom också i Östeuropa och valde den liberala marknadsekonomi och tron på individuell frihet. Vi valde ett Europa där vi kan resa fritt, arbeta fritt, plugga och handla fritt utan en massa konstruerade hinder länderna emellan. Europa valde liberalismen som samhällsmodell.

Men det är detta som nu i längden står på spel. Det är detta EU-valet handlar om, om vi ska fortsätta att bygga på ett samarbete och en liberal samhällsutveckling eller om vi ska rulla tillbaka denna utveckling.

Högernationalistiska krafter är åter på frammarsch. Låt mig betona att hoten mot EU-samarbetet kommer från både yttersta högern och yttersta vänstern, men just nu är det högernationalisterna som är på frammarsch. Deras mål är att krossa det europeiska samarbetet.

Herr talman! Vi liberaler vill ha ett starkare Europa, och jag vill framhålla tre skäl för det: Putin, Trump och Kina. De har det gemensamt att de på olika sätt just nu utmanar vår världsdel. Putin och Ryssland är ett hot mot vår frihet. Kina är en växande ekonomisk stormakt och en stenhård konkurrent. Trump för ett handelskrig med EU och bekämpar den frihandel som har byggt vårt välstånd.

Vi måste samarbeta mer i Europa, inte mindre, för att möta dessa utmaningar – för jobben och välfärden, för att minska klimatutsläppen, för att bekämpa brottslighet och terrorism, för att hantera flyktingströmmar också i framtiden och för att stå enade mot Ryssland.

Ett fördjupat samarbete inom EU handlar om att EU ska bli effektivare på de områden där detta behövs. Och var behövs det? Jo, på de områden där varje land för sig inte kan lösa sina problem.

För svensk del handlar det inte bara om att fördjupa EU-samarbetet i Europa, utan det handlar om att Sverige kan ta steg för att vara med i de samarbeten som redan finns i EU. För sanningen är att Sverige är ett land som är medlem till hälften i EU. Vi är visserligen medlemmar i själva Europeiska unionen, men vi står utanför EU:s viktiga finanspakt, vi står utanför EU:s viktiga bankunion, vi står utanför eurosamarbetet, vi står utanför EU:s åklagarmyndighet och vi står utanför EU:s försvarssamarbete.

På område efter område står vi helt eller delvis utanför de samarbeten som fyller EU – det som är samarbetet. Detta beror i grunden på att de två största partierna i Sverige, Socialdemokraterna och Moderaterna, har varit för ängsliga för att gå vidare i EU-samarbetet.

Det finns två ytterlighetspartier i kammaren, herr talman. De vill båda egentligen att Sverige ska gå ur EU men försöker just nu att dölja det på grund av kaoset med brexit. De förstår att detta inte riktigt går hem just nu. Sedan finns det flera partier i kammaren som talar väl om EU men som röstar emot att Sverige ska vara med i de samarbeten som finns i EU och som kristdemokratiska, socialdemokratiska och liberala politiker i Europa driver fram.

Vi liberaler förstår att det just nu blåser motvind för våra idéer i Europa – jag vet det. Vi märker detta när borgerliga partier som har tillhört de absolut främsta EU-förespråkarna i 30 år nu talar om att samarbetet har gått för långt och att det var bättre förr, mer lagom. Lagom är det nya nja till Europa.

Liberalerna kommer att stå upp för det europeiska samarbetet, inte bara i högtidstalen utan även när besluten ska fattas, inte bara i medvind utan även i motvind. Vår övertygelse är att det behövs mer samarbete i ett starkare Europa, inte mindre samarbete som leder till ett svagare Europa. Ensam är inte stark. Stark är man tillsammans.
(Applåder)

Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! EU-valet den 26 maj är inte vilket val som helst. Det är vår chans att ge svar till alla barn som nu strejkar på gatorna därför att de vuxna inte har gjort sin hemläxa om klimatkrisen. Vi kan make the world Greta again, som barnen kräver, eller så kan vi ge upp på förhand och säga som högerpartierna: att det inte är någon idé att vi minskar utsläppen i Sverige, att det heller inte är någon idé att göra det i EU och att det är några andra som ska minska utsläppen, någon annan gång, någon annanstans, lite lagom. Men när skogsbränderna rasar i Sverige i april och extremväder driver miljoner människor på flykt är det inte lagom som är svaret. Världen behöver kraft och framtidstro och framför allt att vi agerar här och nu.

Herr talman! Det finns ingenting som är så kraftfullt som en idé vars tid är kommen. När Europa låg i rykande ruiner efter kriget var det få som kunde föreställa sig att de länder som hade bombat varandra sönder och samman skulle resa sig i vänskap och samarbete. Men några ledare, som aldrig gav ett finger till högerextrema nationalister, hade en vision om ett samarbete, och inte bara om ett samarbete utan om ett förenat Europa. The new deal gav grunden, och den idé som framstod som en utopi har nu skapat fred och välstånd i Europa i snart 70 år.

I dag behöver EU en ny vision att enas kring, och den finns rakt framför våra ögon. I höst ska EU bestämma sig om långtidsbudgeten för de kommande sju åren. Vi gröna vill se en green new deal, att 50 procent av EU:s budget ska satsas på klimatet. Vi vill se en investeringsplan för ett nytt hållbart samhälle där vi avvecklar fossila bränslen, stärker ekonomin och säkrar jobben.

Ungefär hälften av världens elbilar produceras i dag i Kina, och inom ett par år kommer Kina ensamt att producera tre gånger mer batterikapacitet än resten av världen tillsammans. Det är inte lagom som kommer att hjälpa den europeiska bilindustrin.

Herr talman! I dag importerar EU fossil energi – olja, gas och uran – till ett värde av ungefär 3 000 miljarder kronor per år. Om Ryssland och Opecländerna bestämmer sig för att strypa tillgången till dessa bränslen skulle EU i princip få stänga ned. I en grön omställning stryker vi i stället utflödet av miljarder ur EU till oljestater och satsar på förnybart och på smarta elsystem i Europa, så att du och jag kan vara med i den gröna energiproduktionen med solpaneler på taken och andelar i vindkraft, så att Europa blir självförsörjande på energi och så att EU kan sluta titta bort när oljeproducerande länder kränker mänskliga rättigheter och sluta göda oljeschejkers och oligarkers intressen.

Tillsammans kan EU-länder ställa stenhårda krav på omvärlden. Miljöpartiet vill se klimattullar på varor som produceras i länder som inte är med i Parisavtalet eller inte ingår i utsläppshandelssystem. Klimatförnekande länder där utsläpp är gratis är fuskande free riders på oss andra, och

de är illojala konkurrenter till europeisk industri. Det som företagen behöver för att kunna investera i grön omställning är ledarskap, inte politiker som pekar på andra när det gäller att göra något.

Herr talman! Vi väljer väg nu. På andra sidan Atlanten liksom på många håll här i Europa kan vi se effekterna av rädlans och polariserings politik, och det är ingen slump att samma ledare som inte tror på klimatkrisen också sår hatets frön. Miljöpartiet har valt en annan väg. Vi väljer klimatet, inte hatet. Vi väljer hopp, solidaritet och framtidstro, inte uppgivenhet och misstro. Vi vet att med en vision kan världen förändras i grunden. Detta har hänt förut, och det kommer att hända igen.

Välj hopp i stället för hat den 26 maj! Rösta på Miljöpartiet!
(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Gardfjell och Anna Sibinska (båda MP).

Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! I en tid då Europasamarbetet är under attack tar vi socialdemokrater ansvar. Vi tar ansvar för demokratin genom att göra motstånd mot extremistiska krafter. Vi tar ansvar för den sociala tryggheten genom att driva på för att löntagare aldrig ska ställas mot löntagare i EU. Vi tar ansvar för klimatet genom att ta striden för ett EU som genomför Parisavtalet, utan om, utan men och utan kanske.

Moderaterna är ett parti som också brukade tala mycket om ansvar. Men det är inte att ta ansvar för demokratin i EU att öppna upp för samarbete med högerextremister. Det är inte att ta ansvar för den sociala tryggheten i EU att motarbeta alla initiativ för att skydda löntagarnas rättigheter.

När det gäller klimatet skär man först ned på klimatbudgeten i Sverige med hänvisning till att ansvar i stället borde tas internationellt, men när förslagen väl läggs fram på EU-nivå röstar man emot dem där också. I stället låter man nu kärnkraften bli universallösningen, som gör att ansvar inte behöver tas på något annat sätt. Så välkommen till talarstolen, Ulf Kristersson! Hur kan det komma sig att ett parti som brukade älska att tala om ansvar vägrar att ta ansvar för klimatet, som är vår största ödesfråga?
(Applåder)

Anf. 11 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Stefan Löfven är mån om att bekämpa extremism i Europa. Det är bra, men han borde börja här i Sverige. I går berättade Kvällsposten om en 19-årig judisk kvinna i Malmö som inte vågar visa sig ute, i varje fall inte som judinna. Hon har starka skäl för sin oro. Judar utsätts för hot och trakasserier, inte minst i Malmö. I onsdags skanderade SSU: "Krossa sionismen!" i Socialdemokraternas förstamajtåg i Malmö. Detta märkte inte Stefan Löfven, för han var upptagen i Umeå med att varna för högern.

Problemet är inte nytt. År 2010 sa Ilmar Reepalu, mångårigt S-kommunalråd i Malmö, att han varken accepterar sionism eller antisemitism – ett ökänt uttalande där han knappt verkar förstå vad han själv säger.

Stefan Löfven: När tar du itu med extremismen i ditt eget parti?
(Applåder)

Anf. 12 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! I socialdemokratien, i arbetarrörelsen, finns det noll tolerans vad gäller antisemitism. Inte en millimeter bjuder vi på.

Jag är starkt engagerad i denna fråga, därför att jag anser att den förgiftar vårt samhälle. Och det ska vi aldrig acceptera. Den som vill vara en del av svensk arbetarrörelse står till hundra procent upp mot antisemitism; inget annat gäller.

Men då får man också vara noga med vilka man samarbetar med ute i Europa. Vi har en debatt om EU-valet, Kristersson, och då håller det inte att säga: Det här är viktigt, men vi är nog beredda att samarbeta med de krafter ute i Europa som vill förgöra demokratin och som inte står upp för alla människors lika värde.

Jag står upp för detta här i Sverige. Står du upp för det ute i EU, Ulf Kristersson?

(Applåder)

Anf. 13 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! I såväl Socialdemokraternas som i vår partigrupp i Europa finns det partier som agerar extremt illa. Vi tar itu med dem och stänger ute dem från vårt samarbete. Ni mumlar om era rumänska partivänner och deras sätt att hantera demokratin. Det gör inte vi.

Stefan Löfven, är ditt sätt att ta itu med antisemitism och slarviga uttalanden att till exempel beförtra Reepalu till att leda er i särklass viktigaste utredning under hela förra mandatperioden, den om vinster i välfärden? Jag är inte säker på att han uppfattar det som en kristallklar kritik mot hans och andra Malmösocialdemokraters slarviga sätt att uttrycka sig om judar och om antisemitism.

(Applåder)

Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Hur man utser människor till utredningar, Kristersson, tror jag inte är en EU-valsfråga. Men jag och partiet står upp för precis det som jag sa, och det är det som gäller. Sedan jag har tillträtt som partiordförande har jag sagt att det är detta som gäller. Det gäller i Malmö, och det gäller i hela Sverige.

Men låt oss då hålla ihop när det gäller partierna ute i EU och om hur vi ska se på människovärdet där. Låt oss inte låta våra främsta företrädare, som i Moderaternas fall, säga: Jo, men jag kan nog tänka mig att samarbeta med högerextremister och nationalister också.

Då håller det inte ihop. Det gäller att göra samma sak här hemma som där ute: Stå upp för det lika människovärdet, stå upp för solidariteten och stå upp för ett öppet samhälle.

Då gäller det att hålla högerextremismen borta. Jag råder Moderaterna att också göra det, så kan vi hjälpas åt att hålla ett enat och fritt Europa.

(Applåder)

Anf. 15 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi fortsätter på samma spår. Det är uppenbart här att statsministern, Socialdemokraternas partiledare, har väldigt svårt att svara på detta. Extremism inom socialdemokratien är ju ingenting nytt. Man kröp för nazisterna. Man har i decennier krupit för kommunisterna, och man gör

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

det fortfarande. Man kryper för islamisterna. Man har i historien samarbetat med allsköns massmördare runt om i världen.

Sedan har vi denna SSU-historia från i onsdags, där Socialdemokraternas ungdomsförbund skanderade judefientliga ramsor.

Min fråga till Stefan Löfven är: Vilka åtgärder har Stefan Löfven vidtagit för att motverka detta?

(Applåder)

Anf. 16 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Man får hålla i sig här. Partiledaren för Sverigedemokraterna – direkt sprunget ur vitmaktrörelsen och med en historia som inget annat parti i detta parlament – som själv har företrädare som ifrågasätter huruvida judar kan vara svenska medborgare och huruvida samer kan vara det är fullständigt diskvalificerad från att ta en sådan här typ av diskussion. Men om du och partiet någon gång skulle visa allvar tala då om det, när ni står upp för alla människors lika värde. Det gör ni inte. Ni står inte upp för solidariteten, ni står inte upp för ett öppet samhälle utan ni hyllar högerextremister runt om i Europa. Nu vill ni ansluta er till dem för att ni ska driva samma politik. Bevare oss väl!

(Applåder)

Anf. 17 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det var minst sagt ett obefintligt svar på min mycket enkla och konkreta fråga. Jag frågade: Vilka åtgärder har Stefan Löfven vidtagit med anledning av hans ungdomsförbunds – alltså ungdomsförbundet för det parti där Stefan Löfven är partiledare och partiordförande – judefientliga agerande? Det var det som jag ställde en fråga om.

Allt det andra som Stefan Löfven återigen rabblade upp, för vilken gång i ordningen vet jag inte, är sådant som vi har hört så många gånger. Det börjar faktiskt bli lite tröttsamt att lyssna på det. Det är inte det minsta relevant för detta.

Nu ställde jag en fråga till statsministern, till Socialdemokraternas partiledare, om vad han avser att göra för att motverka judefientliga strömningar inom det egna partiet. Det är strömningar som bevisligen finns här och nu.

Snälla Stefan Löfven, kan du svara på den frågan? Kommer du på något sätt att vidta åtgärder gentemot Socialdemokraternas ungdomsförbund? Kommer någon att uteslutas? Kommer du att vidta någon som helst åtgärd?

(Applåder)

Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! SSU:s ordförande Philip Botström har gett uttryck för precis samma sak som jag och vet vad SSU står för. Det är SSU som hanterar sina egna medlemmar. Jag ger uttryck för vad som gäller i det socialdemokratiska partiet. Behövs det någonting framöver ska vi se vad som ytterligare behöver göras. Men det är ingen tvekan om var vårt parti står. Vi har alltid stått emot nazismen och emot extremismen i vilken form det än är, därför att det inte är demokrati som vi talar om. Vi måste göra det här hemma, och vi måste göra det där ute i Europa. Då håller det inte att

svassa efter och gå in i några högerextremistiska samarbeten där ute. Om Europa formas på ett sådant sätt, då påverkas vi.

Vi står upp mot antisemitismen. Det är också därför som vi exempelvis nästa år ska ha en stor internationell konferens i Sverige, där jag och vi i Sverige står som värddar för att visa Sverige, Europa och omvärlden att vi alltid står upp emot antisemitismen.

(Applåder)

Anf. 19 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Stefan Löfven har gjort en stor sak av att Socialdemokraterna ska vara en stark röst mot populismen och extremismen, nu senast på första maj. Stefan Löfven har också uttryckt sin besvikelse över resultatet av brexitomröstningen och kallat den för en beklaglig skilsmässa.

Samtidigt sprider Socialdemokraternas toppnamn till Europaparlamentsvalet, Johan Danielsson, budskapet om att ta tillbaka kontrollen. Det är en exakt kopia av det budskap som brexitkampanjen hade – take back control – en kampanj som utan tvekan kan kallas populistisk och vars utgång Löfven själv har beklagat. Samma kandidat påstår också att parlamentariker från Moderaterna och Centerpartiet kommer att utnyttja alla möjligheter att pressa tillbaka svenska arbetares löner, vilket på intet sätt stämmer med verkligheten.

Min fråga är enkel, och jag har ställt den tidigare med oklart svar: Står statsministern bakom den kampanjfilm och det falska budskap som LO nu sprider över Sverige?

Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ja, det gäller att stå upp mot populismen, och vi såg vad den gjorde när det gäller brexit. Det är ingen tvekan om var vi inom svensk socialdemokrati står där heller. Vi beklagar detta, men vi får acceptera att britterna röstade så. Men det kommer att försvaga EU, och därför gäller det för oss att stå upp för ett starkt EU.

Ett sådant EU har med arbetsmarknaden att göra. Jag tror på en gemensam inre marknad. Det är gott för oss. Det är bra för oss. Men tro inte att den arbetsmarknaden kommer att fungera om löntagare ställs mot löntagare! Vi måste någon gång förstå att de som gör jobbet, de som ser till att skapa de värden som vi kan fördela i politiken, är löntagarna. Tro inte att de tänker nöja sig med försämrade villkor! Därför ska vi ta tillbaka kontrollen över svensk arbetsmarknad, så att vi kan stå upp för våra kollektivavtal och så att löntagarna kan ha de drägliga villkor de ska ha. Det är de som gör jobbet, inte du eller jag, Annie Lööf.

(Applåder)

Anf. 21 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Nu handlar inte detta om själva sakpolitiken, utan om Stefan Löfvens möjlighet att behålla sin trovärdighet i kampen mot populism och extremism. LO och dess toppnamn till Europaparlamentsvalet arbetar efter exakt den devis som brexitkampanjen hade: Ta tillbaka kontrollen! Det må vara LO som står bakom detta, men han finns på bild, sida vid sida med Socialdemokraternas förstanamn. Det första man ser på Socialdemokraternas valsida när man klickar för EU-valet är ett tal med samma

toppkandidat. Han representerar er på presskonferenser och på förstamajtal, till exempel i Dalarna. Det är så det ska vara – toppnamnet är ju en representant för Socialdemokraterna. Det som är anmärkningsvärt och märkligt är att Socialdemokraterna talar om hur beklagligt det var med brexit och hur viktigt det är att stå upp mot högerpopulism och mot populism och extremism men samtidigt kopierar detta budskap. Jag får inte ihop det.

Jag frågar igen: Står Stefan Löfven bakom LO:s brexitplagierade uppmaning om att ta tillbaka kontrollen?

Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! När det gäller arbetsmarknaden var det exakt det som det var fråga om. Vi hade en dom i EU-domstolen som sa att svenska fackföreningar inte längre fick ta strid för sina kollektivavtal. Då passade den dåvarande borgerliga regeringen på att förändra svensk lag så att det omöjliggjordes; man tog ett steg till.

Populism göds ur osäkerhet och otrygghet. Om löntagarna känner otrygghet och ovisshet för framtiden göds populismen. Här gäller det att ta tillbaka kontrollen i den meningen att de svenska kollektivavtalen ska gälla på svensk arbetsmarknad. Nu har vi förändrat utstationeringsdirektivet på EU-nivå, så nu kan vi göra det. Vi kunde också här i Sveriges riksdag rösta bort lex Laval. Nu kan de svenska fackföreningarna och löntagarna ta strid för sina kollektivavtal. På det sättet tar vi tillbaka kontrollen – ja!

(Applåder)

Anf. 23 TALMANNEN:

Innan jag ger ordet till Jonas Sjöstedt vill jag hälsa talmannen i Kenyas senat, Kenneth Lusaka, välkommen till dagens debatt.

I would like to greet the Speaker of the Senate of the Republic of Kenya, His Excellency Mr Kenneth Lusaka, and his delegation and wish them a warm welcome to the Gallery and to the Swedish Parliament.

(Applåder)

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag lyssnade med stort intresse på statsministern och höll faktiskt med om det mesta som han sa, inte minst om löntagares rättigheter. Men sedan började jag fundera på vad ni gör på hemmaplan. Här ska ni forcera igenom ett beslut om att begränsa strejkrätten. Ni ska allvarligt försvaga lagstiftningen som skyddar människor med anställningstrygghet, LAS. Ni ska höja pensionsåldern, vilket framför allt kommer att drabba dem som har slitit länge och hårt i tunga yrken. Är det så, Stefan Löfven, att ni har en politik på bortaplan och en annan på hemmaplan?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nej.

Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Man försämrar lagen om anställningsskydd, begränsar strejkrätten och trissar upp pensionsåldern. Ni sa tvärtom före valet, Stefan

Löfven. Då skulle ni ta bort allmän visstid och göra något åt hyvlingen. Det pratades inget om att gå in i LAS och ändra. Det lät precis tvärtom.

Nu är vi i en ny valrörelse, och det låter likadant. Nu är det löntagarnas rättigheter som gäller. Frågan är vad som gäller efter valet.

En sak kan jag garantera: Vänsterpartiet har inget bästföredatum på de här områdena. Vi kommer att stå för löntagarnas rättigheter både före och efter valet i Sverige och i EU.

(Applåder)

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu pratar vi om EU.

Vänsterpartiets partiledare tar upp en fråga där diskussionen just har börjat. Jonas Sjöstedt verkar veta precis vilket lagförslag som kommer, fast utredningen inte ens har börjat.

Jonas Sjöstedt vill egentligen gå ur EU. Det är partiets hållning. Men tack vare att vi har gjort det vi har gjort i EU – stått upp för utstationeringsdirektivet och förändrat utstationeringsdirektivet – och förändrat lex Laval i lagstiftningen i Sverige har nu den regering som jag leder sett till att svenska löntagare och svenska fackföreningar kan stå upp för sina villkor. Det är viktigt. Det ska vi göra här hemma också.

Jag bjuder nu in Sjöstedt. I stället för att titta i spåkulan och göra sina egna spådomar om vad som ska ske: Kom med förslagen, Sjöstedt, så ska vi stå upp för löntagarnas villkor!

(Applåder)

Anf. 28 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman och herr statsminister! Jag vill börja med att understryka att vi ännu inte har fått svar på vad som kommer att ske med de strömningar inom delar av socialdemokratin som bejakar antisemitism och ger grogrund för judehat. Det svaret har ännu inte getts.

Handling väger så mycket tyngre än ord. Jag skulle vilja fråga lite om de ord som uttrycktes i samband med EU-toppmötet i Göteborg för snart 18 månader sedan. Vi varnade för färdriktningen och för vad som skulle hända om man utvidgade arbetet till att handla om välfärdsfrågor på EU-nivå genom den så kallade sociala pelaren. Stefan Löfven kallade kritiken för en ”dimridå” – den sociala pelaren skulle inte leda till ny lagstiftning. Men som så många gånger förr visade sig orden bara vara skrivna i vatten. Socialdemokraternas Europaparti skriver i sin valplattform att detta bara är början.

Mina frågor till statsministern lyder: Hur långt ska det gå? Vilket blir nästa steg? Vad är du inte beredd att ge bort till EU av det som ni inte redan gett bort?

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Diskussionen om en social pelare började i ett rum hos EU-kommissionen tillsammans med kristdemokraten Jean-Claude Juncker. Han är son till en stålarbetare. Han förstår också betydelsen av att löntagare har drägliga villkor, att fler människor kommer i arbete, att det arbete de befinner sig på har bra villkor, att det är sjysta jobb och att man ges utbildningsmöjligheter. Men den sociala tryggheten är bredare än så. Vi var helt överens om betydelsen av detta. Detta koncept utvecklades så

att alla EU:s medlemsländer ställde sig bakom det. Det är bra, för det är på tiden att EU på riktigt blir en gemenskap för löntagarna och medborgarna i respektive land, inte bara för marknaden. Det tänker jag fortsätta att stå upp för.

(Applåder)

Anf. 30 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman! Till skillnad från Stefan Löfven har jag inga problem med att markera när medlemmar i mitt eget parti har fel. Och jag menar att det är fel att låta beslutanderätt över hur svenska mammor och pappor lägger upp sin föräldraledighet hamna på EU-nivå.

Du lovade dyrt och heligt, Stefan Löfven, att det här inte kommer att förändra någonting: ”Det här innebär inte någon som helst förändring i beslutskompetensen mellan medlemsstaterna och EU, inte någon.” ”Det där är en skröna som passar dem som egentligen inte vill prata om sociala villkor. Det är deras sätt att motarbeta sakfrågan.” Men titta på ert agerande! Ni släpper ju nu upp beslutskompetens som borde ligga hemma i Sverige. Detta riskerar att påverka den svenska modellen, arbetsrätten och föräldraledigheten. Är ni beredda att införa en europeisk a-kassa? När man släpper upp de här frågorna och tror att det inte kommer att leda vidare är det en naiv hållning. Vi har haft nog med presskonferenser från Socialdemokraterna där ni ber om ursäkt för att ni varit naiva.

(Applåder)

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ebba Busch Thor vet mycket väl att det enda sättet att förändra beslutskompetens i EU är att göra ett nytt fördrag. Inget sådant nytt fördrag har slutits. Det är precis samma lagstiftning som före den sociala pelaren. Den sociala pelaren är 20 principer som vi medlemsländer är överens om att samverka kring och ta vidare, men på vårt eget sätt. Det handlar om hur fler människor ska få arbete, hur arbetsvillkoren ska bli bättre och hur den sociala tryggheten ska öka i våra respektive länder, men vi gör det som vi vill.

När det gäller föräldraförsäkringen är det bra att man har den och att vi ökar jämställdheten. Det är vad det handlar om. Vi har en föräldraförsäkring som vi vet tas ut alldeles för lite av män. Den delen av detta beslut kommer inte att påverka Sverige, för vi ligger redan före. Vi påverkas inte en millimeter, Ebba Busch Thor, var lugn!

(Applåder)

Anf. 32 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att jag delar oron över de antisemitiska stämningar som finns inte minst inom SSU i Skåne. Jag betvivlar inte Stefan Löfvens värderingar, men ni har verkligen ett problem att ta i.

Sverige står utanför många av EU:s samarbeten. Jag har suttit i ministerrådet i åtta år som utbildningsminister. Stefan Löfven har suttit i Europeiska rådet i snart fem år. Vi vet att om man är med på möten och diskuterar har man inflytande, är man inte med har man inget inflytande.

Problemet är att i mängder av samarbeten och i mängder av möten sitter Sverige inte med för att vi har valt att ställa oss utanför. Det viktigaste är såklart det ekonomiska samarbetet med eurosamarbetet. Det är 19 av EU:s 28 eller 27 länder som är med i eurosamarbetet, och ytterligare länder vill vara med. Är man inte med där har man mycket mindre inflytande.

Det är försvarssamarbete, åklagarsamarbete, bankunion och finanspakten. Det är en lång rad samarbeten som vi står utanför. Är det inte dags, Stefan Löfven, att Sverige lämnar läktaren i EU-arbetet? Vi har nu varit med i 25 år. Ska vi inte ned på planen, börja spela och få inflytande?

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Sverige har inflytande i EU. Det vet också Jan Björklund från sina år i ministerrådet. Det är klart att vi har inflytande. Vi är en aktiv medlem. Det har vi varit under såväl borgerligt som socialdemokratiskt ledda regeringar. Där är vi.

Det stämmer inte vad gäller försvarssamarbetet. Vi deltar i det. Vi är med i Pesco. Vi är med och leder ett sådant projekt tillsammans med Frankrike. Att säga att vi inte är med är direkt felaktigt.

När det gäller euron kan nog både Jan Björklund och jag säga att vi måste respektera den folkomröstning vi hade. Det är den som gäller.

Vad gäller åklagarmyndigheten och bankunionen håller vi på att titta på det. Vad är fördelarna och nackdelarna med det? Sedan ska vi dra en slutsats, och så ska Sveriges riksdag diskutera och besluta om detta.

Det är vad som gäller.

Anf. 34 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är riksdagen som ska besluta. Nu frågar jag vad Socialdemokraterna tycker. Jag förstår också att det inte är någon annan som ska bestämma detta, utan det är i riksdagen som vi bestämmer det. Frågan är vad ni tycker.

Problemet är att vi får mindre inflytande. Stefan Löfven och jag hade när Stefan Löfven var aktiv i fackföreningsrörelsen presskonferenser i eurofolkomröstningen där vi varnade för det minskade inflytande Sverige får om vi inte är med. Sanningen är att det är där vi är i dag.

Magdalena Andersson och Stefan Löfven får lämna rummet när de andra ska lägga upp EU:s ekonomiska politik. Problemet är att när man får gå ut riskerar man att losa. Det är klart att de som sitter vid bordet bevakar sina egna intressen, men ingen bevakar våra intressen.

Sitter man inte vid middagsbordet riskerar man att stå på menyn!

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag gillar den sista meningen. Jag kom av mig lite. Jag vet faktiskt inte hur jag ska förhålla mig till den. Den var ganska långtgående!

Vi stod på samma sida med eurosamarbetet. Det är sant. Men jag respekterar folkomröstningen. Det gör jag. Det är det första.

Det andra är åklagarmyndigheten. Jag tycker att vi ska pröva möjligheten att gå med. Jag ser de fördelarna, och därför gör vi det. Men jag vill göra det på det sätt som ska göras enligt parlamentarismen. Vi utreder, sedan kommer vi med förslag och så lägger vi det på riksdagens bord.

Man kan heller inte gå så snabbt som till exempel Moderaterna gjorde och säga: Nu ska EU också hantera terrorism. Säkerhetspolisen säger: Nej, det vill vi inte. Låt oss ta de steg vi kan ta när vi ska ta dem och göra det steg för steg.

Det är klart att vi ska vara aktiva och värna EU-samarbetet. Det finns inget tvivel där ute bland EU:s andra medlemsländer. Sverige vill vara aktivt, Sverige är aktivt och Sverige räknas.
(Applåder)

Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Europa behöver en hållbar migrationspolitik, och det behöver även Sverige. Dagens modell är varken rättvis eller rättssäker. Jag var alldeles nyligen i det stora flyktinglägret på Lesbos i Grekland och träffade människosmugglarnas offer. I praktiken är det smugglare som nu avgör vem som kan söka asyl i Europa. Många som söker asyl får avslag men stannar kvar ändå. Vi ska ta vår del av ansvaret, och har redan gjort det med råge. Men så här kan det helt enkelt inte fortsätta.

EU ska spela sin roll. Vi moderater vill se två stora förändringar. Vi måste omedelbart stärka EU:s yttre gränser med fler europeiska gränsvakter, mer resurser till vårt gemensamma gränsskydd och hårdare straff för människosmugglare. Vi måste naturligtvis ha kontroll på vilka som kommer till Europa.

Nästa steg är att frågan om asyl prövas direkt vid den yttre gränsen, men då måste vi vara realistiska. Den naiva föreställningen att EU plötsligt en dag kommer att lösa Sveriges flyktingproblem är rent farlig. Det måste även Socialdemokraterna förstå.

Det kräver att vi agerar på hemmaplan. Men regeringen föreslår precis tvärtom att Sverige ska ta emot fler anhöriginvandrare utan krav på vare sig försörjning eller kunskaper i svenska språket. I stället för att återuppbygga tilltron till svensk migrationspolitik använder Stefan Löfven EU som en ursäkt för att inte ta tag i Sveriges problem. Det är helt enkelt vårdslöst.

Vi moderater lovar ledarskap, inte ursäkter. Vi vill göra det som Sverige måste göra, och vi har en realistisk uppfattning om vad EU kan göra. Båda sakerna behövs. Den här regeringen misslyckas med båda.
(Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu har vi flera gånger lyssnat på en moderatledare som bortser från EU:s regelverk om migration. Det är tråkigt och synd. Vi behöver ett bra gemensamt regelverk för migrationspolitiken. Det är det bästa sättet för Sverige. Det bryr sig moderatledaren inte om.

EU har dessutom under lång tid fokuserat på att ta bort handelshinder och utveckla den inre marknaden. Det är viktigt och bra. Men unionen har gjort alldeles för lite för vanligt folk, för löntagares rättigheter, tryggheten och arbetsvillkoren.

Därför har vi socialdemokrater nu drivit på för ett EU-direktiv för att svenska löner och kollektivavtal ska gälla i Sverige. Vi har fått igenom 20 viktiga principer i den sociala pelaren och så vidare.

Här hemma har vi avskaffat lex Laval. Nu kan äntligen svenska fackföreningar ta fajten med sina kollektivavtal. Vi har infört samma regler för utländska transporter som för svenska. Vår senaste seger i parlamentet är att lastbilschaufförernas villkor också ska bli likadana.

Moderaterna däremot bryr sig inte om detta. De röstar emot. Varför är ni bara intresserade av Europasamarbete när det gäller storföretagens villkor och inte löntagarnas?

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Socialdemokraterna och regeringen gör två rätt stora fel i EU-politiken.

För det första fokuserar ni inte på det som just nu är genuint gemensamt i Europa. De riktigt stora gemensamma frågorna handlar i dag om de gränsöverskridande problemen för klimatet, den gränsöverskridande brottsligheten och den gränsöverskridande terrorismen. Det är de riktigt stora problemen som inget enskilt land kan lösa här och nu. Det ska vara fokus på de stora frågorna.

För det andra leker ni med elden. Ni ägnar er nu åt sociala pelare och dessutom dubbel bokföring. Å ena sidan har det enorm betydelse, å andra sidan ingen påverkan över huvud taget. Det håller inte ihop. Man kan inte hävda både att sociala pelaren betyder enormt mycket för social likvärdighet och rättfärdighet i Europa och samtidigt inte på något vis påverkar vad vi gör i Sverige.

Det stora felet med detta är att ni i praktiken börjar överlåta besluts-
makt till EU i frågor som varje land är bättre skickat att sköta själv.
(Applåder)

Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst: Det där stämmer inte. Det är inget nytt beslutsmandat utformat, och det vet också Ulf Kristersson.

Men det som sägs här nu är väldigt intressant. Det är visst bara de riktiga problemen, de stora problemen som räknas. Vi har fortfarande byggnadsarbetare som betraktas som vad polisen själv uttrycker som vår tids slavar. De bygger våra bostäder. De har usla löner. De sover på betonggolv. Vi har lastbilschaufförer som aldrig får vila och som utgör en fara inte bara för sig själva utan också för alla som färdas på svenska vägar.

Alla förslag som vi lägger fram röstar ni för att stoppa. Ni röstar nej till utstationeringsdirektivet, nej till den sociala pelaren och nej till bättre arbetsvillkor. Sanningen är att ni har varit emot så gott som alla förslag både här hemma och ute i EU för det som gäller vanligt folk. För mig är detta riktiga problem. Det är stora problem. De ska lösas, och de ska lösas tillsammans. Det är socialdemokratisk politik.

(Applåder)

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det finns riktigt stora problem här i Sverige. Vi har barn som far illa i den svenska välfärden. Vi har skolor som inte fungerar och där barn inte lär sig någonting. Vi har hedersvåld som drabbar barn. Vi har utanförskap i förorter där man inte kommer in på arbetsmarknaden.

Det är riktigt stora problem, men dem kan inte EU göra någonting åt. De här problemen ska vi lösa själva. Att hoppas att någon annan löser våra svenska stora problem är att fly från det ansvar vi ska ta själva.

Sedan finns det stora problem som vi inte kan lösa själva därför att de går över gränserna. Problemet med stöldligorna, som nu står för hälften av alla svenska villainbrott, kan vi inte lösa om vi inte arbetar över gränserna med andra länder. Klimatproblemen är uppenbart omöjliga att lösa om vi bara gör det i Sverige. EU ska göra det som EU är omistligt för. Sverige ska självt ta ansvar för det som Sverige måste ta ansvar för.

(Applåder)

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman och Ulf Kristersson! Jag har noterat en ytterligare skärpning i Ulf Kristerssons retorik när det gäller migrations- och invandringspolitiken, vilket jag välkomnar. Jag tycker att det är bra att fler partier, i synnerhet de större partierna i den här församlingen, nyktrar till i de här frågorna. Det är bara tråkigt att det skulle behöva gå så långt som det gjorde innan ni förstod att det här var ett problem, men bättre sent än aldrig.

Jag noterade också att Ulf Kristersson, åtminstone i sitt första anförande, lyfte fram problematiken kring att komma överens inom EU om en gemensam asylpolitik. Faktum är att Moderaterna på EU-nivå har röstat för inrättandet av asyl- och migrationsfonden. Man har röstat ja till ganska långtgående skrivningar kopplade till FN:s migrationsavtal. Man är för tvingande omfördelning av asylhantering inom EU.

Herr talman! Då är min fråga till Ulf Kristersson: Tycker Moderaterna och Ulf Kristersson att asyl- och invandringspolitiken är en nationell angelägenhet som ska beslutas om i Sverige eller en fråga som ska beslutas om av byråkraterna i Bryssel?

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att det är uppenbart att om Europa ska kunna fungera som en sammanhållen kontinent med fri rörlighet på insidan måste vi också ha gemensamma regler på utsidan. Det tror jag är alldeles uppenbart.

Det var därför jag sa att den omedelbara uppgiften måste vara att säkra Europas gränser. De yttre gränserna måste Europa självklart ha kontroll över. Desto mer anmärkningsvärt är att Sverigedemokraterna är skeptiska till hela Frontex eller till det system som skulle kunna göra att Europa har kontroll på sina yttre gränser.

På längre sikt tror jag att det vore bra med en gemensam europeisk asylpolitik – att pröva asylskälen vid gränsen. Det vore också mycket bättre att ha gemensamma kvoter för hur många man tar in till Europa.

Jag har ingen som helst förhoppning om att detta löser sig snabbt. Det är också därför jag inte vill outsourca svensk migrationspolitik med förhoppningen att EU en dag ska lösa den. Därför krävs det att vi gör någonting här och nu.

(Applåder)

Anf. 43 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att vi ska göra någonting här och nu. Sedan förstår jag inte riktigt varför vi måste vänta på att Stefan Löfven och Socialdemokraterna ska bestämma sig för om de vill göra någonting här och nu. Vi som vill göra någonting här och nu kanske borde göra det i alla fall.

Jag har inga som helst problem med att vi tillskjuter resurser både i form av pengar och kanske av personal och så vidare för att säkra den yttre gränsen. Det är kanske EU:s viktigaste uppgift: att få kontroll över vilka som tar sig in i EU. Sedan behöver vi också egna gränskontroller för att få kontroll över vilka som tar sig in i Sverige.

Problemet med de omfördelningsmekanismer som föreslås inom EU när det gäller asylpolitiken är att Sverige är ett land som sannolikt kommer att drabbas ganska hårt. Moderaterna, till exempel, har röstat för den omfördelningsmekanism som bygger på befolkningstäthet och bruttonationalprodukt. Om inte jag förstår helt fel betyder det att Sverige skulle få en ännu större andel av EU:s asylsökande och inte en mindre, som Ulf Kristersson säger att han vill ha. Hur ser Ulf Kristersson på detta?

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att jag var ganska tydlig på den punkten. Jag tycker att Sverige redan med råge har tagit vår andel av ansvaret och att det inte finns utrymme för liberaliseringar och att utöka Sveriges ansvar nu. Det är helt enkelt otänkbart, och det påpekade jag också i mitt anförande.

Jag vill inte alls vänta på Stefan Löfven – tvärtom. Stefan Löfven slarvar just nu genom att inte ta initiativ till förändringar på svensk mark som säkrar svensk migrationspolitik. Men vi behöver EU också – inte för att vänta på en optimal lösning, men därför att en del saker kan vi bara lösa på EU-nivå.

Därför tycker jag ibland att Sverigedemokraternas skepsis mot EU där EU kan göra genuin nytta är lite slarvig. Ni borde uppskatta att EU kan lösa problem som Sverige ensamt aldrig kan lösa. Vi ska fullt ut omfamna detta samarbete men säga nej till klåfingrighet där EU inte har med saken att göra, till exempel den sociala pelaren.

(Applåder)

Anf. 45 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och Ulf Kristersson! Det finns två EU-parlament. EU-parlamentet flyttar varje månad mellan Bryssel och Strasbourg. Det är själva innebilden av hur skattepengarna rinner ut till saker som de inte borde användas till i Europeiska unionen. Utrymmet för effektiviseringar och besparingar är mycket stort.

Nu väntar en hård förhandling om EU:s långtidsbudget. På papperet säger regeringen att den inte vill att den svenska EU-avgiften ska öka. Jag tror att EU snart kommer med en räkning på åtskilliga miljarder som man vill att de svenska skattebetalarna ska betala. Då har vi ett ansvar för att vara varsamma med skattebetalarnas pengar.

Min fråga till Ulf Kristersson är: Är du beredd att tillsammans med Vänsterpartiet lägga fram ett förslag i EU-nämnden som lägger en absolut ribba på regeringen att inte öka den svenska medlemsavgiften till EU?

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag sa att politik måste hänga ihop mellan Strängnäs – glöm inte Strängnäs! – Stockholm och Strasbourg för att de alla tre börjar på S. Men det är Bryssel som är den stora platsen för EU. Jag håller helt med Jonas Sjöstedt om att vi i längden inte kan slösa bort pengar på onödigheter, inte heller i EU-byråkratin. Samma politik borde gälla där som i Sverige.

När det gäller EU-avgiften är jag kristallklar, och det har jag varit hela tiden: Vi vill inte se en ökad svensk medlemsavgift till EU, och allra minst i ett läge där EU blir mindre. Det finns mycket goda skäl att omfördela EU:s insatser i ekonomin. Vi vill se mer resurser till klimatet, mer resurser till brottsbekämpning, mer resurser till digitalisering av marknader och mindre till annat. Vi har varit entydiga på den punkten.

De förhandlingar som nu pågår måste sluta med att om Storbritannien lämnar EU ska budgeten minska, och Sverige ska inte betala mer. Där har vi varit kristallklara hela tiden.

Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Tack, Ulf Kristersson, för svaret! Till sitt innehåll var det ett bra svar. Det är samma hållning som vi har: EU-avgiften ska inte öka.

Men det gäller att hålla detta ända in i mål och att inte om ett halvår säga: Okej, vi släpper iväg 5, 10 eller ännu fler miljarder årligen. Det blir väldigt mycket pengar.

Därför är det viktigt att redan nu säga att vi kan lägga fram ett konkret förslag. EU-nämnden binder ju regeringen; regeringen är en minoritetsregering. Vi skulle kunna sätta oss ned och lägga fram ett skarpt förslag: inte en krona i ökad medlemsavgift. Det är budskapet till EU, och det är det mandat som Sverige har att förhandla utifrån.

Om det ska finnas trovärdighet i dina ord, Ulf Kristersson, tycker jag att du borde säga här och nu att du är beredd att göra detta för att det också verkligen ska bli så och inte bara sägas i partiledardebatter.

Anf. 48 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Sverige ska maximera vårt inflytande i EU på alla möjliga sätt, och då ska vi såklart delta i diskussionerna. Vår röst måste vara entydig: Avgiften ska snarare sänkas än höjas. Budgeten ska snarare minskas än utökas. Det är alldeles uppenbart, och det kan jag berättat för regeringen vilken dag som helst.

Men Sverige ska kunna delta i samtal med andra länder som vill samma sak mot de länder som i dag, lite förenklat, bara vill att EU ska ta på sig nya uppgifter utan att ta bort gamla uppgifter. Då måste man agera klokt i EU och se till att vår röst räknas och får genomslag.

(Applåder)

Anf. 49 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag har på senare år noterat en ny attityd till EU-samarbetet från Moderaterna, jämfört med när till exempel Carl Bildt ledde partiet. Den är mer skeptisk. Så får man göra. Varje parti bestämmer självt. Jag noterar dock att det viktigaste EU-samarbetet, nämligen eurosamarbetet, över huvud taget inte nämns i Moderaternas EU-program.

Min fråga handlar dock om det som Ulf Kristersson tog upp, nämligen den växande internationella kriminaliteten. Jag delar verkligen problembeskrivningen och ställer upp bakom de åtgärder som Ulf Kristersson beskrev. Nu finns det ordentliga förslag som läggs fram av högergruppen. Manfred Weber, er kandidat till kommissionspresident, lägger nu fram ett förslag om att egentligen avveckla Europol och i stället bygga upp ett nytt och mycket större samarbete, ett Europas FBI, för att verkligen knäcka den organiserade brottsligheten.

Från Liberalernas sida har vi sagt ja till detta. Den liberala gruppen har sagt ja till detta i EU-parlamentet under många år. Men Moderaterna röstar nej. Varför?

Anf. 50 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den viktiga frågan om skepsis. Jag tror att Jan Björklund är kvar i en gammal diskussion. Om man är för Europa-samarbetet säger man ja till allt som EU hittar på, inklusive 15 nya miljarder från Sverige till EU:s budget, därför att det är mer "för". Säger man nej är man emot allt som EU gör. Jag tror att det är en gammal föreställning om hur Sverige ska förhålla sig till samarbetet.

Vi är för mer samarbete på de områden där EU kan göra genuin nytta – för sig självt och för Sverige. Vi är emot samarbete på områden där Sverige kan sköta uppgiften bättre självt. Jag försökte illustrera detta med den sociala spelaren som exempel.

Det är alltså inte så att den som är mest för EU säger ja till att EU ska göra allt. Vi försöker i stället säga att EU ska vara relevant – inte smalare, vassare, rundare eller högre utan relevant. Gör saker där bara EU kan lösa problemen! Det förhållningssättet handlar inte om skepsis; det handlar om att effektivisera vårt samarbete.

Den andra frågan handlade om Europol och polisen. Där är det alldeles uppenbart: Samarbete är bättre, men svensk polis sköter svensk mark.
(Applåder)

Anf. 51 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är helt uppenbart att det är en ny attityd jämfört med förr – inte jämfört med för något år sedan; jag har hört denna attityd från Moderaterna under flera år. Det var nej till bankunion under lång tid. Åklagarmyndigheten sa ni nej till länge, även om ni nu har svängt. Euro-samarbetet var verkligen något som Moderaterna under Carl Bildt tillsammans med dåvarande Folkpartiet drev under lång tid; nu nämner ni det inte ens. Men à la bonne heure.

Sedan fick jag inget riktigt svar. När Ulf Kristersson kom till frågan om FBI var hans minut slut. Ulf Kristersson kan väl svara nu: Varför säger ni nej till förslaget från EPP-gruppen – högergruppen, den som ni själva ingår i – om ett europeiskt FBI?

Anf. 52 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Därför att vi vill stärka det samarbete som i dag finns. Vi tror att Europol är en bra grund för samarbete. De har i dag samarbete mot terrorism, mot cyberbrottslighet och mot organiserad kriminalitet. Vi vill stärka det med ytterligare ett fast ben, nämligen att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Det gäller villainbrott och sådana saker, stöldligorna. Det samarbetet finns, och det fungerar väl. Gör det starkare! Däremot vill vi behålla svensk polis rätt och skyldighet att sköta det på svensk mark.

Jag tycker ändå att du slarvar bort frågan om euron och bankunionen, Jan Björklund. Eurofrågan avgjorde vi i en folkomröstning. Jag uppfattar inte att det därefter har funnits skäl att ompröva den ståndpunkten i Sverige, givet det som har hänt i eurosamarbetet de senaste tio åren. Den dagen kanske kommer en gång i framtiden.

När det gäller bankunionen satt du själv i en regering som prövade den frågan mycket noga. Vi kom då fram till att det var större risker att Sverige skulle gå in och göra förpliktelser mot andra banker när vi inte var medlemmar i eurosamarbetet. Jag tycker att det är klok politik.

Men grundfrågan är kvar: Vi gör det där samarbetet tjänar oss bäst.
(Applåder)

Anf. 53 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Det finns få debatter i svensk politik just nu som präglas av så mycket okunnighet som när Moderaterna vill diskutera ny kärnkraft i EU-valet. Ni vill dubbla satsningarna på kärnkraft för att minska klimatutsläppen, när vi vet att forskarna säger att vi har tio år på oss att halvera utsläppen. Vi behöver minska utsläppen här och nu.

EU har sedan 2010 satsat 100 miljarder kronor på forskning om och utveckling av fjärde generationens kärnkraft – utan att en enda reaktor har byggts, utan att en enda kilowattimme el har producerats. Nu vill ni lägga ytterligare 44 miljarder på forskning om ny kärnkraft, när vi kunde satsa de pengarna på att bygga vindkraft och solenergi över hela Europa och ersätta kol och olja här och nu.

Jag undrar hur Ulf Kristerssons mångmiljardsatsning på forskning om ny kärnkraft går ihop med hans eget krav på att klimatpolitiken ska bedömas utifrån största möjliga utsläppsminskning per satsad krona.

Anf. 54 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Som på så många andra områden måste man göra rätt både i Sverige och internationellt.

Att Moderaterna och Miljöpartiet tycker olika om kärnkraft har nog inte någon missat. Vi tycker olika och står för det. Vi vill ha kärnkraften kvar i Sverige; ni vill avveckla den. Där kan man tycka olika. Men vi ser också förutsättningar för samarbete. Kärnkraft är stort, dyrt och komplicerat. I ett sextiotial länder i världen byggs det just nu ny kärnkraft. Förutsättningarna för samarbete i säkerhetsfrågor och standardiseringar är väldigt stora. Man skulle kunna göra det billigare, lättare och säkrare att reinvestera och livstidsförlänga kärnkraft i olika länder med mer samarbete.

Vi tar ansvar i Sverige för vår egen energipolitik. Där tycker vi olika. Men vi vill också att Sverige ska använda EU:s möjligheter till att samarbeta mer kring kärnkraften specifikt, eftersom så många europeiska länder skulle ha nytta av ett sådant samarbete.

Anf. 55 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Det finns en annan märklighet i att Moderaterna fokuserar på kärnkraft i just EU-valsdebatten. Detta står ju i direkt strid med Lissabonfördragets artikel 194, som säger att varje medlemsland har rätt till sin egen energimix.

De mest effektiva sätten att minska utsläppen här och nu är ni i allmänhet emot i EU-parlamentet. Christofer Fjellner vattnar ur utsläppskraven på tunga fordon. Ni har röstat mot bindande nationella krav för förnybar energi och energieffektivisering.

Ni lägger fram förslag som inte ger utsläppsminskningar här och nu. Ni är emot de förslag som ger utsläppsminskningar här och nu. Kan Ulf Kristersson förklara för mig hur detta är kostnadseffektiv klimatpolitik, något som Moderaterna vurmjar om så enormt på hemmaplan att ni inte vill göra utsläppsminskningar här utan i stället pekar på EU? Där är ni svarslösa och använder kärnkraften som ett fikonlöv för att ni inte har någon klimatpolitik.

Anf. 56 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, inte alls! Vi pratar om kärnkraften därför att vi tycker att kärnkraften är viktig. Ni pratar om kärnkraften därför att ni är livrädda för en debatt om kärnkraften.

Vi är för svensk kärnkraft. Vi är för internationellt samarbete om svensk kärnkraft. Vi är *inte* för att EU ska tvinga något annat land till en energipolitik de inte vill ha. Jag tror att Tyskland nu gör fel som snabbavvecklar kärnkraften och i stället bygger ut kolkraften. Jag tror att de länder som nu satsar på rysk gas gör fel. Jag tror att det är fel. Men det får varje land självt avgöra.

Vi vill se fossilfri energi i Sverige och gärna samarbeta internationellt om förutsättningarna för mer fossilfri energi.

Utsläppshandelssystemet – lite tekniskt, men ändå – är mycket välfungerande. Vi skulle kunna koppla ihop det med andra delar av världen. Vi skulle kunna bredda det till mer sjöfart, till exempel, och använda detta marknadsekonomiska instrument som EU i dag har och som är erkänt välfungerande.

Att däremot nu snabbavveckla saker, vilket bara betyder att Volvo och Scania inte kan sälja lastbilar och att vi får importera smutsigare saker i stället, är dålig miljöpolitik.

(Applåder)

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Det är en ganska bred debatt, får man säga, men med ett förvånansvärt starkt fokus på just EU-frågor. Det är väl positivt, eftersom det ska handla om EU-valet.

Jag vill påstå att utvecklingen inom det europeiska samarbetet är oroväckande. Den är oroväckande därför att EU växer. Det finns väldigt starka krafter över hela Europa, i synnerhet bland eliten i Bryssel, som vill att EU ska växa till någonting annat än det samarbete som jag tror att det i grunden finns ett väldigt brett stöd för, både här i Sveriges riksdag och bland svenska väljare i största allmänhet. Man vill fortsätta att överföra mer och mer makt och bredda EU:s kompetens i fråga efter fråga.

Jag tycker att det är intressant att lyssna på debatten inför EU-valet, både den här gången och tidigare, därför att alla partier i Sverige, utom möjligen Liberalerna, tenderar att bli EU-kritiska vart femte år när man ska gå till val. Sedan sitter de ändå där nere i Bryssel och röstar för fortsatt maktförskjutning åt byråkraterna och andra länders politiker i Bryssel.

Jag hoppas att väljarna förr eller senare ska genomskåda det här. Men det säger också någonting om hur svenska partier ser på det svenska förhållandet till EU och det europeiska samarbetet. Man förstår att svenska folket inte vill ha det som EU-eliten strävar efter. Svenska folket vill inte ha en europeisk, federal EU-stat. Svenska folket är berett att samarbeta med andra länder i vårt närområde men vill inte ha mer av överstatlighet, likriktning och centralstyrning.

Det finns åtminstone ett parti i den här församlingen som tar strid mot ökad överstatlighet, och det är Sverigedemokraterna.
(Applåder)

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det här var ett till anförande om EU av SD:s ledare, men man vet ännu inte vad de står för egentligen. De har alltid varit emot och sagt att vi ska gå ur EU. Nu helt plötsligt är de för och säger att vi nog inte ska gå ur men att det gäller att ha en väldigt kritisk hållning till EU.

EU innebär bland annat handel och fri rörlighet. Det är väldigt bra. Men unionen är faktiskt också en sammanslutning av demokratiska stater. Det är länder som står upp för mänskliga rättigheter, yttrandefriheten, rättsstatens principer, fria medier och fri forskning.

De här värdena hotas nu i ett antal länder: i Polen, i Rumänien och i Ungern. Politiken kopplar greppet om medierna, och universitet tvingas att slå igen. Nu finns det en våg av högerextremism och högerextrema partier som vill använda EU för sina syften inspirerade av just de här länderna.

Därför vill jag fråga Jimmie Åkesson: Var står du när det gäller försvaret av demokratins principer? Och varför hindrar ditt parti EU:s initiativ för att försvara unionens grundläggande värden i Polen och Ungern?

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Synen på vad det europeiska samarbetet ska vara för någonting är det som skär genom den svenska debatten och debatten i hela Europa. Det finns en elit som vill att det här samarbetet ska utvecklas ytterligare. Det ska växa och breddas med något slags slutmål om att Sverige ska vara en liten delstat i en europeisk federation. Sedan finns de som inte vill se en sådan utveckling utan vill ta några steg tillbaka och börja återflytta makt till de enskilda medlemsländerna i stället.

Jag förstår nu att Stefan Löfven och andra som tillhör den här eliten som vill fortsätta bygga på det federalistiska samarbetet känner sig hotade av ett växande missnöje med den utvecklingen. Då tar man till den här typen av fula metoder – guilt by association-beskyllningar och så vidare – men jag vill inte vara med i det spelet över huvud taget. Det finns ingen som helst anledning att ifrågasätta var jag står i förhållande till demokrati och mänskliga rättigheter. Lyssna och läs, Stefan Löfven!
(Applåder)

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag vill inte vara med, säger Jimmie Åkesson. Men Jimmie Åkesson *är* med och driver debatten. Jimmie Åkessons parti var emot att EU skulle syna vad Polen och Ungern gör där mediernas frihet begränsas, akademins frihet begränsas och domstolsväsendets frihet begränsas. Tycker Åkesson att det är rätt?

Ni säger att ni vill hjälpa flyktingar på plats men röstar nej till EU:s stöd till Jordanien för att göra just detta. I Europaparlamentet röstar dina partikamrater nej till just artikel 7-förfarandet mot Polen och Ungern. Ni röstar emot principen att kvinnor ska ha rätt till abort. Ni röstar nej till mer insyn och transparens i EU:s arbete, och ni var det enda svenska partiet som inte kunde rösta för ILO:s konvention mot slavarbete. Inte ens det kunde ni rösta för.

Jimmie Åkesson, ditt parti står på helt fel sida vad gäller EU:s grundläggande värden.

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Särskilt slavarbete har jag slagits för under hela mitt politiska liv. Det känns oerhört angeläget. Kom igen nu, Stefan Löfven! Du kan bättre än så här. Du kan bättre, det är jag helt övertygad om.

Det finns anledning att kritisera andra länder i Europa och inom EU. Absolut. Jag har aldrig sagt någonting annat. Jag tycker inte att det är det minsta konstigt. Men återigen, det går en linje här genom Europa och också i den svenska debatten när det gäller vad som är EU:s kompetens. Ska EU – byråkrater och andra länders politiker i Bryssel – bestämma över abortlagstiftning i europeiska länder? Nyss sa Stefan Löfven att han inte tyckte det, men nu beskyller han ändå mig för att motverka att aborträttigheter blir vad de borde vara i andra länder.

Man måste åtminstone hålla sig till någon form av hederlighet i debatten. Sverige är inte Polen. Sverige är inte Ungern. Sverige är Sverige, och det är svenska intressen jag företräder i det här valet.
(Applåder)

Anf. 62 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tar både Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets omsvängning i EU-frågorna på allvar – inga ironier och inga slängar, utan det är bra. Det här är ett tecken på att vi nu har passerat stadiet om vi är för eller emot medlemskapet. Sverige är medlem i EU och har skyldigheter gentemot EU men vill också driva EU i rätt riktning. Allt det där är mycket bra.

Då väcks frågan: Vad vill Sverigedemokraterna med EU-medlemskapet? Och då undrar jag varför Sverigedemokraterna är emot att man har gemensamma gränser och att Frontex byggs ut så att vi på allvar kan skydda EU:s yttre gräns med de 10 000 gränsbevakare som skulle kunna användas när det verkligen behövs så att EU gör sitt för att sköta en rimlig migration medan vi i Sverige gör vårt för svenska förhållanden? Varför är ni emot den sortens utveckling?

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte riktigt konkret vad det är Ulf Kristersson syftar på här, men jag har ingenting i grunden emot ett gemensamt arbete för att skydda EU:s yttre gräns. Det är tvärtom en av de kanske viktigaste uppgifterna som det europeiska samarbetet har – av flera skäl. Dels såklart för att motverka illegal migration, dels för att säkerställa vilka och vad som tar sig in över den europeiska gränsen.

Det är också väldigt tydligt, menar jag, när man läser vår valplattform att det är en av de saker som vi tycker att EU bör fokusera mer på.

Sedan är det möjligt att Ulf Kristersson har hittat någon omröstning någonstans och i något sammanhang där vi av någon anledning inte har röstat som Ulf Kristersson. Det kan finnas många skäl till det, men då får du nästan konkretisera vad det är för att jag ska kunna svara på det.

Jag har ingenting emot att vi gemensamt arbetar för att hålla den yttre gränsen gentemot övriga världen. Jag tycker att det är oerhört viktigt.

Anf. 64 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill inte vara någon petimäter, men när ni röstar emot den sortens uppgifter, emot de ansvarstagandena och emot de beslut som ger förutsättningar för Frontex, som den gemensamma gränsmyndigheten kallas, kan det tolkas som att ni är emot den gemensamma uppgiften.

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Som sagt vet jag inte vilket sammanhang och vilken omröstning som Ulf Kristersson syftar på. Jag har inget emot att Frontex utvecklas. Jag har ingenting emot att Frontex, eller vad det nu kan tänkas vara i framtiden som ska sköta den här uppgiften, får resurser också från oss. Tvärtom tycker jag att en större del av EU:s ekonomi och gemensamma resurser bör gå till just den sortens arbete som gynnar hela EU men som också gynnar oss.

Den yttre gränsen är viktig. Skälet till att vi fick det gigantiska migrationskaoset 2015 var att man inte klarade att hålla den gränsen. Då hade det varit väldigt bra om vi också hade fått ha våra egna, inre gränskontroller. Det fick vi inte. Vi fick sent omsider gå till EU och be om lov, och sedan fick vi ha det.

Det finns alltså anledning att se över stödet för den yttre gränsen men också i synnerhet att skydda vår inre gräns.

(Applåder)

Anf. 66 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det blåser kalla vindar på många håll i Europa. Ett tydligt exempel på det är utvecklingen i Ungern där Viktor Orbán monterar ned

öppenheten för att inskränka fri press, slår ned på människorättsorganisationer och slänger ut universitet ur landet. För mig är det som händer i Ungern uppseendeväckande och djupt allvarligt. Det är en utveckling som bör uppmärksammas och som måste bekämpas.

För Sverigedemokraterna tycks dock Ungern och Viktor Orbán vara en inspirationskälla. Jimmie Åkesson skrev så sent som för ett år sedan att han inte oroar sig över utvecklingen i Ungern. Jimmie Åkesson själv väljer Viktor Orbán framför Angela Merkel. Så sent som för några veckor sedan svarade också Sverigedemokraternas Europaparlamentariker så här på en fråga om politisk förebild: ”Viktor Orbán. Han är precis den ledaren som jag skulle vilja ha i Sverige.”

Vad är det med Viktor Orbán och med utvecklingen i Ungern som gör att Sverigedemokraterna ser honom som en så stor förebild och inspirationskälla?

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag känner inte igen beskrivningen att Viktor Orbán eller för den delen någon annan i något annat land skulle vara en stor inspirationskälla.

Däremot tycker jag att det ibland kan krävas lite balans i debatten. Det är inte Annie Lööf expert på. Det är min bestämda uppfattning. Det är tvärtom ganska svepande och ganska aggressiva utfall mot både mig och alla möjliga andra i alla möjliga sammanhang.

Som jag sa tidigare till Stefan Löfven är vi i Sverige nu. Det här är ju Sverige. Genom valet till Europaparlamentet ska vi skicka svenska politiker till Europaparlamentet. De ska vara där och, tycker jag, försvara Sveriges intressen gentemot övriga intressen i Europa.

Motfrågan till Annie Lööf blir: Varför är de liberala partierna i Europa så måna om att varje år skicka mångmiljardbelopp till länder som till exempel Ungern och Polen när de nu är så förhatliga och betar sig så illa som de gör? Ni stöder ju det. Ni stöder EU:s sociala fonder och liknande som stöttar Ungern, naturligtvis till Orbáns stora glädje.

Anf. 68 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Nu är det på det sättet att Centerpartiet driver på för sanktioner mot länder som uppenbarligen bryter mot grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Sanningen är den att utvecklingen i Ungern borde skrämja alla som inte uttryckligen står för och tror på ett auktoritärt styre och en inskränkt demokrati. Organisationen Freedom House bedömer länder utifrån ett demokratiindex och säger att ”Ungerns status dalade från fri till delvis fri på grund av återkommande attacker på landets demokratiska institutioner”. De fortsätter med att det beror på att Ungern har infört ”begränsningar på eller kontroll över oppositionen, media, religiösa grupper, akademi, icke-statliga organisationer, domstolar, asylsökande och den privata sektorn sedan 2010”.

Det är alltså ett europeiskt land där demokratin monteras ned, och det är en inspiration för Sverigedemokraterna.

Jag frågar igen: Vad av det som räknades upp i motiveringen inspireras Sverigedemokraterna av? Vad av det är det som gör att Sverigedemokraternas egen Europaparlamentariker tycker att Orbán är precis den ledare som hon skulle vilja ha i Sverige?

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag inspireras inte av någonting av det som Annie Lööf räknar upp – ingenting. Jag tror inte att jag någonsin har antytt det heller. Därför förstår jag faktiskt inte frågan.

Jag beklagar att Annie Lööf inte svarade på min motfråga. Hon sa lite svepande att man är beredd att medverka till sanktioner mot länder som inte lever upp till mänskliga rättigheter, eller någonting sådant.

Det är inget konkret. Man kan ta några av Ungerns miljarder. Men faktum är att de andra partierna, de flesta i den här församlingen, är beredda att årligen skicka många miljarder av bland annat svenska skattepengar till bland annat Ungern för att bygga upp Ungerns sociala välfärd och liknande. Det rimmar väldigt illa med det du står här och säger, Annie Lööf. Jag förstår det över huvud taget inte.

Sverigedemokraterna vill helt och hållet ta bort de där bidragen och fonderna. De fyller ingen som helst funktion. Svenska skattemedel behövs i Sverige.

(Applåder)

Anf. 70 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson! EU-parlamentarikerna är mycket välavlönade. De får mer än ledamöterna i den svenska riksdagen. De har också oerhört frikostiga traktamenten.

Till det kommer att varje EU-parlamentariker får en kontorsersättning på 40 000 kronor i månaden. Det blir en halv miljon kronor om året, och det blir 2 ½ miljon kronor under mandatperioden. De pengarna ska egentligen inte stoppas i egen ficka. Men risken är att en del hamnar där, framför allt om man gör som Sverigedemokraternas EU-parlamentariker som vägrar att visa ett enda kvitto på vad de har gjort med de pengarna. De säger också: Om vi blir omvalda fortsätter vi att inte visa ett enda kvitto på de 2 ½ miljoner kronorna som man får i kontorsersättning.

Varför, Jimmie Åkesson, tillåter du att dina EU-parlamentariker inte redovisar vad de använder kontorsersättningen till?

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! I det stora hela är det en gigantiskt viktig fråga. Den avgör hela EU:s framtid.

Det enkla svaret är att jag inte styr över dem. Jag tycker att vi behöver mer transparens, både när det gäller det och när det gäller ledamöterna i den här församlingen och de förmåner man åtnjuter och hur de nyttjas. Jag tror att det finns ett starkt stöd för det, både bland partierna och bland folk i allmänhet. Men jag kan inte ensam bestämma det.

Jag har inga problem med att man ser över regelverk och liknande. Men det är inte en fråga där jag engagerar mig stort för att tvinga någon till något. Jag kan helt enkelt inget göra.

Anf. 72 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiets parlamentariker Malin Björk har visat kvitton hela vägen och kommer att fortsätta göra det.

När man lyssnar på Jimmie Åkesson framstår det som att han inte har något inflytande i Sverigedemokraterna. Han har liksom ingenting att säga till om när det gäller vad ledamöterna gör och hur de agerar på olika sätt.

Vet du, Jimmie Åkesson? Jag tror att du har fel. Jag tror att du har ett mycket starkt inflytande i Sverigedemokraterna. Nu skulle jag vilja höra dig säga så här, riktat till dina egna kandidater: Jag förväntar mig att ni skärper er. Jag förväntar mig att ni visar kvitton och redovisar era miljonersättningar för kontorsutgifter.

Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det vore väldigt bra om de gjorde det, så långt det är möjligt. Det är inte alldeles enkelt alla gånger. Men min bestämda uppfattning är att så långt det är möjligt bör de göra det. Det gäller inte bara Sverigedemokraternas parlamentariker utan alla partiers, gärna alla länders, parlamentariker.

För att uppnå det ska man kanske inte stå här i Sveriges riksdag och tycka det, utan man ska påverka EU att öka öppenheten, inte minst i fråga om den här typen av förmåner. Jag tror att det hade varit väldigt bra.
(Applåder)

Anf. 74 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! När Jimmie Åkesson ska riktigt kritisera EU säger han att det är ett vänsterliberalt projekt eller, som han skriver i sin bok, ett själlöst socialliberalt arbete som pågår i Europa. Sin egen ideologi beskriver han så här: Jag är övertygad nationalist.

Europa har historiskt prövat både liberalismen och nationalismen under olika epoker. Man får väl säga att liberalismen som idéströmning har dominerat de senaste 50–60 åren i Västeuropa och på senare tid i hela Europa. Det har skapat den mest fredliga och mest demokratiska världsdelen och den världsdel som har högst levnadsstandard.

Nationalismen har också prövats i Europas historia.

Jag vill bara fråga Jimmie Åkesson: Kan Jimmie Åkesson nämna en epok i Europas historia då nationalismen har lyckats bättre än liberalismen med att skapa fred och välstånd?

Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att det är tredje gången i rad som Jan Björklund ställer den frågan. Jag brukar hänvisa till exempelvis det svenska folkhemmet som ett bra exempel på att förståelse för en gemensam nationell identitet i ett land också har lyckats skapa stort välstånd.

Jag tycker ibland att Jan Björklund drar lite för stora växlar på liberalismens betydelse. Liberalismen med den liberala demokratimodellen och allt det där är någonting som jag också bejakar. Det gör i princip alla i den här kammaren. Det finns ingen debatt om det över huvud taget. Det som vi debatterar är att man sedan frångår den liberala demokratimodellen till förmån för identitetspolitik och för en massa annat som splittrar och skapar segregation i samhället.

Jag tror på nationalism. Jag tror att varje folk i Europa har rätt att vara herre i eget hus. Vi behöver inte styras från Bryssel. Men vi behöver samarbeta.

Anf. 76 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag ställer frågan igen eftersom jag inte får något svar på den. Det är ett svamlande om folkhemmet. Jag vet att folkhemmet som Jimmie Åkesson beskriver det innebar socialpolitiskt ansvarstagande i Sverige. Men det beskriver inte hur Europas länder ska samarbeta. Det är där två idéer står mot varandra. Det är den liberala tanken om ett öppet samarbetande Europa – det som Jimmie Åkesson själv beskriver som ett själlöst socialliberalt projekt. Och det är nationalismen, att varje land ska sköta sig självt mer. De står mot varandra.

Jag säger att de idéerna har prövats i Europas historia. Liberalismen har lett till det största välstånd som människor har upplevt i fred och demokrati. Varje gång nationalismen har tillåtits verka i många länder och tillräckligt länge i Europa har det lett till Europas största katastrofer.

Anf. 77 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det känns som att Jan Björklund inte vet vad nationalism är. Nationalism är ju själva grunden till att vi över huvud taget har några länder i Europa. Nationalismen är själva grunden till att vi har demokrati. Lycka till, säger jag till den stat som försöker införa demokrati utan att det finns någon nationalistisk grund. Nationalism är i väldigt hög grad grunden för det Europa som vi ser i dag med alla olikheter och den mångfald som finns. Vi respekterar allt detta.

Jan Björklund talar här om sin liberalism, som egentligen är något annat än det Europa som vi alla tycker om och bejaktar. Det handlar om likriktning. Det handlar också om att flytta ännu mer makt till Bryssel. Detta är Jan Björklund tydlig med, vilket jag tycker är bra. I liberalismens namn ska vi, alla runt om i hela Europa, bli likadana. Jag köper inte detta.

Jag är nationalist, eftersom jag tror att varje nation i Europa har rätt att vara herre i sitt eget hus. Det betyder dock inte att man alltid ska sköta sig själv, utan det betyder att vi ska samarbeta med en utgångspunkt i fria, självständiga nationer.

(Applåder)

Anf. 78 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson säger om och om igen att det är saker som han inte känner igen. I EU-parlamentet har Sverigedemokraternas parlamentariker gång på gång röstat tvärtemot det ni säger att ni vill göra.

Ni vill ge mindre makt till Bryssel. I verkligheten har Sverigedemokraterna röstat för att EU ska få ta in egna skatter.

Ni vill stå upp för transportarbetarna. I Bryssel har ni i skarpt läge röstat emot kortare körtider och längre vila.

Ni har röstat emot mer pengar till klimatforskning, trots att ni säger att ni vill ha sådan.

Ni talar om att hjälpa på plats. Ändå har ni röstat emot att ge lån till Jordanien för att hjälpa landet att hantera miljoner flyktingar i Syrien.

Ni vill bekämpa religiöst kvinnoförtryck. Men ni röstar i EU emot kvinnors rätt till abort. Skälet till det är rätten till liv i befruktningsoptionen som mänsklig rättighet.

Kan man lita på vad SD egentligen går till val på?

Anf. 79 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Isabella Lövin gör här en fint. En massa saker behandlas inom ramen för EU-samarbetet eller den politiska överstatliga union som EU ändå är. Det finns de som vill föra in ännu mer av det.

Att man röstar mot något inom ramen för EU betyder inte att man är motståndare till just alla de saker som Isabella Lövin räknar upp. Allra oftast betyder det att man inte tycker att saken i frågan är något som EU ska syssla med. Utan det är något som varje nationellt parlament ska ägna sig åt. Därför röstar man kanske ibland mot sådant som man i grunden egentligen tycker är bra men som inte är något som man ska besluta om på EU-nivå.

Jag vill att svenska väljare ska bestämma över svensk lagstiftning, inte polska, ungerska, franska eller italienska väljare. Svenska väljare ska bestämma i Sverige.

(Applåder)

Anf. 80 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! När era ledamöter fick frågan om varför de var emot stödet till Jordaniens flyktingmottagning svarade de att de inte hinner sätta sig in i allt. Därför tyckte de att det är säkrast att vara kritiska mot allt.

Jag tror att man som väljare vill ha valuta för pengarna och att ens företrädare sätter sig in i frågorna och driver den politik man förväntar sig.

Låt oss ta ett tydligt exempel där ni ofta brukar hänvisa till EU-nivå. Det handlar om klimatfrågan. Ni tycker inte att Sverige ska gå före, ha strängare regler eller högre ambitioner i Sverige. I stället vill ni flytta det till EU och talar själva mycket om forskning inom klimatområdet. Därför är det konstigt att ni röstade emot att öka EU:s ramprogram för forskning och innovation. Ni röstade samtidigt för att man skulle ge en större andel av forskningen till just klimatforskning.

Kan du, Jimmie Åkesson, förklara hur ni exakt tänker när ni hänvisar till mer klimatforskning i EU?

Anf. 81 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Apropå valuta för pengar är det ett faktum att vi redan i dag skickar tiotals miljarder till Bryssel. Sedan får vi tillbaka ungefär en tredjedel av pengarna. Det är inte att få valuta för pengarna, utan det är att kasta pengarna i sjön. Sedan går pengarna till Ungern, Polen, Bulgarien och andra EU-länder för att bygga upp dem och deras välfärd. Pengarna behövs i stället i Sverige eftersom människor dör i cancerköer. Det finns äldre som blir hemlösa när de inte har råd att bo i en normal bostad. Det råder nog ingen tvekan om hur vi prioriterar när det gäller att få valuta för pengarna.

Vad gäller klimatforskning är jag återigen inte detaljinsatt i vad just den omröstningen innebar. Även Isabella Lövin förstår att det är helt omöjligt för mig att vara det. Men det är säkert på det sättet. Läs vår budget! Vi

lägger massor med pengar på energiforskning och internationella klimatinvesteringar, sådant som ger effekt på riktigt. Detta gör vi redan.

Det här betyder däremot inte att vi köper Miljöpartiets landsbygds- och tillväxtfientliga klimatpolitik. Det är något helt annat.
(Applåder)

Anf. 82 TREDJE VICE TALMANNEN:

Som talman välkomnar jag om även partiledarna från talarstolarna använder för- och efternamn.

Anf. 83 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Vi ser på alltför många platser i Europa hur djur lever ett liv som riskerar att göra dem sjuka, i stället för ett liv som håller dem friska. De lever ett liv där kultingen får sin knorr avklippt så att grisbonden får plats med fler grisar på samma yta, i stället för att ge fler grisar mer knorr på livet. Dåligt djurskydd målas över med antibiotika. Det blir billigare att sänka djurskyddet och öka antibiotikan när det i stället borde vara tvärtom.

Centerpartiet vill ha ett bättre skydd för Europas djur. Vi vill se en skarpare djurskyddslagstiftning i EU som gäller alla. Den ska ge alla samma höga nivå av skydd och välfärd, oavsett vilket land dessa djur finns i.

Friskare djur är också en väg framåt för att minska världens antibiotikaanvändning. Det är ett sätt att desarmera den tickande bomb som antibiotikaresistensen har blivit. Men vi måste göra mer för att hitta lösningar på en av de största utmaningar som vi står inför. Forskningens värsta scenario säger att 10 miljoner människor dör av antibiotikaresistens år 2050. Det är 30 år bort. Det här är fler än de som sammanlagt beräknas dö av cancer och i trafikolyckor.

Centerpartiet vill se ett globalt avtal för att lösa frågan om antibiotikaresistens. FN har samlat världens länder när det gäller klimatfrågan, senast 2015 i Paris. Det har gjort skillnad på riktigt med konkreta och bindande mål där alla tar ansvar. Vi vill se ett Parisavtal för antibiotikafrågan.

En röst på Centerpartiet om två och en halv vecka är en röst för en starkare, pådrivande kraft för sund och säker mat, för ett starkare djurskydd i hela Europa, för ett mer ambitiöst miljö- och klimatarbete, för demokrati och medmännisklighet emot högerpopulism.

(Applåder)

Anf. 84 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! ”When they go low, we go high”, sa Annie Löof från talarstolen för någon timme sedan när hon höll sitt första anförande. Jag följde i går en debatt kopplad till Annie Löofs Twitterkonto. Hon skrev så här i ett svar till någon annan: ”Åh, just dessa vita män som gått livets hårda skola har kommenterat hos mig ett tag och strött ’positiva’ vibbar.”

Jag undrar, fru talman, om Annie Löof tycker att detta är ett lämpligt sätt att som partiledare eller medmänniska uttrycka sig på. Är det att go high?

Fru talman! Jag tycker att detta uttrycker ett starkt förakt. Jag har full förståelse för att Annie Löof reagerar mot dem som är elaka och stygga mot henne. Det tycker jag att hon ska göra. Jag stöder henne i det. Men detta är olämpligt, fru talman. Eller hur, Annie Löof?

Anf. 85 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det är ju i deskriptiv mening, för det är vad dessa personer oftast beskriver sig själva som. Det är alltså en blinkning till den biografi som väldigt många av de twittrarna har, där de faktiskt beskriver sig på precis det sättet. Alla ni som följer mig vet ju att jag brinner för mångfald. Jag tittar varken på hudfärg eller på kön. Jag tycker att det är viktigt att alla ska få samma möjligheter och rättigheter. Just det svaret på Twitter handlade alltså om vad de själva benämner sig som. Det tycker jag är viktigt.

Men åter till frågan om vad som skapar anständighet. Det handlar ju om hur vi som politiker kan göra detta i våra demokratiska system. Där finns ju oerhörda exempel på att sverigedemokrater och politiker hyllar en utveckling i till exempel Ungern där man tystar medmänskligheten, tystar det fria ordet och tystar den fria tanken. Det tycker jag att vi ska diskutera mer här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 86 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad Ungern har med just den här frågan att göra. Det jag skulle vilja diskutera och det jag försöker diskutera här med Annie Lööf är Annie Lööfs förmodade klassförakt.

Jag tycker att det här – väldigt tydligt, faktiskt – ger uttryck för att Annie Lööf hyser ett slags förakt för människor som inte har samma fina utbildning som Annie Lööf och som inte lever samma fina liv som Annie Lööf.

Återigen: Jag har full förståelse för att man reagerar mot internethat och vad man nu utsätts för. Vi är båda utsatta för det, och man ska reagera.

Men det här tycker jag är väl magstarkt, för här drar man en ganska stor grupp vanliga knegare över en kam och kallar dem för ... ja, jag vet inte vad, i ärlighetens namn. Jag tycker att det är djupt olämpligt, och det är knappast något som rimmade med ”when they go low, we go high”. Jag tror att Michelle Obama håller med mig om det.

(Applåder)

Anf. 87 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Den som följer Twitter och kommentarerna där tror jag faktiskt förstår vad jag menar med just den tweeten. Det är precis den beskrivningen som de allra flesta kommentatorer har som är inne i min Twittertråd. Man beskriver sig själv som just detta för att attackera de värden om medmänsklighet, öppenhet och mångfald som jag och Centerpartiet står för.

Och kom inte och snacka om bakgrund och epitet! Jag är uppvuxen på den svenska landsbygden. Jag är uppvuxen med att både sätta potatis och köra hö. Jag lärde mig av min farfar att köra traktor. Jag är uppvuxen i en miljö där vi faktiskt gör rätt för oss, där vi kavlar upp ärmarna och arbetar hårt. Jag är den första i min familj som har en akademisk utbildning. Det är jag väldigt stolt över. Men jag är lika stolt över mina syskon och kusiner som arbetar med annat.

(Applåder)

Anf. 88 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Annie Lööf! Jag ska först säga att jag beundrar dig som behöll lugnet i senaste replikskiftet, med tanke på det vidriga näthat som du har utsatts för när du har kritiserat SD. En eloge för det!

Nu till politiken. Ni beskriver ju att ni är ett parti som står för miljö, livsmedel och klimat. Men tittar man på granskningarna av hur det går nere i Bryssel ser man att det verkar ha hänt någonting på planet ned. Ni har liksom tappat bort det där.

Den gemensamma klimatrörelsen beskriver att ni är en snigel som bara röstar 41 procent rätt medan vi i Vänsterpartiet röstar 96 procent rätt. Ni röstar mot förbud mot cancerframkallande bekämpningsmedel. Ni röstar för stringenta krav på energieffektivitet. Ni vill inte sätta hårda miljökrav på jordbruket som villkor för utbetalningar.

Vad är det som händer där i planet på väg ned till Bryssel? Ni tappar bort detta med klimatet och miljön på vägen.

Anf. 89 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! För Centerpartiet är ju resultaten helt avgörande, både när det handlar om sund och säker mat och när det handlar om minskade klimatutsläpp.

Både Fredrick Federley, som är vår Europaparlamentariker nu, och Lena Ek och Kent Johansson tidigare har gjort ett fantastiskt arbete med att sitta vid förhandlingsbordet och förhandla fram skarpa lagstiftningsakter. Lena Ek gjorde det med Reach. Fredrick Federley har gjort det med utsläppsrättshandel och skärpt upp detta för att det ska kosta mer att släppa ut.

Jag undrar stillsamt: Var fanns den svenska vänsterpartistiska Europaparlamentarikern när man förhandlade fram EU:s handel med utsläppsrätter?

Anf. 90 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ja, när det gällde Reach satt jag i samma förhandlingsrum som Lena Ek och förhandlade om samma lagstiftning. Jag var inte så imponerad. Hon sprang ju kemikalieindustrins ärenden och vattnade ur hela förslaget. Jag tycker att det var riktigt illa. Jag satt där, i det rummet.

Det är detta jag är rädd att Centern gör – det är fina paroller, men på plats säljer man ut sig till storföretagen.

Ta förslaget att förbjuda glyfosat, som WHO säger är cancerframkallande och som Kemikalieinspektionen är väldigt bekymrad över. Det drabbar inte minst många jordbrukare eftersom det är ett bekämpningsmedel som används i jordbruket. Men ni röstar för att det ska vara kvar.

Det händer alltså någonting på vägen. Ni tål inte riktigt att granskas. Det är så vackra affischer. Det ser så bra ut. Men när ni väl landar på flygplatsen i Bryssel är ni en snigel.

Anf. 91 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det är som sagt resultaten som står i fokus för oss. Det handlar om ett arbete både i kampanjer och i debatter men också om faktiskt hantverksarbete nere i Bryssel, här i riksdagen och i förhandlingar med regeringen. Det är hela den vägen som är viktig.

Det är därför vi behöver fasa ut mer plast så att vi får rena hav och friska sjöar. Det är därför vi behöver se till att minska antibiotikaanvändningen. Där har Fredrick Federley till exempel varit med och förhandlat fram det veterinärmedicinska paketet. Det är därför vi måste skärpa till EU:s handel med utsläppsrätter.

Vi kommer att ha fokus på att skärpa de lagstiftningsakter som finns som påverkar EU:s medlemsstater – även Sverige, och det tycker vi är bra.

Anf. 92 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt ta replik i dag, för vi har i regel haft relativt stor samsyn i synen på EU. Men så läste jag Fredrick Federleys debattartikel i Aftonbladet och blev ganska bedrövad och sorgsen.

Så här har Sara Skyttedal uttryckt sig i en intervju: ”Det är bara ett av de här länderna” – Ungern och Frankrike – ”som man har inlett ett artikel 7-förfarande mot, på väldigt goda grunder. Det är Ungern. Därför ser jag så klart hellre ett samarbete med Macron.”

I debattartikeln i Aftonbladet står följande att läsa: ”Nu tvekar man” – KD, alltså – ”i valet mellan liberala värderingar och diktaturfasoner.” Vi smetas ihop med antisemitism, homofober, abortmotståndare och mord på journalister.

Min fråga till dig, Annie Lööf, är: Anser du att KD tvekar mellan demokrati och diktatur, att vi är ett hot mot mänskliga fri- och rättigheter? Den frågan vill jag ha svar på.

Anf. 93 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är många drastiska meningar i den artikel som publicerats i dag. Jag står inte bakom alla av dem. Men det var ganska många – fler än de som är medlemmar i Centerpartiet – som reagerade på den artikel och intervju med Sara Skyttedal där hon inte kunde välja glas-klart mellan Viktor Orbán och Emmanuel Macron. Det har förmodligen att göra med att Orbáns parti Fidesz inte är utestängt nu utan fortfarande är medlem i EPP.

Jag tycker att det är viktigt att vi alla står upp för detta. Vi har ett ansvar att hålla stånd mot högerpopulism, antisemitism och extremism. Det gör kristdemokrater i mångt och mycket, för vi samarbetar mellan Alde och EPP i parlamentet. Det vill jag gärna fortsätta göra framöver. Men det är många med mig som har sett en del intervjuer med Sara Skyttedal där hon har tagit ut svängarna.

Anf. 94 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Ja, och där hon vägrar föra det svenska folket bakom ljuset som om valet skulle handla om Macron och eller Orbán. Det stämmer, för valet handlar inte om det. Det finns en annan väg framåt, som vi står för.

Min fråga är fortfarande: Menar du, Annie Lööf, att KD tvekar mellan liberala värderingar och diktaturfasoner?

Jag kampanjade för ”betalt för knorren”. Jag tycker att det är jätteviktigt med god mat, bra mat och ett högt djurskydd. Men jag skäms inte över det faktum att medan ni har arbetat hårt med att säkerställa att grisar inte får sina knorrar avskurna har vi haft parlamentariker som gjort allt de kan för att stoppa ett pågående folkmord.

Det är få parlamentariker som har varit i Syrien och i Irak, som har sett de byggnader som homosexuella har kastats från enbart för att de älskar någon av samma kön och som har sett kulhålén där man har skjutit för att utrota en hel minoritet och förfölja kristna och feltroende muslimer.

Anf. 95 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Samma person har ju varit på hatkonferensen och talat. Samma person har röstat nej till kvinnors möjlighet och rättighet till abort.

Vi måste se helheten. Våra svenska Europaparlamentariker är hela Sveriges röst i parlamentet, men vi representerar olika partier och har olika fokus.

Centerpartiets fokus under de kommande åren kommer att ligga på att fortsätta vara en stark röst för demokrati, medmänsklighet och öppenhet och mot högerpopulism, på att arbeta fram ett starkare djurskydd för sund och säker mat och på att vara en stark röst för miljö och klimat. Där kommer vi att ha fokus, och vi samarbetar gärna i Europaparlamentet med såväl socialdemokrater som EPP, där Moderaterna och Kristdemokraterna ingår.

(Applåder)

Anf. 96 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Av EU:s budget är 40 procent jordbrukssubventioner. Ingen annan sektor får subventioner från EU, men just jordbruket får dessa 40 procent. Vi har nu stora behov av att satsa ytterligare på forskning, och vi ska bygga upp gränsskydd i Medelhavet och runt Europa, till exempel. Detta kräver stora investeringar. För vår del är vi ytterst beredda att satsa mer på EU-samarbetet när det behövs, men det första man borde göra är att fundera på var omfördelningar kan göras.

Jag noterar att Centerpartiet är det enda parti i Sveriges riksdag som anser att 40 procent, eller i alla fall en andel i den storleksordningen, fortsatt ska vara jordbrukssubventioner. Jag undrar varför vi inte ska gå över till mer liberala, marknadsekonomiska principer även när det gäller livsmedelsproduktion.

Anf. 97 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Innan Sverige blev medlem i EU betalades jordbruksstöden genom den svenska budgeten. Det gör de delvis i dag också, men man bestämde sig för att ha lika villkor och konkurrensneutralitet på den inre marknaden och för att just jordbruksbudgeten skulle omfatta hela EU och hela Europa. Därför är den en väldigt stor del av EU:s gemensamma budget. Jag tror inte att det är något konstigt med det, och Jan Björklund är väl insatt i detta.

Vi vill att den ska bli mer effektiv och modern och att den ska fortsätta reformeras så att det blir mer fokus på det miljö- och klimatarbete som de svenska bönderna och andra europeiska bönder faktiskt gör. Därför vill vi fortsätta reformera den.

Det vi tycker är viktigt nu är att den svenska landsbygden och de svenska bönderna inte ska bekosta brexit, det vill säga när Storbritannien lämnar EU. Vi måste dra ned på andra saker, bland annat flyttkarusellen, Globaliseringsfonden och Socialfonden. Där kan man också effektivisera EU-budgeten.

Anf. 98 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag är för alla de förslag som Annie Lööf räknade upp när det gäller vad man skulle kunna effektivisera. Men jag tror att vi, med den liberala grunduppfattning som både du och jag har, om vi hade sett en nation som plöjde in 40 procent av sin budget i produktionsstöd till en sektor hade kallat det för socialistisk planekonomi. Det är detta subventionerande jag är starkt kritisk till inom EU.

Det är sant som Annie Lööf säger att vi tidigare gjorde det själva i Sverige. Men det var väl inte bättre det – det var socialistisk planekonomi då också. Borde vi inte gå över till mer liberala marknadsekonomiska principer även när det gäller livsmedelsproduktion?

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag är för liberala principer. Jag är för att sänka skatter och kostnader, och jag är för regelförenklingar. Jag är också för att se till att vi har ett starkt försvar och en stark beredskap. Livsmedelsförsörjningen är en oerhört viktig del i att ha en stärkt försvarsförmåga och en stärkt beredskap. Då måste vi se till att vi också har bönder, i Italien, Frankrike och här hemma i Sverige, som kan producera nödvändiga livsmedel.

Vi vet att den ekonomiska lönsamheten är oerhört låg, knappt någon alls. Därför är det viktigt att se till att de svenska bönderna kan fortsätta med sitt arbete för biologisk mångfald och för att hålla landskapen öppna och få fram sund och säker mat. De går faktiskt i bräsch i världen vad gäller antibiotikaanvändning och djurskydd, och det vill vi att de ska kunna fortsätta att göra. Av den anledningen vill vi modernisera och effektivisera EU:s budget men bibehålla ett stöd till den svenska landsbygden och de svenska bönderna.

Anf. 100 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! I måndags släpptes den första internationella rapporten om biologisk mångfald, som godkännts av 130 länder. Det är verkligen en skrämmande larmrapport. Upp till 1 miljon arter hotas i världen.

Nu är vi väldigt nära ett EU-val. Nästan 40 procent av EU:s budget är jordbruksstöd som går till att stödja lantbruket. Detta är en väldigt viktig och central fråga i EU-parlamentet. Jag har själv stor erfarenhet av detta eftersom jag har suttit i parlamentet i över fem år.

Vi behöver se till att EU:s jordbruksstöd i större utsträckning går till att stärka biologisk mångfald. Miljöpartiet har som förslag att 100 miljarder ska läggas på att också återskapa vilda ekosystem. Vi måste omfördela från det direkta gårdsstödet, som går till 20 procent av lantbrukarna och utgör 80 procent av EU:s jordbruksbudget, till att stärka biologisk mångfald. Ställer Centern upp på detta?

Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet satt i alliansregeringen för ett antal år sedan när den gällande budgeten för bland annat Jordbruks- och Landsbygdsfonden förhandlades fram. En viktig del handlade om att reformera den budgeten så att mer skulle gå till aktiva jordbrukare, till miljö- och klimatförbättrande delar och till att främja naturvård, öppna landskap och biologisk mångfald.

Jag tycker att det är jätte viktigt att EU:s budget, oavsett om det handlar om innovation och forskning, jordbruksstöd eller Socialfonden, går till mer ekologisk och social hållbarhet. Det är vi politiker som ska se till att styra åt det hållet.

Anf. 102 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Jag noterar att Annie Lööf inte ger svar på om hon är villig att ta pengar som går till direktstöd till de stora jordbruken och i stället ge dem till att skydda biologisk mångfald och återställande av vild natur såsom våtmarker.

Jag noterar också att Fredrick Federley, när miljöorganisationer som Naturskyddsföreningen utvärderar hur våra parlamentariker har röstat, bara kommer upp till ungefär hälften av betyget för dem som har gjort bäst ifrån sig i parlamentet. Det är lite svajigt var Centerpartiet faktiskt står, både när det gäller klimatet och när det finns en konflikt mellan näringar, som jordbruket, och skyddet av biologisk mångfald och de arter som vi nu ser är akut utrotningshotade.

Jag vill gärna veta: Kan väljarna lita på att Centerpartiet står upp för en offensiv miljö- och klimatpolitik? Och är ni villiga att ta mer pengar från direktstöd till gårdarna och satsa dem på biologisk mångfald?

Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Svaret på frågan om jordbruk och landsbygd är att vi ska fortsätta modernisera den budgeten. Mer ska gå till det arbete som bönderna gör för miljö- och klimatförbättring och för den biologiska mångfalden, men det ska givetvis också finnas kvar ett gårdsstöd för att säkra livsmedelsproduktionen och likvärdiga villkor i hela Europa.

Den andra frågan handlar om resultat och att nå framgång. Centerpartisten Fredrick Federley var med och förhandlade fram en skärpning av EU:s handel med utsläppsrätter. De fyra miljöpartisterna var inte aktiva i det sammanhanget. När vi kom till omröstning röstade Miljöpartiet nej. De centerpartister som förhandlat fram detta valde att i stället rösta för en kompromiss, för vi tyckte att det var viktigt att vi fick på plats en skarp lagstiftning. Men Miljöpartiet satt på läktaren och röstade nej.

Vi premierar handling. Ibland når vi inte ända fram, men då står vi upp för kompromisser. Vi är pragmatiska, vi vill framåt och vi vill skärpa miljö- och klimatarbetet steg för steg.

(Applåder)

Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Vänsterpartiet går till val på bästa möjliga klimatpolitik. Det är dags för EU att lägga om från att ge subventioner till fossilindustrin till att göra det som krävs för att ställa om till det förnybara.

Vänsterpartiet går till val på löntagarnas rättigheter och på att EU inte ska påtvinga länder högerpolitik. Vänsterpartiet går till val på att försvara mänskliga rättigheter och demokrati där de ifrågasätts av auktoritära regeringar.

Jag kan tänka mig att många väljare ibland blir lite förvirrade av EU-debatten. Ibland tenderar partierna att säga likartade saker, som att vi alla skulle kunna skriva under på det vi säger. Då finns det ett bra knep för att avgöra vem som gör det man säger, nämligen att se på det man faktiskt har gjort i EU-parlamentet.

Både Climate Action Network och Världsnaturfonden, WWF, har granskat hur ledamöterna har röstat när det gäller klimatet. I bägge granskningarna är det Vänsterpartiet som får det absolut högsta betyget. Det är det bästa klimatpartiet av de svenska partierna i EU-parlamentet. Sedan är det en fallande skala ned till Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Vänsterpartiet röstar konsekvent för löntagarnas rättigheter. Vi står upp för den svenska modellen, inte bara i ord utan också i handling. Och vi utmanar de mäktiga storföretagsintressen som är en central del av själva det demokratiska underskottet och demokratiproblemet i EU.

Vi behöver EU-parlamentariker som vågar utmana storföretagen, simma mot strömmen och säga att vi behöver ett bättre europeiskt samarbete. Därför behöver vi vänsterpartister i EU-parlamentet.

Anf. 105 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Vi behöver ett starkare samhälle både här i Sverige och i Europa. Jag och Jonas Sjöstedt är överens om att vi behöver ett mer socialt Europa, där tryggheten för vanligt folk sätts i förgrunden.

Detta betyder att unionen måste leverera när det gäller fler jobb, sjysta villkor, klimatet och migrationen, men EU behöver också bidra till ökad säkerhet och trygghet. Den organiserade brottsligheten och terrorismen har inga gränser. Vi och andra medlemsländer kan bekämpa detta mycket bättre tillsammans än var för sig.

Därför är det viktigt att myndigheterna också får tillgång till den information som myndigheten behöver och att man har ett informationssamarbete, så att man kan kartlägga och förhindra grov brottslighet och terrorism. Men Vänsterpartiet röstar nej till förhindrande av spridning av terrorisminnehåll online och nej till ett direktiv om bekämpande av terrorism, och man stöder inte Europaparlamentets initiativ för att förhindra att EU-medborgare radikaliserar. Varför är det så, Jonas Sjöstedt?

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Tack, statsminister Stefan Löfven! Vänsterpartiet är ett parti som hävdar den personliga integriteten och rättssäkerheten. Det är särskilt viktigt i perioder då man gör snabba förändringar av lagstiftningen i mer strikt riktning. Det är en svår balansgång som varje ansvarsställande politiker måste göra men som vi ibland känner oss ganska ensamma om.

Det är inte heller givet att mer centralism och informationsutbyte alltid är av godo. Ta den mycket aktuella diskussionen om EU:s åklagarmyndighet och terrorbekämpning. Där säger vår egen säkerhetspolis att man avråder från att ta över utredningar och ha obligatoriska överlämnanden av uppgifter. Det är en allvarlig situation att partier som är direkt lierade med Ryssland och Putin sitter i regeringsställning i till exempel Österrike. Då får man nog vara lite försiktig. Då får man nog sätta nationella intressen först och inte bara lova att man delar med sig av allting hur som helst.

Anf. 107 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Det är klart att den personliga integriteten är central, men jag är helt övertygad om att det går att balansera det intresset och se till att ge de centrala aktörerna, inte minst polisen och andra, det de behöver för att kartlägga terrorism och brottslighet.

Jag besökte Europol i Haag för ett tag sedan. De bevisade mycket tydligt sambandet mellan exempelvis en ökad införsel av droger i Portugal och Spanien och fler dödsskjutningar i hela Europa, inklusive Sverige. De visar väldigt tydligt hur värdefullt detta samarbete är. Jag kunde på plats se hur värdefullt det är för oss också för att förhindra grova brott och terrorism. Men då måste polisen få tillgång till de redskap och den information som de behöver för att kunna göra just detta.

Ser inte också Vänsterpartiet behovet av ytterligare samarbete om våra viktiga säkerhetsfrågor, så att EU:s medborgare kan känna sig trygga?

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Tack, statsministern! Ja, vi samarbetar gärna i polisiära frågor. Vi tycker också att det är nödvändigt att säkerhetstjänster samarbetar nära med varandra, inte minst i dessa tider av terrorism. Men detta kräver varken ett europeiskt FBI eller ett europeiskt CIA – det kräver just samarbete mellan nationella myndigheter.

Det finns dock två gränslinjer som måste dras. Vi måste i slutändan kunna avgöra vad som är bäst för svensk brottsbekämpning och svensk säkerhet. Vi kan inte gå med på långtgående förpliktelser som gör att vi inte avgör detta. Och vi måste värna den personliga integriteten i en tid då det byggs upp mycket omfattande register med känsliga personuppgifter, också för personer som inte är misstänkta för brott. Där tycker jag ibland att regeringen har gått lite väl långt. Där har vi hållit tillbaka.

Men en sak är vi överens om: Vi ska fortsätta samarbeta för att bekämpa terrorism och brottslighet.

Anf. 109 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är mycket poserade om extremism i svensk politik just nu. Ett av de mer flagranta exemplen var Vänsterpartiets egna kampanjbilder inför EU-valet, där man bär en tröja från vänsterextrema, våldsbejakande Afa. Jag undrar om det var en slump. Vad har Jonas Sjöstedt gjort åt detta fram till nu? Ingenting, såvitt jag vet. Er toppkandidat föreslog i P1-utfrågningen i radion i morse en retuscherad affisch. Det var lite originellt.

Ett parti som fullt ut förstår demokratins gränser hade omedelbart reagerat och bett om ursäkt. Detta är inte första gången ni är i fel sällskap. Vänsterpartiet använder valet i EU för att göra reklam för våldsbejakande extremism. Min fråga är mycket enkel: Kommer Jonas Sjöstedt att se till att bilden tas bort?

Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ulf Kristersson pratar om politiskt poserade, och så står han här och poserar och låtsas som om han inte vet bättre. Varför kunde den där olycksaliga bilden tas? Jo, därför att det inte syns vad som står på tröjan. Det förstår Ulf Kristersson också. Det är på det sättet.

Det är helt självklart. Hade det synt, hade bilden aldrig tagits. Men det syns inte vad som står på tröjan. Det är lite upphetsad ungdomsförbundsretorik att påstå att det är på något annat sätt.

Men om du vill ta itu med verkliga demokratiska problem, Ulf Kristersson, tycker jag att du ska besöka korridorgrannarna i EPP-korridoren i EU-parlamentet i Bryssel och Strasbourg. Gå och prata med dem om hur läget faktiskt är i Ungern! Ungrarna åkte ju aldrig ut ur gruppen. De fick en liten varning, eller vad det nu var, men de är kvar i EPP-gruppen. Där kan man snacka om att inskränka demokratin på riktigt. Och det är det som är på riktigt som vi borde prata om i den här debatten.

Anf. 111 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag pratar gärna om vad som är på riktigt. Det som är på riktigt är att vi agerar när människor begår vidrigheter i europeisk politik. Vi stänger av ett parti från Ungern som vi tycker inte fungerar i EPP.

Ni pratar om andra, men ni släpper igenom vidrigheterna när de ligger nära er själva.

Detta är inte första gången Afa hamnar i skottgluggen nära er. Ni har en blind fläck. Vänsterextremism ser ni mellan fingrarna på, men all annan extremism rackar ni ned på. Jag tycker inte att ni är trovärdiga när ni anklagar andra människor för extremism om ni inte håller rent hus hemma hos er själva.

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är kristallklart i de här frågorna. Vi avskyr och bekämpar det politiska våldet. Det hör inte hemma i en demokrati.

Du, Ulf Kristersson, vet precis som jag att bilden aldrig hade tagits om det hade synt vad som var på tröjan. Men det syns inte. Det är detta som är problemet. Du låtsas att det är på något annat sätt, och jag tycker att det är oärligt.

Ni har kanske stängt av Fidesz, men ni har inte uteslutit dem ur gruppen. Vem vet vad som händer efter valet? Ni klarade aldrig av att göra läxan ordentligt. De är ju kvar hos er, de som faktiskt är öppet antisemitiska, som begränsar mediernas frihet och stänger universitet som är missgäliga. De sitter i samma korridor som de svenska Moderaterna.

Anf. 113 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag var upprörd förut, men när jag hör Jonas Sjöstedt svara Ulf Kristersson vet jag inte om jag kanske ska börja gråta. Det var något av den ynkligaste förklaring eller bortförklaring jag hört i hela mitt liv – man såg inte vad det stod på tröjan. Vilket skämt!

I de första förklaringarna jag läste sa man: Vi vet inte vem personen är. Vill Jonas Sjöstedt på riktigt att vi ska tro att de inte vet vem det är? Låter man en person som man inte känner till vara med på Vänsterpartiets valaffischer inför EU-valet? Det är uppenbart att Jonas Sjöstedt inte tar detta på allvar.

Den 1 maj i Umeå, Jonas Sjöstedts blivande hemstad, demonstrerade man med kommunister. En enkel googling ger vid handen att detta är något som Vänsterpartiet återkommande gör över hela landet sedan många år tillbaka. Hur ser Jonas Sjöstedt på detta? Hur ser du på extremism och kommunism?

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det har jag redogjort för en rad gånger. Det har ingenting med vår politik att göra. Men Jimmie Åkesson är inte rätt person att uppfostra andra i de här frågorna.

Det är en sorts rutin att det avslöjas hur sverigedemokrater vräker ur sig rasistiska oförsämdheter mot andra från anonyma trollkonton, som av någon märklig anledning alltid är kapade just då.

Var inte ditt parti grundat av en gammal frivillig för SS en gång i tiden? Är det inte så att ni har fått stänga av flera kandidater för att de råkat vara nazister samtidigt som de var sverigedemokrater? Det är ditt eget parti, Jimmie Åkesson, som används på det sättet. Jag tycker inte att du är rätt person att uppfostra andra i de här frågorna.

(Applåder)

Anf. 115 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedt får tycka vad han vill. Nu pratade vi om Jonas Sjöstedts eget parti. Det som Jonas Sjöstedt nu kastar på mig har vi diskuterat vid åtskilliga tillfällen.

Skillnaden, fru talman, mellan mig och mitt parti och Jonas Sjöstedt och hans parti är att vi agerar. Vi agerar på riktigt när det uppdragas att medlemmar eller företrädare har en annan ideologisk uppfattning. Det gör inte Vänsterpartiet. Man står här och raljerar i stället och kastar tillbaka frågan. Man tar inte sina kopplingar till uppenbar extremism, våldsbejakande extremism, på allvar. Det bekymrar mig storligen, i synnerhet som jag tillhör ett parti vars företrädare vid åtskilliga tillfällen har utsatts för just Afas våld i hemmet och på gator och torg.

Jag har en enkel fråga, fru talman, till Jonas Sjöstedt: Får man vara medlem i Vänsterpartiet om man är kommunist?

Anf. 116 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är ett parti för demokratiska socialister. De är välkomna att vara med i Vänsterpartiet när de delar vår grundsyn. Jag är glad över att vi har lämnat kommunismen bakom oss, och jag är en del av den omvandlingen.

Men jag tycker att ni har lyckats betydligt sämre med er omvandling. Den där nolltoleransen gäller bara ibland, inte om det är någon som har makt i partiet och inte om det är någon som är viktig för partiet. Då kan man dra judeskämt, som kommer ut. Då kan man sjunga sånger på Finlandsfärjor. Då kan man säga både det ena och det andra från sina trollkonton till politiska motståndare. Det är en avgrund mellan oss, Jimmie Åkesson.

Anf. 117 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! En sak som jag uppskattar med Vänsterpartiet är deras konsekventa linje. Man vet var man har dem, i alla fall när det gäller skattepolitiken. Så länge Vänsterpartiet får höja skatten för företag, varor och människor spelar det ingen roll om det görs av kommuner, av regionerna, av staten eller av EU. Bara nya skatter införs och befintliga höjs är Vänsterpartiet nöjda.

Från att ha drivit ett snabbt utträde ur EU har Vänsterpartiet blivit ett parti som driver på för EU-skatter. De vill ha en progressiv flygskatt i unionen, tvingande och utformad på EU-nivå. Och sedan tidigare vill de ha en Tobinskatt på finansiella transaktioner på EU-nivå.

Jonas Sjöstedt! Hur blir EU bättre för vanligt folk av EU-skatter? Hur skapas ett Europa för alla genom att makten flyttas från Sverige till Bryssel och genom att makten flyttas längre bort från människor?

Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Annie Lööf! Nej, Vänsterpartiet är inte för några EU-skatter. Vi menar att beskattningsrätten hör hemma på nationell nivå. Vi är för att den vetorätt som finns på skatteområdet, på de områden som EU kan beröra, finns kvar. EU ska heller inte ta in avgifter eller skatter direkt till sin egen budget.

Men det finns ett akut behov av att samordna medlemsländerna för att komma åt klimatutsläppen och för att kunna bekämpa den finansiella spekulativen. Det kan man göra genom ett långtgående bindande skattesamarbete utan att ge EU beskattningsrätt, och det är precis det som vi driver.

På EU-nivå är det nog så att det är Annie Lööf som är beredd att spendera skattepengar medan det är Vänsterpartiet som är varsamma med pengarna. Det är vi som inte vill spä på EU-budgeten med tiotals miljarder kronor.

Min fråga till Annie Lööf är: Är du beredd att verkligen lägga in vetot för att Sveriges medlemsavgift till EU inte ska höjas?

Anf. 119 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet vill inte att inbetalningarna till EU ska öka. Vi vill se till att effektivisera och modernisera den budgeten. Det finns många delar där som man verkligen kan dra ned på. Flyttkarusellen mellan Bryssel och Strasbourg är en, till exempel. Men det finns fler områden. Däremot tycker vi inte att den svenska landsbygden ska bekosta brexit.

Men åter till höjning och sänkning av skatter. Vänsterpartiet vill alltså att EU ska tvinga medlemsstaterna att införa vissa skatter men säger att det inte är en EU-skatt. Skillnaden är minst sagt semantisk. Vänsterpartiet är väldigt enkelt att känna igen. Så länge något rör på sig ska det beskattas. Företag, människor och varor ska ha högre skatter, och ni vill ha tvingande lagstiftning på EU-nivå.

Vilken är egentligen skillnaden mellan en EU-skatt och en tvingande skatt på EU-nivå för medlemsstaterna? Och hur gör beslut på EU-nivå i denna fråga att makten kommer närmare vanligt folk?

Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Skillnaden är väldigt stor och tydlig. Pengarna går till nationerna, och regelverket ägs av nationerna, men man kommer överens om det inom ramen för EU eller inom ramen för samarbete mellan EU-länderna.

Jag tror att Annie Lööf underskattar faran med den finansiella spekulativen och behovet av kraftfulla åtgärder för klimatet. Här krävs samordning. Här krävs också en betydande överstatlighet i vissa fall. Det menar jag är nödvändigt i Europa, och det är det också globalt.

Sedan kan jag inte annat än reflektera över att Centerpartiet, precis som Moderaterna tidigare i dag, i ord säger att man inte vill ösa ut fler miljarder på EU:s budget. Men inget av partierna är berett att säga: Då sätter vi hårt mot hårt. Mitt intryck är att det i själva verket är Annie Lööf och Centerpartiet som är beredda att slösa mer skattepengar på både parlamentsflyttar och jordbruksstöd som ibland inte kan försvaras.

Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på replikskiftet mellan Jonas Sjöstedt och Jimmie Åkesson, där de beskyllde varandra för att inte städa partierna från extremism. Jag vill bara säga att jag håller med båda.

Fru talman! Jag är emot EU-medlemskapet – så sa Jonas Sjöstedt i en intervju i Expressen förra året, under valrörelsen, den 22 augusti. Han fick frågan om hur han skulle rösta om riksdagen skulle rösta om svexit? Han pratade först runt, men journalisten gav sig inte. Till slut sa Jonas Sjöstedt: Ja, jag röstar för svexit.

Då måste jag ändå fråga Jonas Sjöstedt: Vad är det som är så dåligt med EU att Jonas Sjöstedt i dag – jag vet att han röstade nej för 25 år sedan – skulle rösta för svexit?

Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det verkar på Jan Björklund som att han tror att han kommer med en stor nyhet när han berättar att jag har röstat nej till EU-medlemskapet och varit kritisk mot EU. Det är ingen större nyhet, Jan Björklund. Jag tror att det är väl känt bland många som har följt den svenska politiken.

Jag tycker att EU har stor brist på demokrati. Jag tror inte på att sätta den fria marknaden före andra hänsyn. Jag tycker inte om satsningarna på militären och så vidare. Det är därför jag vill förändra Europeiska unionen, tillsammans med andra vänsterkrafter.

Jan Björklund är också väl medveten om att Vänsterpartiet inte går till val på att Sverige ska lämna EU utan på att förändra just den här inriktningen. Det handlar om den demokratiska och jämlika inriktning som vi har.

Sedan tycker jag att Jan Björklund gör sig skyldig till ett stort misstag när han likställer demokratisk socialism med rasism. Det är att normalisera rasismen. Jag tror att man ska fundera på både vilka man turnerar med och hur man argumenterar.

Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag tar debatten med dem som är emot EU-samarbetet. Jag tar debatten med Jimmie Åkesson. Jag tog till och med debattrundan med Jonas Sjöstedt före förra valet. Vi överlevde båda det, men vi hade olika uppfattningar. Jag törs ta debatten.

Jonas Sjöstedt! Det är inget nytt att du röstade emot EU för 25 år sedan. Det är ingen nyhet att du ägnade hela din tid när du var Europaparlamentariker åt att kritisera – allt var fel. Det är ingen nyhet. Nyheten är att du i dag skulle rösta för svexit, när du står i talarstolen och säger att du är för överstatlighet och att ni ska ha klimatskatter och allt vad det är.

Inför valet i höstas ville ni locka de på vänstersidan som är EU-kritiska, och nu vill ni locka miljövännerna. Därför har ni totalt olika budskap beroende på vem ni talar med och vilken månad ni uttalar er. Det finns ett ord för det på svenska, Jonas Sjöstedt. Det är hyckleri.

Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon i svensk politik som har ändrat sig 180 grader lika många gånger som Jan Björklund. Först avskaffar man värnplikten – sedan var man för att återinföra värnplikten. Först avskaffar man beredskapspoliserna – sedan vill man återinföra beredskapspoliserna. Först uttalar man sig mot riskkapitalbolag i skolan – sedan är man för riskkapitalbolag i skolan.

Jag skulle kunna stå och rada upp exempel i en halvtimme och tycker därför att man ska vara varsam med orden.

Det är så att vi har ett nytt politiskt läge. Klimathotet är akut. Hotet från högerextremismen är akut. I det läget driver vi inte, och kommer inte att driva under de kommande åren, att Sverige ska lämna EU. Vi kommer att gå in för att förändra EU.

Någonstans är det som om detta smärtar Jan Björklund. Allting måste vara som det var för 25 år sedan. Och argumenten på den sidan har kanske mig inte utvecklats sedan dess!

(JAN BJÖRKLUND (L): Det var i augusti.)

Anf. 125 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! När det kommer till klimatpolitik är jag den första att vara väldigt glad över att det är fler partier än Miljöpartiet som vill tävla om att vara det bästa miljöpartiet.

Jag skulle ändå önska att Jonas Sjöstedt höll sig till sanningen när han berömmar Vänsterpartiet för att ha det bästa miljöbetyget av alla partier enligt Naturskyddsföreningen. Det stämmer inte. Malin Björk fick 91 procent av poängen, medan våra parlamentariker fick 97 procent. Det Jonas Sjöstedt säger stämmer alltså inte.

Vänsterpartiets viktigaste valfråga 2014 var miljö och klimat. Ändå valde Malin Björk inte att sätta sig i ett enda av de utskott i parlamentet som verkligen sysslar med lagstiftning och miljöfrågor – inte energiutskottet, inte transportutskottet, inte jordbruksutskottet, inte miljöutskottet och inte ens fiskeriutskottet. Det var helt andra utskott som absolut inte jobbar med dessa frågor.

Kommer Vänsterpartiet att satsa på att sitta i de utskotten den här gången?

Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ja, det beskedet kan jag ge Isabella Lövin här och nu. Vårt parti har redan beslutat att det är vårt absoluta mål: miljöutskottet först och i andra hand transportutskottet, som också är ett viktigt utskott för miljöfrågorna.

Jag har under den här debatten refererat till Climate Action Network och Världsnaturfondens rankingar. Där ligger Vänsterpartiet högst av alla svenska partier. Vi är faktiskt ett av de bästa partierna av alla partier i de 28 medlemsländerna i klimatfrågan. Man får inte bara de bästa rösterna, utan man kan också få stor aktivitet på det området.

Det som förvånar mig när man läser utvärderingen från Climate Action Network är att Miljöpartiet – som är ett av de bättre partierna, vilket ni absolut ska ha erkännande för – är sämre än genomsnittet i den gröna gruppen. Varför är ni bromsare i den gröna gruppen? Vi drar ju vänstern framåt i klimatfrågan, men ni är ett av de sämre partierna i den gröna gruppen i klimatfrågan.

Anf. 127 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Climate Action Network tittar på 21 omröstningar. Svenska Naturskyddsföreningen tittar mycket bredare på vilket arbete som de olika parlamentarikerna verkligen har gjort i parlamentet, vilka lagförslag man har drivit fram och hur man har röstat. Där får Miljöpartiet absolut högsta poäng av alla.

En del av den här statistiken handlar också om vem som har varit föräldraledig och inte närvarat på vissa omröstningar, och det måste man ju väga in. Men det som är tydligt för väljarna är att om man röstar på Miljöpartiet får man parlamentariker som sätter sig i de utskott som verkligen gör skillnad för miljö och klimat, arbetar fram lagstiftning och verkligen driver frågan framåt. Man sitter inte bara och trycker på rätt knapp i plenum och följer de röstlistor som De gröna tar fram och som vi gärna delar med oss av till Malin Björk och Vänsterpartiet när det gäller.

Jag vill fråga Jonas Sjöstedt igen: Kommer ni verkligen att prioritera miljö och klimat när ni ska sätta er i utskotten?

Anf. 128 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Mitt svar till Isabella Lövin är ja. Alla som vill göra det arbetet i EU-parlamentet kommer att behövas.

Det är också av stor betydelse hur man faktiskt röstar i lagstiftningen. Det är det som avgör vilka regler som gäller. Där röstar Vänsterpartiet tydligt bättre än Miljöpartiet, och det är ett faktum i de här utvärderingarna.

Jag menar att Miljöpartiet ska vara något försiktiga med att tala om det man har gjort och inte gjort. Vi har inte sålt kolgruvor till tjeckiska riskkapitalister. Vi är inte för Tvärförbindelse Södertörn utan vill satsa på järnväg och kollektivtrafik i stället. Vi står inte bakom en utbyggnad av Arlanda som bygger på att man ska dubbla flygtrafiken i Sverige.

Jag tar gärna en diskussion om vad vi gör och vad vi inte gör i klimatpolitiken.

Anf. 129 EBBA BUSCH THOR (KD):

Fru talman! Nu har jag lyssnat till samtliga anföranden och repliker hittills, och jag måste erkänna att jag saknar den balans som jag efterlyste i mitt huvudanförande – balansen mellan att göra EU starkare i gränsöverskridande frågor och att i övrigt låta EU ta ett kliv tillbaka och låta medlemsstaterna sköta sig själva.

Anledningen till att jag tar upp det här och till att det är en så avgörande del av Kristdemokraternas valrörelse är att vi är djupt oroad. Jag tycker att vi har fått ett gott exempel i dag på hur man ganska vårdslöst hanterar frågan om subsidiaritet. Vi blir anklagade här i dag för att vara emot abort bara för att vi har sagt nej till att göra frågan om aborträtten till en EU-fråga. Vi står ju bakom svensk abortlagstiftning men tycker att den ska vara just svensk. Vi vill inte ha Polens, till exempel.

Jag menar att det bästa sättet att bekämpa populism inte är genom att medvetet missförstå, fara med osanning och vilseleda. Det är inte så vi tar kampen mot populism, utan det är med sanning och med hederlighet. Det här är verkligen en ödesfråga om man vill hålla ihop unionen för framtiden.

Vi hörde när den liberale ledaren i Europaparlamentet, Guy Verhofstadt, skrek att problemet är ländernas tvekan inför att överföra suveränitet och makt till unionen och när han tog avstånd från ”en lös konfederation med nationalstaterna kvar i förarsätet”. Vi har sett britterna ta sitt beslut om att lämna unionen, och vi ser upptrappningen mellan EU-fientliga krafter.

Är det då så svårt att förstå behovet av balans och att värna vad som man ska fatta beslut om på EU-nivå och vad som hör hemma i Sverige? Är verkligen Kristdemokraterna ensamma om att vilja ha ett lagom EU för att värna stödet och legitimiteten för EU för framtiden?

Anf. 130 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Precis som Moderaterna försöker Kristdemokraterna stoppa varje försök att förbättra löntagarnas villkor och sätta stopp för utnyttjande av människor. När kristdemokrater i andra länder väljer att arbeta för att alla EU:s medborgare ska få bättre levnadsvillkor – och jag samarbetar med kristdemokrater i andra länder för att vi ska få en ökad trygghet, sjystare jobb, jämlikhet och jämställdhet – då röstar Kristdemokraterna nej.

Å andra sidan kanske det inte är så förvånande, eftersom Kristdemokraterna har varit emot i princip varje steg som vi har tagit för ökad jämlikhet och ökad jämställdhet här hemma och när era Europaparlamentariker inte ens står upp för kvinnors rätt till abort.

Hur kommer det sig att kristdemokrater i andra länder förstår betydelsen och behovet av sociala reformer för jämlikhet och jämställdhet, samtidigt som Kristdemokraterna här motarbetar detta både i Sverige och i EU?

Anf. 131 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Återigen kommer statsministern med några faktafel som jag redan har rättat i mitt inledande anförande. Jag tänker därför inte repetera det.

Jag vet inte om statsministern nu far efter till exempel frågan om utstationering eller det nyligen antagna arbetsvillkorsdirektivet. Är det det som åsyftas?

Vi kristdemokrater i Sverige har lärt oss ganska mycket av den process som vi nyligen har haft och där vi till slut lyckades armbåga in ett undantag för svenska kollektivavtal, medan fackföreningsrörelsen och statsminis-

terns egen regering var oroliga hela vägen längs den här förhandlingsomgången. Har ni inte lärt er någonting av hur isolerat Sverige var i ministerrådet och hur nära det var att vi inte klarade av att värna den svenska modellen och svenska arbetstagares rätt att ha en egen modell för hur vi hanterar arbetsmarknadsfrågor i Sverige?

Anf. 132 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! För Kristdemokraterna handlar det inte om var besluten fattas, utan ni har röstat emot en mer jämställd föräldraförsäkring här i Sverige och i EU. Ni införde ett vårdnadsbidrag här i Sverige, som faktiskt innebär att kvinnor dras tillbaka till hemmet och inte kommer ut på arbetsmarknaden. Ni röstade emot den sociala pelaren i EU.

Jämlikhet och jämställdhet är grundläggande värderingar i en demokrati. Vi ser just nu en utveckling där värderingarna hotas och utmanas av högerextremister. Det är viktigt att alla står emot detta, och då är det lite oroande att höra Kristdemokraternas val.

Jag konstaterar att Ebba Busch Thor säger att hon inte brukar ta replik på Annie Lööf därför att de brukar ha samma uppfattning. Hon tar inte replik på Sverigedemokraterna, och hon är beredd att samarbeta med högerextrema partier i Sverige och i EU. Vad är det för kristet med det, Ebba Busch Thor?

Anf. 133 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att statsministern slår hej vilt ganska ovärdigt och oprecist i sin replik. Jag vet inte riktigt vad som ska bemötas.

Jag tycker att det är angeläget för en god kristdemokrat, som också står upp för kristna värderingar men inte någon specifik religion, att värna det som är den grundläggande tanken med EU, nämligen att säkerställa fred genom handel. Det projektet är nu hotat, bland annat på grund av superstatsivrare som naivt tror att det går att flytta upp område efter område till EU-nivån och tror att svenska folket och andra länder inom EU även i fortsättningen vill ge sitt stöd till EU. Vi har sett vad som har hänt i Storbritannien om man går den vägen, och jag är inte beredd att gå den.

Vad gäller frågan om kvotering av föräldraledighet står jag upp för att vi kvinnor är så pass smarta att vi faktiskt kan besluta om föräldraledigheten själva med den partner vi lever med. Jag vill inte bli klappad på huvudet vare sig här eller genom föräldraledighetskvotering i Sverige eller i EU.

Anf. 134 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna gör en stor poäng av lagom, nationell kompetens och subsidiaritet. Som av en händelse är det alltid viktigast att det är lagom när det är fråga om något som gör det bättre för vanligt folk eftersom man då kan använda det som argument att rösta emot, precis som man alltid gör i riksdagen på samma område.

Men på ett område faller logiken, nämligen kravet på ett socialt protokoll i EU. Ett socialt protokoll skulle innebära att svensk arbetsrätt, lagstiftning och kollektivavtal, har förtur framför EU-rätten, så att EU inte, som till exempel i Lavaldomen, kan gå in och försämma villkoren för dem som arbetar här i Sverige. Det är alltså ett direkt skydd för den svenska modellen, för den svenska avtalsrätten, för den svenska lagstiftningen,

som minskar EU:s makt över svensk politik men som ökar löntagarnas trygghet och inflytande.

Men då säger Kristdemokraterna nej. Då ska EU in med sina långa fingrar och peta i olika mål i svenska domstolar. Var finns logiken?

Anf. 135 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det handlar om att vi angriper frågan från ett annat håll redan från början, till exempel genom att säga att vi vill värna det EU-bygge som finns, inte genom att försvaga det genom att ge oss ut på en ny vinglig färd där en helt ny pelare ska resas när det inte finns tillräcklig stadga för de pelare som redan finns.

Vi tycker att det är fel väg att gå med till exempel den sociala pelaren, av den anledningen att det är fråga om kompetenser som inte ska ligga på EU-nivå. Om man låter bli att föra över kompetenser på det området finns inte samma behov av att säkra på andra områden. Det är därför det är så viktigt att hålla i frågan om subsidiaritet, det vill säga rätt beslut på rätt beslutsnivå.

Anf. 136 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ebba Busch Thor säger att partiet angriper frågan från ett annat håll. Jag tror att det är från höger som frågan angrips. Slutsatsen är alltid att det som är sämst för löntagarna är det som Kristdemokraterna för fram som sin position oavsett logik i övrigt.

Jag har i debatten inte nämnt den sociala pelaren, utan jag har nämnt det sociala protokollet. Protokollet skulle innebära att det blir mindre EU-inflytande över svensk arbetsrätt, mer att bestämma i eget hus, mindre klå-fingrighet och bättre fackliga rättigheter. Det skulle lösa problem som vi har haft i årtionden före det att den sociala pelaren ens diskuterades.

Men plötsligt säger Kristdemokraterna att de inte vill. Jag tror inte att det handlar om principer, utan det handlar om att högerpolitiken går före och att löntagarnas rättigheter alltid kommer i andra hand.

Anf. 137 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jo, Jonas Sjöstedt, det handlar just om principerna och att säkerställa att de beslut som har fattats på EU-nivå faktiskt efterföljs av alla länder inom EU, även Sverige. Men då måste vi se till att vi låter EU besluta enbart om sådant som vi är beredda att backa upp.

Nu har vi haft en ny diskussion om regelverk, om vilka delar av kollektivavtal och villkor för arbetare som ska gälla för arbetare över hela unionen. En linje har vunnit som innebär att man ska utöka detta till att röra fler delar, inte bara kollektivavtalets hårda kärna.

Det här är ytterligare ett typexempel på hur svenska arbetare riskerar att hamna i kläm när man flyttar upp ännu mer beslutanderätt på EU-nivå och ingen riktigt kan svara på vad det kommer att innebära för svenska löntagare och svenska arbetare. Se till att hålla besluten på rätt beslutsnivå, så behöver vi inte föra den här sortens diskussioner mer.

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

Anf. 138 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Klimatpolitiken är stor och viktig i EU-valrörelsen. En viktig del av klimatpolitiken är energipolitiken. Jag tycker att det är bra att det nu finns en förnyad energipolitisk debatt i Sverige.

Vad är nationellt och vad är europeiskt? Ja, det hänger ihop. Om man lägger ned sina egna kraftverk måste man importera el från andra länder. Det är vad som händer.

Jag välkomnar verkligen de uttalanden som Ebba Busch Thor har gjort, så det är inte de uttalandena jag tänker replikera mot utan mer hur vi går vidare.

Det finns en stor målkonflikt mellan dig och den energiöverenskommelse som fem partier, bland annat KD, ingick för ett par år sedan. Det värsta vi kan göra i närtid är att stänga Ringhals 1 och Ringhals 2. Då måste vi importera tysk kolkraft och rysk gas i nästa steg, och vi blir beroende av koldioxidutsläppsbaseade energikällor.

Liberalerna lade fram ett förslag i näringsutskottet för någon vecka sedan om att rädda kvar Ringhals 1 och Ringhals 2, och då röstade Kristdemokraterna nej. Jag tänkte höra om motivet till det.

Anf. 139 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Klimatfrågan är verkligen en ödesfråga. När man inte hanterar den frågan på rätt sätt spiller den över på så många andra områden också. Det är därför vårt huvudfokus ligger på att fasa ut kol och gas helt ur energimixen inom EU. Där är kärnkraften en avgörande del framöver.

Precis som Jan Björklund mycket riktigt påpekar är vi emot en förtida nedläggning av Ringhals 1 och Ringhals 2 i Sverige. Vi ser hellre, i den mån Sverige hamnar på ett överskott på effekt och el, att elen exporteras ut i Europa och att kolkraftverk i Tyskland läggs ned.

Om vi kan samarbeta specifikt om Ringhals 1 och Ringhals 2 i Sverige gör jag gärna det. Det gäller även hur vi kan underlätta för att fler kärnkraftverk byggs inom EU i stort.

Anf. 140 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Det är precis vad jag har uppfattat att Ebba Busch Thor har sagt sedan valrörelsen i höstas. Det var därför jag blev så förvånad över att Kristdemokraterna röstade nej när förslaget låg på näringsutskottets bord. Kristdemokraterna röstade tillsammans med Miljöpartiet, Centern och andra kärnkraftsmotståndare nej till förslaget att rädda Ringhals 1 och Ringhals 2. Jag förstår att det beror på energiöverenskommelsen.

Men till slut måste KD välja. Antingen står man fast vid energiöverenskommelsen, och då kommer kärnkraftverken att läggas ned, eller så får ni rösta för att rädda kvar dem. Det går inte att dra frågan i långbänk eftersom reaktorerna ska stängas av ganska snart.

Jag hoppas verkligen att om vi tar ett nytt initiativ att ni är beredda att rösta för att rädda kvar Ringhals 1 och Ringhals 2. Är ni det?

Anf. 141 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Till lyssnarna vill jag säga att Ringhals 1 och Ringhals 2 står för 10 procent av svensk elproduktion. Det vore illa om den försvinner i ett slag de kommande åren. Det är därför vi är för att rädda kvar reaktorerna om det går.

Problemet är att det utskottsinitiativ som Liberalerna tog innehöll nästan halva Jan Björklunds partiledararv. Det som möjligtvis saknades var den jordenruntresande snigeln som fikar i Ulan Bator. Så kanske, om vi kan få något förslag som är lite smalare, som inte fokuserar på så många saker, utan som specifikt tar upp Ringhals 1 och Ringhals 2, kan det bli verkstad på riktigt. Det gör jag gärna.

(JAN BJÖRKLUND (L): Då lägger vi fram det i morgon.)

Anf. 142 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Låt oss tala om familjepolitik, jämställdhet och kvinnors rättigheter. Låt oss tala om rätten att älska vem man vill, bestämma över sin egen kropp och tro på vad man vill.

Dessa frågor är viktigare än någonsin att tala om, för människors rättigheter hotas i dag av konservativa och högerextrema krafter inom EU som vill begränsa aborträtten och hbtq-personers rättigheter. Det är samma konservativa krafter som både Kristdemokraterna och Moderaterna samarbetar med i EU. Ni vill gärna framhålla att Fidesz är ett parti som inte ska ingå i den europeiska partigruppen EPP, Ebba Busch Thor, men samtidigt sitter Orbáns Fidesz fortfarande kvar i parlamentets grupp och röstar precis som ni. Kommer Kristdemokraterna att fortsätta samarbeta med Orbáns Fidesz genom EPP-gruppen i Europaparlamentet, eller är det bara en skenmanöver som ni har gjort?

Anf. 143 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Nej, det är inte en skenmanöver. Det var de svenska Kristdemokraterna som i den här omgången var först ut med att tillskriva vår partigrupp – den kristdemokratiska partigruppen i Europaparlamentet, som är den största – och konstatera att det inte längre går att ha kvar Fidesz i gruppen. Sedan har vi haft ett nära samarbete med Moderaterna i Sverige, vilket ledde fram till ett gediget stöd inom EPP för att Fidesz skulle stängas av från gruppen. Dit nådde vi nu, och vi kommer att fortsätta verka för att de ska ut ur partigruppen även i Europaparlamentet.

Anf. 144 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Vilka grupper i parlamentet som man sitter i och vilka man samarbetar med är nämligen viktigt. I dag sitter ni fortfarande med Fidesz i EU-parlamentet, Ebba Busch Thor, trots det ni har deklarerat utåt. De sitter kvar i gruppen, och ni har fortfarande ett samarbete. Ni har satt dem på paus i det stora europeiska partisamarbetet. Det är ett helt annat signalinnehåll än de signaler ni har skickat hittills.

Sedan vill ni gärna tala om att man ska ta stora gränsöverskridande frågor på EU-nivå. Klimatet är en sådan fråga. Lars Adaktusson får lika dåligt betyg som SD i alla klimatutvärderingar. Han har röstat emot satsningar på elbilar, och han har röstat emot att förstärka utsläppsnormen för tunga fordon. Han har röstat emot att minska utbudet av utsläppsrätter och på så sätt driva upp priset för att släppa ut. På vilket sätt tänker ni bedriva klimatarbete på EU-nivå, Ebba Busch Thor? Är kärnkraften svaret?

Anf. 145 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Ja, delvis är kärnkraft faktiskt svaret.

Energimixen inom Europeiska unionen i dag består till 40 procent av kol och gas, och vårt mål är kristallklart: Vi vill få bort användningen av kol och gas helt. För det krävs mer förnybar energi. Sol och vindkraft är en viktig del i detta, men det kommer inte att räcka. Om vi ska klara av att ställa om hela fordonsflottan till el och om vi ska klara av elektrifieringen av hela basindustrin – även i andra länder än Sverige – krävs det mer el, inte mindre. Dem måste vara utsläppsfri, och den behöver vara leveranssäker. Man måste kunna svara på frågan hur mycket el som kan levereras på kl. 14 på torsdag om två veckor, och än så länge kan man bara svara på det när det gäller kärnkraften.

Vi behöver alltså ha både förnybar energi och den utsläppsfria kärnkraften. Där kan vi samarbeta kring enklare godkännandeprocesser inom Europeiska unionen.

Anf. 146 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag skulle välkomna om partiledarna, precis som övriga ledamöter, tilltalade varandra med för- och efternamn i debatten.

Anf. 147 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Beslutet att gå med i EU, vilket fattades 1994, är det kanske viktigaste beslut Sverige har fattat under efterkrigstiden. EU-samarbetets betydelse för vårt land går inte att överskatta. Det har betytt en kraftigt ökad ekonomisk tillväxt och välfärd, och det har betytt att vi lever i en stabil miljö med fred och demokratier runt omkring oss.

I den här debatten slås jag av att nästan alla håller med om det jag beskriver som positivt. Det här med Europa är så otroligt fantastiskt! Sedan är alla överens om en sak till, och det är intressant att höra. Alla säger nämligen så här: De beslut som bara kan lösas genom samarbete på internationell nivå ska vi fatta i EU, men de andra ska vi fatta här hemma. Så säger alla. Det är alltså ingen idé att vi tjabbar med varandra om just det uttalandet, för alla tycker så. Målkonflikten ligger i stället i att vi ser olika på vilket internationellt samarbete som krävs och inte.

Det jag noterar är att alla talar om att vi borde göra mer för klimatet på internationell nivå. Alla talar om jobb, välfärd och finanskrisen, och alla talar om att bekämpa brottslighet. Alla talar om flyktingpolitik. Alla talar om att vi borde samarbeta och att detta är frågor som verkligen hör hemma i ett internationellt samarbete – men när det kommer till kritan röstar de flesta partier här inne nej till sådana samarbeten och åtgärder. Det gäller ett gemensamt europeiskt FBI, en åklagarmyndighet, eurosamarbetet, en finanspakt, en bankunion, ett försvarssamarbete och så vidare. Man röstar nej när det kommer till kritan. Orden om att man ska samarbeta kring frågor som varje land inte kan lösa var för sig betyder alltså inget när det kommer till kritan.

Vi måste vara beredda att släppa sargen och försöka lösa dessa problem nu. Vi behöver lösa de ekonomiska problemen och utmaningarna i Europa innan nästa finanskris kommer. Just nu är problemen inte stora, eftersom det är högkonjunktur, men innan nästa finanskris kommer behöver vi samarbeta mer kring ekonomin och stabiliteten. Vi behöver lösa problemen

innan nästa flyktingkris kommer, och vi behöver ta itu med klimatkrisen – för den är redan här.
(Applåder)

Anf. 148 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag brukar säga att jag har den största respekt för Liberalerna och Jan Björklund när det kommer till de här frågorna, för Liberalerna är det enda parti som offentligt faktiskt står för det man tycker nästan fullt ut. Jag blev dock lite besviken när jag såg Liberalernas valaffischer inför EU-valet, för på dem står det att vi ska kunna plugga, jobba, resa och bo i Europa. Men det är ju inte det ni egentligen vill, Jan Björklund, utan ni vill skicka en massa makt till Bryssel så att de kan bestämma mer över oss. Det är det ni egentligen vill, och det borde ni skriva på valaffischerna.

Det jag inte riktigt förstår är varför Liberalerna är beredda att skicka ytterligare minst 15 miljarder av våra skattepengar till Bryssel. 15 miljarder motsvarar nästan hela vårt garantipensionssystem. Det motsvarar cancervården i Sverige. De pengarna gör avsevärt större nytta i Sverige. Varför vill Jan Björklund skicka mer pengar till Bryssel?

Anf. 149 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Ingen vill skicka medel till ett samarbete i Europa som vi inte får ut någonting av. Frågan är i stället vad vi vill att EU ska utträta; det är vad det i grunden handlar om.

Jag hörde till och med Jimmie Åkesson, som egentligen vill att Sverige ska gå ur EU, säga att han vill bygga upp ett gränsskydd i Medelhavet och runt Europa. Det vill vi också. Det kommer att kosta stora resurser, för Medelhavet kräver fartyg, helikoptrar, flygplan och allt vad det är. Vi vill bygga upp ett gemensamt europeiskt FBI, som det kallas, alltså en betydligt mer omfattande brottsbekämpningsförmåga. Det kommer också att kosta resurser.

Som du hörde tidigare, Jimmie Åkesson, är jag beredd att successivt skära ned kraftigt på jordbruksstödet. Jag är inte beredd att skicka mer pengar än vad som behövs, men jag är ärlig – ärligare än ett antal andra partier, skulle jag säga – med att vi kommer att behöva satsa något mer på EU-samarbetet än hittills, just för att vi vill samarbeta i fler frågor och på fler områden. Det handlar alltså inte om att skicka mer pengar för glädjen i att skicka pengar, utan det handlar om att vi måste vara beredda att avsätta resurser om vi vill att EU ska utträta mer på områden där resurser faktiskt behövs.

Anf. 150 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag köper resonemanget, och eftersom Jan Björklund och Liberalerna vill att EU ska göra nästan allt kan vi ju ta hela statsbudgeten, skicka den till Bryssel och låta dem sköta allting. Det skulle förmodligen bli jätteeffektivt, och då skulle vi dessutom kunna gå hem allihop.

Dessa 15 miljarder är ju vad det skulle kosta extra när Storbritannien lämnar EU. Sedan ska Jan Björklund lägga ytterligare en väldig massa pengar på allt det EU ska göra om Liberalerna får bestämma, så då är det inte 15 miljarder vi pratar om. Hur många fler miljarder ska vi egentligen skicka till Bryssel?

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

Anf. 151 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jimmie Åkesson refererar till en ståndpunkt som jag just sa inte är min. Jag tycker att vi ska omfördela kraftigt inom EU:s budget. Där är jordbruksstödet det stora, och det andra är stabiliseringsfonderna. Det är rätt stora pengar som kan omfördelas, och det gäller även flyttandet mellan Strasbourg och Bryssel. Jag vill alltså omfördela, men min bedömning är att det ändå inte kommer att räcka.

När det gäller att allting ska styras från Bryssel: Ursäkta, men det är 8 promille av Sveriges bnp vi i dag betalar för att EU ska sköta ett antal saker. Om kommissionens förslag går igenom blir det väl 2–3 promille till. Jag tror dock inte att det gör det; det kommer att bli någonting mitt emellan.

Till sist avgörs det av vad pengarna går till. Går de till att ytterligare bygga upp gränsskydd, till sjöbevakning, till sjöräddning i Medelhavet och till europeisk brottsbekämpning är jag beredd att avsätta pengar. Jag är däremot inte beredd att avsätta pengar till ytterligare jordbrukssubventioner.

Anf. 152 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Liberalerna har haft en något stökig upptakt till valrörelsen. Cecilia Wikström hade haft sidouppdrag med mycket frikostiga ersättningar och fick sluta att vara huvudkandidat. Tvåan på listan – Said Abdu, som fortfarande är kvar – har gjort sig känd för att vara delägare i en restaurang som blåste de anställda på deras löner.

En sak som jag inte tycker har fått tillräcklig uppmärksamhet är att Liberalerna är den grupp i EU-parlamentet som får mest pengar från stora företag för att dessa ska ha möjlighet att påverka politiken. Bland dem som ger pengar till den liberala gruppen för att kunna påverka gruppen finns Monsanto – en ökad kemijätte som är indragen i flera bekymmersamma miljösaker. Där finns också Google, kända för att undvika skatt både här och där, och Uber, kända för att undvika allt vad arbetsrätt heter.

Dessa företag ger alltså pengar till den liberala partigruppen. Är detta helt lämpligt, Jan Björklund?

Anf. 153 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Människor ser väldigt olika på denna typ av frågor i olika delar av Europa, måste man säga. Vi har i Sverige mycket högre krav på att den typ av misstankar som Jonas Sjöstedt kastar ur sig inte ska kunna uttalas.

Vi tar inte emot den typen av bidrag, men partier i Europa har en annan syn. Det är så det fungerar i Europasamarbetet.

Jag vill också kraftigt ta avstånd från den beskrivning som Jonas Sjöstedt gav av Said Abdus bakgrund. Den är inte korrekt; den är felaktig.

När det gäller sakfrågan som Jonas Sjöstedt frågade om är det så att det finns olika synsätt i Europa på sådant här. Vi har mycket strängare krav i Sverige och Skandinavien än vad som är fallet till exempel i Sydeuropa. När man ska jobba ihop blir det ibland kompromisser.

Anf. 154 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag vill uppmärksamma Jan Björklund på att detta inte handlar om pengar till andra partier utan om pengar till den liberala parti-gruppen, där Liberalerna är en del. Det är alltså pengar som indirekt också kommer Liberalerna till godo i och med att de går till deras partigrupp. År 2018 var det 122 000 euro, alltså över 1 miljon kronor, från dessa mycket ifrågasatta storföretag.

Gruppens företrädare, som intervjuades i Le Monde, försvarade detta system. Storföretagen säger öppet att de får tillträde till gruppen och möjlighet att vara med i paneler. De får alltså möjlighet att direkt påverka denna grupp.

Jag menar att det här är ett typexempel på den osunda sammanväxten av storföretag som vill få sin vilja igenom och naiva EU-politiker som beredvilligt tar emot pengar i utbyte mot att företagen får tillgång till dem.

Kommer ni att sätta stopp för detta, Jan Björklund?

Anf. 155 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag kan inte ge exempel som du, Jonas Sjöstedt, tar upp och kan omöjligt uttala mig om dem. De ledamöter i vårt parti som ställer upp och som vi är beredda att skicka till EU-parlamentet har en mycket hög integritet.

Jag träffar ofta företag och företagare. Några av dem kanske röstar på mitt parti, och några röstar på andra partier. Det kanske inte är så många som röstar på Jonas Sjöstedts parti, men på andra partier. Att jag lyssnar på dem betyder inte att de bestämmer vad jag ska tycka här inne – det bestämmer jag faktiskt själv – och de gillar inte allt som vi hittar på.

Man måste kunna ha kontakter med omgivningen. Allt är inte misstänkt. Man måste kunna lyssna på företag, organisationer, individer, medborgare och alla möjliga aktörer och ha möten med dem utan att det är något misstänkt och skumt. Det är ju en del i vår representativa demokrati – vi representerar hela Europa.

Anf. 156 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Vi får passa på att tala om EU när vi väl kan. Jag tänkte att vi nu skulle tala om skatt.

Till skillnad från andra partier i denna kammare är Liberalerna öppna, raka och tydliga med att de vill kunna ge EU rätt att ta ut skatt av oss och att ett sådant beslut ska kunna fattas utan enhällighet.

På sätt och vis är det lite underhållande: Liberalerna låter gärna Socialdemokraterna regera Sverige om bara skatten på de allra högsta inkomsterna tas bort, men på EU-nivå är deras skattekritik ganska bortblåst. De hävdar att det bara handlar om en enda skatt – den på koldioxid – men alla inser naturligtvis att om EU ges rätt att ta ut skatt kommer EU inte att stanna vid en enda skatt. Därtill är Liberalerna öppna för att chockhöja medlemsavgiften och ser inga problem med det.

Jag har förstått att Jan Björklund inte tycker att EU ska vara lagom; det har framgått. Min fråga är: Hur mycket ska Liberalernas icke-lagom EU få lov att kosta? Finns det en gräns för medlemsavgiften? Och tror Jan Björklund att det kommer att stanna vid en skatt?

Anf. 157 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag kan bara ta ansvar för det vi röstar för. När det gäller klimatutsläppen är vi beredda att lägga en gemensam europeisk koldioxidskatt på detta. Om andra partier vill driva andra saker – till exempel EPP-gruppen, som Ebba Busch Thors parti deltar i, som är för gemensam beskattningsrätt och som vill ha flera andra skatter – är vi inte beredda till det.

Vi är beredda att rösta för en gemensam koldioxidbeskattning. Skälet till detta är att just klimatet är någonting annat. Inkomstskatter och allt möjligt sköter varje land självt, men klimatet har vi gemensamt. Det hjälper ju inte att vi i Sverige har en hög koldioxidbeskattning, som har pressat ned våra utsläpp, när polacker, tjecker och andra släpper ut mycket koldioxid. De har ingen skatt alls på koldioxidutsläpp.

Vi vet att beskattning av koldioxid pressar ned utsläppen, och därför behöver vi ha det gemensamt i Europa. Det är ungefär som när vi för några år sedan kom överens om utsläppsrätter – det var samma invändningar. Men det har bevisligen haft effekt, och man kan skruva upp det ytterligare. Det beror helt enkelt på hur allvarligt man tycker att det här med klimatproblemen är.

Kombinationen av en europeisk koldioxidbeskattning och bibehållen kärnkraft skulle verkligen ge effekt.

Anf. 158 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jag håller om det sista vad gäller kärnkraften. Vi i Kristdemokraterna tror också att det är rätt att göra mer och att fortsätta arbeta med frågan om utsläppsrätter.

Det är möjligt att Liberalerna just nu bara är för en enda EU-skatt – den på koldioxid. Men som Jan Björklund mycket riktigt påpekade är Liberalerna inte den enda politiska kraften i EU. Kommissionen har föreslagit ett slopat veto på detta område i syfte att kunna få igenom en överstatlig bolagsskatt.

Öppnar man för en EU-skatt öppnar man för en flod av EU-skatter, menar vi – just när man lyckats med sitt mål att få bort värnskatten i Sverige. Jag vill mana: Gå inte den vägen!

Jag landar åter i frågan: Är det för Liberalerna värt att få bolagsskatt och skatter på andra områden för att kunna få igenom en koldioxidskatt på EU-nivå?

Anf. 159 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Nej, det är det inte. Vi vill inte ha bolagsskatt på EU-nivå. Vi vill sänka den svenska bolagsskatten. Precis som Ebba Busch Thor sa har vi tagit bort värnskatten – jag förstod att Kristdemokraterna hade invändningar mot det.

Klimatet är någonting annat. Det är inte bara vilken skattepolitik som helst, utan det handlar om att pressa ned koldioxidutsläppen. Vi vet att detta är en effektiv åtgärd.

Sverige har redan Europas högsta koldioxidskatt, vilken är en del av bakgrunden till att vi har små koldioxidutsläpp i Sverige. Det vore alltså en stor fördel även för klimatet i Sverige om Tjeckien, Polen, Italien och några andra länder som har mycket stora utsläpp – delvis också Tyskland – också hade en koldioxidbeskattning på den nivån.

Klimatet har vi gemensamt, inte var och en för sig. Det är en skillnad mot andra områden.

Ja, vi är beredda att släppa fram en gemensam koldioxidskatt, vilket också föreslås av Europas kristdemokrater i EPP-gruppen. Vi är från Liberalernas sida beredda att släppa fram detta.

Anf. 160 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Denna debatt har återigen gjort det tydligt var den stora skiljelinjen i politiken går i dag.

I valrörelsen inför riksdagsvalet i somras försvarade både Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna sin totala avsaknad av förslag på åtgärder för klimatet med att det är en fråga som bör hanteras av EU.

Nu är det EU-val, och inget av dessa tre partier har några som helst förslag som kan minska utsläppen här och nu. De talar om kärnkraft, trots att forskning om ny kärnkraft inte kommer att minska utsläppen med ett enda gram de kommande 15 åren.

Ni vet också att kärnkraft är en nationell fråga och inte hör hemma i en EU-debatt. Det är ett fikonlöv för att dölja att ni inte har någon klimatpolitik.

Ni lyfter så gärna fram att ni vill utveckla EU:s handel med utsläppsrätter, men vad ni inte berättar är att ni röstar nej till att skärpa detta. Ni trycker på nejknappen varje gång det kommer till kritan.

Ni moderater och kristdemokrater talar ofta om människors frihet att välja. Men titta på ert eget sällskap i EU-parlamentet! Ni sitter ju i samma grupp som de ledare som bit för bit monterar ned demokratin i Ungern och i Polen, de krafter i parlamentet som utgör det största hotet mot våra fri- och rättigheter. Det är här skiljelinjen går. Nej, förresten, Fidesz sitter fortfarande i EPP-gruppen i parlamentet, fast ni låtsas som någonting annat.

Det har aldrig varit mer viktigt än nu att ta dessa frågor på allvar. Miljöpartiet kommer att kämpa för demokrati och medmänsklighet, för hopp i stället för hat, för miljön och djuren och för skärpta klimatkrav som tvingar länderna att sänka sina utsläpp så att de är i linje med Parisavtalet, för klimatet kan inte vänta.

Anf. 161 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! I helgen aviserade Miljöpartiet ett nytt förslag som riskerar att bli helt förödande för världsekonomin. Miljöpartiet vill nämligen starta ett handelskrig med USA om landet lämnar Parisavtalet. Miljöpartiets Europavalskandidat motiverar det hela med att man behöver bemöta president Trump med samma takt och ton som han har.

Att Miljöpartiet vill sänka sig till Trumps nivå är uppseendeväckande i sig, men det är dessutom dumt i sak. Miljön såväl som ekonomin behöver mer av handel och mer av samarbete, för det är genom mer samarbete och smarta innovativa tekniklösningar som vi ska ta oss an just klimatutmaningen.

Jag vill därför fråga Isabella Lövin: På vilket sätt gynnas världens klimatsamarbete av att man använder sig av president Trumps ton och metoder?

Anf. 162 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Annie Lööf tar upp en väldigt viktig fråga som handlar om Europas konkurrenskraft.

En stor industrination som USA hotar nu med att lämna Parisavtalet och sätter inte något pris på sina utsläpp. Det finns delstater som gör det. Kalifornien är ett undantag. De har en utsläppshandel tillsammans med bland annat Kanada.

Vårt förslag är att de industrier och de länder som inte sätter ett pris på utsläppen måste betala en klimatavgift vid Europas gräns, för annars kommer konkurrenskraften att slås ut.

Det vanligaste argumentet jag hör när jag vill skärpa miljölagar eller göra det dyrare att släppa ut är att om vi straffar svensk eller europeisk industri flyttar tillverkningen utomlands. Vi behöver sätta hårt mot hårt i den här frågan. Vi har tio år på oss, och klimatet kan inte vänta.

Anf. 163 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag delar Isabella Lövin ambition att stärka det globala klimatsamarbetet. Det är också därför som jag förvånas av det angreppssätt som Miljöpartiet väljer för att komma fram i det här samarbetet.

Alice Bah Kuhnke sa för några dagar sedan: President Trump har tydligt visat sitt irrationella beteende, och han skramlar med sina handelsvapen. Vi tror att vi kommer att behöva möta honom med samma takt och ton som han försöker konkurrera ut oss med.

Det går ju inte att frikoppla företagets roll i den gröna omställningen. Svensk export står för närmare 50 procent av svensk bnp. Att slänga ut Sverige och Europa i ett globalt handelskrig med Trumps USA är helt fel väg att gå för såväl svenska jobb och Sverige som för svenska företags miljöarbete. Jag tror mer på samarbete än på konflikt.

Kan Isabella Lövin beskriva hur ett handelskrig – för det var det ni föreslog – mellan EU och USA skulle gynna svenska jobb och det internationella miljö- och klimatarbetet? Och vilka andra arbetsmetoder från president Trump skulle ni vilja kopiera?

Anf. 164 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Vi har inte talat om ett handelskrig. Men vi måste ju skydda svensk och europeisk industri från att andra länder dumpar sina varor på våra marknader mycket billigare till priset av vårt klimat.

Om man inte ställer upp på utsläppshandelssystem, som uppenbarligen de flesta delstater i USA inte gör, kan man ju tillverka mycket billigare än vad vi gör i Europa, där vi nu har femdubblat priset på utsläpp genom att reformera EU:s utsläppshandelssystem. Där var Sverige pådrivande. Fredrik Federley drev på i parlamentet för en bra position, men Sverige och jag själv drev på så att EU:s ministerråd tog en mycket mer ambitiös position. Därmed har vi nu fått upp priset på utsläpp i Europa. Andra länder kan tillverka utan att betala någonting.

Vi har ett nödläge för klimatet. Vi måste använda alla instrument för att rädda klimatet.

Anf. 165 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Isabella Lövin! En avgörande faktor för att lyckas få ned utsläppen är att EU slutar att subventionera det som förstör klimatet, vilket EU faktiskt gör.

Ett exempel är den fossilgasterminal som nu byggs i Göteborg. Tanken är att stora mängder fossilgas ska importeras och sedan säljas vidare till sjöfart, trafik, industrier och andra. Det är ett projekt som inte är försvarbart ur klimatsynpunkt, och jag är förvånad över att Miljöpartiet inte har gått emot det projektet. Nu säger EU att detta är ett prioriterat energiprojekt för Europeiska unionen. Det öppnar möjligheten att få ekonomiskt stöd från EU.

Kan Isabella Lövin försäkra mig om att man kommer att sätta stopp för den här typen av EU-stöd till att bygga fast oss i fossilsamhället och i så fall tacka nej till EU?

Anf. 166 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! I Miljöpartiet är vi glasklara med att vi ska sluta ge subventioner till det som är fossilt och det som förstör vårt klimat.

I dag vet vi att det tyvärr fortfarande går subventioner till fossila bränslen i EU, i Sverige och globalt. Det är vår glasklara linje att jobba emot detta. Jag har också tagit de initiativ jag kan som minister för att driva på i Bryssel och EU för att all politik i EU ska vara i linje med Parisavtalet. Vi kan inte skriva under och ställa oss bakom Parisavtalet ena dagen och sedan fortsätta med business as usual i EU med politik som gör det svårare att uppnå det Parisavtal som vi samtliga har skrivit under.

Alla vet att EU är en tung process att driva framåt. Sverige och Miljöpartiet i regering driver på med stor kraft för att göra EU klimatsmart.

Anf. 167 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Tack, Isabella Lövin, för svaret! Jag uppfattar det som att Miljöpartiet bestämt tar avstånd från att EU medfinansierar ett projekt som fossilgasterminalen i Göteborg. Det är i så fall ett mycket välkommet besked i och med att det är mycket diskussioner om möjligheten att EU går in där och bygger fast oss i fossilsamhället.

Min fråga till Isabella Lövin är: Kan Isabella Lövin också uttrycka detta för regeringen? Kommer regeringen att säga nej till att ta emot EU-pengar för att bygga fossilgasterminalen i Göteborg? Kommer ni att stoppa detta med hänsyn till klimatet?

Anf. 168 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Vi har en mycket ambitiös klimatlag i Sverige som innebär att vi ska ned till nettonollutsläpp 2045. Vi har också i januariavtalet kommit överens om att se över all relevant lagstiftning så att den är i linje med klimatlagen och de mål som vi har satt upp. Vi jobbar för närvarande väldigt aktivt för att utreda hur vi kan implementera klimatlagen i all relevant lagstiftning.

Jag vet att fossilgasterminalen är en viktig fråga. Regeringen har inte möjlighet att bestämma över den i det här läget, för det handlar om investeringar som markägarna har gjort. Vi får helt enkelt återkomma i frågan. Men Miljöpartiets linje är kristallklar här.

Anf. 169 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Sedan några år tillbaka har ju EU också ett energipolitiskt samarbete, Energiunionen. Det är två syften med det. Det ena är att man ska minska koldioxidutsläppen, och det andra är att minska Europas beroende av Ryssland. Även om det inte sägs i klartext var det detta som var själva syftet.

Nu är problemet att EU:s största land går i rakt felaktig riktning när det gäller båda de här sakerna. Tyskland ökar sina koldioxidutsläpp just nu. Man blir dessutom mer beroende av Ryssland därför att man bygger gasledningar genom Östersjön som ska förse Tyskland med rysk gas. Skälet till detta är att Tyskland avvecklar sin kärnkraft. Det är därför som de ökar sina koldioxidutsläpp, och det är därför som de blir mer beroende av Ryssland.

Frågan är, Isabella Lövin: Eftersom Miljöpartiet vill att Sverige ska gå samma väg och också avveckla vår kärnkraft, vilka slutsatser drar Isabella Lövin av konsekvenserna av att Tyskland följer den politik som Isabella Lövin förordar för svensk del?

Anf. 170 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Sverige och Tyskland har helt olika förutsättningar. Jag är för att varje enskilt medlemsland ska få bestämma sin energimix och sin politik på detta område. Vi har dock en energiunion där vi kan dra enormt stor nytta av ett samarbete länder emellan och över gränser med överföring av kraft och kapacitet så att vi kan bygga upp ett förnybart elsystem. När det blåser på Nordsjön kan hela Europa nyttja det överskottet. När solen skiner i södra Europa kan norra Europa nyttja det överskottet. Vattenkraften har också en del i det.

Vi har en energiöverenskommelse som har gett stabilitet åt den svenska politiken och som välkomnas brett av näringslivet i Sverige. Att riva upp den, som Jan Björklund vill, vore att kasta in Sverige i stor osäkerhet, och det står Miljöpartiet inte bakom.

Anf. 171 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Hur stabil överenskommelsen är lär vi snart få se. Den glädje som Isabella Lövin visar över överenskommelsen tycks inte riktigt delas av Ulf Kristersson och Ebba Busch Thor. De verkar mest sprattla för att ta sig ur detta samarbete. De har nämligen insett att den glädje som Miljöpartiet visar är befogad eftersom det är Miljöpartiets politik att kärnkraften ska avvecklas, och det börjar med två reaktorer nästa år. Det är det detta går ut på.

Problemet är inte vem som är glad och nöjd, utan problemet är att koldioxidutsläppen kommer att öka. Då säger Isabella Lövin: Låt oss bygga vindkraft.

Ja, gärna för mig, men problemet är att vi måste ha elektricitet också när det inte blåser. Vi kan inte släcka ned alla tv-apparater och datorer i

Sverige och stänga av all belysning så fort det inte blåser, och då måste vi importera. Det är precis det som händer nu. Precis som Isabella Lövin sa säljer och köper vi, och det vore utmärkt om det var klimatsmart el vi importerade. Men precis som tyskarna nu upptäcker blir det kolkraft och rysk gas, för det är där kapaciteten finns. Så skulle det bli för Sverige också. Lär av Tyskland!

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Partiledardebatt med
anledning av val till
Europaparlamentet*

Anf. 172 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Stå inte här och sprid felaktiga uppgifter, Jan Björklund! Vi har fortfarande ett energiöverskott i Sverige. Vi kommer att ha 25 procent utbyggd vindkraft inom fyra år. Vi kommer att fortsätta att ha ett överskott som vi kan exportera till andra länder. När vi importerar några få dagar om året importerar vi vattenkraft från Norge, inte kolkraft från kontinenten.

Så till de två reaktorerna som ni talar så mycket om. Vet ni att vi har säkerhetsregler som gör att man behöver uppdatera dem till en kostnad på mellan 1 och 1 ½ miljard per reaktor? Innan man har gjort det har vi redan förstört planeten för våra barn för länge sedan, för då har vi passerat klimatmålet. Vi har tio år på oss att minska utsläppen. Om vi ska fortsätta att släppa ut medan vi reparerar Ringhals och bygger ny kärnkraft kommer vi att missa Parisavtalets mål, och då är det oåterkalleligt.

Jag säger att den här diskussionen om kärnkraft är farlig eftersom vi missar klimatmålen.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprovsningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Ann-Sofie Lifvenhage (M) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 2 maj 2019.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 7 maj 2019

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Sofia Ekstrand

sekreterare

§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte

Tredje vice talmannen meddelade att *måndagen den 13 maj kl. 11.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 9 maj äga rum.

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2018/19:FPM45 Rådsbeslut om komplettering av förhandlingsdirektiv vad gäller plurilaterala förhandlingar om elektronisk handel COM(2019) 165 till näringsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2018/19:MJU14 Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

Utbildningsutskottets betänkanden
2018/19:UbU13 Högskolan
2018/19:UbU14 Forskning

Arbetsrätt

§ 6 Arbetsrätt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU9
Arbetsrätt
föredrogs.

Anf. 173 HANIF BALI (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera arbetsmarknadsutskottets motionsbetänkande AU9 om frågor rörande arbetsrätt. Moderaterna har några modesta förslag för att förbättra svensk arbetsmarknad och tillväxt.

Men först: Jag står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 1.

Moderaterna anser att det är hög tid att förbättra rörligheten och matchningen på svensk arbetsmarknad och ge fler möjlighet att få ett arbete. För att detta ska vara möjligt behöver turordningsreglerna reformeras.

Moderaterna vill se turordningsregler som i högre grad är baserade på kompetens. En sådan turordning gör det nämligen möjligt för arbetsgivare att behålla de arbetstagare som är bäst lämpade för arbetsuppgifterna, vilket självklart stärker företagets konkurrenskraft samtidigt som den enskildes anställningstrygghet inte blir alltför drabbad.

Anställningsskyddet har en viktig roll i att skydda människor från godtyckliga uppsägningar, vilket givetvis bidrar till trygghet för arbetstagaren. Samtidigt kan ett alltför strikt anställningsskydd försvåra inträdet på arbetsmarknaden och försvåra för tillväxten och etableringen av nya företag. Ett skräckexempel på detta kan man se i Frankrike.

Som ett steg i att utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen vill vi förlänga tiden för provanställning i anställningsskyddslagen från sex till tolv månader.

Vi anser att detta är ganska rimliga och måttliga förslag för att förbättra funktionen på svensk arbetsmarknad.

Lågutbildade invandrare och ungdomar är det största problemet på svensk arbetsmarknad. Vi vill därför se ett införande av inträdesjobb, en lärlingsliknande anställningsform för nyanlända de fem första åren i Sverige och för unga upp till 23 år utan gymnasieexamen – alltså de facto fem år före arbetskraftsinträdet.

Samtidigt som vi diskuterar anställningar ska vi komma ihåg att det behövs entreprenörskap och företagande för att kunna anställa någon. Vissa entreprenörer är modiga och slänger sig med huvudet först nedför ett riskfyllt stup och misslyckas och misslyckas tills de når framgång. Andra människor är mer försiktiga, och Sverige måste ha ett företagsklimat som ger plats för alla typer av företagande och företagare.

Idén om att entreprenören alltid ska vara en risktagande frifräsare är inget bra fundament att bygga ett brett företagsklimat på. Därför vill vi utöka möjligheten att få tjänstledigt från sin anställning för att starta företag från sex månader till minst ett år – just för att alla företagare kanske inte är superrisktagare.

Fru talman! Trots att arbetstagarorganisationer har en skyldighet att anmäla sina kollektivavtal till Arbetsmiljöverket gör de inte det. Denna bestämmelse skapades för att utstationerade, alltså arbetskraft som tillfälligt arbetar i Sverige, skulle kunna följa de villkor som finns här.

Facket och Socialdemokraterna har länge talat om att i Sverige ska svenska villkor gälla. Jag noterar att utskottsmajoriteten nöjt konstaterar att antalet anmälda kollektivavtal till Arbetsmiljöverket har ökat från 26 till 52. Imponerande. Problemet är bara att det finns 670 kollektivavtal om löner och anställningsvillkor i Sverige.

Hur ska svenska villkor gälla på svensk arbetsmarknad om man håller villkoren hemliga för de företag som tillfälligt utför projekt på vår arbetsmarknad? Jag förstår verkligen inte varför det ska vara så himla svårt för facken att skicka en e-post med ett pdf-dokument till Arbetsmiljöverket.

Moderaterna anser att det bör införas sanktioner mot de fackförbund som vägrar fullgöra sin lagstadgade skyldighet att skicka in sina kollektivavtal till Arbetsmiljöverket.

Detta var några av de förslag som vi har i motionsbetänkandet, men nu vill jag ta tillfället i akt att lyfta ett varningens finger, särskilt till under-tecknarna av januariöverenskommelsen. Här riktar jag mig särskilt till Socialdemokraterna. Det har aviserats ganska stora renoveringar av svensk arbetsrätt och anställningstrygghet. I retoriken hör vi att invandrades arbetslöshet används som motiv för att förändra stora delar av svensk arbetsrätt och anställningstrygghet. Jag vill bara lyfta ett varningens finger och säga att detta nog inte är den mest effektiva modellen för att se till att invandrare får jobb.

Invandrare i Sverige är arbetslösa främst på grund av lågt humankapital och svag utbildningsbakgrund. Detta är den främsta orsaken till att invandrare har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. De har svårigheter med språket, med kunskaper och med den extremt höga produktivitet som vi har i detta land efter att i 150 år ha satsat på utbildning och produktivitetshöjningar och som vi skördar vinsterna av. De har svårt att hinna i kapp. Inga minskningar av anställningstryggheten kommer att åtgärda detta gap. Detta borde Socialdemokraterna känna till, men de verkar ha glömt det.

Det finns en annan fara med denna retorik. Att slakta svensk arbetsrätt och anställningstrygghet och att inte göra detta måttligt utan göra det huvudstupa i någon form av pojkrumsliberal fantasi leder självfallet till att det etableras ett narrativ som kommer att vara: ”De släppte in invandrarna, och nu slaktar de vår arbetsrätt.” Denna ilska kommer inte att riktas mot pojkrumsliberaler, utan den kommer att riktas mot invandrare. Det är alltså invandrare som kommer att betala priset för de aggressioner som skapas. Varje gång någon får sparken kommer man nu att kunna säga: ”Det var på grund av invandringen.” Detta är faran i att använda invandrades arbetslöshet som motiv för att göra stora angrepp på svensk arbetsrätt. Jag vill lyfta ett varningens finger om det. Det finns en fara i detta narrativ. Det finns en fara i denna retorik.

Jag ser fram emot en fin debatt.

(Applåder)

Anf. 174 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Vi ställer oss bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation 5.

Fru talman! Man kan konstatera att innan alla utredningar inom januariavtalet är färdiga är arbetsrätten ett ämne som vi inte riktigt vet var det landar. Man har förslag och utredningar inom områden som Sverigedemokraterna faktiskt anser vara viktiga. Det handlar om utökad tjänstledighet från arbetet kopplat till att bedriva näringsverksamhet, men man vill även se över ledighetslagstiftningen sett ur föräldraperspektivet. Detta är ämnen som Sverigedemokraterna har förslag om i en reservation i dagens betänkande.

Även nya anställningsformer är ett ämne som berörs av januariöverenskommelsen, och där vet vi inte heller var regeringen landar. Vi kan konstatera att det internationellt finns flera olika varianter av framgångsrika former för lärlingsanställningar.

Vi anser att det finns skäl att se över möjligheten att skapa en svensk modell efter de förutsättningar som finns på den svenska arbetsmarknaden. Detta, fru talman, bör ske i samarbete med arbetsmarknadens parter, och utgångspunkten ska vara att man ska kunna kombinera gymnasiestudier med möjligheten att lära sig ett yrke hos en arbetsgivare. Insatsen ska kunna erbjudas efter behov och inte begränsas till en viss grupp av arbetssökande, och ersättningen ska bestå av en procentsats av den av parterna överenskomna ingångslönen. Sedan ska det även utgå ett handledarstöd till de företag som berörs. Vi anser att detta är en viktig fråga som tas väl emot av företagen och att regeringen bör utreda den i linje med Sverigedemokraternas reservation 5.

Fru talman! Att debattera arbetsrätten utan att komma in på LAS är oundvikligt, men även här vet vi inte var regeringen landar då en utredning ska genomföras. Men att det blir stora förändringar kan vi vara överens om trots LO-ledningens skramlande med tomma tunnor, som bara blir löjväckande och patetiskt när man själv har ställt sig bakom förslaget att låta Centern och Liberalerna diktera villkoren för den svenska arbetsrätten.

Intressant, fru talman, är att när Sverigedemokraterna tog fram sitt förslag om att öka undantagen från två till fem i företag med upp till tio anställda för att ge småföretagen möjlighet att behålla viktig kompetens blev vi av dåvarande regeringspartier – Socialdemokraterna och Miljöpartiet –

kallade både arbetarfientliga och ett hot mot såväl den svenska modellen som kvinnors trygghet på arbetsplatsen.

Lägst i debatten sjönk dock statsminister Stefan Löfven när han i en direktsänd tv-debatt påstod att Sverigedemokraternas minimala förslag om förändrade turordningsregler kraftigt skulle öka hot, våld och våldtäkter mot kvinnor på våra arbetsplatser. Det var ett uttalande som väckte stor kritik i hela Sverige och som visar vilken skev och naiv verklighetsförankring regeringen har i dag, då det i själva verket är deras egen politik som är grunden till kvinnors utsatthet i dagens samhälle.

Jag hoppas att någon företrädare från regeringen och Socialdemokraterna här i dag kan förklara för kammaren och tv-tittarna om man fortfarande står bakom sin statsministers uttalande, då detta är väldigt relevant när man nu själv ska se över och förändra lagen om anställningsskydd, och vad detta enligt Socialdemokraterna kommer att innebära för Sveriges kvinnors trygghet på våra arbetsplatser.

Anf. 175 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag vill först anmäla att vi ställer oss bakom reservation 22 om det som kallas lex Laval och som innebär att man måste ha möjlighet att ha utstationerad personal även i Sverige på icke godtyckliga villkor.

Här tänkte jag framför allt, eftersom det handlar om arbetsrätt, främst diskutera de stora förändringar som vi nu till slut, efter så många år, ska göra i den svenska arbetsrätten.

Detta har varit en fråga som har följt med svensk arbetsmarknadspolitisk debatt i decennier men som varken Moderaterna eller Socialdemokraterna, trots att de egentligen vetat att det var nödvändigt att göra förändringar, har vågat ta i. Äntligen kan vi göra det. Man måste komma ihåg att grunden för allt är att vi trots högkonjunkturen har hundratusentals människor som står utan arbetsplatser, som är utsatta och som aldrig får sitt första arbete.

Sverige är ett rikt land med bra arbetskraftsdeltagande, men vi har tyvärr en arbetsmarknad som skapar fattigdom. Så var det inte från början. Den svenska arbetsmarknadsmodellen byggde på att staten inte ska gå in och reglera, utan detta ska parterna själva göra. Hela idén med den svenska modellen var att de själva skulle komma överens om löner och villkor. Men så kom regleringen under vänstervågen på det tidiga 70-talet, då denna tradition bröts.

Vi fick in detaljerade regler, inte minst regeln om sist in, först ut, som krävde att den som har minst antal anställningsår, i praktiken den svagaste, ska sägas upp först. Motivet var att man skulle skydda de anställda, men i praktiken har det aldrig fungerat så. I praktiken innebär det att just den person som skulle skyddas inte får något jobb alls.

I regel är det i första hand de små arbetsgivarna som ofta ger jobb till personer som står utanför. Fyra av fem nya jobb kommer där, ofta i små orter där man kämpar för att få in extra jobb för de mest utsatta. Men på grund av reglerna vågar arbetsgivarna inte anställa personer som är osäkra, för om det blir fel och man inte har råd vet man att regleringarna kommer att göra själva uppsägningen enligt lagen både dyr och komplicerad.

Vad som än sägs här nu plötsligt från Moderaterna om att detta skulle vara något slags nyliberal klocka är detta småföretagens verklighet när de ska anställa, och det får ni på den bänken inte glömma bort.

De som mest behöver komma in placeras längst bak i kön, längst bort från arbete – unga, långtidsarbetslösa, nyanlända och personer som har förlorat jobbet senare i livet och behöver komma igen. Ibland skyddar man över huvud taget inte ens dem som det är tänkt att man ska skydda. För det mesta är det faktiskt så. Många blir nämligen efter lång och trogen tjänst ställda när facket ändå anser att detta egentligen bara är ett förhandlingskort. Man förhandlar bort det för att få mer kompetens och andra bra saker i förhandlingarna. Då står den person som dröjde sig kvar på arbetsplatsen, som jobbade där extra länge i stället för att byta jobb, i en situation där hon eller han själv hamnar sist i kön. Och reglerna har inte skyddat denna person.

Det visar sig att människor på svensk arbetsmarknad känner sig mer otrygga, enligt OECD:s olika index där man jämför olika undersökningar, än människor på arbetsmarknader där dessa regler inte finns.

Vi måste komma ifrån detta. I stället för att förstöra chanserna för de mest utsatta att få jobb ska vi nå dit som alla egentligen vill komma, även fackföreningarna, nämligen att stärka människors kompetens, göra dem anställbara och göra dem starka på arbetsmarknaden.

Nu äntligen gör vi det som så många andra länder har gjort. Danmark har gjort det före oss med flexicurity, där reglerna gör det lättare för småföretagare att anställa. I gengäld får man en stark kompetensutveckling. Tyskland genomförde denna reform för 17 år sedan, och det har gett den långsiktigt mest stabila arbetslösheten i Europa och som alla strävar efter. Nu kan Sverige äntligen också göra det och skapa vår egen flexicurity. Enligt den nya utredningen för att modernisera arbetsrätten ska regelbördan minska för de minsta företagen. Man ska skapa tydliga och konkreta undantag i dessa turordningsregler för att minska tillväxtbarriärerna för småföretag. Man ska minska kostnaderna i samband med tvister och uppsägningar och därmed göra det möjligt för många fler företag att anställa. Samtidigt ska man skapa denna nya balans, stärka kompetensutvecklingen och behålla de flexibla arbetsformer som vi har i dag.

Med denna utredning hoppas jag att vi också sätter en mycket stor press på arbetsmarknadens parter. De har nu hållit på i över tio år och förhandlat denna fråga i olika former. Varenda gång som de har närmat sig målet har det stupat på mållinjen. Nu hoppas jag att vi har skapat ett tryck på att de kanske ska kunna göra någonting ännu bättre ur deras synvinkel och hitta fram till en ännu starkare lösning. Nu ligger bollen verkligen hos dem. De har ingen tid att förlora.

Jag säger också att det är bråttom. Detta kommer i grevens tid. Svensk arbetsmarknad kommer säkert att bli tuffare framöver när konjunkturen vänder. De utsatta kommer säkert att bli mer utsatta när konjunkturen blir sämre. Ska vi nu öppna alla möjligheter för dem att komma in i jobb och skapa rörlighet och tryck på den svenska arbetsmarknaden, då är vår chans nu att ta tag i detta tabu som har funnits på den svenska arbetsmarknaden – att inte våga se hur det ser ut i verkligheten och att de regler som var tänkta att skydda drabbar de allra mest utsatta – och korrigera dessa orättvisor och därmed öppna arbetsmarknaden för fler.

Fru talman! Vi behandlar arbetsrätten här, och Vänsterpartiet har mycket att säga i fråga om den. Vi har 18 motionsyrkanden och 10 reservationer. Jag står givetvis bakom samtliga, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 7.

Jag ska göra nedslag i några av våra förslag för ett sundare och mer produktivt arbetsliv. Men jag måste börja med det som man flera gånger hänvisar till i betänkandet och som i praktiken får störst påverkan på lagstiftningsprocessen när det gäller dessa frågor framöver, nämligen den 73-punktsöverenskommelse som har slutits mellan regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet och de mer aktivt arbetarfientliga partierna Centern och Liberalerna.

Det som man nu vill ha är tydligt utökade undantag från turordningsreglerna och lägre kostnader vid uppsägningar. Det är en beställning som har fötts ur en nyliberal ideologisk enögdhet.

I dag är det snarare väldigt billigt att säga upp fast anställd personal i Sverige jämfört med hur det är i många andra europeiska länder. Och de turordningsregler som man vill ha ökade undantag från innehåller redan undantag och kryphål som på senare tid har försvagat dem till förfång för arbetstagarna. Men framför allt är argumentationen för varför lagen om anställningsskydd ska försvagas alldeles ihålig, okunnig och verklighetsfrånvärd.

Det är lätt att dra ned på personalstyrkan i Sverige. Den arbetsgivare som behöver göra det kan åberopa arbetsbrist. Arbetsbrist behöver inte ens betyda att det är brist på arbete på företaget. Det kan också handla om att vissa arbetsuppgifter enligt arbetsgivaren inte längre behöver utföras, till exempel vid omorganisation. Detta förfogar arbetsgivaren i princip fritt över. Det är också någonting som har etablerat sig som praxis i Arbetsdomstolen.

Vad är det då som gör att högern, arbetsköparföreningen och nu alltså även regeringen anser att detta är så tungt över bröstet? Jo, det är att arbetsgivaren i samband med en sådan uppsägning, som alltså kan initieras i princip när som helst, inte är helt obunden att utöva godtycke *mellan* de anställda. Redan i dag kan arbetsgivaren nämligen undanta två personer från turordningen. Med fler undantag, oavsett hur de utformas, betyder det att vi går mot en situation där anställningstryggheten i praktiken är upphävd.

När man högerifrån vill motivera denna ytterligare tiltade balans till de arbetandes nackdel brukar man säga – det har vi hört i dag också – att det är kompetensen som ska bestämma, inte när man blev anställd. Detta upprepas och upprepas i en offentlighet där kunskaperna om villkoren på arbetsmarknaden är påfallande små bland tyckare och journalister. Men det är alltså missvisande.

För det första är kompetens naturligtvis redan med som kriterium i samband med uppsägning. Det är faktiskt någonting som går före hur lång anställning man har haft och alltså slår ut anciennitet. Det är nämligen en förutsättning för att kunna komma i fråga för kvarvarande jobb vid arbetsbrist, alltså att man har tillräckliga kvalifikationer. Innebörden av de ändringar som högern och arbetsköparföreningen suktar efter är alltså inte att det ska bli viktigare med kompetens, utan det är att arbetsgivaren ska få mer av godtyckliga möjligheter att gradera anställda och sedan kalla denna

gradering för kompetens. Det är någonting annat. Det är fråga om förändrade maktförhållanden och en förändrad syn på relationerna på och till arbetet.

För det andra, vilket är viktigare, är turordningsreglerna dispositiva, det vill säga att de gäller om inte arbetsgivare och facklig organisation har avtalat någonting annat. Det är centralt, eftersom det betyder att detta i en svår situation när det finns en uppsägningsprocess skapar en öppning för den fackliga organisationen att komma in i bilden och försöka tillvarata de arbetandes intressen. Hur då? Jo, själva poängen är att det beror på läget. Man kan komma överens om en så kallad avtalsturlista, alltså att man tillsammans med arbetsgivaren gör en lista som bygger på andra principer som man kommer överens om. Eller så ser man till att förhandla fram lösningar för dem som sägs upp, kanske också för dem som blir kvar, som är gynnsammare.

Bland andra TCO har försökt påminna om att till exempel dessa väl fungerande och ofta hyllade omställningsavtal bygger på just lagregleringen om turordning. I kollektivavtalen har man kommit överens om att byta, det vill säga att arbetsgivaren får friare händer vid ändring av arbetsstyrkan mot att den som sägs upp får bättre ekonomiska villkor och hjälp att komma vidare på arbetsmarknaden. Både individen och samhället tjänar på sådana flexibla lösningar. De finns där och är flexibla för att det finns ett ramverk som lägger grunden för förhandlingslösningar. Det är det som regeringen och högerpartierna nu är ute efter att radera. Det är inte smart, det är inte bra och det är inte ok.

Fru talman! Jag förstår att en överenskommelse mellan regeringen och två partier som bubblar av aggressivt nyliberala impulser och av ett förakt för arbetande människors organisering kan bli jobbig. Men detta borde ändå ha varit en bit över gränsen för vad ett socialdemokratiskt parti går med på, till och med i en dålig uppgörelse. Det kommer vi att påminna om ända tills ni på ett eller annat sätt pressas att ta ert förnuft till fånga och skrotar dessa förslag.

En sak som är alldeles särskilt provocerande med denna process för att urholka anställningsskyddet är att direktiven har fått rubriken: En moderniserad arbetsrätt. Det är provocerande och missledande därför att det naturligtvis är så att ökat godtycke, otrygghet och servilitet är en gammaldags historia. Att sträva dit är motsatsen till modernisering.

I verkligheten – om man nu är intresserad av de villkor som människor faktiskt arbetar under – finns det tendenser som behöver uppmärksammas och hanteras politiskt. Som vi vet behövs det krafttag och konkreta åtgärder för att stärka tryggheten. Det är detta Vänsterpartiets förslag handlar om. Våra förslag är många, som jag tidigare nämnde, så jag får göra ett urval och ta upp några stycken.

Det kanske viktigaste är att ta tag i de mest osäkra tidsbegränsade anställningarna. Det är klart att tidsbegränsade anställningar, visstidsanställningar, fyller en nödvändig funktion på arbetsmarknaden. Man måste kunna ta in vikarier och ha extrapersonal vid tillfälliga anhopningar av arbete inför en avgränsad arbetsuppgift eller ett projekt. Men det finns goda skäl till att tillsvidareanställning är och ska vara normen. En anställningsrelation är ju redan i grunden ojämn, eftersom arbetsgivaren har rätten att leda och fördela arbetet och är den som sitter på löneutbetalning. Tryggheten att veta att anställningen fortgår tills vidare har en viktig funktion

för den enskilde, både i snävt ekonomisk betydelse och mer allmänt som samhällsmedborgare.

Därför är det också viktigt att agera när arbetsgivare systematiskt använder tidsbegränsade anställningar för att täcka permanenta arbetskraftsbehov. Det är något som påverkar enskilda människor, hela branscher och i förlängningen hela samhället.

Otrygghet i anställningsförhållanden leder över tid till ett ständigt underläge. Det är en källa till stress och oro, särskilt bland unga. Vi kan följa det. Personer med otrygga anställningar får mer sällan ta del av kompetensutveckling och har mindre inflytande över sitt arbete. Det här är saker som gör hela arbetslivet sämre. Det finns också väldigt tydliga klass- och könsmönster här. Otrygga anställningar är betydligt vanligare bland kvinnor och inom LO-grupperna.

Det som är oroväckande är att det framför allt är de mest osäkra anställningarna, sådant som kallas behovsanställningar, springvikariat och liknande, som har ökat. En bidragande faktor är att anställningsformen allmän visstid har kommit till. Den anställningsformen ger arbetsgivaren möjlighet att undgå huvudregeln om tillsvidareanställning utan att behöva motivera det och utan att behöva förhandla om det. Därför vill Vänsterpartiet att allmän visstidsanställning ska tas bort från LAS, så att det är objektiva skäl och förhandlade kollektivavtal som ska ligga till grund för visstider. Det är anmärkningsvärt att vi även i år är ensamma om att föreslå det.

Ett annat problemområde där vi har föreslagit ändringar är det som har kommit att kallas för hyvling. Det är situationer där arbetsgivaren utan att gå igenom något uppsägningsförfarande plötsligt drar ned sysselsättningsgraden för den anställde. Till exempel får man gå från heltid till halvtid och tappar halva lönen. Det här är någonting som de fackliga organisationerna knappast trodde var förenligt med LAS, men det drogs till Arbetsdomstolen och fick där grönt ljus utifrån nuvarande lagstiftning. Då måste riksdagen agera. Men även där är vi i Vänsterpartiet tyvärr ensamma.

Jag vill också ta upp frågan om bemanningsbolag och uthyrning. Vi vet att det finns indikationer till exempel på att bemanningsanställda utför mer repetitiva och farligare arbetsuppgifter än anställd personal. Det är någonting som drabbar den inhyrde, men det kan också bli en utväg för arbetsgivare som vill slippa förbättra själva arbetsinnehållet. Det här sättet att organisera arbete har en bredare påverkan på de arbetsplatser och i de branscher där det förekommer.

Vi har en rad förslag när det gäller bemanningssektorn. Vi föreslår att det ska bli förbjudet att hyra ut och hyra in arbetskraft för permanenta arbetskraftsbehov. Vet man att ett jobb ska göras tills vidare ska man också anställa tills vidare. Vi vill att det uttryckligen ska vara förbjudet att hyra in folk om det finns tidigare anställda som har företrädesrätt till återanställning. Vi vill också stärka den fackliga organisationens rätt att säga nej till inhyrning.

Jag vill i dessa EU-valstider göra väljarna uppmärksamma på en annan sak i det här betänkandet, nämligen reservation nr 22, som det också yrkades bifall till här tidigare. Där föreslår Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna tillsammans att man återinför det som kallas för lex Laval. Det är den lag som infördes under Reinfeldtregeringen och som gjorde det olovligt för svenska fackförbund att ta strid för rimliga villkor för arbetare som utstationerats i Sverige. De borgerliga passade på att

flytta fram positionerna när EU-domstolen överraskat många fackliga organisationer i hela Europa genom att döma mot Byggnads och Elektrikerna i Sverige, vilka hade tagit kampen mot lönedumpning vid ett skolbygge i Vaxholm. Det här ledde till en mångårig och stor debatt, inte bara i Sverige utan i hela EU-systemet.

Det lustiga är att samma borgerliga partier brukat säga att man bara justerat svensk lag för att den ska funka med EU-domstolens beslut. Nu när det finns på plats en bättre lagstiftning som tydliggör att det går att ta strid åtminstone för villkor som ingår i den så kallade hårda kärnan är de här partierna mot. Och när det uppstod ett politiskt tryck för att ändra i utstationeringsdirektivet, så att det kunde bli lite lättare att stå upp mot villkorsdumpning med hjälp av utstationering, ett tryck som till och med EU-kommissionen tvingades ta intryck av, varnade de här partierna för att öppna den dörren och visade en låtsad oro för att det här skulle kunna leda till en sämre deal som skulle hota snarare än stärka svenska kollektivavtal.

Men så blev det förstås inte. Utstationeringsdirektivet har ändrats för att ge större utrymme för att det ska vara lika villkor för arbete som genomförs i Sverige, oavsett var arbetarna kommer ifrån. Hur reagerar de borgerliga partierna då? Jo, genom att motionera om att allting ska rullas tillbaka. Det är mycket anmärkningsvärt, men det är vad man har föreslagit i riksdagen. I reservationen skriver man vad man tror ska hända om arbetare från andra europeiska länder får villkor som ligger närmare det som gäller för andra på svensk arbetsmarknad: ”Det innebär att det blir mindre attraktivt för företag från andra länder att komma hit, och därmed hämmas den fria rörligheten. I ett läge där Sverige har ett stort behov av arbetskraft i byggsektorn, men även inom andra sektorer, kan det vara direkt skadligt för Sverige.”

Hör ni det, alla ni som jobbar på svenska byggen, vid vägarbeten i Sverige eller i andra branscher där det förekommer utstationering: Om era fackförbund arbetar för sjysta och likvärdiga villkor är det ”direkt skadligt för Sverige”, hälsar svensk borgerlighet. Jag är osäker på om representanterna för de här partierna vill svara för sig i kammaren i dag, men jag hoppas att de får den typen av frågor under de veckor som är kvar fram till valet till EU-parlamentet och även därefter.

Anf. 177 DÉSIREE PETHRUS (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna har i det här betänkandet en hel del reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 12.

Arbetsrätten fyller en viktig funktion på den svenska arbetsmarknaden. Den reglerar anställningsförhållanden och tydliggör ansvarsområden för både arbetsgivare och arbetstagare. Den svenska modellen har gett parterna relativt stor frihet att själva fatta beslut utifrån semidispositiv lagstiftning med kollektivavtal som reglerar anställningsförhållanden.

Tiderna har förändrats, så även arbetslivets villkor, sedan LAS, lagen om anställningsskydd, kom. Konkurrens från omvärlden innebär ett allt större behov av flexibilitet på arbetsmarknaden. Många fabriker har på regelbunden basis ett antal personer anställda via bemanningsföretag för att kunna ha en flexibilitet för variation vad avser orderingång. Tjänstesektorn växer, och många arbetar flexibelt utifrån uppdrag. Det finns därför behov av stor flexibilitet även i lagstiftningen.

Många som i dag har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden behöver vårt stöd för att få en plats på ett jobb att gå till. Vi har från Kristdemokraterna därför valt att förespråka anställningsformer som ska ge personer som står långt ifrån arbetsmarknaden en chans. Ett förslag till det var det vi tog fram i den tidigare Alliansen om inträdesjobb. Tanken är att man under en utbildningsperiod kan få en lägre ersättning innan man är etablerad inom yrket. På så sätt kommer man in i enlighet med LAS, lagen om anställningsskydd, som alla andra.

Den rödgröna regeringen jobbar på ett annat sätt. I de olika arbetsmarknadsåtgärder som den rödgröna regeringen skapat, såsom extratjänster, undantar man i stället personerna från anställningstryggheten, då de undantas från LAS.

Vi kristdemokrater har i en reservation kring ett flexiblere regelverk lyft fram behovet av att förlänga provanställningsperioden från sex till tolv månader. Vi tror att många företag behöver en längre tid för att våga anställa, särskilt dem som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det kan exempelvis handla om nyanlända som behöver lite längre tid för att bli varma i kläderna på jobbet.

Nu har ju EU beslutat att man inte ska ha längre provanställningar. Det är bara ett exempel på att EU alltmer ger sig in i vår arbetsmarknadspolitik, vilket vi kristdemokrater är kritiska till. Självklart ska det finnas trygghet för arbetstagare, men vi bör inte förhindra en viss flexibilitet på arbetsmarknaden. Varje land har sina utmaningar och bör också kunna hitta egna lösningar.

I EU-regleringen står att man kan överskrida sex månaders provanställning ifall det är motiverat med hänsyn tagen till anställningens karaktär eller om det ligger i arbetstagarens intressen. Det är också möjligt att göra avvikelser genom kollektivavtal. Jag tycker det vore viktigt att detta kom med i den utredning som regeringen nu har tillsatt utifrån januariöverenskommelsen. Vad jag kan förstå finns inte frågan med, utan det står enbart om turordningsregler. Då lär inte frågan om provanställning ingå, vad jag förstår. Det är kanske någon som kan förklara om det är annorlunda.

Fru talman! När det gäller flexiblere regler och nya anställningsformer är majoritetens svar att det kommer att utredas. Om det mesta i betänkandet står det att vi ska utreda frågan. Vi får väl se hur det går med det. Åtgärder för nyanlända som står utanför arbetsmarknaden i dag brådskar. Det krävs åtgärder snarast. Jag tycker att vi borde anta flera av de förslag som i dag ligger på bordet. Nu sätts vi allihop i väntrummen av samarbetspartierna, vilket är beklagligt.

Fru talman! Det är viktigt att företagen i olika konjunkturlägen kan anpassa sin verksamhet för att klara konkurrenskraven i omvärlden. De måste då kunna ställa om och behålla nyckelpersoner. Annars riskerar vi som vi ofta hör från företagare att de är rädda för att anställa, trots att de behöver personal.

Vi vill från Kristdemokraterna därför att undantagen från turordningsreglerna i anställningsskyddslagen ska utökas från två till fyra personer oavsett företagets storlek. Vi litar inte på att skrivningarna i januariöverenskommelsen ska garantera nödvändiga förändringar på området, varför vi lägger fram en reservation om det i dag.

Fru talman! Arbetslivet ska också vara flexibelt för föräldrar. Att förena arbete och familjeliv måste vara prioriterat. Fram tills barnet är ett år

är föräldraförsäkringen relativt flexibel, men efter ettårsdagen inträder en hel del begränsande regler som styr uttaget av föräldraförsäkringen. Vi vill öka föräldrars möjlighet att kunna kombinera familj och arbete och rätten att kunna vara tjänstledig för att vara med sina barn.

Riksrevisionen har i en tidigare rapport rekommenderat regeringen att överväga hur socialförsäkringssystemet och arbetsmarknadslagstiftningen bör anpassas för att underlätta för att kombinera arbete och anhörigomsorg. Även här bör, som vi menar det, frågan om rätten till tjänstledighet utredas. Vi utvecklar detta i vår reservation 18. Här menar vi att januariöverenskommelsen inte borgar för att vi får fram förslag på området som täcker det vi vill se.

Fru talman! Sverige har förhållandevis få strejker på arbetsmarknaden. Samtidigt förekommer olika typer av konflikter på arbetsmarknaden. Kostnaderna för de strejkerna är stora. Det gäller exempelvis den hamnstrejk vi sett under den senaste tiden. Vi talar om miljarder i kostnader för varje strejk, och på hamnområdet har det skett återkommande.

Nu har regeringen lagt fram en proposition om utökad fredsplikt, vilket vi välkomnar. Det är bra att parterna har blivit överens om de förändrade konfliktreglerna. Frågan är om det kommer att räcka eller om vi ändå kommer att behöva gå vidare om medlingsinstrumentet, proportionalitetsprincipen och rätten att vidta sympatiåtgärder. Det är någonting som vi föreslår. Det får vi återkomma till.

Fru talman! Avslutningsvis gäller det lex Laval. Utstationeringslagen har debatterats, som tidigare sagts här, ett stort antal gånger i kammaren. Att säkerställa goda villkor för dem som kommer och jobbar i Sverige är en självklarhet för oss kristdemokrater. Men regeringens syn och den lag som kom om utstationering står enligt Kristdemokraterna för protektionism och handlar mindre om omsorg om dem som kommer hit för att arbeta.

Det strider som vi ser det mot EU-rättens principer, och det försvårar för utstationering trots att många företag behöver arbetskraft från övriga Europa. Även Lagrådet har ifrågasatt, när regeringen gjorde ändringarna 2017, varför man inte först utvärderade den tidigare lagen med anledning av lex Laval. Vi anser därför att regeringen snarast bör återkomma med förslag på ändringar av utstationeringslagen.

Anf. 178 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag valde att begära replik på Désirée Pethrus anförande därför att jag tycker att hon i många stycken är en mycket klok person och har sagt många bra saker från talarstolen.

En sak som återkommer ofta är att vi ska utreda en moderniserad arbetsrätt, inklusive undantagen. Där kan jag tycka att Kristdemokraterna kanske är lite försiktiga jämfört med vad som förväntas för att vi ska kunna bryta låset på arbetsmarknaden.

Om man är en klok person, som föregående talare är, är det då inte vettigt att man utreder saker ordentligt när man ska göra stora förändringar? Nu med en ettårig utredning av ett mycket stort ämne är det dessutom ganska högt tempo och intensitet i utredningen.

Anf. 179 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman ! Det är en relevant fråga som Martin Ådahl har. Vi har sagt att vi vill utreda förutsättningarna för en ny arbetsrätt. På det sättet är vi

egentligen överens. Det vi känner en oro för är att vi har ett gäng som egentligen är helt motståndare till det, och sedan har vi er som vill driva på väldigt tufft.

Vi är oroliga för att det kommer att ta lång tid. Det kommer att utredas, och i slutändan blir det ett mischmasch som kanske ingen är nöjd med. Vi tänker då att vi har några konkreta förslag här i dag som vi skulle kunna rösta om och säga: Det här vill vi verkligen få igenom nu på en gång.

Jag känner en väldigt stor skepsis inför att det kommer att komma loss någonting utifrån utredningen.

Anf. 180 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tror nog att vi ska vara ärliga och erkänna att ska man göra detta på riktigt och ordentligt hade det inte funnits, vilken konstellation det än hade varit, en annan väg än att tillsätta en utredning med väldigt tydliga ramar. Det ska vara en väldigt hög ribba för vad man ska uppnå, en väldigt tydlig inriktning och en förväntan och ett krav på den utredningen. Det ska också finnas en väldigt bra kapacitet i den för att göra det. Det hade nästan vartenda seriöst alternativ som ägnat sig åt detta kommit fram till.

Jag tycker att man kan välkomna det faktum, och inte bara oro sig för det, att det nu finns en fantastisk bredd för dessa reformer. Kristdemokraterna och Centerpartiet har tillsammans länge varit ganska ensamma om att driva detta, och många av de större partierna har ställt sig emot. Nu finns den stora bredden, vilket också borgar för att det ska bli av långsiktigt, för att göra moderniseringen av arbetsrätten och samtidigt den tydliga inriktningen i utredningen. Det kan trots allt vara någonting man kan välkomna.

Anf. 181 DÉSIREE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag kan absolut säga att jag välkomnar en utredning. Men jag är ändå fortsatt orolig för att vad resultatet kommer att bli utifrån den disparata utgångspunkten som de som har slutit januariöverenskommelsen kommer ifrån.

Jag har många gånger här i talarstolen stått och pratat om att vi lever i en ny tid. Sedan lagen om anställningsskydd kom har arbetsmarknaden förändrats dramatiskt. Där är vi överens. Jag tror att vi behöver förändringar, även om jag delvis kan hålla med om att lagen om anställningsskydd är ganska flexibel.

Det är väldigt ofta så att det är de stora arbetsgivarna som har jurister och vet exakt hur de ska förhålla sig till lagen om anställningsskydd som vet hur man ska göra. Jag skulle vilja att fokus är framför allt på småföretagarna. Det är de som behöver hjälp och stöd till mer flexibilitet i anställningsformerna.

Jag välkomnar att det blir en utredning. Men jag oroas ändå över vad resultatet kommer att bli.

Anf. 182 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Ni har hört i debatten att Liberalerna och Centerpartiet har tvingat Socialdemokraterna att slå sönder den svenska modellen. Det är

som att vi med berätt mod skulle vilja dra undan tryggheten för alla anställda eller med berätt mod skulle vilja säga upp erfarna människor från anställningar. Det är självfallet inte sant.

Fru talman! Vårt mål är att fler än i dag ska komma in på arbetsmarknaden. Fler ska kunna få ett jobb. Liberalernas huvudregel är: Ett arbete är alltid bättre än inget arbete alls.

Låt oss tala om det som ibland floskelaktigt benämns som höga trösklar in på den svenska arbetsmarknaden. Vad betyder höga trösklar, och vilka konsekvenser får det? I mars 2019 befann sig ungefär 390 000 människor i Sverige i arbetslöshet. Det är inte okänt att Liberalerna älskar att prata om EU och Europa i alla möjliga, och kanske även alla omöjliga, sammanhang. Men här är det relevant, för vi behöver jämföra siffrorna. Vad betyder de egentligen?

Vad gäller ungdomsarbetslösheten ligger Sverige 2019 över genomsnittet i Europa. Detsamma gäller för den totala arbetslösheten. Sverige är också bland de länder som har den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes födda och utrikes födda.

För mig har de här skillnaderna fått flera ansikten under den här våren. Tillsammans har vi ingått i ett mentorskapsprogram som en organisation som heter Mitt Liv arrangerar. Mitt Liv vill bygga bryggan mellan svensk arbetsmarknad och kompetent arbetskraft med utländsk bakgrund. Få jobb förmedlas genom Arbetsförmedlingen, och många står villrådiga inför konsekvenserna av den struktur som svensk arbetsmarknad i dag utgör.

Jag har träffat välutbildade personer, Cecilia från Kina, Adel från Syrien, Marina från Ukraina med flera, och jag har under våren sett dem kämpa med att sammanställa cv:n, träna anställningsintervjuer och försöka bygga nätverk för att ta sig in på svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Då ska vi ändå vara medvetna om att de jag har mött är långt bättre rustade än andra, som kanske kommer från länder där den offentliga sektorn och dess utbildningssystem sedan generationer är söndertrasade av krig och konflikt.

Sverige och svensk arbetsmarknad riskerar att delas upp i ett vi och ett dem. Det är ett vi som är födda i Sverige, har fast anställning och utbildning och som har ganska lätt att få ett nytt jobb om vi skulle förlora ett arbete, och det är ett dem där avståndet växer till ett så kallat riktigt jobb.

Fru talman! Det oroar mig att vi har en ny arbetslöshet. Det kallas strukturell arbetslöshet, där många inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Om vi inte klarar att göra detta i högkonjunktur – vad kommer då att hända den dag vi hamnar i en lågkonjunktur? Det här visar på att något måste göras.

Detta, fru talman, är skälen till att vi vill se en delvis förändrad arbetsrätt. Det har lett fram till de direktiv som ligger på bordet och som vi har hört nämnas här i dag. Den svenska arbetsmarknaden ser inte ut som den gjorde i början på 80-talet, då den senaste reformeringen av LAS gjordes.

Den förändrade arbetsrätt som vi nu jobbar för ska ge företagen flexibilitet och samtidigt skydda den enskilda arbetstagaren mot godtyckliga uppsägningar. Dagens arbetsmarknad i Sverige präglas av ett större behov av både flexibilitet och rörlighet än när LAS infördes.

De direktiv som ligger till grund för den utredning som ska börja sitt arbete består av fyra delar: Det ska finnas konkreta och tydliga undantag från turordningsreglerna. Arbetsgivarens ansvar för kompetensutveckling

hos den anställde ska stärkas. Det ska bli lägre kostnader vid uppsägning samtidigt som rättssäkerheten upprätthålls. Det ska bli bättre balans i anställningsskydden.

Fru talman! Liberalerna har inga dolda agendor om att gynna företagen genom att göra det osäkrare för arbetstagen. Vår agenda är tydlig, vår agenda är transparent och vår agenda handlar om att fler människor i Sverige ska komma in på den svenska arbetsmarknaden. Fler människor ska komma i arbete.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande vill jag nu yrka bifall endast till reservation 21.
(Applåder)

Anf. 183 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag misströstar kanske lite när det gäller att kunna få ett bra svar på frågan om hur man tänker sig att Sverige, som har den högsta andelen av folk som jobbar, ska kunna få en högre andel genom att det ska bli lättare att sparka folk. Det finns ingenting i fakta och statistik från den övriga världen som tyder på att det skulle funka på det sättet.

Jag vill dock framför allt fokusera på EU-frågan eftersom den tycks ligga Liberalerna mycket varmt om hjärtat. Det gäller frågan om lex Laval, som man nu föreslår att man ska återinföra. Jag vill försöka förstå varför det är viktigt för Liberalerna att det ska vara lättare för arbetsgivare att ställa arbetare mot varandra och att det ska vara lättare att lönedumpa utan att fackliga organisationer kan ingripa mot det. Ni vill också använda EU för detta.

Beror det på att man – i och för sig möjligen på goda grunder – anser sig vara för svag för att genomföra detta politiskt i Sverige med enbart svensk lagstiftning? Eller är det en principalsak att det i hela EU ska vara möjligt att ställa arbetare mot arbetare och skapa konflikter mellan dem på det sättet?

Anf. 184 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Ali Esbati, för frågan! Jag vet att du är mycket kunnig på området. Men man måste väl säga vi kommer från väldigt olika ideologiska bakgrunder, och det skiner nog igenom i din fråga liksom i mitt svar.

Till skillnad från Ali Esbati håller vi i Liberalerna EU väldigt varmt och väldigt högt. Jag värjer mig lite mot detta med att ställa arbetare mot arbetare. Det är absolut inte det vi gör, även om jag vet, fru talman, att Ali Esbati uppfattar det så. Det vi vill göra är att säkra den fria rörligheten i Europa.

Byggnadssektorn, till exempel, skriker efter arbetskraft. Vi behöver säkerställa den. Men denna typ av begränsningar gör att vi inte kan göra det.

Anf. 185 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Maria Nilsson bryr sig om min upplevelse av saker och ting. I och för sig tror jag inte att det viktigaste är hur jag upplever hur saker är, utan hur det faktiskt är när det gäller detta att ställa folk mot varandra.

I det här fallet handlar frågan om huruvida svenska fackföreningar ska ha möjligheten att ta strid för att det är svenska villkor som ska gälla för

alla som arbetar i Sverige. Vi tycker att de ska ha det. Om man inte gör så gör man det lättare för arbetsgivare som exempelvis har utstationerad personal från länder med generellt sett lägre lönenivåer eller sämre villkor. Det blir lättare för dem att säga att arbete som genomförs i Sverige, till exempel vid ett svenskt bygge, inte ska behöva betalas på ett sätt som vi annars i Sverige anser vara lämpligt, trots att det är samma typ av arbete som ska genomföras. Jag skulle säga att det är både en principiell fråga och en praktisk fråga.

När det gäller huruvida man får personer att fylla de platser som finns på byggena säger vi ju inte att vi inte ska ha några personer som kommer från andra länder och arbetar. Om det finns stor efterfrågan på byggarbetskraft i Sverige är det glädjande. Det skulle kunna finnas ännu större arbetskraft om vi förde en bättre bostadspolitik med offentliga investeringar, men det kan vi diskutera en annan gång. Men om vi gör så är det väl självklart att man också ska ha skäliga anställningsvillkor och skäliga löner. Det är den frågan vi diskuterar.

Om man nu är så varm anhängare av EU tycker jag att man ska kunna förklara varför man är det. Är det för att man tror att EU-projektet ska ge svenska arbetare bättre villkor, eller vill man på det här sättet få större möjligheter till löne- och villkorsdumpning? Det var min fråga.

Anf. 186 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Ali Esbati oroar sig för att jag oroar mig över hans upplevelser. Jag oroar mig ganska mycket när Ali Esbati säger att det *faktiskt* är så. Det skulle betyda att det finns en objektiv sanning som Ali Esbati sitter inne med och som vi andra inte riktigt har kommit fram till. Det ställer jag mig ganska tveksam till.

Det största problemet i dag när man besöker olika företag är kompetensbrist. Oavsett vilken bransch, oavsett vilka företagare är det kompetensbrist. Vi måste göra allt vi kan för att kompetensförsörja de företag som finns i Sverige. Då ska vi inte sätta upp onödiga hinder som gör att man inte kan ta hit fler arbetstagare från andra delar av EU så att välståndet och tillväxten ökar. Det är precis av den anledningen som vi lägger fram det här förslaget.

Ja, vi är varma EU-vänner. En fundamental del av EU-gemenskapen är den fria inre rörligheten. Det är precis därför vi anser att just den här delen är så viktig.

(Applåder)

Anf. 187 HELÉN PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Som vanligt kan vi konstatera att arbetsrätten är en fråga som engagerar många riksdagsledamöter varenda gång vi diskuterar dessa motioner. Det är väldigt många yrkanden – jag tror att det är över 80 – så jag kommer inte att bemöta dem alla, men en del.

Arbetsrätten engagerar inte bara oss här i kammaren, fru talman, utan väldigt många fler än så. Det ska den göra. De många lagar som vi samlar i ett slags begrepp, det som vi kallar arbetsrätt, är ju lagar som i allra högsta

grad berör folks vardag. Det handlar om hur du ska ha det på jobbet. Faktum är att ännu fler människor borde visa stort engagemang i de här frågorna, som är livsavgörande för många.

Ett av avsnitten i betänkandet handlar om tidsbegränsade anställningar. Detta är en ständigt levande debatt i politiken, vilket vi har hört nästan alla talare före mig ta upp.

Det finns några saker som jag tycker att man ska ta upp när man pratar om anställningsformer. Till att börja med ökar antalet tidsbegränsade anställningar ständigt och stadigt i Sverige i dag. Eftersom vi fortfarande vill se tillsvidareanställning som norm på arbetsmarknaden ser vi detta som ett problem. Människor upplever sig i många fall utnyttjade, och de premisser som en del av de tidsbegränsade anställningarna innebär hör inte hemma på en modern arbetsmarknad. Att sova med mobiltelefonen under kudden för att inte missa en förfrågan om några timmars arbete för att någon annan hunnit före med att säga ja, att aldrig få ta ett banklån eller än mindre teckna kontrakt på en hyreslägenhet för att du inte har en arbetsgivare eller vet vilken inkomst du kommer att ha nästa månad – det är faktiskt snubblande likt de förhållanden svenska arbetare hade förr i tiden, då man stod med mössan i hand utanför fabriksgrindarna och bönade och bad om att få jobba några timmar för att kunna ställa mat på bordet åt sin familj.

Så vill inte jag att arbetsmarknaden ska se ut. Jag vill att människor ska ha arbeten som ger trygghet, så att alla och envar kan ges möjlighet att leva sina liv som trygga individer. Det är så vi bygger ett starkt samhälle.

Men missförstå mig inte! Tidsbegränsade anställningar behövs också på en fungerande arbetsmarknad. Det kommer alltid att finnas behov av vikariat, projektanställningar, förstärkning vid arbetstoppar och så vidare. Det är jag naturligtvis inte emot.

Det som är så klokt och flexibelt med den svenska partsmodellen är att alla branscher är specialister på vilka olika anställningsformer som behövs hos just dem och därför har reglerat det i kollektivavtal. Jag har själv varit anställd som "extra vid behov" i hotell- och restaurangbranschen på 80-talet. Som så många andra kom jag in den vägen. Det var en anställningsform som man kan diskutera, men den fanns i kollektivavtal därför att man ansåg det vara en nödvändig anställningsform i just den branschen.

Flexibiliteten och vidden av anställningsformer på svensk arbetsmarknad är stor. Det tycker jag är bra. Jag tycker också att det är något som parterna i de olika branscherna kan bäst. Därför är lagstiftningsvägen sällan en bra väg att gå när det gäller anställningsformer.

Över 90 procent av alla anställda på svensk arbetsmarknad omfattas av kollektivavtal. För alla dessa finns alla olika anställningsformer som behövs i kollektivavtal.

Det var därför det blev så fel när man 2007 under den borgerliga regeringen lagstodgade om en anställningsform som hette allmän visstidsanställning. Den anställningsformens införande rubbade balansen på arbetsmarknaden. Jag anser fortfarande att anställningsformen allmän visstid inte borde finnas. Tyvärr har vi ingen majoritet för det i riksdagen nu, men jag vill ändå vara tydlig med att parterna kan arbetsmarknaden och branscherna bäst. Låt dem hantera vilka anställningsformer som behövs i de olika branscherna på svensk arbetsmarknad!

I detta betänkande finns också, vilket flera har lyft fram, yrkanden om förlängd provanställningstid från sex till tolv månader. Med anledning av

det jag sagt tidigare tycker jag att det är orimligt. Jag kommer ihåg när man i början av 90-talet förlängde provanställningstiden från en till tre månader. Facken var i upplösningstillstånd. Jag upplevde min första telefonkonferens som fackligt förtroendevald, blixtkallad av förbundsledningen: Vad är det som händer på svensk arbetsmarknad? Om en arbetsgivare inte på en månad kan se om man har gjort en bra eller dålig rekrytering är det inte lagen det är fel på, sa man då som argument.

I dag har vi alltså sex månaders provanställningstid. Det, tillsammans med alla andra anställningsformer som jag redan har nämnt, gör att jag tänker mig att det finns en tillräckligt stor palett av val för en arbetsgivare som ska nyanställa.

Ett annat avsnitt handlar om utstationerade arbetstagare. Jag kan konstatera att det finns flera yrkanden om att återinföra lex Laval. En huvudanledning som förs fram är att det nu skulle vara mindre attraktivt för utländska företag att komma hit och att det skulle hämma den fria rörligheten.

Det är dock inte bara företag som ska ha fri rörlighet. Det kan inte vara så att det bara är där rörligheten ligger och inte hos löntagarnas rättigheter. Det vi ser i verkligheten är faktiskt också det motsatta. År 2018 hade vi fler utstationerade i Sverige än någonsin – jag tror att det hade ökat med 30 000 jämfört med året innan. Företagen är inte rädda att utstationera arbetstagare till Sverige.

Denna debatt kommer vi att få anledning att återkomma till. Vi har just nu en utredning i gång om hur vi ska implementera de revideringar som gjorts i utstationeringsdirektivet för att göra det bättre och tydligare.

Fru talman! Turordningsreglerna i LAS, lagen om anställningsskydd, är en fråga som engagerar många. Det finns en hel del yrkanden om dem även detta år. Regeringen har, precis som vi har hört, tillsatt en utredning om turordningsreglerna som ett led i att leverera på det 73-punktsprogram som regeringspartierna tillsammans med L och C har lagt fram. Samtidigt som denna utredning pågår under det kommande året har parterna möjlighet att förhandla om turordningsregler och omställning, och det hoppas vi att de kommer att göra. Vi kommer att följa utvecklingen med intresse, och jag är övertygad om att vi kommer att ha livfulla debatter framöver om dessa frågor när förslagen finns att ta ställning till.

Fru talman! Jag är väl medveten om att det finns olika åsikter kring det 73-punktsprogram som vi har förhandlat fram mellan de fyra partierna, inte minst om de frågor som gäller just det här området. Som socialdemokrat har jag naturligtvis förståelse för det i viss mån. Men jag skulle vilja be alla er som ser på 73-punktsprogrammet med skepsis att läsa det betänkande som vi debatterar i dag. Jag kanske till och med skulle be er att läsa de hundratals sidor med motioner som ligger till grund för betänkandet som vi debatterar i dag. För i reservationer och motioner framgår det mycket tydligt vad alternativet till 73-punktsprogrammet hade varit. Om vi skulle ha haft ett konservativt block som hade skapat underlag för en regering hade inskränkningarna i arbetsrätten varit enorma. Det ligger skarpa förslag i betänkandet om grova inskränkningar av strejkrätten, om lagstadgade minimilöner för vissa, om förlängda provanställningar, om förändringar i betydligt fler delar av LAS än turordningen, om fler lagstadgade anställningsformer och om återinförande av lex Laval.

Sammantaget skulle alla dessa delar fullkomligt rasera balansen mellan parterna på arbetsmarknaden. Och de stora förlorarna på det skulle vara Sveriges löntagare.

(Applåder)

Prot. 2018/19:88

8 maj

Arbetsrätt

Anf. 188 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Det var inte så där jättemycket konkret som Helén Pettersson lyfte fram när det gäller turordningsreglerna och det som vi kan förvänta oss ska komma i den här utredningen. Det var inte så mycket tal om utredningen mer än om att försvara det som vi har i dag. Flera gånger i betänkandet hänvisar man till januariöverenskommelsen och utredningen om arbetsrätt. Samtidigt kan vi se Socialdemokraterna vackla i debatten – än är det hit och än är det dit. En dag säger man att man inte ska ändra en punkt eller ett kommatecken i LAS, och nästa dag är man beredd att göra en utredning om turordningsreglerna och LAS.

Hur ser Socialdemokraterna på behovet av en ny arbetsrätt? Är det en ny tid som kräver förändringar i arbetsrätten, enligt er? Svider utredningen, eller är ni glada att ni tvingas att faktiskt göra någonting?

Anf. 189 HELÉN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, jag var inte speciellt specifik kring utredningen. Jag vet att direktiven är framskrivna och finns tillgängliga, och jag tror att alla vi som är politiskt engagerade i de här frågorna har läst dem. Utredningen har knappt ens kommit på plats, så självklart tänker jag inte föregå den med vad man kommer att komma fram till eller hur man kommer att arbeta. Därför har jag inte varit inne på specifika detaljer.

Det är ingen hemlighet att socialdemokrater står för en stark LAS, men det är heller ingen hemlighet att det är en prioritering som vi har valt att göra för att hålla undan sverigedemokrater från makten att sluta ett 73-punktsavtal som innebär förändringar i turordningsreglerna. Det står jag för, och vi kommer att leverera.

Anf. 190 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Just när det gäller arbetsrätt har väl Sverigedemokraterna faktiskt ganska många gånger samma åsikt som Socialdemokraterna, så jag tror inte att man kan hänvisa till att den stora förändringen skulle ha kommit på grund av Sverigedemokraternas inflytande. Det här är snarare någonting som Socialdemokraterna har gjort för att behålla makten. Det vet vi, och det har väl Socialdemokraterna också mer eller mindre indirekt erkänt.

Men jag får inget svar på vad som är förhoppningen från Socialdemokraterna att utredningen ska föra med sig. Vad är ingångsvärdet? Ni måste ha någon typ av värdering när det gäller vad ni vill åstadkomma med den här utredningen. Det skulle vara intressant om Helén Pettersson kunde formulera någonting på det området.

Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att göra en resa till Danmark och studera deras flexicurity, alltså deras flexibla arbetsmarknadssystem. Socialdemokraterna har gått med på det – man har ordförandeposten i utskottet – så jag undrar: Hur ser Socialdemokraterna på behovet av mer flexicurity på svensk arbetsmarknad?

Anf. 191 HELEN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Våra ingångsvärden i utredningen och de förslag som kommer att komma därifrån är naturligtvis det som vi har kommit fram till och som också är läsbar i 73-punktsprogrammet. Det handlar om att det ska komma tydligt ökade undantag från turordningsreglerna, men det handlar också om att skydda anställda från godtycke, att hitta en balans i anställningsskyddet mellan olika anställningsformer, där det är väldigt olika och orättvist i dag, och om att balansen mellan parterna ska finnas kvar på arbetsmarknaden.

Jag förstår att det är en grannlaga uppgift för utredaren att få ihop allt detta, men jag ser väldigt mycket fram emot att det ska komma ett balanserat, genomförbart förslag som vi alla kan vara nöjda med – i alla fall vi som har tecknat avtalet. Jag räknar inte med att alla ska vara nöjda.

Vad gäller flexicurity och att det anordnas en resa då hela utskottet ska besöka ett annat land, som vi dessutom ofta använder som exempel i debatten när vi diskuterar arbetsmarknad, är inte speciellt märkligt. Det betyder inte heller att något parti vill köpa den modellen rakt av. Vi åker dit för att lära oss. Vad har funkant bra? Vad har funkant sämre? Vi vet att bägge delarna finns. De enda som kan förklara för oss och som vi kan lära oss av är de som faktiskt redan har genomfört det. Jag hoppas att det blir en bra resa.

Anf. 192 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Vi fick i anförandet höra allt som var fel med våra förslag. Vi har på ganska länge inte sett socialdemokratiska förslag på vad de vill göra med arbetsmarknaden och den enorma tudelning och de stora problemen som finns. Genom januariöverenskommelsen har vi kunnat få i alla fall en föräning om vad som kommer, vilket är ganska roligt med tanke på att allt det som Socialdemokraterna i valrörelsen kritiserade Moderaterna för – och ibland till och med fantiserade ihop att Moderaterna ville införa – nu ska införas av Socialdemokraterna. Ibland håller jag inte med om vissa saker som ska införas, men det finns en viss skadeglädje i mig så klart att det var just Nixon som åkte till Kina och att det är just Socialdemokraterna som ger sig på den svenska arbetsrätten.

Helén Pettersson tog väldigt tydligt upp i anförandet att det ska vara upp till parterna att bestämma de olika anställningsformer som finns i Sverige. Det är nyheter för mig. Jag kände inte till att Socialdemokraterna vill ta bort de olika lagstadgade anställningsformerna och lämna det helt åt parterna. Det vore en väldigt välkommen utveckling. Om det inte är så vore det jättebra om Helén Pettersson säger att hon är för att lagreglera där hon tycker att det är bra och att det sedan ska vara upp till parterna på de områden där hon kanske inte håller med.

Det här är det lite märkliga i diskussionen om vad som är den svenska modellen, för på de områden där det passar lagstifta man, och där det inte passar, när någon annan vill lagstifta på området, är det plötsligt den svenska modellen som gäller. Det vore jättebra om Helén Pettersson kunde klargöra detta.

Anf. 193 HELÉN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har haft den här diskussionen tidigare i utskottet, men det var under en tidigare mandatperiod, så jag kan upprepa lite vad vi har sagt i tidigare replikskiften.

Den svenska modellen bygger på att vi har en grund i lagstiftning som gäller alla, hela arbetsmarknaden. Utöver detta byggs det på branschvis via kollektivavtal. Nej, självklart vill jag inte att alla nuvarande anställningsformer ska rivas upp. Hanif Bali inleder med att säga att vi socialdemokrater under valrörelsen stod och hittade på saker som Moderaterna vill, och i nästa andetag står Hanif Bali och hittar på vad jag har sagt att jag vill att vi ska göra. Jag vill bara påpeka det.

Nej, det är inte så att denna regering kommer att genomföra allt det som vi tidigare har anklagat och också nu anklagar Moderaterna för att vilja genomföra. Detta är inte en slakt av den svenska arbetsrätten, som Hanif Bali kraftfullt uttryckte det i sitt inledningsanförande.

Detta handlar om turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd. Det är en ganska liten del i den stora del som vi kallar arbetsrätt. Kom inte och lägg andra ord i min mun!

Anf. 194 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Det är här hyckleriet blir tydligt. De gånger Moderaterna har föreslagit till och med mildare förändringar av just turordningsreglerna har Socialdemokraterna attackerat Moderaterna med att vi vill genomföra just en slakt av arbetsrätten. Men nu när det är Socialdemokraterna som vill genomföra det är det fantastiskt.

Vi är såklart glada över att ni gör det, Helén Pettersson. All heder till er för att ni vill genomföra det här.

Det som är märkligt i debatten är att när Moderaterna vill göra förändringar i lagstiftning är det hemskt. Det handlar till exempel om arbetsrätt och olika anställningsformer. Då ska det vara upp till parterna. Men de lagändringar som Socialdemokraterna har genomfört och som man påstår är grunden för den svenska modellen är jättebra och väl motiverade, och det man vill göra nu bryter inte alls mot den svenska modellen. Det är här hyckleriet blir uppenbart.

När ni vill förändra turordningsreglerna är det bra. När vi vill förändra turordningsreglerna är det dåligt. När ni vill införa olika anställningsformer är det bra. När vi vill införa olika anställningsformer är det dåligt.

Man kan tycka att de olika förslagen är bra eller dåliga, baserat på egna meriter. Men debatten blir farlig om man varje gång olika partier vill genomföra olika förslag säger att det hotar den svenska modellen. Jag tror att det vore väldigt hämmande för en öppen och ärlig debatt.

Den här mandatperioden kommer faktiskt att göra gott; det kommer att bli väldigt uppenbart för de svenska väljarna vilken dubbelmoral Socialdemokraterna har i sin retorik. De anklagar oss för att vilja slakta den svenska arbetsmarknadsmodellen, men nu vill de själva genomföra de förändringar som Moderaterna har propagerat för länge.

Anf. 195 HELÉN PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag var ganska tydlig i mitt anförande med den sammantagna bilden. Om alla förslag på förändringar i alla dessa lagar

som vi kallar arbetsrätten som Moderaterna har lagt fram skulle genomföras skulle balansen mellan arbete och företag tippa över på svensk arbetsmarknad. Balansen skulle försvinna.

Det är en av anledningarna till att vi har satt oss ned och förhandlat och kommit överens med Centern och Liberalerna om detta 73-punktsprogram. Alternativet hade nämligen varit förödande för svenska löntagare. Helheten av de förslag på slakt av den svenska modellen som Moderaterna tid efter tid har lagt fram skulle vara förödande. Det är det som har lett fram till 73-punktsprogrammet. Vi har nu en utredning som handlar om just turordningsreglerna och inte hela den svenska arbetsrätten.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 Arbetsmiljö och arbetstid

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU10
Arbetsmiljö och arbetstid
föredrogs.

Anf. 196 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Utskottet ska debattera arbetsmiljö och arbetstid. Jag vill inleda mitt anförande med att återberätta en historia som berört mig starkt. Jag kunde ta del av den i lokalmedierna i Jämtlands län under föregående vecka. Berättelsen är såklart kopplad till arbetsmiljöområdet.

Morgonen den 5 oktober blev en svart morgon för familjen Berglind. Det var då det fruktansvärda hände – det obegripliga, det tragiska. Pappa Pär-Åke Berglind kan fortfarande känna hur pulsen ökar då han tänker tillbaka på när han fick beskedet. Något hade hänt sonen Jens. Tankarna for. Vad kan hänt? Vad kan det värsta vara?

Jens Berglinds morgon som kranbilsförare på ett lokalt åkeri började på Stadsdel Norr i Östersund. Efter ett avslutat byggprojekt skulle ett antal manskapsbodar flyttas till en förvaringsplats i Lugnvik. Personal stod redo vid båda adresserna för att bistå vid lastning och lossning. Men av okänd anledning började Jens dagen med att lasta en helt annan bod på sin kranbil. Boden tillhörde byggföretaget och skulle fraktas till en annan adress. Det är dit, till en tom asfaltsplan, som Jens Berglind kommer den höstmorgonen – ensam.

Jens har två telefoner på sig. Via arbetstelefonen ringer han flera gånger efter personal från byggföretaget. Samtidigt pågår i hans privata telefon ett nära 20 minuter långt samtal med en arbetskollega. Det är denna arbetskollega som märker att det händer Jens något. I telefonen hör hon hur Jens skriker till. Sedan hör hon ett grymtande ljud, och därefter är det tyst. Klockan är då 8.01. Kollegan ringer en person hon tror är i närheten av olycksplatsen, men Jens visar sig inte vara där.

Härefter följer en stunds förvirring kring var Jens befinner sig. Först tolv minuter efter åtta får hon fatt i en arbetskamrat som vet var Jens är. Två minuter senare larmas SOS. Sex minuter därefter anländer ambulans

till olycksplatsen. Då har tre personer hunnit till platsen. Jens hänger fasttryckt mot bodens ena långsida.

Kort därefter kommer Pär-Åke Berglind till platsen. Han möts av räddningstjänsten. Det är fullt pådrag. Han ser flera personer uppe på bodens tak. Någon signalerar med en tumme upp. Jens har åter puls. Jens lyfts ned på en bår, och ambulansen kör honom till Östersunds sjukhus. En knapp timme senare förklaras han avliden.

En förundersökning om brott har inletts. Men så här slutar Jens arbetsdag.

Jag beklagar verkligen sorgen. Självklart går tankarna till Jens familj.

Under förra året omkom 58 personer på grund av arbetsplatsolyckor. Ett enda dödsfall är ett dödsfall för mycket. Under de första tre månaderna i år har nio personer redan omkommit. Vi ser det största antalet dödsolyckor på tio år. Flest olyckor finns inom branscherna byggnad, transport, jord och skog.

Det är alltså fjärde året i rad som dödsfallen ökar. Regeringens mål om en minskning av antalet dödsfall inklusive en nollvision har tyvärr misslyckats.

Den mycket negativa dödsolycksstatistiken måste brytas här och nu. Tillsyn, information, kunskapsinhämtning och mycket bättre samverkan mellan myndigheter är en del av de åtgärder som måste förbättras, enligt oss moderater.

Det viktigaste för att säkerställa en bra arbetsmiljö är ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete ute på arbetsplatserna. Både Arbetsmiljöverket och parterna har en viktig roll i detta. Insatser för att underlätta för arbetsgivare kan röra sig om alltifrån satsningar på kunskapsspridning till rådgivning och bättre verktyg. Många arbetsgivare vill göra rätt men vet inte hur.

En annan viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket. Det måste bli lättare att göra rätt.

En stor del av problemen med hög sjukfrånvaro finns inom den offentliga sektorn. Många av de yrken som brottas med en sämre arbetsmiljö har problem i verksamheten i form av underskott av personal eller brister i ledarskapet. I en studie om sjukfrånvaro på grund av psykiska diagnoser som Försäkringskassan har genomfört konstateras att överrisker för påbörjade sjukfall med psykisk diagnos finns inom offentligt finansierad verksamhet. Man lyfter särskilt fram sjuksköterskor, barnmorskor, specialist-sjuksköterskor, vård- och omsorgspersonal samt grundskole- och gymnasielärare.

Vi noterar att utskottet framhåller olika regeringsuppdrag och även den nationella inspektionsinsats som Arbetsmiljöverket har påbörjat. Där kommer en rad olika branscher att inspekteras. Det är bra. Men vi anser fortfarande att det finns ännu mer att göra för de nämnda yrkesgrupperna där sjukfrånvaron är oroväckande hög.

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män. Fler kvinnor än män tvingas också lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa. Faktorer i arbetsmiljön samt fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete är några av de omständigheter som kan bidra till att påverka skillnaden i sjukfrånvaro mellan könen. För att möta sjukfrånvarons utveckling behövs därför insatser på flera plan.

En nyckelfaktor i arbetet med psykisk ohälsa är det tydliga sambandet mellan svag psykosocial arbetsmiljö och sjukfall med psykisk diagnos. Vi menar att det är inom detta område vi bör rikta insatserna för att komma åt utvecklingen.

En bra arbetsmiljö är en viktig faktor för att fler människor ska få möjlighet att arbeta längre utan risker för ohälsa. Även om arbetsmiljön förbättras på många plan är det oroväckande att anmälningarna av arbetsjukdomar bland kvinnor som orsakats av organisatoriska och sociala problem ökade för sjunde året i rad, enligt den senaste arbetsskadestatistiken. En viktig orsak till detta är utvecklingen inom kvinnodominerade branscher, som vård och omsorg.

Ett större ansvar för brister i den psykosociala arbetsmiljön måste läggas också på de arbetsgivare som har sådana brister i sin arbetsmiljö. Vi ser ett tydligt behov av att skapa en bättre incitamentsstruktur för arbetsgivare när det gäller det förebyggande arbetet med psykosocial arbetsmiljö samt tidiga insatser och inte minst en bättre rehabilitering.

Vi menar att jämställdhetsfrågorna behöver belysas och på ett tydligare sätt lyftas in i denna bild. Det finns mycket som tyder på att kvinnors högre sjukfrånvaro i många fall har inslag av såväl medicinska som sociala och ekonomiska aspekter.

Sammanfattningsvis och avslutningsvis: Vi moderater har i detta betänkande motioner som lyfter fram att Arbetsmiljöverket bör få i uppdrag att genomföra en särskild tillsyn av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön inom vissa särskilt utsatta yrkesgrupper, såsom lärare och sjukvårds- och omsorgspersonal. Därtill ska tillsynen stärkas för samma yrkeskategorier.

Fru talman! Vi moderater står bakom samtliga av våra reservationer. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 4.

Anf. 197 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Givetvis ställer vi oss bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 13.

Låt mig slänga in en liten brasklapp som lite hör ihop med det förra betänkandet. Det gäller Socialdemokraternas avståndstagande från Sverigedemokraterna. Visst är det tur att Socialdemokraterna ibland har Sverigedemokraterna att stötta sig mot, till exempel när det gäller lex Laval-frågan. Det gäller även i många andra frågor som har med svenska löntagares rättigheter och framtid att göra. Jag ser därför verkligen fram emot ett vidare samarbete med Socialdemokraterna och regeringen i just dessa frågor.

Enligt Åklagarmyndighetens statistik är den genomsnittliga utredningstiden för brottet vållande till annans död på arbetsplats närmare dubbelt så lång som vållande till annans död som inte har samband med någon arbetsplats. Utredningsläget för arbetsmiljöbrott är problematiskt av flera skäl. Mer resurser krävs, främst bättre kvalificerade resurser hos polisen och Åklagarmyndigheten. Därutöver är utredningsläget komplicerat utifrån sakfrågans natur.

Fru talman! Entreprenader sker i dag ofta i många led, och de är vanligt förekommande på svenska byggarbetsplatser. Jag har egen erfarenhet av svenska byggarbetsplatser. Jag har i många år varit facklig förtroendeman

och skyddsombud, och jag har varit med i många utredningar som gäller arbetsplatsolyckor inom Byggnads. Jag är nog en av få här som har fått bära kistorna i kyrkan vid en begravning för två arbetskamrater.

Utifrån den samlade bilden av problematiken i dessa utredningar vill vi utöka preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott. Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är i dag två år. Vid grova brott är den fem år. Denna preskriptionstid anser vi bör utökas till det dubbla, det vill säga fyra år för normalgraden och tio år för grova brott.

Vi välkomnar att regeringen tycks ha någon form av vision om att förlänga preskriptionstiderna. Men när man läser utskottets svar och motivering, fru talman, ser man att det i vanlig ordning haltar betänkligt. Man påstår att det är viktigt att det finns tillräckliga resurser för att utreda misstänkt brottslighet på arbetsmiljöområdet. Samtidigt väljer man att inte lyssna på Arbetsmiljöverkets vädjan om mer resurser för att kunna fullfölja sitt uppdrag i dag. Man minskar också resurserna till polisen, vilket gör att det blir svårare att höja prioriteringen för arbetsmiljöbrott.

Fru talman! Nu kommer vi till det anmärkningsvärda i frågan. När det ligger ett färdigt förslag på bordet från en majoritet i Sveriges riksdag väljer man att rösta nej till detta, trots att det ligger i linje med vad LO vill och vad Socialdemokraterna själva gick till val på. De stod hela sommaren i valstugorna och basunerade ut att de ville utöka preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott, eftersom det var en viktig fråga.

Fru talman! Jag tycker att det är beklämmande att man sätter prestige och avståndstagandet från Sverigedemokraterna före möjligheterna att utveckla och intensifiera arbetet för en bättre arbetsmiljö. I min värld får man kalla sig vad man vill, men titeln som Sveriges arbetarparti och ett parti för svenska löntagare har Socialdemokraterna för länge sedan förbrukat. Man kan konstatera att svenska löntagare i dag absolut inte är den väljargrupp man prioriterar för att försöka klamra sig fast vid makten.

Jag beklagar att Miljöpartiet, som är en del av regeringen, inte var inresserat av att delta i debatten. Det är synd, för jag skulle gärna ha velat höra deras åsikter i frågan.

(Applåder)

Anf. 198 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Jag vill först anmäla att vi ställer oss bakom Centerpartiets samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Arbetsmiljöfrågor angår oss alla, som anställda, arbetsgivare, samhällsmedborgare och förtroendevalda. Men tyvärr brukar dessa frågor inte få den uppmärksamhet i den politiska debatten som de förtjänar, trots att de är högt prioriterade av både företag och fackförbund. Kanske beror det på att frågorna är komplexa, eller kanske beror det på att vi i mångt och mycket har en samsyn kring att en god arbetsmiljö är en förutsättning för att vi ska orka arbeta långt upp i åldrarna. Det går inte att vara emot en god arbetsmiljö oavsett politisk färg eller ideologi.

Med det sagt innebär detta inte att vi inom politiken har en samsyn om hur vi ska gå till väga för att lyckas ännu bättre. För låt oss vara ärliga: Det finns fog att påstå att vi i Sverige har en av världens bästa arbetsmiljöer även om det naturligtvis finns utvecklingspotential.

Ser man i backspegeln på hur de moderna arbetsmiljöreglerna växte fram på 70-talet har mycket hänt, i samhället i stort, i näringslivet och i arbetslivet. Många av dessa förändringar påverkar också arbetsmiljöområdet med ny teknik, nya arbetssätt och helt nya branscher. Detta gör att vi framöver står inför helt nya utmaningar inom arbetsmiljöområdet.

Fru talman! Arbetsmiljöfrågor existerar inte utan arbeten och arbetsgivarer. Det är därför naturligt att diskussionen om hur arbetsmiljöfrågorna kan utvecklas börjar hos arbetsgivarna. Forskningen visar också att ett bra arbetsmiljöarbete ofta är en förutsättning för att vara med och konkurrera om kunder och uppdrag. Mot denna bakgrund är det inte alls förvånande att 95 procent av alla medlemsföretag i Svenskt Näringsliv ser arbetsmiljöfrågorna som högt prioriterade, oavsett bransch eller storlek på företaget.

Samtidigt kan man dock konstatera att det finns en besvikelse hos många företag när det gäller politikernas och myndigheternas förståelse för företagets vardag. Detta blir extra tydligt när det gäller Arbetsmiljöverket och dess brist på fokus att stödja och informera företagen om regelverk inom arbetsmiljöområdet. Här finns det en enorm utvecklingspotential. Fler än fyra av tio företag anser att det är ganska eller mycket svårt att förstå regelverket på detta område.

Fru talman! Det går inte att tala om arbetsmiljöfrågorna utan att prata om dödsolyckorna. Häromveckan läste jag med tårar i ögonen en DN-artikel om 24-åriga Julia Mannersten, som drogs in i ett dragverk på Tarkettfabriken i Ronneby och miste livet. Det går liksom inte att läsa om den enorma sorg som fyllde hennes närstående när beskedet om hennes bortgång nådde dem och inte känna ilska över att det år 2019 fortfarande finns arbetsplatser där den fysiska säkerheten är bristfällig.

Fru talman! Förra året gick 58 personer till jobbet i Sverige för att aldrig mer komma hem. Det är 58 personer för många. Vi kan inte – och ska inte – sluta förbättra den fysiska arbetsmiljön.

Fru talman! För fjärde året i rad har antalet dödsfall i arbetsplatsolyckor ökat. Ännu högre blir siffrorna om man också beaktar dem som dör av indirekta arbetsrelaterade skador.

Det var dock inte bättre förr, tvärtom vad vissa vill hävda, särskilt inte vad gäller arbetsmiljö. Under 70-talet miste årligen uppemot 200 personer livet på svenska arbetsplatser. På många sätt har det alltså gått framåt, i synnerhet om man räknar in att både arbetsutbud och antalet arbetade timmar mångdubblats sedan dess.

Det finns också numera en statlig nollvision, och regeringen har tagit fram en ambitiös arbetsmiljöstrategi. Vi har i grunden en bra ordning där Arbetsmiljöverket inspekterar och informerar och fackförbundens skyddsombud övervakar och rapporterar. Vi har Mynak, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, vars uppgift är att sammanställa och sprida den senaste forskningen inom arbetsmiljöområdet. Kraven på säkerhet är numera höga, men det är fortfarande långt från tillräckligt. Det står alldeles klart.

Fru talman! Vi måste också prata om den psykosociala arbetsmiljön. Sjuktalet har de senaste åren ökat, och antalet människor som lider av psykisk ohälsa har nått rekordnivåer. I ljuset av den tekniska utveckling som gjort att vi i princip alltid är nåbara, frammarschen av sociala medier där vi ”displayar” varje aspekt av våra liv i det offentliga och att vi numera ska vara duktiga på allt – vara fantastiska föräldrar och partner och ha framgångsrika karriärer, många hobbyer och helst också ett stort ideellt

engagemang – är det föga förvånande att balansen mellan arbete och fritid suddas ut alltmer. Dygnet 24 timmar räcker inte till – konstigt vore det annars.

Fru talman! Forskningen visar att det går att minska den arbetsrelaterade dödligheten genom förebyggande åtgärder på arbetsplatsen och tillämpning av ny kunskap som minskar förekomsten av stress och skiftarbete.

För att minska antalet arbetsrelaterade sjukdomar och skador är det helt avgörande att ha ett lokalt fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete och en god säkerhetskultur som inkluderar alla på arbetsplatsen. Arbetsgivaren har naturligtvis det yttersta ansvaret för arbetsmiljön, men det utesluter inte att alla som finns på arbetsplatsen har ett ansvar att bidra till en god arbetsmiljö. Det kan till exempel handla om att följa de instruktioner och säkerhetsrutiner som finns och att använda skyddsutrustning.

Även i fortsättningen måste riskerna i varje arbetsmoment analyseras och beteenden och attityder diskuteras. Arbetsgivaren har ett ansvar att skapa en kultur där det är okej att säga ifrån när det finns risk för olycka eller sjukdom. Det är avgörande med en miljö där man är rädd om varandra och vågar diskutera både risker och hur man förebygger ohälsa.

Fru talman! Vi har kommit långt när det gäller arbetsmiljö, men vi kan inte slå oss till ro. Ska Sverige kunna konkurrera i en globaliserad värld måste vi vässa våra konkurrensmedel, och i detta ingår en god arbetsmiljö där medarbetarnas kreativitet och engagemang till fullo tillvaratas.

Vi kan och ska bli ännu bättre! Låt oss ha fortsatt god och respektfull samverkan mellan parterna på alla nivåer, utgå från en gemensam och faktabaserad verklighetsbild och låta fler engagera sig för en bättre arbetsmiljö och se dess fördelar. Låt oss se och förstå att våra livspussel blir alltmer komplexa och att det blir allt viktigare att hitta en bra balans mellan arbete och fritid.

(Applåder)

Anf. 199 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Alla människor har rätt att arbeta i en trygg och säker arbetsmiljö, och arbetet ska ge alla både personlig och yrkesmässig utveckling. Alla ska kunna avsluta sitt yrkesliv med god fysisk och psykisk hälsa.

I dag är en god arbetsmiljö inte verklighet för alla på arbetsmarknaden. Arbetsmiljön försämrades snabbt under 90-talet och sedan i ett långsammare tempo, med viss återhämtning mot slutet av 00-talet. Men efter 2011 försämrades arbetsmiljön igen, främst för kvinnor i arbetaryrken.

Skillnaderna mellan högre tjänstemän och arbetare, inklusive kvinnor, i lägre tjänstemannayrken fortsätter att öka. Samtidigt skiljer sig arbetsvillkoren mellan olika grupper av tjänstemän. Kvinnor i tjänstemannayrken har i dubbelt så hög utsträckning som män i tjänstemannayrken arbeten med hög anspänning, det vill säga höga krav och låg kontroll. Kvinnor i tjänstemannayrken drabbas även i större utsträckning än män i samma grupp av arbetsrelaterade besvär.

Maktförskjutningen på arbetsmarknaden till arbetsköparnas förmån, ökade lönsamhetskrav i näringslivet och resursbrist i offentlig verksamhet har inneburit att nya hierarkiska organisationer vuxit fram. Allt fler arbetsplatser kännetecknas i dag av slimmade organisationer med hårt styrt arbete, lägre krav på faktisk kompetens, låg grad av lärande och hög grad av

repetitiva moment, höga prestationskrav och små möjligheter för arbetstagarna att påverka sin arbetssituation. Besparingar och rationaliseringar medför ofta att stressen och hetsen ökar på arbetsplatserna.

Forskningen visar på samband mellan arbetsrelaterad ohälsa, slimmade organisationer med höga prestationskrav och bristen på demokrati i arbetslivet. Bristen på inflytande har blivit en riskfaktor för ökad ohälsa i arbetslivet.

Inom de flesta branscher och för alltför många arbetstagare gäller att kraven i arbetslivet har ökat samtidigt som det egna inflytandet har minskat. Hög arbetsbelastning, stress och låg bemanning leder till skador, ohälsa och arbetsplatsolyckor, i en del fall med dödlig utgång.

Arbetsmiljöverkets rapport om anmälda arbetsskador under 2017 visar på en fortsatt ökning av arbetssjukdomar orsakade av sociala och organisatoriska problem. Ökningen är större bland kvinnor än bland män.

Jag lyssnade på radio häromdagen och hörde att Arbetsmiljöverket om en månad kommer att presentera en analys. Forskare som myndigheten engagerat beräknar att de värsta riskfaktorerna – förutom stress och miljöfaktorer även skiftarbete och ihållande fysiskt arbete – varje år dödar minst 500 personer vardera.

Många människor trivs förstås på sina arbeten. Jag trivdes väldigt bra på mitt arbete. Jag jobbade på Ikea i 15 år och sålde kök till folk. Jag trivdes jättebra där.

Många stora framsteg har också gjorts, särskilt gällande den fysiska arbetsmiljön. På nästan alla arbetsplatser kan man höja och sänka sina arbetsbord. Så ska det givetvis vara. Men i praktiken är det många andra arbetsmiljöfaktorer som inte är lika lätta att ta på som vi borde jobba mer med.

Fru talman! Full sysselsättning är ett centralt mål för Vänsterpartiets ekonomiska politik. Men det räcker inte att alla som vill och kan arbeta har möjlighet till det. Goda arbetsvillkor är ett minst lika viktigt mål för vår politik. I praktiken går dessa strävanden hand i hand. En ekonomisk politik för full sysselsättning gör det också lättare att arbeta politiskt och fackligt för bättre arbetsvillkor.

Dagens arbetsliv präglas för många människor av ökad intensitet, stress och högt tempo. De senaste decennierna har arbetsplatserna slimmats och effektiviserats i stor utsträckning. De som har jobb har ofta svårt att kombinera sitt arbete med föräldraskap, familj och fritid – tiden räcker helt enkelt inte till. Många arbetstagare tvingas dessutom arbeta övertid. Samtidigt går hundratusentals människor arbetslösa, har otrygga anställningar eller arbetar ofrivilligt deltid. Så tycker inte vi att det ska vara.

Det måste vara möjligt för kvinnor och män i arbetar- och tjänstemannyrken att kombinera heltidsarbete med föräldraskap, familj och fritid utan att slita ut sig. Vi behöver ett mänskligt och rättvist samhälle, där människor har reella möjligheter att utvecklas och leva berikande liv. Vi behöver ett mänskligare arbetsliv med plats för fler, där människor inte slits ut i förtid utan orkar jobba till pensionen, hur länge det nu blir. Ett ökat inflytande för arbetstagarna vad gäller arbetstidens förläggning och omfattning är därför av central betydelse för att åstadkomma goda arbetsvillkor, en bra arbetsmiljö och ett mer hållbart arbetsliv.

Fru talman! I Sverige togs beslutet att införa åtta timmars arbetsdag den 4 augusti 1919. Det skedde efter årtionden av fackliga strider där industriarbetare gick från sexton timmars utslitande jobb till – äntligen! – åtta timmar. Det var 1919, och sedan dess har ingenting hänt. Eller jo, en sak har hänt. Vi införde 1971 fem dagars arbetsvecka, och då blev 40 timmar en normal arbetsvecka.

Ungefär samtidigt på 70-talet började krav på sex timmars arbetsdag höras. Det var dels en jämställdhetsfråga – sex timmars arbetsdag tar bort deltidfällan för kvinnor eftersom kvinnor oftare jobbar deltid för att hinna med barn och hem, medan männen alltid jobbar heltid. Dels var det en lösning på problemet med arbetslösheten. Minskad arbetstid innebär att fler behövs på jobbet.

I dag är det få som aktivt driver frågan om en generell arbetstidsförkortning. Frågan finns inte på dagordningen på samma sätt som tidigare och har inte utretts på mer än ett decennium. Förklaringarna är flera. Globaliseringen har ökat konkurrenstrycket på den svenska ekonomin i allmänhet och på tillverkningsindustrin i synnerhet. För att klara sig i den internationella konkurrensen går det helt enkelt inte, brukar budskapet vara.

Samtidigt är internationell konkurrens i sig inget nytt, och såväl arbetstid som produktivitet är i ständig förändring och under påverkan från olika tendenser på nationell och global nivå. Mycket talar för att vi nu står inför en ny våg av automatisering, som höjer produktiviteten och innebär att vissa arbeten försvinner.

Därutöver är kapitalägarnas och kapitalförvaltarnas maktposition i dag starkare än på mycket länge. Fackföreningsrörelsen har försvagats, och krav på ökad flexibilitet från arbetsgivarnas perspektiv, såsom fler arbetade timmar och stärkt konkurrenskraft genom pressade löner och arbetsvillkor, har dominerat. Debatten handlar främst om hur vi ska få fler personer att jobba mer och längre, men den saknar väldigt ofta ett klass- och könsperspektiv. Det är stora skillnader mellan olika gruppers reella möjligheter att jobba högt upp i åren eller att arbeta så många timmar som man egentligen skulle önska på den reguljära arbetsmarknaden.

Borgerlighetens recept för att komma till rätta med den ökade stressen i arbetslivet har inriktats på olika livsstilslösningar för dem som har lite mer resurser genom införande av skattereduktioner för hushållsnära tjänster, det vill säga att jag låter någon annan städa medan jag jobbar och så vidare.

De fackliga organisationerna, som tidigare har varit drivande i arbetstidsförkortningsfrågan, har länge pressats till försvarskamp och i den mån det har varit möjligt med offensiva krav varit tvungna att i stället prioritera löneökningar, extra semesterdagar, rätt till heltid och fasta anställningar i avtalsrörelserna.

Vänsterpartiet vill ha ett mänskligt och rättvist samhälle där människor har reella möjligheter att utvecklas och leva berikande liv, som jag sa tidigare. Vi vill ha en hållbar arbetsmarknad där människor orkar jobba till pensionsåldern utan att slitas ut i förtid. Vi vill ha bättre förutsättningar för par att leva jämställt. Kortare arbetstid – en generell arbetstidsförkortning – vore ett avgörande steg i en sådan progressiv och frihetsvidgande utveckling.

Förutsättningarna för en generell arbetstidsförkortning är goda. Produktiviteten har fördubblats i Sverige sedan 70-talet. Samtidigt har löneandelen av det samlade produktionsresultatet sjunkit. Det ekonomiska utrymmet för en arbetstidsförkortning med bibehållen lönenivå är alltså betydande i ekonomin som helhet. Hur detta kan tas till vara så att en arbetstidsförkortning kan komma till stånd i praktiken skiljer sig dock avsevärt mellan olika branscher. Det kan bero både på tillgången till relevant arbetskraft och på förhandlingssituationen gentemot arbetsgivarsidan.

På sikt är det nödvändigt att arbetstidsförkortning får genomslag i den lagstadgade normalarbetstiden för att det inte ska uppstå stora klyftor mellan olika grupper på arbetsmarknaden i detta avseende. Vänsterpartiet anser att förkortningen ska ske på ett sådant sätt att arbetstagarnas inkomster inte minskar.

Samtidigt som förutsättningarna för en generell arbetstidsförkortning är goda är behovet av arbetstidsförkortning stort. Arbetslivet präglas i dag av ökad intensitet, stress och högt tempo. Detta leder till ohälsa, stressrelaterade sjukdomar och sjukskrivningar. Den ojämslida fördelningen av det obetalda hemarbetet mellan kvinnor och män kvarstår, liksom det faktum att fler kvinnor än män arbetar deltid. En generell arbetstidsförkortning skulle bidra till att minska ohälsan, öka jämställdheten, minska klyftorna på arbetsmarknaden och bidra till en hållbar utveckling.

Frågan om en ytterligare arbetstidsförkortning har diskuterats med varierande intensitet. Det har tillsatts en del statliga utredningar, men ingenting har hänt. Vänsterpartiet tycker att det är dags att vi gör något åt detta.

Fru talman! Det finns väldigt mycket mer jag skulle vilja ta upp och tala om, för detta är verkligen ämnen jag tycker är jätteintressanta. Jag skulle vilja tala om företagshälsovård, mer resurser till Arbetsmiljöverket, skyddsombudens ställning på arbetsplatsen och deras utbildningstid samt ofrivillig deltid, som jag ser hela tiden i den bransch jag kommer från.

Men, kära vänner och kamrater, för att denna debatt och voteringen inte ska bli alldeles för långa väljer jag att bara yrka bifall till reservation nr 20.

(Applåder)

Anf. 200 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Det är lite synd att ministern inte är här. Tidigare mandatperioder har vi ofta talat om att det är viktigt att ministrarna är med vid debatterna för att visa sitt intresse. Förra mandatperioden var Ylva Johansson ganska duktig på att vara med vid debatterna, men det verkar som att det är lite svårare att delta nu för tiden.

Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 11.

Tanken med arbetsmiljöarbetet är, fru talman, att det ska förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor utestängs från arbete. I många jobb är det stressen som är orsak till det ökade antalet sjukskrivningar. Många är ständigt uppkopplade mot jobbet, och det blir ingen möjlighet till återhämtning.

Många företag bedriver på ett bra sätt det systematiska arbetsmiljöarbete som lagen kräver genom att genomföra årlig kontroll av arbetsmiljön och de facto också åtgärda de brister som finns. De samverkar med par-

terna på arbetsplatsen och med skyddsombuden, men också med utomstående aktörer i rehabiliteringsärenden, såsom försäkringskassa och företagshälsovård.

Regeringspartierna har tidigare gjort miljösatsningar på Arbetsmiljöverket, men inte i sin budget i höstas; där gjorde man besparingar. Även i M-KD-budgeten har vi gjort neddragningar och förväntar oss effektiviseringar i verksamheten.

Med flera hundra miljoner i satsningar ändrades andelen besök på arbetsplatserna bara från 3,4 till 3,5 procent av alla jobbställena. Det visar att vi inte kan anslå resurser som gör att man kan besöka alla arbetsplatser. I stället måste man arbeta smartare och fokusera på olika utsatta arbeten. Detta gör också verket delvis redan nu, och det ska man fortsätta med.

Vi kristdemokrater har lagt fram förslag om att utveckla interaktiva instrument och föreslår i en av våra reservationer att man utreder förutsättningarna för att införa ett system med arbetsmiljödeklarationer. Det innebär en förenkling, där arbetsgivare och arbetstagare tillsammans tar fram dessa dokument. Man behöver pröva fler moderna sätt att granska arbetsmiljöarbetet framöver.

Fru talman! Att förhindra dödsolyckor i arbetet är naturligtvis prioriterat. Arbetsmiljöverket har en viktig roll i att göra nedslag på vissa arbetsplatser och kanske särskilt på sådana arbetsplatser som man vet är utsatta. De måste också jobba förebyggande. Att människor dör på sin arbetsplats är aldrig acceptabelt. Det är väldigt speciella fall som har tagits upp här tidigare i debatten. Det är viktigt att förstå att detta är oerhört tragiskt.

Vi ska förstås ha en tydlig nollvision vad gäller dödsolyckor i arbetslivet. Regeringen har under ganska lång tid sagt att det är nollvision som gäller. Ändå har antalet dödsfall i arbetslivet ökat. Under 2018 var det 50 personer i förvärvsarbete som dog, vilket är en ökning från 2016, då det var 37 personer. Detta är fler än antalet döda till följd av gängrelaterade skjutningar. Det är inte acceptabelt, och här krävs krafttag från både arbetsgivare, arbetstagarorganisationer och myndigheter i det förebyggande arbetet och i tillsynsarbetet.

Fru talman! Jag noterar att regeringen nu har bett Statskontoret att utvärdera regeringens arbetsmiljöstrategi. Där finns ett mål med nollvision mot dödsolyckor. Det är viktigt att identifiera vad som behöver göras för att på allvar få ned antalet dödsfall på jobben.

Nu ser vi oroande tecken på det ökande antalet sjukskrivningar. Här krävs ett brett angreppssätt för att komma till rätta med den negativa utvecklingen. Särskilt gäller det unga personer. Den psykiska ohälsan ökar och är nu den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning i privat sektor, och för kvinnor är det den vanligaste orsaken till sjukskrivning.

Yrken med ökad risk för sjukskrivning framträder inom skola, vård och omsorg – områden inom vilka kvinnor är dominerande. Vi kristdemokrater anser att Arbetsmiljöverket bör utveckla verktyg för arbetsgivare i syfte att kartlägga hur kvinnor och män i olika grad på arbetsplatsen exponeras för riskfaktorer som leder till sjukskrivning.

Under den tidigare alliansregeringen fick Arbetsmiljöverket under 2011–2016 ett särskilt uppdrag rörande kvinnors arbetsmiljö, i syfte att förbättra kvinnors arbetsmiljö. Verkets slutsatser är att arbetsmiljön i Sverige är ojämförbar. Det är viktigt att vi fortsätter att utreda och forska om

kvinnors ohälsa. En mer jämställd arbetsmiljö som motverkar ohälsa på grund av organisatoriska och sociala faktorer är viktig.

Vi kristdemokrater vill att regeringen ger Arbetsmiljöverket ett specifikt uppdrag att kartlägga hur kvinnor och män exponeras för riskfaktorer som riskerar att leda till sjukskrivning samt utveckla det förebyggande arbetet på särskilt utsatta arbetsplatser.

Avslutningsvis, fru talman, sätter regeringspartierna sitt hopp till en arbetsmiljöstrategi för ett modernt arbetsliv. Men dagens arbetsliv kräver mer flexibilitet och mer av arbetsbyte än tidigare. Arbetsuppgifter förändras i snabb takt, och social kompetens är något som krävs av alla i arbetslivet. Arbetsmiljöarbetet måste också anpassas med avseende på alla nya krav och utmaningar. Arbetsrätten behöver ses över för att få ett mer flexibelt arbetsliv, så att ohälsotalen kan hållas nere.

Arbetstagare måste kunna må bra på jobbet. Det ska vara en glädje att gå till arbetet. Det tror jag att vi alla kan vara överens om.

Med detta, fru talman, vill jag åter yrka bifall till reservation 11.

Anf. 201 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Det är som om hela golvet gungar och väggarna kommer närmare och närmare. Benen skakar, hjärtat slår så hårt och munnen blir torr. Jag måste veta var närmaste toalett ligger. Jag är rädd för att ramla ned fastän jag redan sitter ned. Det här är en återgivning av hur en vän upplevde en panikångestattack.

Psykisk ohälsa är i dag den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning. Det har vi redan hört här. Vi har också hört att det bland kvinnor är den vanligaste orsaken.

Varför mår vi så dåligt när vi har det så bra? är titeln på en bok som kom ut för några år sedan. Jag delar inte författarens slutsatser, men just titeln har stannat hos mig. Det är något som fler än jag har funderat över.

Det är min förhoppning att detta är ett område där vi så småningom kan hitta några gemensamma lösningar på vad som vi i dag, trots våra skilda politiska ingångar, ändå har identifierat som ett gemensamt problem.

Detta är en jämställdhetsfråga. Anmälningarna om arbetssjukdomar bland kvinnor till följd av organisatoriska och andra problem har ökat åtta år i rad. Det handlar inte om vad vi lite raljant ibland beskriver som att livspusslet inte går ihop – att kvinnor i dag ska vara så perfekta och så vältränade att vi blir sjuka. Vad är det vi egentligen gör när vi säger så? Jo, vi lägger tillbaka ansvaret på kvinnorna: Varför tar ni i så mycket, varför begränsar ni er inte, det är väl bara att strunta i alla råd om fysisk aktivitet? Det är en jämställdhetsfråga och en feministisk fråga.

Mycket av den stress och överbelastning som många arbetstagare känner beror på dålig planering från arbetsgivaren. Nya och högre krav orsakar stress och utbrändhet. Det gäller särskilt när högre krav inte medför mer resurser eller inflytande över besluten.

Fru talman! All psykisk ohälsa beror dock inte på stress eller överbelastning. Psykisk ohälsa kopplad till arbetsplatsen kan också bero på sexuella trakasserier, diskriminering och andra former av utsatthet.

Under metoo förra hösten såg vi hur många svenska arbetsplatser präglades av otrygghet, gränslöshet och osäkerhet om hur de närmaste arbets-

kamraterna eller cheferna skulle bete sig. Uppropen blottade ett systematiskt förtryck och kränkningar som flertalet kvinnor har fått utstå på sina arbetsplatser. I förlängningen kan det leda till bland annat psykisk ohälsa.

Sammantaget har det blivit uppenbart att svensk arbetsmiljöpolitik behöver en förnyelse och en ändrad inriktning, så att psykisk ohälsa, mobbing och sexuella trakasserier tas på allvar och förebyggs.

Fru talman! Det här är fina ord, men vad vill då Liberalerna?

Vi vill för det första att det ska bli enklare för arbetstagare att anmäla sina arbetsplatser till Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen. En polisanmälan i händelse av en metoo-situation är nödvändig men långt ifrån tillräcklig. En arbetsplats där sådant beteende har förekommit behöver förändringar. När inte detta sker behöver det uppmärksammas och tydliggöras. Det kan ske genom Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen.

För det andra: Tips och anmälningar skulle kunna användas i högre grad för att upptäcka arbetsplatser med bristfällig arbetsmiljö. Jämfört med till exempel Norges motsvarande myndighet får Arbetsmiljöverket in betydligt färre tips.

För det tredje vill vi ge skyddsombuden en förändrad roll. Grunden för en ny skyddsombudsorganisation bör vara att de inte längre ska tillsättas av arbetstagarorganisationerna utan av arbetstagare.

Antalet fackanslutna har minskat, vilket leder till att fler och fler arbetsplatser inte har någon lokal facklig organisation som kan tillsätta ett skyddsombud. Företag och arbetsplatser ser annorlunda ut i dag än förut.

Fru talman! Varken jag eller det parti som jag tillhör är naiva. Vi ska vara ärliga. De förslag som vi presenterar här kommer inte att leda till att den psykiska ohälsan bland kvinnor förbättras i morgon eller ens nästa år. Det vi presenterar kan förhoppningsvis lägga grund för någon förbättring, men det kommer att krävas betydligt mer.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande vill jag nu yrka bifall endast till reservation nr 15.

(Applåder)

Anf. 202 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU10 samt avslag på samtliga reservationer och motioner.

Detta är min första debatt när det gäller arbetsmiljö. Det är ett nytt område för mig. Jag hade under förra mandatperioden förmånen att i mångt och mycket få jobba med trafikfrågor.

Det jag kan glädja mig åt i den debatt som har varit när det gäller arbetsmiljöbetänkandet är att det finns en ganska stor samsyn mellan de politiska partierna. Det bådär gott för den här mandatperioden och för utvecklingen på detta område – i allra högsta grad.

Det har skett väldigt mycket inom arbetsmiljöområdet under perioden 2015–2018. Det tycker jag också att flera av debattörerna här har vittnat om. Man är ändå relativt nöjd med den arbetsmiljöstrategi som man har tagit fram. Men vår devis inom Socialdemokraterna är fortfarande att vi är stolta men inte nöjda. Det är väl ungefär så man kan summera arbetsmiljöarbetet.

Jag tror att det är farligt om man någon gång blir nöjd med arbetet. Arbetet måste hela tiden utvecklas och fortsätta när det gäller arbetsmiljön.

Vi höjde under förra perioden anslaget till Arbetsmiljöverket ganska rejält. Det var stora satsningar för att försöka få en bättre situation för dem som är yrkesverksamma. Vi ökade de statliga bidragen till den regionala skyddsverksamheten. Vi avsatte särskilda medel för att finansiera arbetslivsforskningen om bland annat arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer samt kvinnors arbetsrelaterade hälsa. Vi höjde anslagen till företagshälsovården. Sist men inte minst tog vi fram en ny arbetsmiljöstrategi, något som vi inte haft under ganska många år i Sverige tidigare. Den strategin gäller mellan 2016 och 2020.

Som flera av er har sagt och som många av er i salen, i varje fall, känner till har nu Statskontoret fått ett uppdrag att utvärdera den strategin. Syftet är också att titta på vad det är som vi behöver förstärka i den kommande strategin, som ska jobbas fram här, från 2020 och framåt.

Vi placerade en ny arbetsmiljömyndighet i Gävle: Mynak. Jag blev särskilt glad när jag fick höra att någon av debattörerna här lovordade Mynak. Så har inte alltid varit fallet i den här salen, framför allt inte när man avvecklade Arbetslivsinstitutet, som jobbade väldigt mycket med arbetsmarknadsfrågor och arbetslivsrelaterade frågor.

Vi från den socialdemokratiska gruppen hade förmånen att besöka Mynak i Gävle för ett par veckor sedan. Vi fick en väldigt bra bild av den verksamhet som bedrivs där. Även om den är i sin linda finns det mycket som man kan använda. Det handlar om den forskning, det arbete och den uppföljning som man har gjort inom myndigheten.

Vi har förstärkt tillsynen av företag som bryter mot arbetsmiljöregelverket för att få konkurrensfördelar. Det hade vi också möjlighet att få ta del av på lite olika sätt. Framför allt har vi infört, kopplat till arbetsmiljöstrategin, samordnade tillsyner inom olika branscher, där flera myndigheter deltar, vilket också har gett resultat.

Det finns tre prioriterade områden i den nu gällande arbetsmiljöstrategin.

Det är en nollvision i fråga om dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor. Där finns det mycket mer att göra. Vi har hört i debatten här att det dessvärre inte har vänt på det sättet i fråga om dödsolyckorna. Vi har en nollvision i fråga om dödsolyckor. Där handlar det om att nu gå ett steg ytterligare och att formulera krav på åtgärder för att vi ska kunna minimera dödsolyckorna och helt enkelt få bort dem.

Det handlar också om ett hållbart arbetsliv och om psykosocial arbetsmiljö. Där finns det ett antal områden som vi behöver jobba vidare med.

I samband med strategin beslutade vi om en utredning som hade i uppdrag att kartlägga det moderna arbetslivets utmaningar, analysera om bestämmelserna för arbetsmiljöansvaret är relevanta och ändamålsenliga samt se över de regionala skyddsombudens tillträdesrätt och befogenheter.

Här visar det sig väldigt tydligt att vi har mer att göra i den kommande arbetsmiljöstrategin och i det kommande arbetsmiljöarbete som vi har att hantera som lagstiftare.

Dödsolyckorna är i allra högsta grad ett bekymmer, tycker jag. Flera av er har målande beskrivit olika incidenter. Jag tänker inte göra det. Jag tycker att varje olycka är väldigt beklaglig. Framför allt är varje dödsfall beklagligt. Här handlar det väldigt mycket om att man måste göra flera

insatser parallellt. Det handlar om att stärka den fysiska arbetsmiljön och om att titta på åtgärder, insatser, lagstiftning och sanktioner. Det finns många delar som behöver hanteras kopplat till detta. Och det finns inte *ett* svar på den komplexa frågan.

Detta är frågor som vi kommer att hantera under den period som vi har framför oss, inte minst i arbetet med den kommande arbetsmiljöstrategin.

Vi ska komma ihåg att arbetsmiljölagen tillkom 1977. Det var en av de lagar som tillhörde arbetsrätten, även om den ligger lite grann vid sidan om i den här delen. Den har tjänat Sveriges arbetsmarknad väl, men kanske behöver man se över om det finns någonting i den som behöver förändras.

Arbetet med den nya arbetsmiljöstrategin kommer att ta form ganska snart, när man har gjort utvärderingen av den gamla. Vi från vår grupp har haft förmånen att vara ute och prata med framför allt de fackliga organisationerna. Vad finns det för frågor som behöver vara med i en ny arbetsmiljöstrategi?

Frågor som man har lyft upp i denna del handlar om utökade sanktioner för brott mot lagstiftning och förordningar. Det handlar om snabbare utredningar av arbetsmiljöbrott och dödsfall. Det handlar om tillträdesrätt samt rätt att agera för regionala skyddsombud. Framför allt handlar det också väldigt mycket om bättre kunskap bland arbetsgivare om arbetsmiljöansvaret. Det är alltså många delar som vi kommer att hantera i den kommande strategin.

Slutligen vill jag säga någonting om avsnittet om arbetstid. Jag skulle vilja börja med att säga att det arbete som arbetsmarknadens parter har bedrivit inom offentlig sektor just för att öka andelen arbetstagare som jobbar heltid och att det också ska bli en norm inom kommuner, landsting och regioner är just ett arbete som bedrivs mellan arbetsmarknadens parter och inte någonting som vi har lagstiftat om.

Detta arbete tror jag bäst drivs av parterna. Jag hoppas och önskar att fler parter inom andra avtalsområden också kommer igång med detta arbete för att på så sätt kunna se till att anställda kan försörja sig på sin lön och även få en bättre arbetsmiljö.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 203 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag begär replik på Johan Andersson, som jag vet har ett stort engagemang i den här frågan och som också har en ödmjuk inställning till de problem regeringen har i samband med det här området, är att antalet dödsfall har ökat så markant.

Som jag sa i mitt anförande var det hela nio dödsfall i januari månad, vilket är det högsta på tio år. Under 2018 förolyckades 58 personer, och på fyra år är det 170 personer som har förolyckats. Det är även fjärde året i rad som dödsfallen ökar. Utvecklingen går alltså i totalt motsatt riktning mot regeringens intentioner om att minska dödsfallen och även nollvisionen.

Många insatser har föredragits av Johan Andersson, men vi ser ju att dessa insatser inte har effekt.

Låt mig ge några exempel på vad som har framkommit i debatten. Arbetsmiljöverkets ställföreträdande generaldirektör Håkan Olsson uttrycker att det saknas konkreta mål för en minskning av antalet dödsolyckor. Svenska Dagbladet har i en granskning rapporterat att samarbetet mellan alla myndigheter inte fungerar smärtfritt. Justitieombudsmannen är kritisk mot att utredningen av en dödsolycka på LKAB i Norrbotten inte var klar efter fyra år. Även Polismyndigheten tycker att handläggningstiderna är för långa och att för få utredningar leder till åtal och fällande domar.

Jag undrar vad Johan Andersson som representant för regeringen, Socialdemokraterna och även arbetsmarknadsministern anser om de bekymrande siffrorna gällande antalet dödsfall på våra arbetsplatser.

Anf. 204 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Saila Quicklund, för frågorna!

Precis som jag inledde mitt anförande med är vi inte stolta eller nöjda när det gäller detta. Det finns i allra högsta grad mer att göra, och vi kommer inte att ge oss förrän vi har nått nollvisionen fullt ut när det gäller dödsolyckorna. Vi tror att det kommer att krävas en hel del olika åtgärder. Saila Quicklund pekar själv på några sådana, och det finns säkert flera.

Det som har förevarit är överläggningar som regeringen har kallat till med arbetsmarknadens parter, just för att kunna få fram en katalog över vilka åtgärder och insatser som ska genomföras för att inte en enda dödsolycka, vill jag hävda, ska inträffa inom arbetslivet. Men det finns många olika delar i detta. Det handlar självklart om utredningsresurser. Det är något som man naturligtvis behöver kika på: Hur ska det kunna se ut på ett bra sätt?

Det handlar också väldigt mycket om ansvaret för arbetsmiljön, alltså det systematiska arbetsmiljöarbetet, där det i dag finns lagstiftning, förordningar och regler som gott och väl ska kunna täcka det arbetet. Det handlar även om möjligheten och tiden att kunna genomföra ett bra och systematiskt arbetsmiljöarbete ute.

Det finns alltså många bitar som vi får återkomma till när det gäller det här arbetet, och vi jobbar naturligtvis skyndsamt. Det är ju lika angeläget för oss alla att kunna klara ut den här frågan.

Anf. 205 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Tack, Johan Andersson, för svaret! En nollvision är bra, men den måste också fyllas med innehåll som strategier och tillräckliga resurser. Det är uppenbarligen så att det inte fungerar.

Jag tar några fler exempel. Även tjänstemän på Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål har tidigare vittnat om att Arbetsmiljöverket inte tar utredningar om dödsfall på arbetsplatserna på tillräckligt allvar. Tidningen Arbetet rapporterar om polisen i Region Syd som har för svaga resurser för att hantera antalet anmälningar om arbetsmiljöbrott och att de var för få vid utredningarna av de här dödsfallen.

Vi kan alltså konstatera att det finns brister i samverkan mellan myndigheterna. Resurserna är för små, dödsolyckorna prioriteras inte tillräckligt högt och det är långa handläggningstider.

Jag är helt övertygad om att de som jobbar på Arbetsmiljöverket och andra myndigheter och organisationer säkert gör vad de kan utifrån förutsättningarna, det är inte det, men det saknas uppenbarligen ledning och styrning. Där har också arbetsmarknadsministern ett stort ansvar om inte myndigheterna fungerar optimalt.

Det behövs mer tydlighet från regeringen. Många här har påpekat de stora bristerna. Låt oss också komma ihåg att regeringen faktiskt har jobbat med dessa frågor i hela fem år, men antalet dödsolyckor stiger fortfarande dramatiskt. Det är riktigt allvarligt, och att insatserna måste förbättras är helt klart.

Jag är också klart medveten om att det är arbetsgivarna, de fackliga organisationerna och skyddsombuden som har det största ansvaret i de här frågorna. Men om detta inte fungerar har arbetsmarknadsministern och regeringen det yttersta ansvaret för att myndigheterna ska fungera. Här ser vi stora brister. Låt oss påminna oss om att det var 170 döda på fyra år och 58 under 2018.

Jag känner en stor oro. Hur ska jag lugna dem som känner samma oro som jag?

Anf. 206 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Det finns en väldigt tydlig manual som man ska följa som arbetsgivare om det har inträffat något allvarligt olycksfall, allvarligt tillbud eller dödsfall på arbetet. Arbetsmiljöverket ska underrättas snabbt och utan dröjsmål.

Inspektionen från Arbetsmiljöverkets sida ska genomföras skyndsamt. Man ska hantera detta väldigt snabbt, och det ska självklart också mynna ut i beslut ganska tidigt om det finns åtgärder som kan genomföras på kort sikt för att undanröja eventuella andra skador eller följdskador på något sätt och vis. Man ska också ta ställning till en eventuell åtalsanmälan. Den signalen är väldigt tydlig till Arbetsmiljöverket i det material som finns.

När det gäller hanteringen vid dödsolyckor och allvarliga olycksfall finns det alltså, vill jag hävda, ett arbete som är till fyllest. Problemet är att det tar väldigt lång tid att utreda. Sedan handlar det återigen väldigt mycket om det förebyggande arbetet, och där tror jag att vi har mycket mer att göra när det gäller att utbilda och se till att vi har bra rutiner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU16

Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott (prop.

2018/19:12)

föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU17

Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag (prop. 2018/19:54)
föredrogs.

Anf. 207 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Tack för att jag får inleda debatten. Jag gör det genom att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 1 i betänkandet. Jag står naturligtvis bakom båda våra reservationer, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till båda.

Jag konstaterar att för varje år som går blir Sverige mer och mer ojämnt. Sverige är på många sätt unikt, men inte på ett sätt som gynnar jämlikheten. Tvärtom! Sverige tycks vara det enda moderna industriland som inte har vare sig arvs- och gåvoskatt, förmögenhetsskatt eller fastighetskatt kopplad till fastighetens värde. Bolagsskatten är dessutom låg, och den planeras att bli ännu lägre. Det kan vara värt att påminna Socialdemokraterna om detta.

Detta hör naturligtvis ihop med betänkandet som vi debatterar i dag. Här föreslås nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag. Bakgrunden till förslaget är att de nuvarande reglerna ibland leder till att det är mer gynnsamt ur ett skattemässigt perspektiv för ägare av fåmansföretag att generationsväxla företaget till en extern part i jämförelse med någon närstående. Förslaget syftar till att komma till rätta med denna asymmetri i skattesystemet.

Vi står bakom syftet med de nya reglerna, nämligen att generationsväxling till närstående inte ska missgynnas i jämförelse med att avyttra bolag till utomstående. Vi är dock kritiska till regeringens metod. Vi anser att skattereglerna för delägare i fåmansbolag och de så kallade 3:12-reglerna behöver reformeras. Bakgrunden till 3:12-reglerna är Sveriges duala skattesystem, som innebär att förvärvsinkomster beskattas enligt en progressiv skatteskala och att kapitalinkomster beskattas med proportionell skatt.

Syftet med 3:12-reglerna är bland annat att förhindra en omvandling av högre beskattade förvärvsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. Reglerna syftar också till att på ett schablonmässigt sätt försöka uppskatta vad som är förvärvsinkomster och vad som är kapitalinkomster.

Sedan 3:12-reglerna infördes har en rad ändringar gjorts som sammantaget lett till att regelverket blivit alltmer generöst. Dagens 3:12-regler har kommit att utnyttjas för det som de var tänkta att motverka från början, nämligen inkomstomvandlingen. Som exempel kan nämnas att utdelningar till delägare som har kvalificerade andelar ökade med ca 400 procent under perioden 2004–2013, samtidigt som lönerna för delägarna har haft en svagare utveckling än för arbetskraften i stort.

Detta var bakgrunden till utredningen *Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag*, som 2017 mynnade ut i lagrådsremissen *Förändrade skatteregler för delägare i fåmansföretag*. Lagrådsremissen innehöll olika förslag i syfte att minska just inkomstomvandlingen, bland annat förslag om att höja skattesatsen för utdelning och kapitalvinst.

Fru talman! Det är skillnad på arbetsinkomster och kapitalinkomster. Det är här vi kommer till kärnan i problemet. Vi ser hur inkomstjämligheten ökar i takt med de ökade klyftorna. Vi ser att utvecklingen går mot högre ojämlikhet i förmögenheter, och vi ser ökade kapitalinkomster som framför allt gynnar de rika. De fortsätter att vara koncentrerade till dem i det översta inkomstskiktet. 90 procent av kapitalinkomsterna går till den tiondelen av befolkningen med högst inkomster.

Kärnan i problemet är just den stora skillnaden mellan dem som tjänar pengar på pengar med hjälp av lågt beskattade kapitalinkomster och dem med vanliga jobb och löner. Läser man Konjunkturrådets rapport från förra året upptäcker man att ungefär hälften av de ökade klyftorna sedan 1995 kan härledas till just kapitalinkomsterna, som för övrigt också är ojämnt fördelade mellan kvinnor och män.

Borgarna är lite rädda för en solidarisk lönepolitik och skatt efter bärkraft. Men det går kanske att förstå när det i dag finns så mycket forskning i ämnet. Det finns i dag forskning som visar att höginkomsttagare tenderar att vara känsligare för skatt än låginkomsttagare. Inom höginkomstgruppen är det de med de allra högsta inkomsterna som är känsligast. En förklaring kan vara att höginkomsttagarna har större möjligheter att kringgå skatt än låginkomsttagare. I synnerhet gäller det företagsägare som kan omvandla inkomst från högre beskattad lön till lägre beskattad kapitalinkomst.

Så är vi tillbaka i grundproblemet igen – och det oroar mig. Borgarna svarar med fler träffsäkra reformer för de allra rikaste, och det sker samtidigt som förskollärare har alltför många barn att ta hand om, kvinnor i glesbygden får allt längre till en trygg förlossningsvård och personal lämnar välfärdsjobben på grund av låga löner och stressiga dagar.

Fru talman! Jag inledde med att konstatera att för varje år som går blir Sverige mer och mer ojämnt. Det är sänkta skatter för höginkomsttagare, planer om att luckra upp arbetsrätten och ja till vinster i välfärden. Då svarar regeringen, på beställning av Liberalerna, med slopad värnskatt. De satsar på en liten klick välmående och välbeställda framför allt män. Jag är övertygad om att de miljarderna gör större nytta om vi höjer det allmänna barnbidraget eller höjer lönerna för landets undersköterskor som arbetar inom hemtjänst, hemsjukvård eller äldreboenden. Jag är övertygad om att de miljarderna gör större nytta om vi höjer garantipensionerna ännu mer.

I stället får vi nu ännu ett komplement till en orättfärdig skattepolitik. I likhet med vad LO anför i sitt remissvar till utredningen befarar vi att förslaget kommer att leda till just inkomstomvandlingen – den som vi skulle bekämpa från början. Det är mot den bakgrunden som riksdagen bör avslå regeringens proposition i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 208 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Företagare och företag är grunden för välfärden. Det är genom de jobb och skatteintäkter som företagen skapar som resurser till vården, skolan och äldreomsorgen skapas. Därför måste politiken underlätta och förenkla företagande. En bra företagarpolitik är också en bra jobbpolitik och en bra välfärdspolitik. Företagens möjligheter att överleva

över tid är också samhällets möjligheter att överleva över tid. Detta hänger ihop, fru talman.

I en rapport från 2017 pekar organisationen Företagarna på att drygt fyra av tio företagsledare är 55 år eller äldre. En sjättedel är 65 år eller äldre. Den absoluta majoriteten av företagsledarna leder små företag som tillsammans anställer hundratusentals människor. För samhället där dessa företag verkar och för de anställda på företagen är den långsiktiga fortlevnaden en avgörande fråga. I alla dessa små företag, som till vardags leds av ägaren, är samhället och de anställda i stor utsträckning beroende av ägaren. För att företaget ska kunna fortsätta att verka även efter att företagsledaren har lämnat verksamheten krävs det regelverk som underlättar överlämnande.

Det ärende som vi behandlar i dag handlar om hur ägarskiftet mellan närstående ska se ut. Det är en viktig fråga, men det är inte den enda viktiga frågan. Jag tycker att vi till exempel behöver titta närmare på hur vi underlättar för personalen att ta över ett företag när ägaren inte längre vill eller orkar driva det. Det är inte alltid som det är närstående som vill fortsätta att driva företaget, och därför krävs det många olika modeller för att säkra företagens fortlevnad.

Så till dagens ärende, fru talman. Den proposition som nu finns på riksdagens bord är ett resultat av Kristdemokraternas och Moderaternas budget. I höstens budget avsatte vi 170 miljoner kronor per år för att underlätta generationsskiftet för entreprenörer, och vi tillkännagav för regeringen att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning. I den proposition som nu ligger på bordet anges det att det är detta tillkännagivande som har lett till propositionen, och det är denna inkomstberäkning som ligger till grund för analyserna av de offentligfinansiella effekterna.

Det är glädjande att denna del nu genomförs, och det kommer förstås att ha positiva effekter för småföretag. Den bidrar till livskraftiga företag över tid, och det är ett bra steg på vägen för att underlätta generationsväxlingar.

I vårt budgetarbete i höstas utgick vi från den utredning som fanns, eftersom vi såg att det var viktigt att detta skedde snabbt, men vi vet också att det finns mer att göra. Det finns fortfarande onödiga begränsningar kvar. Generationsväxlingar kommer inte att behandlas på samma sätt som försäljning till extern part eftersom det kommer att vara en förutsättning att den tidigare ägaren eller delägaren helt har upphört att vara verksam i familjeföretaget. Det innebär att det ställs höga krav på familjeföretag att i god tid planera för generationsväxling, och det innebär att onödiga hinder som försvårar generationsväxlingar blir kvar.

Det kanske inte verkar som någon särskilt stor sak att ställa krav på att en tidigare ägare lämnar företaget, men faktum är att det ofta är ett krav från kreditgivare att överlåtaren stannar kvar ett tag i företaget. Det krävs innan förtroendet för den nya ägaren är fullt uppbyggt, vilket också påpekas av flera remissinstanser.

I den rapport som jag tidigare nämnde, fru talman, sas det att en sjättedel av företagsledarna är 65 år eller äldre. Det går också att läsa om när företagarna tror att ägarbyte blir aktuellt. En fjärdedel tror att ägarbytet sker inom tio år, och en sjättedel tror att det sker inom fem år. Det är alltså ganska bråttom.

Kristdemokraterna ställer sig bakom det förslag som nu ligger på riksdagens bord tack vare den budget vi lade fram tillsammans med Moderaterna, men utöver det vill vi att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska återkomma med ny lagstiftning som tar bort de onödiga begränsningar som fortfarande kommer att kvarstå. Och vi vill att det går fort; senast vid årsskiftet 2020/2021 borde vi ha ännu bättre regler på plats.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3.
(Applåder)

Anf. 209 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Problematiken med ägarskiften till närstående i fåmansbolag är inte ny på något sätt. Det är ett av flera kända problem med de så kallade 3:12-reglerna. Dessa regler finns i grund och botten till på grund av den duala beskattning vi har hört om från talarstolen, det vill säga att man helt enkelt inte betalar samma skatt för kapitalinkomster som man gör för arbetsinkomster.

Reglerna var kanske tydliga, eller åtminstone tydligare, när de kom till i 90-talets skattereform. Sedan dess har de dock utvecklats och förändrats, inte bara därför att skattelättnader riktade framför allt mot kapitaldelen har gjort det mer och mer intressant att omvandla och låsas som att arbete är kapital när beskattningen ska ske utan också tack vare fiffiga upplägg och nya idéer som utnyttjar de svårigheter som finns när det gäller att avgöra vad för slags inkomst man egentligen har och vilken skatt man borde betala på den.

Det vi debatterar i dag är en del i systemet för att motverka inkomstomvandlingen, men det är en del som inte är lika motiverad som den en gång var och som bör förändras. Vi försökte med det under den förra mandatperioden men fick smäll på fingrarna i form av till exempel hot om misstroendeförklaring. Nu kommer vi fram med förslaget igen. De som vill överlåta sina bolag till barn eller andra närstående bör självklart få göra det så enkelt och smidigt som möjligt och utan att få onödiga nackdelar jämfört med andra.

Det är dock inte bara dessa som går under fåmansbolagen och 3:12-reglerna. Det kan inte vara så att människor i vissa branscher ska tjäna långt mer än andra inte därför att de jobbar mer eller är mer kompetenta utan bara därför att de har ett smart skatteupplägg tillgängligt. Det är minst lika fel som det problem vi nu gör något åt, det vill säga att det i vissa fall är skattemässigt sämre att sälja sitt bolag till sina barn än till en helt utomstående person. I alla avseenden måste skattesystemet ses som rättvist och rimligt, fru talman. För oss socialdemokrater gäller det i alla delar. Vi kan inte leva med att vissa missgynnas utan anledning, men vi kan heller inte acceptera att vissa gynnas av att organisera om och bolla med inkomster.

Detta verkar dock vissa andra inte ha några problem med alls. När vi försökte göra något åt dessa delar fick vi som sagt hot om misstroendeförklaring mot våra ministrar från de borgerliga partierna. Det ska ses mot bakgrunden att Anders Borg förtjänstfullt skärpte reglerna och införde ett krav på 4 procents ägande för att man ska få tillgång till reglerna. Det hjälpte dock inte riktigt; i stället fick det flera stora revisionsbyråer, advokatbyråer och andra konsultföretag att lansera nya bolag och omorganisera sig för att klara gränserna, trots att man var betydligt fler anställda som

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Nya skatteregler för
ägarskiften mellan
närstående i fåmans-
företag*

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Nya skatteregler för
ägarskiftet mellan
närstående i fåmans-
företag*

skulle dela på de 25 andelar som egentligen var tänkta att finnas. De tog sig helt enkelt runt reglerna.

Vi borde hedra arvet efter Borg och det han gjorde genom att se till att de regler han såg behov av och började bygga också kommer på plats. Det problem som de borgerliga då såg är inte borta, utan det fortlever. Orättvisan finns kvar, och alla vet att detta inte var tanken – någonsin.

Det är inte heller särskilt lågbetalda arbeten vi talar om, och det är inte områden där riskerna med företagande eller insatserna i form av kapital är särskilt höga. Det här är grupper som både har råd att och borde betala det de ska. Det sticker i ögonen på vanligt folk när sådana här upplägg tillåts fortsätta, och samhället dras isär när vi tillåter det. I dag åtgärdar vi ett problem för fåmansföretag när det gäller försäljning till närstående, men i morgon måste vi åtgärda även de andra problemen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna, med en förhoppning om att den framtida skattereform som ska leda till att de växande klyftorna minskas återkommer till de problem som finns kvar i reglerna för fåmansbolag.

(Applåder)

Anf. 210 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Allt startar med jobben. De genererar skatten, vilket ger finansieringen av all vår välfärd.

I dag är det skatteutskottets betänkande 17 som debatteras. Moderaterna står bakom förslaget. Betänkandet handlar om nya skatteregler för ägarskiftet mellan närstående i fåmansföretag. Ett av syftena med de nya reglerna är att generationsväxling till närstående inte ska missgynnas i jämförelse med att bolaget avyttras till en utomstående.

KD har väckt en intressant motion om att ta bort begränsningen att den tidigare delägaren ska ha upphört att vara verksam i familjeföretaget. Något liknande krav finns inte när försäljning sker till extern part. Moderaterna välkomnar att KD har tagit initiativ till en möjlig förbättring, men detta kan behöva ses över mer innan genomförande är möjligt. Mycket behöver göras för ökad växtkraft i våra svenska företag.

Fru talman! Jag är själv företagare och har varit det i större delen av mitt liv. I det stora perspektivet är det småsummor detta handlar om, men för en småföretagare är det en viktig morot. Det är en uppmuntran för de risker och uppoffringar som företagaren under lång tid har gjort för sitt företag för att skapa den vinst – ett överskott – som kan tas ut via den lägre kapitalbeskattningen på en viss summa, i ett fönster med ett tydligt golv och tak. Företagarna tar risker, satsar pengar och lever med sina företag 24:7, 365 dagar per år. Dessutom genererar de arbetstillfällen så att fler får arbeta och ingå i skattekollektivet. Det handlar helt enkelt om riktiga jobb.

Bakgrunden till översynen var att företagsöverlåtelser inom familjen inte skulle missgynnas i jämförelse med om företaget säljs externt. En ändring i positiv riktning är att närståendebegreppet begränsas så att det endast är make eller maka som inte får vara verksam i företag som har liknande verksamhet om aktierna ska betraktas som okvalificerade enligt 3:12-reglerna, för att då kunna använda sig av den lägre beskattningen av kapital. Förslaget går i rätt riktning; mer behöver göras för att stärka företagandet.

Som KD påpekar finns fortfarande olikheter som missgynnar familje-interna företagsöverlåtelser. Det verkar vara viktigare att täppa till möjligheten till inkomstomvandling än att förenkla och förbättra för företagen. Med detta menas att reglerna inte ska möjliggöra att gå från lönebeskattning till kapitalbeskattning och med det undgå skatt.

Min uppfattning är att det finns rejäla belopp som har lönebeskattats för att få upp lönebasen som aktieutdelningen baseras på. Denna regel skapar antagligen högre löneuttag och mer skatter. När man upprepade gånger läser om rädslan för att pengar ska tas ut genom kapitalbeskattning ser man en tråkig syn på företagande.

Fru talman! Sverige behöver bli mer företagsvänligt. Företagen är injektioner in i vårt skattekollektiv. Företagen genererar arbeten till fler. Låt oss göra landet mer företagsvänligt och ta bort onödiga byråkrati och krångliga regler!

Sverige behöver fler växande företag. De är grunden till det välstånd vi alla värnar och vill stärka. Vi moderater tycker att företag behöver uppskattas mer än beskattas.

Fru talman! Som avslutning citerar jag regionchefen för Företagarna Västra Götaland:

”Små företag har stor betydelse. Jättestor betydelse! Mycket större än vad de får uppskattning och erkännande för. Och mest betydelsefull är såklart personen bakom företaget; initiativtagaren, risktagaren, utvecklaren och doern. Företagaren!”

Anf. 211 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Antalet äldre företagare i Sverige har blivit allt större, speciellt nu när 40-talisterna passerat pensionsåldern. Samhället borde då göra det enklare för dem att överlåta sina företag på barnen. Men i verkligheten är det tvärtom – skatten blir i dag i stället högre än om företaget säljs till någon utomstående. I stället för att beskattas med 25 procent vid avyttringen, som annars med onoterade andelar, riskerar man uppåt 55–60 procents skatt eftersom vinsten enligt 3:12-reglerna kan komma att beskattas som inkomst av tjänst.

Beskattningen bör inte vara högre vid överlåtelse till närstående än vid överlåtelse till utomstående. Att skattereglerna dessutom låser in ägarens kapital från att kunna investeras och hindrar överlåtaren från att verka i företaget är direkt kontraproduktivt för dessa företags utvecklingsmöjligheter.

Genom den föreslagna ändringen i denna proposition blir det nu samma villkor om man väljer att överlåta sin rörelse till en familjemedlem som om man gör det till någon utomstående. Ändringen innebär att tillämpningsområdet för de särskilda reglerna om utdelning och kapitalvinst på andelar i fåmansföretag – de så kallade 3:12-reglerna – utvidgas. Med förslaget ska 3:12-reglerna tillämpas även när samma eller likartad verksamhet bedrivs i ett indirekt ägt företag.

Det är många familjeföretagare som nu gläds åt denna förändring – företagare som stått inför ett generationsskifte men valt att avvakta mot bakgrund av den ogynnsamma beskattningen för den äldre generationen.

Förändringen är efterlängtd, och det är många som nu kan återuppta sina uppskjutna planer på att låta familjeföretaget tas över av en ny generation.

Fru talman! Jag har själv varit egenföretagare under ett antal år. Jag vet hur svårt det är att driva företag och jobba sju dagar i veckan och ändå knappt kunna ta ut någon lön.

Alla företag har någon gång varit små och startats av en enskild person. Det är småföretagarna som bygger upp Sverige. Jag välkomnar alla lag- och regelförändringar som kan förenkla för småföretagarna.

Vi sverigedemokrater värnar om den svenska traditionen att bedriva företag inom familjen. Vi vill slå vakt om denna form av ägande och underlätta för framtida generationsväxlingar. Vi ser det därför som mycket positivt och ett steg i rätt riktning att regeringen nu lägger fram detta förslag.

(Applåder)

Anf. 212 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack för en härlig debatt hittills!

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Det är ju företagsamma människor – entreprenörer och innovatörer – som bygger Sverige och som bygger det välstånd som vi sedan behöver för att fördela som välfärd. Det är människor som sliter, som investerar egen tid och eget kapital, som tar egna risker och som ser till att vi här i riksdagen kan få löner, att polisen och sjuksköterskan kan gå till jobbet och att brandmän släcker våra hus om det brinner. Om man inte inser att allt detta börjar med en företagsam människa – en entreprenör eller en innovatör – som själv tar risker har man faktiskt inte förstått vad vi sysslar med i det här huset, fru talman.

Vänsterpartiets Tony Haddou stod här i talarstolen tidigare i denna debatt och pratade om att reglerna nu kommer att bli mer generösa. Men, fru talman, vi kan väl inte vara generösa mot företagsamma människor? Det vi gör här är ju att ta deras pengar.

Fru talman! Det är de företagsamma människorna som är generösa när de ser till att organisera arbetstillfällena för andra. Det är de som är generösa när de ser till att vara med och bidra till svensk välfärd genom att betala skatt. Det är de som ser till att vara generösa genom att ta risker och investera eget kapital. Trots detta har vi beskattat dem på ett orättvist sätt.

Fru talman! Samma person från Vänsterpartiet anklagade oss i Liberalerna för att ha drivit igenom den värnskattesänkningen som komma skall. Jag tar den anklagelsen med ganska mycket stolthet; jag erkänner att det är sant.

Men, fru talman, jag tycker att det är märkligt att en person från Vänsterpartiet, som väl vill att människor oavsett bakgrund ska kunna komma upp sig här i livet, kunna nå framgång och kunna bygga sin egen makt och sitt eget självförverkligande, vill se till att människor som anstränger sig, som tar egna risker, som ser till att bidra extra och som oavsett vilken bakgrund de har faktiskt ser till att bidra ska få högre skatt.

Jag tycker att det är självklart, fru talman, att vi ska vara tacksamma mot personer som är företagsamma och som har en hög produktivitet på arbetsmarknaden och som därför får betala mycket i skatt för att de faktiskt är generösa mot oss andra.

Fru talman! När det kommer till generationsväxlingar ska man, utöver det vi har talat om tidigare i dag här i kammaren, inse följande: Att starta ett bolag är inte bara någonting man själv gör med sina egna pengar, sitt eget slit och sin egen kunskap och kompetens. Att starta ett bolag, fru talman, är faktiskt en ansträngning för en själv och för alla ens anhöriga. Det är ganska jobbigt.

De flesta bolag går inte med vinst de första åren. De flesta bolag innebär en stor belastning på den egna familjen och på det egna sociala livet. I de flesta bolag hjälper barn och närstående till och ser till att bolaget klarar av att gå runt.

Det är klart att det då är orättvist att en generationsväxling skulle beskattas på ett annat sätt än om man säljer till någon annan, som inte har varit med och bidragit genom att kanske skippa att gå på fotbollsträningen, genom att ta en ledig dag från sommarlovet och hjälpa till i företaget eller genom att på något annat sätt bidra.

Självklart måste vi i denna kammare se till att det blir en rättvisare beskattning vid generationsväxling. Det tycker jag faktiskt att vi är skyldiga de företagsamma människor – entreprenörer och innovatörer och deras närstående – som har byggt det här landet starkt.

(Applåder)

Anf. 213 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi ska nu besluta om något som är oerhört viktigt, nämligen förenklingar för små och medelstora företag.

Vi befinner oss i dag i Sverige i ett läge där många företagare är i behov av att sälja eller överlåta sin verksamhet. Vi vet ju, ärligt talat, att Sverige kanske inte är världs bäst på att skapa enkla regler för företag. Därför känns det extra viktigt att det nu blir mer likformigt, rättvist och enkelt, trots att Skatteverket i vissa förarbeten till detta förslag har flaggat för motsatsen.

Jag och Centerpartiet menar att man som företagare ska överlåta verksamheten till den man tror utvecklar det bäst. Det är det bästa för tillväxten och för välfärden i vårt land. Vi vet ju att företagen är välfärdens motorer. Fyra av fem jobb skapas i de små företagen.

Jag ser fram emot att företagare får den uppskattning de förtjänar av alla, av medborgare, av kommuner, av offentliga verksamheter och av offentliga myndigheter. Vi har en bit kvar att vandra där.

Att skatteregler ska påverka om man ska sälja eller överlåta sitt företag till närstående eller utomstående är befängt. Alla regler som kan motverka detta är bra.

Fru talman! För Centerpartiet har behovet att underlätta generationsskifte varit en central fråga under en lång tid. Det var just svårigheten att generationsväxla som fick den dåvarande näringsministern Annie Lööf att 2014 tillsätta en utredning om 3:12-reglerna, som är en del av resultatet som i dag ligger på vårt bord.

Dagens betänkande innebär att det ska vara samma skatt vid en överlåtelse av ett fåmansföretag till en närstående som till en utomstående. Att detta ens har varit en fråga visar på reformbehovet inom den svenska skattepolitiken.

Det är i de små och medelstora företagen som jobben skapas och har så varit under lång tid, om inte alltid. Långt över 95 procent av alla företag har färre än 50 personer anställda. Den absoluta merparten av dessa små

Prot. 2018/19:88
8 maj

*Nya skatteregler för
ägarskiftet mellan
närstående i fåmans-
företag*

företag är dessutom ägarledda, något som självklart innebär att ägaren är oerhört viktig i den dagliga verksamheten. Inte sällan är det lilla företaget också ett familjeföretag. Det är speciellt vanligt på landsbygden, där jord- och skogsbruk ofta är familjeföretag.

Jämfört med många andra länder har Sverige dessutom en stor andel företag som ägs och drivs av personer som är äldre än 55 år, som vi har hört många påtala här, och de senaste 25 åren har genomsnittsåldern ökat.

Ägarledda företag med långsiktigt engagemang i verksamheten är bra för ekonomin. Att skattemässigt missgynna att företag stannar kvar inom familjen riskerar att motverka detta.

Eftersom medelåldern bland företagsledarna är hög, runt 53 år i de flesta län, står hela tiden en stor andel företagare inför beslut om hur företag ska leva vidare, vad som ska hända med det som ofta är ett livsverk. Här har alltså skattereglerna, så som de hittills sett ut, varit det som tippat omkull företagets beslut. Företagaren kanske helt enkelt avslutar verksamheten i stället för att överlåta den vidare.

Det faktum att skatten för den som överlåter ett företag inom familjen i vissa fall kunnat bli dubbelt så hög som för den som säljer företaget till någon utomstående är befängd. Vi hoppas att det ska undanröjas. Forskning visar också att företag som överlåts till närstående är mer livskraftiga.

Därför är dagens beslut extra viktigt och kommer att stärka förutsättningarna för entreprenörer och jobbskapare i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Mineralpolitik

§ 10 Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU11
Mineralpolitik
föredrogs.

Anf. 214 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Nu är det dags att tala om den viktiga frågan mineralpolitik. Det är en basnäring för Sverige som bidrar till rejäl tillväxt men som också för med sig komplexa frågeställningar. I mineralpolitiken tvingas vi ofta göra svåra avväganden, men i grunden är detta en uråldrig näring som ligger till grund för dagens välförstånd och industrisamhälle.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner förutom reservation 1, som jag yrkar bifall till.

I Olsbenning i Västmanland fanns redan på 1100-talet en hyttplats. Där framställdes järn i en masugn. Järnet tillverkades av bergsbrukande bönder, och läget vid Svartån gav vattenkraft till hyttan. Den stora skogen gav dessutom träkol till hyttdriften. Detta kan man läsa om på Ekomuseum Bergslagen.

Olsbenning i Norberg i Västmanland har Europas äldsta kända masugn. Det är en av väldigt många gamla bergsbygder i vårt land och en avgörande del av vår gemensamma historia.

Som SO-lärare har jag undervisat elever om att järnet som bröts i Bergslagen är grunden för vårt välstånd och vårt industrisamhälle. Västerås och Stockholm var egentligen uthamnar för järnet, som exporterades till resten av landet och som gav oss den ekonomiska position som vi har i dag.

Det jag vill säga med detta är att mineralerna är vår bas, vår tillgång, vårt levebröd. Det har alltid varit så och kommer förhoppningsvis alltid att förbli så. De ligger där de ligger tills vi bestämmer oss för att använda dem. Gruvorna är ryggraden och motorn i svensk industri. De ska hanteras med varsamhet och klokskap, och de har genom generationer bidragit till innovation och industrialisering. Vi socialdemokrater vill fortsätta att använda mineralerna på ett klokt och ansvarsfullt sätt, med hänsyn och hållbarhet för alla.

Fru talman! Sverige står för 90 procent av den totala produktionen av järnmalm i EU. Våra järnmalmgruvor finns i Norrbotten. Vi är den största producenten av bly och zink och en stor producent av många andra basmetaller. Gruvorna finns förutom i Norrbotten i Västerbotten, Dalarna och Örebro län. Vi har också brytningen av eldfast lera i Bjuv i Skåne. Bergsbruket är alltså spritt över Sverige men ligger ofta långt ifrån de stora städerna. Ungefär 7 500 människor sysselsätts direkt i gruvnäringen. Uppräkningsfaktorn brukar räknas gånger tre med hur många som indirekt sysselsätts, så det är en förhållandevis stor näring som ger enorma intäkter till Sverige.

Vi är en ganska liten men ledande gruvnation. Det ska vi vara stolta över. Våra gruvor och gruvföretag ligger i framkant gällande produktivitet och digitalisering, och vi har världsledande företag som levererar utrustning till gruvor över hela världen. Här skapas arbetstillfällen utanför universitetsorterna. Och här sker det stora teknikskiftet: omställningen mot batterifordon under jord, som än en gång kan sätta Sverige på kartan. Vi kan producera gröna mineraler!

I det sammanhanget kan nämnas att det svenska företaget Epiroc nyligen fick leverera en rosa gruvborr till en gruva i Mongoliet. Den svenska kvinnan som är affärsområdeschef åkte dit och överlämnade nycklarna, för det här var den första gruvan i Mongoliet som hade anställt kvinnor för att jobba under jord. Svensk innovation och svensk jämställdhet sprider sig över världen.

Fru talman! Behovet av råvaror ökar lavinartat när allt fler människor uppnår en levnadsstandard där kylskåp, cyklar och mobiltelefoner är möjligt, samtidigt som vi i dag är beroende av metaller och mineral från Kongo och Kina, inte minst för att kunna uppnå de viktiga målsättningarna i Parisavtalet. Behovet av litium, som finns i bland annat svensk berggrund, spås öka med 2 500 procent fram till år 2030.

Mineralerna behövs för vår tillväxt, för innovation och för att kunna ställa om till ett hållbart samhälle. Det är bättre att de bryts på ett ansvarsfullt sätt här än på ställen med betydligt sämre villkor och med konsekvenser på andra ställen på jorden. Att ha tillgång till viktiga mineraler är en styrka, och det minskar vår sårbarhet. Därför måste vi fortsätta att utveckla en hållbar gruvnäring i Sverige.

Fru talman! Jag är medveten om att tillståndsprocesserna är långa. För att vi även fortsättningsvis ska ligga i framkant och vara konkurrenskraftiga är det viktigt med en effektiv och förutsägbar tillståndsprocess. Det

behöver markägare, renägare, boende och framför allt svensk gruvindustri. Med rätt system och rätt processer tror jag att det är fullt möjligt att ha en effektiv tillståndsprocess samtidigt som vi inte gör avkall på hänsynen till viktiga naturvärden, kulturvärden och annat som vi vill bevara i det omgivande samhället.

Det pågår ett arbete i Regeringskansliet och på våra myndigheter. Att riksdagen i detta läge skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen som rör kortare eller enklare tillståndsprocesser ser jag därför inte som meningsfullt.

Fru talman! För att gruvnäringen och industrin ska kunna utvecklas i hela landet är det viktigt att det finns ett omgivande samhälle som fungerar. För det krävs investeringar i kompetensförsörjning och rejäla investeringar i infrastruktur och välfärd. Det är därför välkommet att regeringen har sagt ja till byggandet av Norrbotniabanan och att man gör satsningar på järnvägsunderhållet. Det behövs för att industrin ska kunna utvecklas.

Jag är stolt över Lapphyttan i Olsbenning. Jag är stolt över vår historia och över att vi i Sverige gemensamt värnar om varandra och om hållbara förutsättningar för tillväxt och utveckling. I den svenska berggrunden finns frön för framtiden och förutsättningar för framtida klimatinnovationer. Ett Sverige som håller ihop är det socialdemokratiska målet, även på mineralpolitikens område.

(Applåder)

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj

SfU21 Ekonomisk familjepolitik

Punkt 1 (Allmänt om ekonomisk familjepolitik)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

3. res. 5 (L)

Förberedande votering:

28 för res. 3

17 för res. 5

268 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

128 för utskottet

28 för res. 3

156 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 25 V, 11 MP

För res. 3: 28 C

Avstod: 64 M, 56 SD, 20 KD, 16 L

Frånvarande: 8 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Åsa Westlund (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Reserverade dagar)

1. utskottet

2. res. 6 (SD, KD)

Votering:

237 för utskottet

76 för res. 6

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 28 C, 25 V, 16 L, 11 MP

För res. 6: 56 SD, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 4 (Föräldraförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 7 (M, C)

3. res. 9 (KD)

Förberedande votering:

91 för res. 7

20 för res. 9

202 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Åsa Coenraads (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

145 för utskottet

92 för res. 7

76 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 25 V, 16 L, 11 MP

För res. 7: 64 M, 28 C

Avstod: 56 SD, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

SfU22 Pensioner

Punkt 1 (Det allmänna pensionssystemet)

1. utskottet
2. res. 1 (C)
3. res. 2 (V)
4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

26 för res. 2
20 för res. 3
267 avstod
36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

29 för res. 1
25 för res. 2
259 avstod
36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

240 för utskottet
28 för res. 1
45 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 16 L, 11 MP

För res. 1: 28 C

Avstod: 25 V, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2018

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU36 Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e-publikationer samt ändrad användning av vissa anslag

Punkt 1 (Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e-publikationer samt ändrad användning av vissa anslag)

1. utskottet
2. res. (M, SD, KD)

Votering:

173 för utskottet
140 för res.
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 28 C, 25 V, 16 L, 11 MP
För res.: 64 M, 56 SD, 20 KD
Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Prot. 2018/19:88
8 maj

CU15 Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU24 Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. (L)

Votering:

297 för utskottet

16 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 25 V, 20 KD, 11 MP

För res.: 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

JuU16 Terrorism

Punkt 6 (Krafttag för att motverka terrorism)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

285 för utskottet

27 för res. 4

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 1 C, 25 V, 19 KD, 16 L, 11 MP

För res. 4: 27 C

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Magnus Ek (C) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism)

1. utskottet

2. res. 7 (L)

Votering:

297 för utskottet

16 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:88
8 maj

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 25 V, 20 KD, 11 MP

För res. 7: 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 9 (Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, KD, L)

Votering:

129 för utskottet

128 för res. 8

56 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 25 V, 11 MP

För res. 8: 64 M, 28 C, 20 KD, 16 L

Avstod: 56 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 12 (Kriminalisera propaganda för terrorism)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

256 för utskottet

57 för res. 11

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 27 C, 25 V, 20 KD, 16 L, 11 MP

För res. 11: 56 SD, 1 C

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 16 (Förbud mot utländsk finansiering)

1. utskottet

2. res. 14 (KD)

Votering:

293 för utskottet

20 för res. 14

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 25 V, 16 L, 11 MP

För res. 14: 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Barnrättsdirektivets tillämpningsområde)

1. utskottet

2. res. 1 (C, L)

Votering:

269 för utskottet

44 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 25 V, 20 KD, 11 MP

För res. 1: 28 C, 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 4 (Alternativ till häktning för misstänkta under 18 år)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

288 för utskottet

25 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 20 KD, 16 L, 11 MP

För res. 2: 25 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman-
träde**

AU9 Arbetsrätt

Punkt 1 (Flexiblare regelverk m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

204 för utskottet

64 för res. 1

45 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 56 SD, 28 C, 16 L, 11 MP

För res. 1: 64 M

Avstod: 25 V, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 2 (Nya anställningsformer)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

151 för utskottet

55 för res. 5

107 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 3 M, 28 C, 16 L, 11 MP

För res. 5: 55 SD

Avstod: 61 M, 1 SD, 25 V, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Marie-Louise Hänel Sandström, Hans Rothenberg och Sofia Westergren (alla M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Matheus Enholm (SD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Stärkt anställningsskydd)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

287 för utskottet

25 för res. 7

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 16 L, 11 MP

För res. 7: 25 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 7 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 5 (Turordningsreglerna)

1. utskottet
2. res. 12 (KD)

Votering:

148 för utskottet

20 för res. 12

145 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 28 C, 16 L, 11 MP

För res. 12: 20 KD

Avstod: 64 M, 56 SD, 25 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 9 (Stridsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 21 (L)

Votering:

212 för utskottet

16 för res. 21

85 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 56 SD, 28 C, 24 V, 11 MP

För res. 21: 16 L

Avstod: 64 M, 1 V, 20 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 10 (Lex Laval)

1. utskottet

2. res. 22 (M, C, KD, L)

Votering:

185 för utskottet

128 för res. 22

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 56 SD, 25 V, 11 MP

För res. 22: 64 M, 28 C, 20 KD, 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 Arbetsmiljö och arbetstid*Punkt 2 (Systematiskt arbetsmiljöarbete m.m.)*

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

211 för utskottet

29 för res. 2

72 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 25 V, 20 KD, 11 MP

För res. 2: 1 M, 28 C

Avstod: 56 SD, 16 L

Frånvarande: 8 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Ann-Britt Åsebol (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Arbetsmiljöverket)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

Votering:

160 för utskottet

64 för res. 4

89 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 56 SD, 11 MP

För res. 4: 64 M

Avstod: 28 C, 25 V, 20 KD, 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 4 (Särskilt om kvinnors arbetsmiljö)

1. utskottet

2. res. 11 (KD)

Votering:

186 för utskottet

20 för res. 11

107 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 56 SD, 1 C, 25 V, 11 MP

För res. 11: 20 KD

Avstod: 64 M, 27 C, 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 5 (Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

257 för utskottet

56 för res. 13

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 28 C, 25 V, 20 KD, 16 L, 11 MP

För res. 13: 56 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 6 (Skyddsombud)

1. utskottet

2. res. 15 (L)

Votering:

272 för utskottet

16 för res. 15

25 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 20 KD, 11 MP

För res. 15: 16 L

Avstod: 25 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 5 MP, 1 -

Punkt 9 (Arbetstidens förläggning och arbetstidsförkortning m.m.)

1. utskottet

2. res. 20 (V)

Votering:

289 för utskottet

25 för res. 20

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 20 KD, 16 L, 12 MP

För res. 20: 25 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 4 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU16 Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU17 Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag

Punkt 1 (Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

290 för utskottet

24 för res. 1

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 1 V, 20 KD, 16 L, 12 MP

För res. 1: 24 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 4 MP, 1 -

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Förändringar av karensregeln m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

268 för utskottet

20 för res. 3

26 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:88
8 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 64 M, 56 SD, 28 C, 16 L, 12 MP
För res. 3: 20 KD
Avstod: 1 S, 25 V
Frånvarande: 7 S, 6 M, 6 SD, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 L, 4 MP, 1 -
Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats
ha avstått från att rösta.

Mineralpolitik

§ 13 (forts. från § 10) **Mineralpolitik** (forts. NU11)

Anf. 215 ÅSA HARTZELL (M):

Fru talman! Av alla mineraler som finns i berggrunden är det ca 1 procent som vi ska debattera. Det är mineraler med stor betydelse för industrin. Sverige är EU:s ledande gruvland, och Moderaterna tycker att vår gruvindustri ska vara världsledande ur ett miljöperspektiv.

Mineraler finns i mycket, från mobiltelefoner till elbilar och från vindkraftverk till snabbtåg. De är helt nödvändiga om vi ska minska våra koldioxidutsläpp. Lagring av energi kommer att vara en av de stora framtidsfrågorna. Mineralerna som används i batterier behövs för att vi ska kunna leva miljövänligt. Brytning av dessa ställer viktiga frågor på sin spets: äganderätten och vår miljö.

Ett av våra förslag, att regeringen bör vidta åtgärder för att förenkla och förkorta handläggningstiderna, har stöd av utskottet, och jag yrkar bifall till detta förslag.

Att vi vill se över denna process handlar inte om att det ska bli lättare att få tillstånd, inte heller om att utredningarna ska bli sämre. Tvärtom ska processen bli tydligare. Långa processer är kostsamma för både markägare och industri. Tillstånden sköts på olika platser, ibland med dålig lokalkännedom. Vi menar att man måste ta ett helhetsgrepp för att kunna bedöma hur marken bäst nyttjas och ställa mineralbrytning mot till exempel odling.

S, L, V och MP vill vänta. Vi andra vill se att något händer. Vi behöver snabba på. Det finns ett uppdrag som redovisades för regeringen under 2018, dock utan konkreta förslag. Vi vill att regeringen visar större handlingskraft.

Alla de mejl som inkommit de senaste dygnet pekar på att processen inte är optimal. De refererar till ofullständiga ansökningshandlingar, 35-åriga handläggningstider och att det finns tillstånd där inte alla kostnader räknas in. Detta belyser vi även i våra två andra motioner. Vi skulle välkomna ett stöd för stärkt äganderätt och höjd ersättning från framför allt Centerpartiet och Liberalerna.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2. Det handlar om att se över om avfallskostnader kan inkluderas vid prövning av fyndighetens brytvärdighet. Jag yrkar även bifall till reservation nr 6. Det handlar om att se över markägarens rättigheter som fordringsägare angående ersättning vid gruvbolagskonkurs samt att tillsätta en utredning som förstärker äganderätten och ger en rimlig avkastning till markägaren.

Miljöperspektivet inom gruvbrytning är en av de stora bovarna. Självklart måste alltid avfallshantering inkluderas vid bedömning av brytnings-tillstånd. I dag krävs vanligen tillstånd för vissa delar av verksamheten. Dessa kostnader, som kan vara betydande, måste vara med från början. Vi tycker att ett tillkännagivande till regeringen med en uppmaning om att inte glömma eller försena denna fråga bör göras.

Vårt andra yrkande gäller markägarens ersättning vid konkurser. Lag-en säger att skador och intrång ska ersättas. Men finns inte motparten kvar blir det problem. Var och hur kan man få hjälp? Enligt grundlagen är egen-dom tryggad utom när angelägna allmänintressen står i vägen, mineral-brytning är ett sådant. Allt eftersom intresset för mineralutvinning flyttas till folkrikare områden blir konfliktytorna fler.

I dag ersätts markägaren med tre fjärdedelar av 2 promille av minera-lens värde. Den totala ersättningen 2017 var 9,1 miljoner. Det är inte spe-ciellt mycket då marken inte kan användas till annat. Majoriteten i utskot-tet avstyrker detta yrkande då de tycker att förslaget saknar motivering. Motiveringen är helt klart att vi tycker att ersättningen är för låg och bör höjas.

(Applåder)

Anf. 216 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! För drygt 10 000 år sedan eller mer, när man i Främre Ori-enten fann koppar och började tillverka föremål av det, var man förmodli-gen utan att ens riktigt förstå det någonting på spåret. Faktum är att jämte tämjandet av elden, uppfinningen av hjulet och konsten att bruka vår jord har kunskapen om att förädla de i naturen förekommande metallerna ut-gjort ett fundament inte bara för vår civilisations utan för alla civilisation-ers uppbyggnad.

I dag debatterar vi mineralpolitik här i denna kammare på Helgeands-holmen, som pålades för att bära det som skulle bli vår centralbank. Vi ledamöter har färdats hit med tåg, flyg och tunnelbana. Vi ringer med våra mobiltelefoner, skriver på våra datorer, och någon ledamot kanske har en pacemaker, ett höftledsimplantat eller ett intresse av att sy kläder med sin symaskin. Inget av detta skulle ha varit möjligt om inte våra förfäder upp-täckt och förfinat konsten att utvinna mineral och metaller.

Vi har gått ifrån att tillverka enkla jakt- och jordbruksredskap till att skicka raketer ut ur vårt eget solsystem och i partikelacceleratorer under-söka universums minsta beståndsdelar. Vi har gått ifrån att bygga ångpan-nor till att använda uranets fissila egenskaper. Läkare kan i dag skicka in små kameror och verktyg i kroppen för att vidga våra kärl i hjärtat med metallförstärkta rör, så kallade stentar.

I Sverige var vi knappast först med att bryta eller förädla metaller. I detta avseende finns det regioner i världen i vilka man har tusentals år av försprång. Men i spåren av industrialismens intåg i Sverige hände något, och svensk gruvindustri kom att bli en av nycklarna till vår industriella framgång.

Man kan säga att Esaias Tegnér's bevingade strof – Hur svenska stålet biter – faktiskt till stor del visade sig vara ett fundament för svensk industri under 1900-talet. Och visst är stålet, som framställs huvudsakligen av järn, fortfarande att anse som en av våra viktigaste metaller. Men så är även koppar, silver, guld, aluminium, bly och zink, för att nämna några.

I takt med nya innovationer och tekniska landvinningar har andra metaller och mineralers egenskaper upptäckts. Ibland har de varit en förutsättning för att lösa tekniska knutar för att kunna göra tekniska framsteg som vi tidigare bara har kunnat drömma om.

En del av dessa metaller och mineraler finns, vilket vi ska vara tack-samma för, här i Sverige. Det är, fru talman, viktigt, eftersom gruvnäringen inte är flyttbar utan förutsätter att brytningen sker där råvaran finns och inte där tillgången på billig arbetskraft är som störst.

Här i Sverige har generationer av arbetare strävat mot att få bättre villkor. Det är ganska länge sedan vi kunde konkurrera på världsmarknaden med låga priser. I stället har vi gått i bräsch när det gäller teknikutveckling i allt från rationella brytningsmetoder till själva slutprodukternas kvalitet och egenskaper.

Vi har allt från stora kända företag som LKAB med sina green pellets och maskintillverkarna Sandvik och Epiroc, gamla Atlas Copco, till små företag som Gefa System AB i Gällivare som specialiserat sig på effektiva reglersystem till gruvventilation.

Vad då, gruvventilation? tänker ni kanske. Jo, fru talman, det är faktiskt så att trots en hög grad av elektrifiering av maskinparken i en underjordsgruva går ändå 50 procent av förbrukningen av el i en underjordsgruva till driften av ventilationen. Här finns alltså stora ekonomiska och miljömässiga vinster att kamma hem.

Detta belyser att gruvnäringen inte längre handlar om smutsiga män med pannlampsförsedda hjälmar utan att gruvindustrin av i dag är en i allt väsentligt modern och högteknologisk industri som i Sverige sysselsätter ungefär 17 000 människor.

Gruv- och stålindustrin står dessutom för ungefär 10 procent av vår bruttoexport, och våra gruvor fungerar som testbäddar åt allt från fordons- och däcktillverkare till forskares utveckling av modern infrastruktur som 5G-system och självgående fordon. Men det här är inget självspelande piano.

En gruva är inte som ett hygge där man kan så in ny skog. När fyndigheten är bruten återstår årtal av efterarbete. Det säger sig självt att vi för att inte stagnera som modern tekniknation då också måste bryta nya fyndigheter.

Här är det dessvärre så att i Sverige har inga nya fyndigheter börjat brytas på ungefär tio år. Gruvan i Kaunisvaara är undantaget. Men den är inte heller prövad enligt miljöbalken utan genom prövning av Finsk-svenska gränsälvscommissionen.

Beaktar man att bara prospekteringen efter en ny gruva kan ta uppemot 15 år och processen från att en bearbetningskoncession söks till det att ”första salvan går” är en flerårig process förstår man att detta är ett hot mot Sveriges fortlevnad som gruv- och industrination. Nya gruvor snyts inte bara ur näsan när de gamla är tömda.

Fru talman! I denna kammare har vi företrädare för partier som uttrycker en mycket stor skepsis mot gruvor. Elcyklar, elbilar, vindkraftverk, iPhones och höghastighetståg ska de ha. Men de metaller som behövs för att förverkliga detta ska regna som manna från himlen. Om inte så sker ska de brytas så långt bort från svensk miljörelses åsyn som möjligt. När Norrbotten inte är tillräckligt avlägset eller de önskade mineralen inte finns

där blickar man ännu längre bort mot Kina, Ryssland eller Afrika där skrupelfria klanledare utnyttjar barnarbetare på ett sätt bortom allt som kan anses som anständiga arbetsvillkor. Jag tycker att det är ett inte så lite kolonialistiskt synsätt.

Vi har fyndigheterna här. Vi har kunnandet. Vi har forskning och utveckling, och vi kan göra det effektivare och renare. Svensk miljölagstiftning är hård. Det ska den fortsätta att vara, för det utgör en konkurrensfördel i en värld där fler medvetna konsumenter inte vill bidra till att stoppa pengar i oligarkers eller krigsherrars fickor.

Men om vi ska kunna vara med på banan i framtiden och om vi ska kunna utvinna alla de mineraler som behövs för de elbilar som januaripartierna talar sig vara för, om vi ska kunna bygga alla de tusentals vindkraftverk som den förtida nedläggningen av kärnkraften tvingar oss till och om vi ska kunna elektrifiera vägar och järnvägar måste faktiskt råvarorna upp ur backen.

Då blir det problematiskt om näringen kollektivt upplever att lagstiftningen är otydlig, oförutsägbar och godtycklig. Om Sverige ska kunna fortsätta att bära ledartröjan, i alla fall i ett europeiskt sammanhang, måste vi förenkla tillståndsprocessen så att den blir snabbare, enklare och tydligare.

Vi menar därför att gruvföretagen ska ha en enda instans att vända sig till, ett så kallat one stop shop-förfarande. Detta är lite av pudelns kärna i dagens debatt. Inget parti i denna kammare har såvitt jag har kunnat läsa i de motioner som ligger till grund för betänkandet förespråkat en uppluckring av miljöbalken, men flera partier är kritiska till processen i sig.

Om ni skulle bygga ett hus och valet stod mellan två olika kommuner att bygga det i – skulle ni då välja att bygga det i en kommun i vilken ni erbjöds en snabb, enkel och lättbegriplig bygglovsprocess, eller skulle ni slå ned bopålarne i en kommun där processen var svårgenomtränglig och upplevdes som godtycklig och där ni bollades mellan olika instanser som gav motstridiga besked?

Det är ungefär där gruvnäringen befinner sig i dag, och den är i rask takt på väg att slå ned bopålarne på andra platser. Om man dessutom kryddar detta med ett abrupt borttagande av den subventionerade gruvdieseln så att stora delar av det innovationsutrymme som gruvindustrin behöver för sin gröna omställning försvinner förstår man vilken potentiellt skadlig soppa vi har kokat åt en av våra basnäringar. Denna soppa hotar svenska arbetstillfällen inom alla sektorer, från akademi till verkstadsgolv, och så kan det inte tillåtas fortgå.

Slutligen, fru talman, vill jag klargöra att Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 10.

Anf. 217 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 och 6.

De senaste dagarna har jag, säkert precis som många av er andra, fått en del mejl med oroad frågor från människor i olika delar av landet, inte minst i Skåne. Anledningen är att utskottet vill förkorta och förenkla tillståndsprocesserna kring gruvfrågor.

Därför känns det viktigt att verkligen få förtydliga vad detta tillkännagivande innebär. Det innebär *inte* att vi vill förenkla och urvattna miljöprövningstillståndet. Det innebär inte heller att vi planerar att öppna nya gruvor i Skåne.

Det vi vill är att förenkla själva hanteringen när processen har gått så långt att ett företag väl har skickat in en tillståndsansökan för att etablera en gruva. Det kan till exempel handla om att ansökan om miljöprövningstillstånd skickas in digitalt i stället för på papper. Det kan också handla om att denna process, som i dag är utspridd på flera myndigheter, samlas hos en enda. Vilken myndighet som ska få detta ansvar har utskottet dock inte pekat ut, utan det får man titta på i nästa steg.

Det handlar alltså om att när ett företag efter en undersökning och en prospektering väl har beslutat att de vill bryta mineraler ska beslutet om ett ja eller ett nej till gruvetablering inte dra ut på tiden. Centerpartiet anser nämligen att det inte är rimligt att en markägare under många år ska behöva leva i ovetskap om en mineralbrytning ska öppna på hans marker. I ärlighetens namn är det inte heller rimligt att stora investeringar ska bindas upp i årtal utan att man vet om det blir ett ja eller nej i behörig beslutsinstans.

Jag tycker att det i sammanhanget är viktigt att poängtera att den reservation som S, MP, L och V har lämnat i denna del inte handlar om att de tycker att tillkännagivandet är fel i sak. I stället menar dessa partier att regeringen redan arbetar med frågan och att ett tillkännagivande därför är onödigt. Centerpartiet ser dock att det är viktigt, inte minst för markägaren, att myndigheter inte drar besluten i långbänk – därav detta utskottsinitiativ.

Fru talman! Som sagt handlar inte tillkännagivandet om minskade miljökrav. Snarare är det så att i det januariavtal som Centerpartiet och Liberalerna slöt med regeringspartierna finns en punkt som handlar om att stärka minerallagstiftningen när det gäller just miljöpåverkan. I punkt 33 i januariavtalet står att prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas ska förbjudas på samma sätt som redan har gjorts med uran. Det står också att lagstiftningen ska skärpas när det gäller utvinning av mineraler från alunskiffer. Detta arbete kommer att påbörjas inom kort, och om man har tankar eller synpunkter på hur denna skärpning kan se ut är man välkommen att höra av sig till oss i Centerpartiet.

I Sverige har vi en av världens tuffaste miljölagstiftningar, och det är bra. Vi måste ha verksamheter som går i samklang med miljön så långt det bara är möjligt.

Fru talman! I många delar av landet, inte minst i Skåne, finns en stor oro över den svaga ställning som markägare har i samband med undersökningstillstånd och prospektering, det vill säga den process där företag undersöker vilka mineraler som finns i marken.

Jag och Centerpartiet anser att äganderätten är ett grundfundament i en fungerande demokrati, och vi kan förstå markägarnas frustration. För oss är det tydligt att äganderätten behöver förstärkas inom vissa sektorer, däribland på mineralpolitikens område. Ni som har följt mitt och partiets engagemang för skogsfrågorna vet att äganderätten är fundamental. Det är en hjärtefråga för oss, inte minst för mig.

Jag ska vara personlig och säga att äganderätten nog är den fråga som har berört mig mest av alla politiska frågor genom åren. Jag tror också att det är den som jag har lagt ned mest själ och hjärta i. Det är inte så konstigt, för det här berör människor. Jag har de senaste åren träffat ganska många som har hamnat i kläm när de har fått känna av hur deras äganderätt har urholkats.

Jag mötte Lennart från Sala. Han och hans familj har ägt sin skog i 400 år. Han hade lovat sin mormor och morfar att han skulle ta hand om gården och att han skulle ta hand om skogen och inte sälja den. Men en vacker dag ville länsstyrelsen att Lennart skulle avsätta en tredjedel av sin mark till naturreservat. Lennart ville inte det, men till slut blev han tvingad att gå med på det. Han har mått otroligt dåligt både psykiskt och fysiskt.

I norr finns Hanna och Albin. År 2012 köpte de fjällskog. De gjorde sitt livs investering och lånade pengar från banken. Men när de skulle avverka fick de nej från Skogsstyrelsen, som sa: Det här är inte pågående markanvändning. Det var någonting helt nytt i svensk skogspolitik. Det innebar för Hanna och Albin att de inte fick avverka träden, och de fick inte heller någon ersättning från staten. Men banken ska ju ändå ha tillbaka de pengar som den har lånat ut. Nu har Hanna och Albin stämt staten, och jag hoppas att ni får rätt!

På samma sätt är det naturligtvis för markägare i till exempel Skåne som undrar varför företag ska prospektera på deras mark utan att de får ersättning. De vet inte heller hur länge företaget ska vara där, och de känner en rädsla för vad som komma skall. Blir det en gruva? Vad händer i så fall med min mark – den som generationer före mig har brukat eller som man själv har köpt för dyra pengar?

Fru talman! Därför driver Centerpartiet på för att markägarens ställning ska stärkas. Med det som bakgrund ställer vi oss bakom reservation 6, som uppmanar regeringen att tillsätta en utredning med syfte att dels förstärka äganderätten i gruvnäringen och ge markägarna en rimlig avkastning, dels förstärka markägarens rättigheter som fordringsägare när det gäller markägarens del av mineralersättningen vid en konkurs. Tyvärr har vi inte fått en majoritet i utskottet att ställa sig bakom det här förslaget. Det beklagar jag.

Centerpartiet driver också på för att stärka markägarnas roll vid undersökningstillstånd och prospektering. Vi kommer att återkomma med fler tankar på detta område under året.

Jag hoppas att det här kanske kan stilla en del av oron i Skåne och runt om i landet.

Fru talman! Jag vill också ta tillfället i akt att nämna några ord om återvinning inom det område som vi berör i dag. En viktig del av miljöarbetet är återvinningen av metaller, något som vi är väldigt duktiga på i Sverige. År 2013 invigdes exempelvis världens största återvinningsanläggning för elektronikskrot i mitt hemlän Västerbotten, närmare bestämt i Skellefteå. Man återvinner hela 120 000 ton årligen, och materialet utgörs bland annat av kretskort från datorer och mobiltelefoner som köps främst från Europa.

Avslutningsvis vill jag vända mig till alla som är berörda av markfrågorna: Jag vill bara säga till er att vi i Centerpartiet står upp för äganderätten och kommer att göra allt vi kan för att stärka den.

(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Kan Helena Lindahl klargöra om det verkliga var ett bifallsyrkande till reservation 1 och reservation 6?)

Det var bifall till reservation 6, inte till reservation 1.

Anf. 218 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Vad synd! Jag skulle just tacka Helena Lindahl och Centerpartiet för att ni så klokt anslöt er till vår reservation.

Helena Lindahl talar väldigt bra om vikten av gruvor, miljöhänsyn och äganderätten. Jag instämmer i stort sett i allt som Helena Lindahl säger. Dock tror jag att hon har missuppfattat en sak. Det här är inget utskottsinitiativ. Det som utskottet föreslår i sitt betänkande är att det ska riktas ett tillkännagivande till regeringen, och det reserverar sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Liberalerna mot. Jag hade hoppats att få välkomna också Centerpartiet till detta, men där föll min replik lite grann.

Dock kanske Helena ändå vill tydliggöra en sak för åhörarnas skull. När hon talar så väl om miljöhänsyn och ändå vill ha kortare tillståndsprocesser, hur tänker Helena Lindahl att det ska lösas?

Anf. 219 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är jätteviktigt. Det är någonting som vi och också Socialdemokraterna, tror jag, har velat under ganska lång tid.

Tillståndsprocesser är någonting som skapar oro, inte minst för markägaren som under många år inte får veta: Vad händer med min mark? Kommer det att bli någonting här? Kommer jag eventuellt att kunna sälja? Det finns familjer till exempel i Skåne som har investerat i hus och mark, och jag har full förståelse för deras oro när man inte vet vad som kommer att hända efter en prospektering. Det är klart att det blir svårt att sälja den där gården om man har lust att göra det.

Därför tycker jag att det ur ett markägarperspektiv är jätteviktigt att få detta till stånd, inte minst för gruvnäringen själv. Det kostar enorma pengar att investera i den här typen av verksamhet. Jag tror att alla tjänar på att man i ett tidigare skede kan få veta om det blir ett ja eller ett nej.

Skillnaden mellan oss är att ni säger att detta utreds i Regeringskansliet. Det brukar man ju säga som regeringsparti. Oppositionen brukar ibland ha lite mer bråttom. Vi tycker att detta har dragits i långbänk ganska länge nu, och vi tycker inte heller att det är rimligt att markägarna ska vänta så mycket längre.

Anf. 220 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att saker och ting inte ska dras i långbänk i onödan, inte heller tillståndsgivning. För närvarande har vi ett femtontal processer som gör att investeringar kanske uteblir eller, ännu värre, hamnar i andra delar av världen som har en betydligt sämre miljölagstiftning. Det är det ingen av oss som vill. Jag föreslår därför att Centerpartiet samarbetar om att hitta sätt att lösa detta, så att vi får en såväl förutsägbar och effektiv som väldigt klok och hållbar tillståndsgivning.

Anf. 221 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon av utskottets ledamöter i denna kammare har någonting emot det, tvärtom. Ju snarare vi kan få till stånd detta, desto bättre för alla som berörs – inte minst för markägarna själva.

Prot. 2018/19:88

8 maj

Mineralpolitik

Anf. 222 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Mineralpolitik är ämnet för debatt den här gången.

Jag börjar i tillkännagivandet som utskottet föreslår till regeringen. Det kan givetvis tyckas att detta är på sin plats och att det borde ha kommit för länge sedan – eller?

Jag kan hålla med om att när tillståndsprocesser för gruvor kan dröja i decennier är det någonting som inte fungerar tillfredställande. Dock tar det inte längre tid i Sverige att få tillstånd än i övriga västvärlden.

När det gäller etableringar som en gruva är det oerhört viktigt att alla aspekter gällande miljö, andra näringar, samhällsförändringen, remissvar och så vidare hanteras seriöst och grundligt. Att som i tillkännagivandet förkorta och förenkla tillståndsprocessen är ju lite att endast tillmötesgå en part.

Tro mig: Jag vet vad gruvor har betytt för vårt land och vår landsända. Det lär inte vara någon nyhet för någon i denna kammare att jag nog är den mest välvillige gruvförespråkaren i mitt parti. Samtidigt måste vi ha en process gällande nya gruvor som tar ett helhetsgrepp om gruvetableringens konsekvenser. Vi måste kanske redan på ett mycket tidigt stadium säga nej till några gruvprojekt.

Det känns i dag som att lagar och regler förväntas att ändras varje gång när en ny majoritet inträder i riksdagen.

Vänsterpartiets syn är att den som öppnar eller för den delen driver en gruva ska vara en långsiktig ägare med ett samhällsengagemang som märks av både på orten för gruvan, men även i byarna runt, och i samhället i övrigt, så att det blir positiva spinoff-effekter och inte bara fly-in/fly-out-arbetare som pendlar till gruvan och bor i husvagn utanför grinden.

Det pågår i Regeringskansliet, vilket många varit inne på, en beredning av utredningens förslag på åtgärder för att eventuellt förkorta handläggningstiderna för gruvetableringar men för den skull inte tumma på miljöaspekterna. Därför är tillkännagivandet onödigt, enligt min och Vänsterpartiets mening. Vi ställer oss givetvis bakom reservationen.

Fru talman! Betänkandet berör även andra delar än tillståndsprocesser. Jag noterar att regeringspartierna tillsammans med vissa andra partier uttalat att ett förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas ska införas. Jag ser positivt på ett sådant förbud och är angelägen om att det kommer på plats så snart som möjligt.

Jag noterar även att regeringen avser att skärpa regelverket för när mineral från alunskiffer får utvinnas. Jag menar att brytning av alunskiffer medför så pass allvarliga konsekvenser för miljön att ett nationellt förbud mot sådan brytning bör införas. För att Sverige ska upprätthålla en konsekvent och aktiv linje i klimat- och miljöfrågorna bör riksdagen enligt min uppfattning därför i ett tillkännagivande uppmana regeringen att införa ett nationellt förbud dels mot utvinning av fossil energi, dels mot brytning av alunskiffer.

Fru talman! Här passar det då utmärkt för mig att yrka bifall till vår reservation 7 i betänkandet, som handlar om just alunskiffer och brytning. Jag står givetvis bakom alla reservationer som vi är med om, men som en lyssnande riksdagsledamot som hörsammar vårt gentlemen's agreement lyfter jag bara fram den reservation som jag nyss relaterade till.

Det skulle kunna finnas mycket att säga om bra och mindre bra exempel på gruvor som har funnits i vårt land. Men en sak måste vi som beslutsfattare ha kurage att säga eller ta ställning till, och det är när det kommer ansökningar om gruvetableringar som vi i dagsläget ser är problematiska av en eller en annan orsak. Då måste vi faktiskt kunna säga: "Tyvärr, som det ser ut i dag kommer du inte att få tillstånd att öppna en gruva här." På samma sätt kommer vi i andra lägen att ge tillstånd men då kräva tillräckliga resurser av företaget så att även en framtida avveckling blir till gagn för orten.

Med det här vill jag sända ut en klar uppmaning. Vad är det som säger att vår generation ska kunna våldföra sig på resurser som faktiskt är ändliga? Någon gång kan det vara bra för våra kommande generationer att känna till en fyndighet som vi stoppade etableringen av till förmån för dem.

Jag vet hur mycket en gruvetablering påverkar ett samhälle både på gott och på ont. I några avseenden har den givetvis negativ påverkan på andra näringar, miljön och så vidare. Men att det är många fler som plötsligt får jobb på hemmaorten och att framtidstron lyfter hela samhället har jag fått uppleva och följa på nära håll.

Det som man ytterligare kunde önska sig är givetvis att någon del av naturresursernas värde stannade kvar i regionen. Då skulle vi inte bara få lite mer tillväxt, utan acceptansen för gruvan skulle även bli betydligt bredare och större.

Anf. 223 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall dels till den gemensamma reservation vi har tillsammans med Moderaterna och Centerpartiet, reservation 6, dels till reservation 9 som vi står bakom.

Mineralpolitiken har fullt förståeligt engagerat många människor runt om i landet. Det visar att vi lever i ett land där vi bryr oss om vår natur, vår mark, vår livsmedelsproduktion och vårt gemensamma bästa. Det är viktigt med dialog, och jag värdesätter verkligen allt engagemang och all kunskap när det gäller detta.

För oss kristdemokrater är äganderätten grundläggande i vårt gemensamma samhälle. Äganderätten är en nödvändig förutsättning för ekonomisk tillväxt och för att det ska skapas resurser till det som är av stor betydelse för oss. Samtidigt är äganderätten mer än bara det materiella. Det kan handla om att människor i generationer knyts samman på en gemensam plats eller en känsla av att skapa någonting för kommande generationer. I längden är en sådan inriktning avgörande för stark tillväxt och hållbart hög sysselsättning.

Äganderätten är stark i Sverige men kan ytterligare förstärkas inom vissa sektorer. Där menar vi att det måste ske inom mineralpolitikens område. Vi uppmanar därför regeringen att tillsätta en utredning som syftar till att för det första förstärka äganderätten i gruvnäringen och ge mark-

ägarna en rimlig avkastning och för det andra förstärka markägarens rättigheter när det gäller markägarens del av mineralersättningen vid en konkurs.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill belysa några delar i detta. Det ena gäller kraven på projektering av borrhål och uppföljning av att återställningen av dessa måste skärpas. Det förekommer att sådana hål överges utan en fullt acceptabel efterbehandling. Det är naturligtvis helt oacceptabelt. Det andra gäller att mineralersättningen borde ses över så att den också tar hänsyn till behovet av finansiering av mark- och vattensaneringsåtgärder efter gruvbrytning. Saneringen är ofta dyr och kan inte alltid finansieras av den ansvariga verksamhetsutövaren. De krav på ekonomiska säkerheter som har ställts som villkor för att få bearbetningstillstånd är ofta otillräckliga, och i slutändan är det skattebetalarna som kan tvingas stå för kostnaden.

Jag kan också konstatera att regeringen har utrett om det finns några åtgärder som på ett mer ändamålsenligt sätt än i dag kan säkerställa att det finns tillräckliga säkerheter för efterbehandling och återställning vid gruvverksamhet. Men några konkreta förslag för att komma till rätta med problemen har tyvärr inte presenterats.

Fru talman! Samtidigt som det saknas förtydliganden och en starkare äganderätt inom mineralpolitiken får vi inte heller glömma bort att gruvnäringen är en viktig industri för Sverige. Den skapar arbetstillfällen och intäkter till statskassan och kan innebära värdefull utveckling, inte minst för vår glesbygd.

En mineralpolitik med tillhörande gruvnäringspolitik är även en viktig beståndsdel för att vi ska klara klimatmålen. Vi kommer att behöva mer el i framtiden. Vi kommer att behöva batterier och därmed dessa fyndigheter för att transportsektorn och industrin ska klara av att minska sina utsläpp. Det är inte hela lösningen, men det är en del av en stor helhet. Därav behöver vi en gruvnäring där utvinning av mineraler möjliggör att vi når våra gemensamma mål.

För att stärka den svenska gruv- och mineralnäringen vill vi nu se enklare, kortare och mer förutsebara tillståndsprocesser för gruvverksamhet. Flera har varit inne på det tidigare i dag. Dessa processer måste vara utformade på ett sådant sätt att de inte i onödan hindrar, försenar eller fördyrar investeringar som moderniserar verksamheter och skapar jobb och tillväxt.

Tillståndsprocesserna är i dag dessvärre långsamma och utdragna och dessutom spridda på flera olika myndigheter. Det har också debatterats tidigare här i dag. För oss är det självklart att Sveriges mineraltillgångar nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt och utifrån sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och kan utvecklas.

En konkurrenskraftig gruvnäring skapar även arbetstillfällen och därmed också förutsättningar för en levande landsbygd. Det handlar inte bara om arbetstillfällen i själva gruvan utan också om det som händer runt omkring när det gäller boende, hotell, butiker, utbyggd infrastruktur och så vidare.

I dag finns exempel där gruvföretag har fått vänta ohemult länge på att starta igång trots att Bergsstaten har sagt ja, och det är inte bara ett, två eller tre år man har väntat. Regeringen ska ge klartecken när Bergsstaten sagt ja, och då behöver vi se över tillståndsprocesserna. Det handlar inte

om att det ska tas fler beslut eller att fler beslut ska tas så att människor som berörs på något sätt ska kunna känna sig överkörda.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja betona det som ligger till grund för den reservation vi kristdemokrater yrkar bifall till när det gäller att vi vill införa ett nationellt förbud mot frackning, det vill säga en metod för att utvinna fossila bränslen såsom naturgas och skifferolja. I många länder utvinns skiffergas ur alunskiffer. Det är en mycket miljöskadlig metod där man med hjälp av vatten och kemikalier skapar sprickor i marken och delar av berggrunden sprängs sönder, med riskabla utsläpp som följd.

Vi kan dock konstatera att förutsättningarna för att utvinna skiffergas i Sverige är begränsade eftersom den alunskiffer som förekommer i olika delar av landet inte uppnår den kvalitet som krävs för att det ska vara möjligt att utvinna skiffergas i någon större utsträckning. Vi menar trots detta att på grund av de skadliga effekter som utvinning av skiffergas med hjälp av frackning medför borde ett nationellt förbud införas.

(Applåder)

Anf. 224 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Sverige är ett av Europas viktigaste gruvländer. Tillsammans med stål- och metallverken utgör gruvnäringen en stor del av den svenska exportindustrin. Gruvnäringen är också Sveriges äldsta industriella verksamhet. I Hornkullens silvergruva i värmländska Nykroppa bröt man silvermalm redan före digerdöden, alltså i mitten av 1300-talet.

För bara några veckor sedan besökte jag Gällivare och Boliden Aitik. Jag blev imponerad av själva dagbrottet, av hur det har vuxit och av hur företaget har sett nya möjligheter. Om man dessutom gillar stora maskiner blir man också minst sagt imponerad av företagets fordonsflotta.

Jag kan varmt rekommendera fler ledamöter att göra ett besök. Det är intressant, inte bara för att de har stora maskiner, för att det är ett dagbrott och för att de har vuxit. Det som är mest intressant och mest imponerande är att företaget har tagit ett eget initiativ till att elektrifiera än mer. Företaget har tagit stora steg mot ett hållbart och klimatsmart företagande. Boliden Aitik har som första gruvföretag elektrifierat delar av sin verksamhet. Och det har man gjort i ett arktiskt klimat.

Gruvnäringen är en viktig del av svenskt näringsliv och en stark exportframgång. Sveriges gruvnäring har stor betydelse för mineralförsörjningen i Europa.

Den svenska gruvnäringen ligger långt framme internationellt sett med sin relativt sett klimatsmarta produktion. Utsläppen till luft och vatten har succesivt sjunkit. Den svenska gruvnäringen är i dag en av de mest klimat-effektiva i världen. Det finns dock en resa kvar att göra.

I Norrland skapar gruvnäringen även framtidstro. Fler jobb och lokal tillväxt skapas på orter som har haft det kämpigt tidigare. Ett jobb inom gruvnäringen innebär inte bara *ett* jobb. Gruvnäringen är en av de branscher som genererar flest ytterligare jobb i anslutning till basverksamheten.

Gruvnäringen är också en nyckelfaktor för att elektrifiera samhället. Om vi ska elektrifiera och nå klimatmålen behövs exempelvis koppar. Koppar bryts i sju svenska gruvor. Runt 10 procent av den koppar som produceras inom EU kommer från Sverige. Det mesta av malmen kommer

från Västerbotten, även om en liten del också kommer från gruvor i Bergslagen och Lappland. Tänk vad fantastiskt det vore om svensk koppar skulle vara en del i att elektrifiera samhället så att vi uppnår klimatmålen!

Gruvnäringen är som sagt viktig för såväl framtidstro som fler jobb, lokal tillväxt och svensk export. Vi ska föra en politik som möjliggör tillväxt. Det är samtidigt viktigt att ta hänsyn till andra intressen, exempelvis miljö, andra näringar och natur.

Vi står givetvis bakom vår reservation nr 1.

Anf. 225 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och avslag på övriga reservationer.

Efter många år av fritt spelrum för oseriösa aktörer inom mineralbranschen börjar vi nu skärpa lagstiftningen på punkt efter punkt. Det krävdes att Miljöpartiet skulle vara en del av den styrande makten för att det skulle bli av.

För det första har vi äntligen ett förbud mot uranbrytning i det här landet. Det finns många skäl till det. Till att börja med är framtiden förnybar. Då ska vi inte ha uran och kärnkraft. Att bryta uran är också en otroligt farlig process. Och vi måste värna de människor som bor i områden som hotas av den typen av exploatering.

För det andra går vi nu vidare med att ytterligare skärpa lagstiftningen gällande alunskiffer. Vi vet att det är ungefär samma typ av farlig brytning. Flera delar av landet hotas nu av prospektering av alunskiffer. Vi vet också vilka katastrofala följder brytning av alunskiffer kan få för närmiljön och naturen. Vi har slutit en överenskommelse inom januariavtalet om att skärpa även den lagstiftningen.

För det tredje förbjuder vi nu all brytning av fossila källor. Jag måste ta ett exempel på att detta, redan innan själva lagstiftningsprocessen är igång, har gett tydlig effekt. Företaget Draupner Energy drar nu tillbaka sin ansökan om att borra efter olja på Gotland. Man hade tänkt börja borra efter olja på en stor del av Gotland. Nu drar man tillbaka sin ansökan med en specifik hänvisning till Miljöpartiets krav på att förbjuda detta. Det var det tredje exemplet på skärpningar.

För det fjärde sätter vi nu stopp för curlandet av gruvindustrin. Den har under många år fått stora subventioner vad gäller koldioxid och energi i form av skattenedsättningar på diesel. Den typen av curlande av den tunga industrin är Miljöpartiet inte intresserat av att bidra till. Nu fasar vi ut de fossila subventionerna.

Hittills i mitt anförande har det låtit som att frågan är ganska enkel. Det är den naturligtvis inte. Det finns stora och svåra avvägningar. Hur man ska hantera mineralfrågorna är en balansgång. En viktig fråga är behovet av innovationsmetaller och mineraler för omställningen till ett förnybart samhälle. Det finns också ett stort behov av andra metaller och mineraler för till exempel utbyggnaden av järnväg och liknande. Därför är det viktigt att regeringen nu inventerar var det finns lämpliga områden i Sverige för brytning av just innovationsmetaller. Men låt mig vara väldigt tydlig med att miljö och natur måste stå väldigt högt på dagordningen när man gör bedömningen.

Fru talman! Låt mig komma in på just tillståndsprocesser och miljöprövningar. Det kommer kanske att behöva ses över. Men då ska man naturligtvis låta miljön få en tydligare röst. Man ska inte göra som Centerpartiet nu gör tillsammans med forna allianskollegor och Sverigedemokraterna. De tvingar, genom en servettskiss, in regeringen i osäkerhet när det gäller de här frågorna, samtidigt som det sker ett seriöst utredningsarbete på Regeringskansliet.

Låt oss ta oss an det på ett seriöst sätt! Låt oss inte hasta igenom ett sådant förslag! Det riskerar att i stället leda till att miljöintegriteten i lagstiftningen urholkas.

Jag vill slutligen vända mig till alla som har mejlat de senaste dagarna. Miljöpartiet har som sagt drivit igenom fyra förslag i regeringssamarbetet och samarbetet med C och L. Det är vi som slår vakt om miljön i lagstiftningen. Steg för steg ökar vi miljöns och naturens röst i lagstiftningen. Och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 226 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Lorentz! Jag reagerade på en sak. Du säger att gruvföretagen har curlats och hänvisar till subventionen på gruvdiesel.

Vilken är din bild av förutsägbarhet? Jag tror att alla i den här kammaren tycker att företag ska ha regler som de vet hur de ser ut och framförhållning. Tycker du att det är sjyst mot ett gruvföretag som nyss har öppnat att ta bort subventionerna, vilket betyder ett tapp på 25 miljoner? Det är en gruva som annars skulle ha blivit ett saneringsobjekt för staten med en kostnad på 250 miljoner. Nu har man i stället gått in och öppnat en gruva. Är det att curla dem som har öppnat gruvan att med sex månaders varsel ta bort en subvention vars bortfall betyder ett tapp på 25 miljoner för företaget? Jag reagerar på ditt nonchalanta sätt.

Jag förstår; Vänsterpartiet vill också fasa ut skadliga subventioner. Men att ta bort dem på ett bräde är inte sjyst mot gruvbolagen. Man får tycka vad man vill om dem. Men oavsett vilken näring som bedrivs ska det finnas regler som inte förändras över en natt eller som innebär förändringar med så stora summor. Varför vill ni inte fasa ut subventionerna i tre faser i stället? Det är vad vi har föreslagit i vår budget.

Vilken förutsägbarhet tycker du att ett företag ska kunna ha när det gäller reglerna i ett land? Ska de kunna ändras på sex månader, vilket innebär ett tapp på 25 miljoner för ett företag?

Anf. 227 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för frågan!

Inledningsvis är min bild naturligtvis den att klimatet måste stå först. När man har landat i den slutsatsen måste man därefter väga åtgärderna på olika vågar och avgöra vilka effekterna blir av skatter och lagstiftning.

När det gäller gruvindustrin är det uppenbart att den just nu går för högtryck. Vi talar om väldigt stora vinster för dessa företag. Jag sa närapå 40 000 miljarder. Vi talar hur som helst om väldigt stora vinster. Att då klaga, vilket företagen har gjort, över att behöva betala det fulla priset för vad de smutsar ned blir helt bakvänt, tycker jag.

Jag är redo att varje dag ta en debatt om huruvida klimatpolitiken kan göras mer rättvis så att den inte drabbar dem som har lite pengar på fickan utan drabbar dem som har mycket pengar, de som bor i storstäder och så vidare. I detta fall är det dock helt uppenbart att dessa företag gör otroligt stora vinster och borde kunna betala en liten ytterligare del för det de skitar ned. Jag har väldigt svårt att se att det inte vore en curlingsituation om staten fortsätter att som tidigare skänka bort pengar till dessa företag.

Jag är inte villig att äventyra detta.

Anf. 228 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Lorentz Tovatt, för svaret! Du lät dock bli att svara på det jag frågade om. Vilken framförhållning tycker du är rimlig för ett företag när regler ändras?

Här handlar det om sex månader. Jag tog ett exempel från den gruva som jag känner till bäst. Det är en gruva som nyss har öppnat.

Jag vet att gruvorna i dag går bra. Om de hade något på hyllan att ersätta dieseln med skulle jag förstå detta. Det finns bra exempel. Tidigare i debatten nämndes Boliden i Aitik. De har en snedbana där de kör med el. Det är jättebra att detta pågår.

Jag inledde med att säga att även jag tycker att man ska fasa ut skadliga subventioner. Men var det så viktigt att göra det på ett bräde och kalla det curling? Man kunde ha fasat ut dem så att företagen också känner att de är med på banan och att regeringen ser och förstår dem. Att göra det på ett bräde tycker jag blir fel gentemot i varje fall den nyöppnade gruvan.

Vad är din bild vad gäller framförhållning? När ska ett företag få veta att regler ändras? Tycker du att det är sjyst att sex månader i förväg säga att man, som i detta fall, tar bort subventionerna?

De stora företagen kommer att fixa det här. Men om denna gruva faller omkull måste man sanera den. Tror du att man sanerar den där gruvan med eltruckar? Nej, det blir ett fossilt utsläpp även om man är tvungen att stänga en gruva.

Anf. 229 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för replikskiftet!

Först och främst vill jag säga att jag själv har varit i Gällivare och besökt dagbrottet. Det är spännande att se att mycket sker nu. De elektrifierar för fullt. Det är detta vi vill åt. Det är naturligtvis detta som är syftet med beskattningen.

Vad gäller frågeställningen om hur långt perspektiv man ska ha och vad man som företag kan förvänta sig är mitt svar att med Miljöpartiet i regering kan man inte förvänta sig att bli curlad. Vi kommer inte att bidra till att curla företag som fortsätter att släppa ut mycket koldioxid i atmosfären. Det är något som vi helt och hållet vill ha bort.

Självklart blir det en övergångstid. En skatt införs, och sedan får den effekt över lång tid. Men man kan inte förvänta sig att få betalt från staten för att fortsätta bedriva klimatskadlig verksamhet så länge Miljöpartiet sitter i regeringen. Det kan jag lova dig.

Jag står på mig. Ett företag som gör enorma vinster kan få en liten justerad skattesats på sådant som handlar om att man förstör vår planet. Jag tycker inte att det är rimligt att klaga och fälla krokodiltårar över detta.

Snarare är jag snabb med att säga att de blivit curlade hittills, och nu är det nog med det.
(Applåder)

Anf. 230 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Norra Sverige har en unik, rik och internationellt attraktiv berggrund att utforska. Vi har intressanta mineraltillgångar, ett geologiskt kunnande, en internationellt konkurrenskraftig forskningsmiljö, en stark värdekedja med världsledande teknik- och gruvutrustningsföretag, producerande gruvor, tjänsteföretag och underleverantörer, som ger kvinnor och män runt om i vårt land jobb och intäkter till statskassan.

Ska vi lyckas behålla och helst utveckla vår framskjutna position som gruvnation måste vi värna och vårda den kompetens och det kunnande som ännu finns i hela det geologiska klustret från kartläggning till eftermarknad. Men tyvärr har förutsättningarna för tillståndsprövning av gruvverksamhet börjat halta betänkligt de senaste åren.

Låt mig därför i dag, fru talman, återigen peka på den lägst hängande frukten och den åtgärd som snabbast skulle undanröja osäkerhet och bristande förutsebarhet i gruvprövningsprocessen. Det handlar om att regeringen ska börja avgöra de ärenden om bearbetningskoncessioner som sedan flera år ligger på regeringens bord. De absolut flesta ärenden rör just Norrbotten.

Fru talman! Frågan om vad som är den mest ändamålsenliga användningen av mark- och vattenområden är i grunden politisk. Den är svår och känslig. Konflikter om hur mark och vatten ska nyttjas finns i varje samhälle och i varje tid. När avvägningar mellan olika riksintressen bedöms som oförenliga med varandra ska myndigheter och domstolar och, när det gäller minerallagen, regeringen i yttersta fall tillämpa miljöbalkens bestämmelser om konkurrerande markanvändningsanspråk.

Trots detta fortsätter regeringen att låta branschen, berörda fastighetsägare, rättighetshavare, samebyar och bygder år efter år sväva i ovisshet och i väntan på beslut. Förutom svåra intresseavvägningar finns också principiellt viktiga rättsliga frågor som måste avgöras. Eventuella prövningar av regeringsbeslut i Högsta förvaltningsdomstolen kommer ytterligare att förlänga handläggningstiderna. Regeringens senfärdiga handläggning skapar osäkerhet om spelregler och hämmar investeringar. Detta tillsammans med andra faktorer försämrar Sveriges attraktionskraft som projekterings- och gruvland.

Fru talman! Med en respektfull dialog om varandras behov av existensberättigande kombinerat med en effektiv tillståndsprövning med minskad osäkerhet, ökad förutsebarhet och bättre rättssäkerhet är jag helt övertygad om att vi kan hitta goda lösningar för alla som vill bo, leva och driva företag i hela vårt land. Den snabbaste åtgärden regeringen kan vidta för att öka förutsebarheten är att snarast börja avgöra ärendena om bearbetningskoncessioner.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU12
Elmarknadsfrågor
föredrogs.

Anf. 231 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar nu näringsutskottets motionsbetänkande *Elmarknadsfrågor*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 Mål för leveranssäkerheten samt reservation 2 under punkt 2 Säkerheten för svenska elnät.

Dessa frågor är några av våra hetaste politiska frågor. Energi och att få den energi vi behöver då vi behöver den är något som vi alla är beroende av. En god tillgång till energi är viktig för det svenska samhället, för den svenska industrin, för de svenska företagen, för hela den offentliga sektorn och för oss alla som privatpersoner.

Att vi kan både producera och på ett säkert sätt distribuera elektrisk energi är en av framgångsfaktorerna för Sverige som både industriland och välfärdsstat. Tillgången till energi har varit grunden för att vi kunnat utveckla vår industri och vårt välstånd. Om man reser genom Sverige ser man fortfarande de vattenkraftverk som drev vår industri och de kvarnar som drev den mer industriella malningen av vårt mjöl. Att vi dessutom haft tillgång till skog att elda våra masugnar med har varit avgörande för oss.

Förr var man dock tvungen att anpassa energikrävande verksamhet till var tillgången på energi fanns. Man flyttade sina hyttor och masugnar dit där skog och vattentillgång fanns, och det var på slätten man kunde mala mjöl.

Fru talman! Nu lever vi i ett urbaniserat samhälle där vi förväntar oss att energin finns där vi vill ha den. Vi förväntar oss att kunna bo på platser som inte tillverkar energi och ändå ha både varmvatten och värme hemma. Dessutom ska det finnas jobb och företag där vi vill bo.

Detta är inte helt oproblematiskt. Energi har blivit en resurs vi inte längre tvärsäkert kan lita på att den finns då vi behöver den. Detta beror på att vår produktion av energi har en ökad andel sol- och vindenergi, som inte finns en kall och mörk dag på vintern då det inte blåser. Dessa dagar är det ännu bara vattenkraft och kärnkraft som kan leverera tillräckligt med energi – om man inte väljer att använda olja som energikälla. Vi behöver också mer och mer elenergi.

Fru talman! Energitillgången är helt avhängig av att det dessutom finns bra distributionsnät, något som i dag inte är en självklarhet. Det svenska elnätet har utmaningar. Sverige är ett avlångt land med stora avstånd och relativt liten befolkning. Dessutom är det svenska distributionsnätet ett av världens äldsta, med stort behov av både kapacitetsökning och upprustning.

Vi vill heller inte att kostnaderna för energi ska stiga markant. Vårt låga pris på energi är en del av vår konkurrenskraft. Det visar de olika prisområden, fyra stycken, som Sverige är indelat i. Då priserna stiger i Skåne är det smärtsamt.

Att vi genom energiöverenskommelsen brett politiskt kommit överens om energipolitiken har hittills varit bra. Spelreglerna på den svenska elmarknaden behöver vara tydliga och långsiktiga – detta utifrån att många av de investeringar man behöver göra är kostsamma och behöver långsiktig finansiering.

Energiöverenskommelsen behöver dock – precis som överenskommelser på andra områden, exempelvis försvarsområdet – regelbundet uppdateras, för utmaningarna förändras. Ska vi tillräckligt snabbt och ansvarsfullt kunna ta tag i klimatfrågan är energipolitiken avgörande.

Fru talman! Den stora omställningen till elenergi i stället för fossil energi är utmanande. Vi kommer dessutom att behöva kärnkraft under en längre tid än vi tidigare trott för att ansvarsfullt klara klimatutmaningen.

Det svenska samhället och det svenska folket är dock ambitiösa. Vi ställer om i snabb takt, och då måste elmarknaden hänga med. Det kommer nya modeller för hur man kan spara energi och hur privatpersoner kan tillverka sin egen energi via bland annat solceller. Det ställer helt nya krav på bättre nät, både lokalt och centralt.

Fru talman! Vi moderater tar de leveransproblem och effektproblem som det rapporteras om i södra delen av landet men också i Mellansverige och Stockholm på största allvar. Vi ser att den reservkapacitet som finns kommer att behöva användas, vilket inte är vare sig klimatsmart eller driftsäkert. Detta bör tillkännages regeringen. Därför står vi bakom intentionen att införa ett mål för leveranssäkerhet.

Lika viktigt som att energisektorn får långsiktiga spelregler är det att våra industrier är säkra på att energin kommer dit där den behövs.

Fru talman! Vi moderater tar de säkerhetsutmaningar som finns att säkra svenskt distributionsnät på allvar. Det svenska elnätet måste säkras och skyddas mot olyckor och fel.

Det svenska elnätet måste också säkras på ett bättre sätt mot angrepp och terrorism. Vi vill inte höra regeringen upprepa det man framfört vid tidigare säkerhetskaverier som de på Transportstyrelsen och Svenska kraftnät – att ”vi har varit naiva”.

Vi uppmanar nu regeringen genom vår reservation att ta tag i säkerhetsfrågorna i tid. Förklaringar som naivitet duger inte på regeringsnivå. Svenska folket förtjänar bättre.

(Applåder)

Anf. 232 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! I energipolitiska sammanhang diskuteras frågor om effektbrist och kapacitetsbrist numera i större utsträckning – på väldigt goda grunder. Under det senaste decenniet har marginalen i den svenska kraftbalansen eroderats fullständigt, vilket kraftigt ökat sårbarheten i den svenska elförsörjningen. Detta är något som SD återkommande lyft upp i denna kammare.

Man har inte behövt besitta några större tekniska kunskaper för att se denna utveckling, då den i tämligen snabb takt har rört sig från en väldigt robust marginal i kraftsystemet till en obefintlig sådan. Under den gångna vintern halkade vi för första gången ned på minusvärden i kraftbalansen. Vi får väl vara glada för att den gångna vintern blev tämligen mild.

Samtidigt kan vi se oroväckande tecken på otillräcklig tillgång på kapacitet och effekt när svängmassan i kraftsystemet minskar med försämrade elkvalitet som följd för svensk industri.

Jämte detta besvärande utgångsläge har vi ytterligare nedläggningar framför oss. När Ringhals 1 och 2 lagts ned får man gå tillbaka till 1970-talet för att hitta motsvarande effektbrist i kraftsystemet.

Som om detta inte vore nog, fru talman, har regeringen tillsammans med stödpartierna Centerpartiet och Liberalerna lagt fram ett förslag om chockhöjda skatter för kraftvärmens i Sverige. Det har nu börjat ge effekt, tyvärr i negativ bemärkelse. Trots motstånd från oss sverigedemokrater och varningar från remissinstanser för konsekvenser som effektbrist i framför allt Malmö och Stockholm och andra större städer har regeringen valt att gå vidare med förslaget. Man vill nu införa höjd energi- och koldioxidskatt på bränslen.

De höjda skatterna kommer att tvinga kraftvärmeverk att stänga i framtid. Det leder till minskad kraftproduktion, vilket i sin tur blockerar större nyanslutningar till elnätet i våra större städer då lokala flaskhalsar blir följden när överföringskapacitetsbrist uppstår lokalt. Det kommer att få till följd att städernas möjligheter till utveckling bromsas på grund av kapacitetsbrist i elnäten. Allvarligast är läget som sagt i våra växande storstäder, där detta kan förhindra etablering av nya bostadsområden och företag och ytterligare elektrifiering av kollektivtrafiken.

I stället för att exempelvis lyssna på sakkunskap från energibranschen i frågan försvarade miljöborgarrådet från Miljöpartiet regeringens förslag med att elbrist är ett problem som bara uppstår när det blir kallt. Det är uppenbart att man fullständigt saknar förståelse för hur kraftsystemet fungerar när man från Miljöpartiets sida påstår att det inte är någon fara eftersom det bara är risk för elbrist de kallaste dagarna. Då är ju behovet som störst. Med den typen av resonemang är det mycket annat i samhället som inte heller är något problem.

Samtidigt börjar det nu röra sig en hel del bland de partier som ingått energiöverenskommelsen. På vissa håll börjar man inse behovet av planerbar kraftproduktion och vart den befintliga energiöverenskommelsen leder oss.

När Energikommissionen lämnade sitt slutbetänkande var Sverigedemokraterna helt ensamma om att driva och lyfta ett mål för leveranssäkerheten.

För mindre än ett år sedan röstade riksdagen senast om ett mål för leveranssäkerheten. Även vid detta tillfälle var Sverigedemokraterna helt ensamma om att stödja och driva frågan. Samtliga andra partier i denna kammare röstade nej till att utreda att införa ett sådant mål.

Det som är positivt är att under det gångna året har Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna anslutit sig till ett förslag som Sverigedemokraternas lagt fram om att Sverige ska utreda att införa ett mål för leveranssäkerheten. Det är högst glädjande. Sverige behöver verkligen ett mål för leveranssäkerhet, då marginalen har nöts ned under en längre tid som en följd av en verklighetsfrånvärd energipolitik.

Fru talman! För drygt ett år sedan beslutade även riksdagen om nya energipolitiska mål för Sverige. Ett av de nya målen var att den svenska elproduktionen ska vara 100 procent förnybar till 2040. Sverigedemokraterna ansåg redan då att förslaget var olyckligt formulerat. Miljöarbetet i

stort har sitt fokus på fossilfritt, inte på att snäva in ytterligare bland de fossilfria alternativen. Dessutom utesluts kärnkraft, som är den huvudsakliga planerbara källan till kraftproduktion i vårt system.

Sverigedemokraterna menar i stället att ett mål om att svensk elproduktion ska vara helt fossilfri vore den naturliga vägen framåt för att på ett tydligt sätt markera att alla fossilfria alternativ ska vara välkomna även framöver. Men det är fortsatt så att enbart Sverigedemokraterna och Liberalerna driver ett sådant mål och har en reservation gällande detta i betänkandet.

Moderaterna och Kristdemokraterna tar aktivt ställning emot i riksdagen, även om man försöker skicka ut signaler i andra sammanhang. Detta är tråkigt, och jag skulle givetvis välkomna att man kom på bättre tankar och var beredd att ansluta sig till ett sådant mål.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till reservation 5 i betänkandet. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tidsvinande nöjer vi oss med att yrka bifall till den.

(Applåder)

Anf. 233 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Elmarknadsfrågor brukar föra en ganska undanskymd tillvaro, men den senaste tiden har de faktiskt hamnat högt upp på agendan. Detta är välkommet, tycker jag, och det är en välkommen diskussion för den som klarar av att hålla isär begreppen och se lösningar i stället för att fastna i gamla hjulspår och planekonomiskt, politiskt planerande av kraftverk.

Det är nämligen en elmarknad och förutsättningar och regleringar i transformationssystemet som vi ska debattera. Det är lite oklart för vems pengar och på vems uppdrag det skulle ske när man på politisk nivå vill bygga nya kraftverk. Detta är också en typ av marknad som vi inte ser så mycket av i Sverige utan snarare kanske i gamla Sovjet eller i Kina, där staten pekar med hela handen.

Det är denna typ av elmarknadsfrågor som har varit föremål för debatt på sistone, och det är olyckligt. Att falla tillbaka på kärnkraftsfrågan och tala om stabil och leveranssäker energi är en undanflykt för den som inte klarar av att ge verkliga svar beträffande de reella problem som finns.

Jag har här i kammaren efterlyst experternas åsikter. Vi kan fråga hur Nord Pool, som driver elmarknaden, ser på saken. Vi kan fråga Energimyndigheten. I deras scenario, som de släppte den här veckan, visar de att det inte behövs några subventioner. Detta klarar marknaden att lösa på egen hand. De föreslår till och med att vi ska ta bort de stöd som finns, som vi nu dessutom håller på att fasa ut.

Men då krävs det politiskt mod, och det är kanske det som saknas hos några partier. Priserna måste få variera. Det är detta som skapar förutsättningar för nya affärsmodeller och marknadsmässiga lösningar. Genom att man låter marknaden styra frigörs också den potential för innovationer och teknikutveckling som finns.

Vi måste lösa ett antal problem. Svenska kraftnät, SVK, började för inte så många timmar sedan att köra Sydvästlänken på prov. Det är den länk som binder samman prisområde 3 i Mellansverige med prisområde 4 i södra Sverige. Detta är ett sätt att hantera en av de stora flaskhalsarna i

Energisverige. Sydvästlänken är fyra år försenad, faktiskt inte i första hand på grund av tillståndsprocesserna utan på grund av tekniska problem.

Just flaskhalsar i överföringen är ett av de stora problem vi har. Det löser man inte med stora kraftverk, utan det löser man med mer överföring och lokal produktion. Och då behöver vi ta tag i tillståndsprocesserna. Detta är inte så sexigt att prata om, och det är därför det inte heller finns med på några valaffischer. Men det är där problemen ligger. När det tar ett decennium att gå från plan till verkställande har vi ett reellt problem i Sverige. Det är detta problem vi måste hantera. Vi måste korta tillståndsprocesserna.

Ett av de förslag som Centerpartiet har för detta är att införa ett grönt spår i tillståndsprocesserna. De tillstånd, gällande både kraftledningar och annat, som är miljöförbättrande ska ha ett snabbspår så att man kommer fram betydligt tidigare. Detta har vi fått med oss Alliansen på och faktiskt också fått igenom ett tillkännagivande om i riksdagens utskott.

Det är detta som är problemet. När vi talar om effektproblematiken i Sverige – i Stockholm, Malmö, Uppsala, Västerås och en hel del andra städer – är det lokal överföring som är problemet, om man nu inte vill bygga kärnkraftverk centralt i städerna. Det hade också varit en lösning, men det har jag fortfarande inte hört någon tala om.

När vi nu talar om överföringsfrågorna är det också oroande att den nya ledningen till Gotland har stoppats. Den är helt vital, inte bara för Gotlands energisäkerhet utan också för energiexporten och för den tunga industrins möjligheter att ställa om till förnybart och fossilfritt. Där har Centerpartiet jobbat länge. I valrörelsen hördes också röster från andra partier som lyfte dessa frågor. Sedan dess har det varit helt tyst om dessa frågor från de andra partierna.

Men det finns också fler lösningar. Vi måste jobba mycket mer med flexibilitet. Vi måste få in fler som jobbar med timmätning och timdebitering, och då måste priserna vara variabla. Då kan vi inte ha en statisk elskatt som gör att du, även om priset är noll, får en hög kostnad för både nätet och skatten. Det är så vi får affärsmodellen att funka.

Det är också så hela upplägget för stål utan kol ser ut. De är beroende av tidvis låga priser – att vi har ett överskott av el som de kan nyttja. De är inte intresserade av att betala dyra, stabila priser, vilket är effekten på andra sidan.

Vi kan inte subventionera in dyr el, så som till exempel Storbritannien gör när man betalar över 1 krona per kilowattimme för ny el. Då funkar inte vår konkurrenskraft eller vår omställning, speciellt inte när det finns alternativ som är billigare. Det finns helt enkelt andra, nya lösningar. Det är så enkelt att falla tillbaka i gamla hjulspår när man inte klarar av att ta diskussionen.

En diskussion som också måste tas, inte minst med elnätsbolagen, handlar om möjligheten att etablera mikronät – att kunna dela med sig till grannen av sin överproduktion om man producerar extra, eller att få till ett bättre säkerhetstänk och kunna ha en backup i området där man bor om helheten börjar fallera. Detta är viktigt i krissituationer.

För att avsluta, fru talman – låt energimarknaden vara en marknad! Om det råder underskott när det gäller systemtjänster, frekvensreglering och annat – upphandla utifrån det underskottet! Stå inte och prata om hur vi planeekonomiskt ska bestämma exakt hur saker och ting ska lösas, för det

vet inte vi politiker bäst. Det vet marknaden bäst. Den kan lösa det. Vi har också sett hur nya saker, som batterilager i Australien till exempel, klarar av systemtjänsterna billigare och bättre än existerande kraftverk.

Det är inte rimligt med subventioner och betalningar i blindo. De som förlorar på det är svenska konsumenterna och svensk industri. De runt omkring oss kommer att skratta glatt åt hur vi slumpar bort ett bra och billigt energisystem.

Centerpartiet vill inte betala det priset. Vi står upp för svensk konkurrenskraft, svensk industri och de svenska hushållen. Det är det viktiga i sammanhanget.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation nr 6.

Anf. 234 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Rickard Nordin påpekar att marknaden ska sköta detta alldeles på egen hand. Detta är en god intention och definitivt något som Moderaterna generellt brukar stå bakom, men det är inte så det fungerar.

Politiker är inne och pillar på dessa regler. Man har lagt en effektskatt på värmeverk i Stockholm, vilket faktiskt har skapat en energibrist och gjort att man har fått rätt akuta problem. Det har också skapat ökade koldioxidutsläpp.

När det gäller en så genomreglerad marknad som energi- och elmarknaden måste man vara väldigt försiktig när man pillar i systemen. Det är lätt att tro att man kan skapa långsiktiga neddragningar när det gäller koldioxid och en bättre fungerande marknad, men det är inte så det ser ut.

Det händer enormt mycket när det gäller minikraftverk och att man kan producera sin egen el. Där hänger vi inte med.

Jag vet inte hur jag som privatperson skulle kunna se till att det kommer bra infrastruktur så att jag ska kunna producera egen energi på mitt tak eller att grannen ska kunna använda den. Detta är mycket komplicerade frågor.

Nu kommer vi snart att ha en situation där vi kan lagra energi i våra bostäder och kanske i vår egen bil. Detta är jättekomplicerat.

I den bästa av världar skulle jag också önska att marknaden kunde sköta detta. Men när man har lagt på skatt för att skapa en elproduktion med mindre koldioxidutsläpp har det faktiskt blivit kontraproduktivt.

Anf. 235 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det som man har gjort är att man har tagit bort en nedsättning av en skatt på fossil energi. Moderaterna och Kristdemokraterna vill i sin budget fortsätta att subventionera fossil kraft. Det är detta Lotta Olsson säger. Det är för mig helt orimligt.

För mig är det också helt orimligt att ledamoten, som står och säger att det här är jättekomplicerat, ändå tror att politiken är bättre på att lösa frågor om lagring, egenproducerad el och så vidare. Det är saker som ledamoten lyfter och som jag tycker är bra, men låt marknaden sköta dem! Det är precis detta vi gör. Vi tar bort de fossila subventionerna som finns. Det tycker jag är fullt rimligt. Det har inte ökat några utsläpp, åtminstone inte än så länge. Det finns ingenting som har tytt på det. Däremot varnar bolagen för att det skulle kunna bli så, men det har inte hänt. Det är något som vi i så fall får hantera när det kommer.

Men Moderaterna och Kristdemokraterna vill fortsätta att subventionera fossil energi i sin budget. Det är detta vi har tagit bort.

Prot. 2018/19:88
8 maj

Elmarknadsfrågor

Anf. 236 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det är inte så det ser ut. Det här kommer inte att lösa problemet. Det räcker med att vi får en riktigt kall vinter, så kommer problemet att bli väldigt akut. Då är jag glad att det inte är vi som sitter i regering och inte har tillsett detta i tid.

I Stockholm har man inte möjlighet att ha fjärrvärme och bergvärme som i många andra delar av Sverige. Det är inte tillåtet, och det finns tunnelbana och annan infrastruktur att ta hänsyn till. Att vi ska vänta tills vi får energibrist i vår huvudstad tycker jag är ett cyniskt sätt att se på energi.

Vi kan inte driva detta in absurdum, utan vi måste skruva i systemet på ett ansvarsfullt sätt. Centerpartiet är väl ändå ett parti som står upp för företagande, tillväxt och ett välfungerande samhälle totalt sett? Det här blir ju precis tvärtom, skulle jag vilja säga.

Anf. 237 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten gör sin egen poäng när hon säger att detta är jättekomplex. Det är ju inte förbjudet med fjärrvärme i hela Stockholm. Vi har ju Värtaverket, till exempel. Det är inte förbjudet med bergvärme i hela Stockholms heller. Ledamoten gör sin egen poäng genom att inte veta vad som gäller i hennes egen stad.

Det hela är ganska tydligt för mig: Låt nu marknaden sköta detta! Ta bort de fossila subventionerna, och se till att vi får till användarflexibilitet! Det gör man i till exempel Uppsala, där man använder detta mycket tydligare. Den marknadsstyrningen måste in, men sådana förslag har vi inte sett hos Moderaterna. Det enda vi har sett hos Moderaterna är fortsatta fossila subventioner. För mig är det faktiskt helt orimligt.

Anf. 238 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Vi debatterar nu NU12 *Elmarknadsfrågor*. Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 6, som är en reservation som vi har ställt oss bakom men som faktiskt bygger på några centermotioner. Vänsterpartiet har dock motionerat om likalydande krav tidigare.

Reservationen handlar dels om förnybar elproduktion och överföringskapacitetens utbyggnad, dels om långsiktiga förutsättningar för investerare och förbrukare. Lägg därtill bättre och enklare regler för mikroproducenter, så att solel kan bli än mer attraktivt i villakvarter och på gårdar med flera fastigheter.

Sedan kommer jag till sveket från Svenska kraftnät gällande den tredje kabeln till Gotland. I reservationen lyfts kravet på att den utlovade kabeln ska byggas. Det som jag reagerade mest på när Svenska kraftnät drog bort planerna för den tredje kabeln är att möjligheten till mer utbyggnad av vindkraft på Gotland då försvinner. Vi vet att befolkningen på Gotland är van vid vindsnurror och inte hyser samma motstånd som på några andra ställen. Vi vet också hur viktigt det vore för södra Sveriges effektbalans att få in mer elproduktion.

När det gäller södra Sveriges möjlighet till mer större vindkraftsproduktion är det antingen försvaret eller Svenska kraftnät som sätter stopp. Det är märkligt, tycker jag. Men när det handlar om vindkraft som ska

byggas i norra Sverige ska vi bara acceptera det och bygga ut överföringen så att bristdelarna ska kunna ta del av produktionen. Jag har absolut inget emot att vi verkligen jobbar för 100 procent förnybart, men någonting ska vi väl kunna bygga även i den här landsändan! Då pekar jag givetvis på Blekinge Offshore, en stor vindkraftspark som försvaret sätter stopp för, och på Gotland, där man inte kan bygga ut utan den tredje kabeln.

Att sedan även det för Sverige så viktiga Cementa behöver pålitlighet i vårt elsystem också med övergången till förnybart är självklart. För oss är det alltså obegripligt att kabeln inte sjösätts. Nog om reservationen.

Fru talman! Nu till något som jag pressas om dagligen när det gäller elmarknaden. Vilket hus jag än hälsar på i, i närområdet eller för den delen var som helst i landet, kommer samma frustration upp. Det handlar om nätavgifter och fasta avgifter tillsammans med moms och skatter. Elpriset reagerar ingen på, men man reagerar på att nätavgifterna har gått upp mångdubbelt jämfört med allt annat i samhället. Och det som irriterar de kunder som har följt utvecklingen efter avregleringen 1996 är att det under 15 års tid betalades ut mycket bra utdelningar till ägarna av näten utan att några större investeringar gjordes.

Men efter stormar och andra väckarklockor inser ägarna att de nog måste investera också. Då höjer de nätavgifterna i skyhögt takt för att kunna möta behoven. Men inte nog med det: Ägarna har ju vant sig vid bra utdelningar, och då måste de höja så mycket att utdelningarna håller måttet och investeringarna blir finansierade.

Fru talman! Nu är det nära att jag tar till ord som inte är lämpliga att uttala från talarstolen i Sveriges riksdag. Men med respekt för tonen som vi bör hålla här säger jag bara: H-vete vilken girighet som placerare och ägare visat när tillfälle gavs!

Enligt min och Vänsterpartiets syn borde infrastruktur som elnät ägas av oss gemensamt. Jag kan inte fatta hur vi har fått en sådan syn på sådan infrastruktur som alla behöver att även den ska marknadsanpassas och att några ska kunna sko sig på även elledningar. Och inte nog med det: Det är ett monopol där ingen kund har möjlighet att välja eller överklaga de ockerpriser som är konsekvenser av åratals utdelningar av vinster, som i stället borde ha investerats i just nät. Om det någonstans är nära till gula västar kan jag tala om att det är när det gäller just nätavgifter.

Jag har en känsla av att riksdagen kommer att få brottas med produktionsfrågor gällande el i framtiden, fastän den överenskommelse som några partier slöt om elenergi inte är så värst gammal. Jag kan spontant säga att det finns mycket bra i överenskommelsen även om Vänsterpartiet inte anslöt sig till den.

Jag följer givetvis med spänning utvecklingen i frågan, och jag kommer att blanda mig i frågan om möjlighet ges. Det är givet. Men som det ser ut i dag är det bara de fem partier som ingick energiöverenskommelsen som diskuterar dessa frågor, fast Liberalerna gjorde ett tappert försök att splittra energigänget med ett utskottsinitiativ där Sverigedemokraterna hejade på för fullt.

Anf. 239 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Givetvis står vi bakom alla våra andra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi inte bifall till dem.

I dag debatterar vi elmarknadsfrågor. En av de frågor som vi kristdemokrater tycker saknas här och som vi tycker är betydelsefull gäller ett mål för leveranssäkerheten och ett planeringsmål för produktionen.

Vi kan alla ta del av de klimatfärdplaner som näringslivet, industrin och transportsektorn tar fram, som alla pekar på en ökad elektrifiering och ett ökat elbehov. Om vi ska klara av klimatmålen om nettonollutsläpp kommer vi att behöva mer el. Vi anser att ett gemensamt planeringsmål för elproduktionen behövs så att producenter, distribution och elkunder kan planera och dimensionera sin verksamhet. Här har vi kristdemokrater tidigare föreslagit ett planeringsmål om 200 terawattimmar.

I dag finns det ingen som har ansvar för framtidens elproduktion. Vi vill ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att ställa krav på elhandlarna om långsiktig leveranssäkerhet och försörjningstrygghet.

Tillgången till el är avgörande för samhället och framtiden, och att ett lands infrastruktur är beroende av elektricitet vet vi. Därför anser vi kristdemokrater att regeringen borde ge Energimyndigheten och Svenska kraftnät i uppdrag att se över säkerheten och risken för att elnäten runt om i Sverige utsätts för angrepp samt titta på vilken beredskap de lokala och regionala nätägarna har om det händer någonting oförutsett. Dessutom borde Energimyndigheten utreda både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland.

Regeringen uttalar att berörda myndigheter kontinuerligt bör följa utvecklingen på elmarknaden genom att bland annat analysera effektsituationen, inklusive behovet av effektreserven, behovet av ytterligare systemtjänster, nätstabilitet och andra avgörande faktorer, så att Sverige har ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet och en god överföringskapacitet med en låg miljöpåverkan samt el till konkurrenskraftiga priser.

Dessa frågor är oerhört angelägna. De borde vara en stående punkt på agendan när vi ser exempel efter exempel på att elen inte räcker till och när företagsetableringar inte blir av på grund av att elen inte kan levereras. De investeringar som skulle ha gjorts blir inte av, och arbetstillfällena uteblir.

Fru talman! En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor för svensk ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. Enligt vår uppfattning bör den förda energipolitiken grunda sig på förvaltarskapstanken, det vill säga att de ändliga resurser som finns ska förvaltas och inte förbrukas.

Energipolitiken ska således möjliggöra för kommande generationer att verka och leva i ett hållbart samhälle. Vi kristdemokrater anser därför att man bör bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Vi förespråkar även en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens, till nytta för kunderna. Elnäten i EU:s medlemsländer behöver sammanlänkas ännu mer, så att överföringskapaciteten stärks.

Anf. 240 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Camilla Brodin pratade om ett leveranssäkerhetsmål, men ett sådant mål är en chimär. Det är ett sätt för befintlig industri att i förlängningen få betalt för sin blotta existens. Leveranssäkerhet är nämligen

beroende av vem slutkonsumenten är. En industri med tunga processer och som har problem med avbrott vill antagligen ha minst 99,99 procents leveranssäkerhet. Men en privatkund med ett batterilager i källaren nöjer sig antagligen med 95 procent.

Ett sådant mål är helt enkelt ogörligt att sätta. Betalningen för det målet kommer också att vara orättvis. Det kommer att missgynna dem som är flexibla och som också är en del av lösningen på de problem vi har.

Det finns ganska få svar i KD:s motion på vad KD menar med detta leveranssäkerhetsmål. Jag tänker ställa några frågor för att få veta mer: Vad är egentligen syftet med det här målet? Vad är ett rimligt mål, tycker KD? Har man en uppfattning om vad man skulle kunna tänka sig, även om det ska utredas? Hur ska man uppnå ett sådant mål? Vilka styrmedel talar man i så fall om? Och framför allt: Vem ska betala för detta?

Anf. 241 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten tar upp en angelägen fråga om leveranssäkerheten. Det är jättebra att vi får stå här och debattera den frågan när vi pratar om elmarknadsfrågor.

Det är ingen hemlighet att vi har krävt ett leveranssäkerhetsmål i den här debatten. Men du ställer en rad olika frågor. Jag vet att du sedan tidigare har läst på när det gäller många av dessa frågor, men du kräver ändå ett svar. Leveranssäkerheten handlar ju om att man ska kunna lita på att elen kommer ända fram. Vi vill ge ett sådant ansvar, för i dag finns inte det ansvaret. Här måste vi gemensamt ta ett ansvar och peka ut någon myndighet som ska ta på sig det ansvaret, så att elen fortsättningsvis kan vara en hygienfaktor att räkna med.

Anf. 242 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Ja, Camilla Brodin, ni har krävt ett mål. Men jag har fortfarande inte fått ett svar på vad man tänker sig med målet. Det är en sak att ge ett ansvar till en myndighet, men det är inte samma sak som att sätta ett mål.

Jag upprepar mina frågor. Vi får se om jag kan få något svar, för jag fick inget nu. Det står dessutom väldigt lite om detta i den motion som Kristdemokraterna har skrivit. Det är väldigt svårt för mig att läsa någonting om det, för det finns helt enkelt inte.

Ge mig ett exempel på vad som är ett rimligt mål! Hur ska man se till att det blir jämlikt mellan den som har ett batterilager i källaren och den där processindustrin? Hur ska man uppnå målet? Vilka styrmedel har man tänkt sig? Och framför allt: Vem ska betala för målet?

Anf. 243 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Leveranssäkerhetsmålen är en hygienfaktor, som jag sa tidigare. Här måste vi se till att företagsetableringar kan bli av. Det är oerhört viktigt för alla de arbetstillfällen som vi nu säger nej till på grund av att vi inte har tillräckligt med el.

Här måste vi ta ett gemensamt ansvar, men politiken ska inte pilla i små detaljer. Här måste vi ha en fungerande elmarknad. Men vi måste kunna sätta kraven i fråga om hur leveranssäkerheten ska kunna säkerställas. Det måste vi gemensamt ta ett ansvar för.

Detta är en av de frågor som vi har skickat med till energiöverenskommelsens genomförande-grupp och som vi vill diskutera. Jag vet att andra partier också vill ta det ansvaret. Alla måste nämligen, oavsett om det är företag eller privatpersoner, kunna lita på att elen kommer att kunna levereras även i framtiden. Det är vår bestämda uppfattning.

Anf. 244 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Elmarknadsfrågor berör verkligen hela samhället. Det handlar om allt från patientsäkerhet, där sjukhusen måste ha en säker drift varje sekund, till att Uddeholm i Värmland ska kunna ha en leveranssäker drift och på sätt kunna fortsätta konkurrera på en global marknad.

Elmarknadsfrågor handlar lika mycket om att fru talmannen och jag ska kunna ladda våra mobiler när vi vill och om att vi vet att våra kylskåp där hemma rullar på under alla dygnets 24 timmar.

I Sverige är vi vana vid att kunna räkna med att varje timme, varje minut och varje sekund ha en stabil elproduktion som räcker till både hushåll och industri. Därför måste elmarknadsfrågor utgå från hela samhällets behov och elförsörjningens betydelse för vår konkurrenskraft som industrialisation. Dessutom är dessa frågor en nyckelfaktor för att klara av de klimatutmaningar som vi ser.

Jag tror givetvis att de flesta partier i denna riksdag är beredda att skriva under på allt jag säger, men politiskt ser jag skygglappar och tvetydiga samarbeten där ambitionsnivån inte är vad den borde vara.

Drygt 60 procent av riksdagens partier står bakom energiöverenskommelsen som slöts för några år sedan. Som oftast är samarbete den bästa vägen, dock inte denna gång. Det saknas en gemensam vision, det har inte gjorts några konsekvensanalyser av målen i energiöverenskommelsen och framför allt saknas det en verklighetsförankring. Jag behöver förmodligen inte poängtera att Liberalerna inte är med i energiöverenskommelsen.

Ambitionsnivån för svensk energipolitik måste vara att trygga svensk konkurrenskraft och att på riktigt ta itu med klimatutmaningarna. Med detta som utgångspunkt tänkte jag lyfta fram två saker i mitt anförande.

För det första behöver Sverige ett leveranssäkerhetsmål. Oavsett vad man jobbar med är det viktigt att utgå från mål. Vi vet att elens leveranssäkerhet inte kommer att kunna garanteras kommande vintrar. Svenska kraftnät och ett antal andra aktörer försöker på alla sätt att öka medvetenheten om förestående effektbrist under kalla dagar kommande vintrar.

De som drabbas bor och verkar framför allt i mellersta och södra Sverige. Bristande leveranssäkerhet riskerar att leda till stora skador för både industri och hushåll, och det kommer att kosta pengar.

Effektreserven kan komma att behöva användas allt oftare. Det betyder bland annat betyder att oljekraftverket i Karlshamn behöver startas, vilket är allt annat än klimatsmart. Dessutom kommer vi att behöva importera mer el, ofta från tyskt kol eller rysk gas.

Från Liberalernas sida står det klart att det nu behövs ett leveranssäkerhetsmål som beaktar samhällets behov och vilka konsekvenser det valda målet i energiöverenskommelsen har för vår konkurrenskraft som industrialisation, liksom för klimatet. Att fastställa den typen av mål men inte arbeta för leveranssäkerheten är anmärkningsvärt. Det gläder mig att fler partier nu följer vårt förslag om leveranssäkerhetsmål. Jag ber därmed också kamraren notera att jag yrkar bifall till reservation 1.

För det andra: Låt oss prata lite om mål. I energiöverenskommelsen finns det ett klart och tydligt mål om 100 procent förnybar energi. Det är bra att exempelvis vindkraften byggs ut både i Sverige och i våra omkringliggande länder. Problemet är bara att när det är vindstilla i Sverige står vindkraftverken stilla även i Sveriges närhet. Och vi behöver ju el årets alla dagar, oavsett hur kallt det är och oavsett hur mycket det blåser.

Vi ser även med oro på Tyskland som stänger ned sin kärnkraft men som trots stora och dyra satsningar på förnybar energi är alltmer beroende av kol. Om vi stänger ned svensk kärnkraft kommer vi att behöva importera mer el och bli mer beroende av fossil energi. Även våra grannländer kommer att bli mer beroende av fossil elproduktion. Det tycker vi inte är så klimatsmart. Drömmen om 100 procent förnybar elproduktion blir således en mardröm.

Inom ett antal år kommer runt 30 procent av den svenska kärnkraftskapaciteten att försvinna. Ska vi lyckas lösa klimatutmaningarna krävs det att vi elektrifierar samhället ännu mer, och ska Sverige fortsätta att vara en stark industrination med expansioner och nyetableringar krävs det helt enkelt mer energi. Det svenska samhället och framför allt svensk industri behöver långsiktighet och en tryggad leveranssäkerhet.

Kärnkraften är grundbulten för svensk konkurrenskraft och viktig ur ett klimatperspektiv. Även FN:s klimatpanel lyfter fram kärnkraften för att minska världens utsläpp. Genom export av fossilfri el till våra EU-grannländer medverkar vi dessutom till klimatomställningen. Det är ganska enkel matematik.

Vi har välkomnat att Moderaterna och Kristdemokraterna återigen sett vikten av kärnkraft, även om man sålde smöret – kärnkraften – och tappade pengarna i energiöverenskommelsen.

För drygt en vecka sedan behandlades dessutom ett utskottsinitiativ som vi liberaler lämnade in till näringsutskottet om att värna svensk kärnkraft, utveckla den och se till att trygga svensk konkurrenskraft. Det var helt enkelt öppet mål för Moderaterna och Kristdemokraterna. Men även om det var ett guldläge för mål valde större delen av utskottet att förkasta initiativet.

Nu finns dock chansen igen att lyfta ambitionsnivån och göra sak av sin politik. Redan under morgondagens votering kan man rösta för att ändra målet från 100 procent förnybar till 100 procent fossilfri elproduktion. Då skulle vi kunna rädda kärnkraften och stärka vår konkurrenskraft som industrination. Jag vill därför att kammaren också noterar att jag yrkar bifall till reservation 3.

Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag alltså bifall endast till reservationerna 1 och 3.

Anf. 245 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande NU12 *Elmarknadsfrågor*. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Betänkandet behandlar mål för leveranssäkerhet, säkerhet för svenska elnät, mål om fossilfri produktion och övrigt om elmarknaden.

Våren 2018 behandlade riksdagen propositionen *Energipolitikens inriktning*. Det övergripande målet innebär att energipolitiken ska syfta till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Målet 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Sverige ska också 2030 ha en 50 procent effektivare energianvändning än 2005.

Vi socialdemokrater är väldigt glada över energiöverenskommelsen, och vi hoppas verkligen att den håller över tid. Det är viktigt för företagare och konsumenter att faktiskt veta vilka spelregler som gäller så att man vågar investera i det förnybara.

Utvecklingen just nu går väldigt fort och har gått fort de senaste åren. Vem kunde för några år sedan tro att företag från andra länder skulle komma hit och vilja investera i serverhallar för att vi har billig el och ett bra klimat? Denna utveckling är positiv, och vi ser att förnybar produktion många gånger är den billigaste energikällan.

Här har regeringen gjort stora satsningar för att öka den förnybara produktionen, till exempel av solel. Där gjorde M och KD tillsammans med SD stora neddragningar, men i vårändringsbudgeten lägger vi tillbaka en del pengar.

Fru talman! När det gäller mål för leveranssäkerhet är vi i energiöverenskommelsen överens om att Sverige ska ha ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser.

Elmarknaden i Sverige fick sin nuvarande utformning i huvudsak den 1 januari 1996. Efter elmarknadsreformen har omfattande ändringar gjorts i ellagstiftningen, inte minst med anledning av EU-rättens utveckling på området.

Den så kallade slutkundsmarknaden för el i Sverige är sedan elmarknadsreformen konkurrensutsatt. Priset på slutkundsmarknaden är den enda del som kunderna har något inflytande över, eftersom man kan byta leverantör. Övriga kostnader som skatter, elcertifikat och nätavgifter kan man inte påverka på annat sätt än genom att minska sin elanvändning.

Hur mår då elmarknaden 20 år efter reformen? Vilka framtida utmaningar står vi inför? Har vi tillräckligt med el? Motionerna i betänkandet tar avstamp i detta. Det korta svaret på den sista frågan är ja, men det är givetvis mycket mer komplicerat än så.

Om man går in och tittar i kontrollrummet på Svenska kraftnäts hemsida kan man se hur det står till med elproduktionen i Sverige. Sidan uppdateras var femte minut, och där kan man följa hur mycket el som produceras, av vilka kraftslag och hur mycket som förbrukas.

Klockan 17.50 i dag producerades det 18 231 megawatt. Den totala förbrukningen var 15 608 megawatt. Det innebär att Sverige exporterade 2 623 megawatt, och så ser det faktiskt ut de flesta dagar man går in och tittar. Det man också kan se är att elpriserna i elprisområdena ofta är desamma i hela Sverige. Så har det åtminstone varit hela dagen i dag. Här kan man också se vilka stora investeringar som görs i elnätet.

Med detta sagt är det givetvis inte tillräckligt överallt i hela Sverige hela tiden. Däremot håller man på att bygga bort de största flaskhalsarna i systemet för att öka överföringskapaciteterna mellan elprisområdena. Men det behöver göras mer. Svenska kraftnäts investeringsplan fram till 2027 omfattar faktiskt 45 miljarder.

Fru talman! I EU-lagstiftningen som nyligen reviderats framgår det att alla medlemsstaterna som har kapacitetsmekanismer ska ha en tillförlitlighetsstandard – ett krångligt ord – på plats. Det är faktiskt en typ av leve-

ranssäkerhetsmål eftersom det ska ange den önskade nivån på medlemsstatens försörjningstrygghet kopplad till tillgång på kapacitet. Sverige har en kapacitetsmekanism i form av effektreserven. Så länge vi har den måste vi möta förordningens krav. Regeringen har nu gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs.

Det fanns ett sådant mål för effekttillgången före omregleringen 1996. Men det systemet bidrog till ett mönster av överinvesteringar i elproduktionsanläggningar, och det var bland annat det mönstret med ökade kostnader som man ville bryta när man ändrade elmarknaden. Här måste vi hitta andra verktyg. Användarflexibilitet och energilagring kommer att vara viktiga verktyg för att klara energiförsörjningen i framtiden. Här ser vi också stora möjligheter med digitaliseringen. Det gäller också utvecklingen av smarta elnät och uppkopplade apparater. De kan också öka användarflexibiliteten och avlasta elnätet. Det vi ser är att ett ökat utbud av närproducerad el också ökar flexibiliteten.

Men som jag sa tidigare ska vi inte underskatta effektfrågan. Det är en av utmaningarna som vi behöver följa noga de närmaste åren.

(Applåder)

Anf. 246 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag lyfte i mitt anförande upp just det som sker framför oss, nämligen att planerbar kraftproduktion försvinner, en minskande marginal i kraftsystemet och en mer sårbar situation vintertid.

Här lyfte ledamoten upp i sitt anförande att det står i målen för den svenska energipolitiken att man ska sträva efter en hög leveranssäkerhet och så vidare. Men bara för att man säger det innebär det inte att man kommer att få det, utan det är vad man gör som spelar en mer avgörande roll. Här har Socialdemokraterna återkommande avvisat ett mål för leveranssäkerheten, och ni gör det även i det här betänkandet.

En följd är att mer inslag av väderberoende kraftproduktion har ökat sårbarheten, och betydelsen av en planerbar kraftproduktion ökar. Vi kan se att flexibilitet kommer att ha en mer avgörande betydelse framöver, men samtidigt kan inte alla vara flexibla om vi ser till en stor del av industrin. Det finns också ett ökat behov av elektrifiering, och det är mer troligt att mer el kommer att användas, inte mindre.

Kortsiktigt väljer regeringen att chockhöja skatterna på bränslen som används i kraftvärmeverk i våra större städer. Det leder till att nedläggningar forceras fram i förtid. Detta leder i sin tur till att effektbristen spås på ytterligare och att det blir flaskhalsar i lokal överföringskapacitet som just förhindrar nyetableringar av företag. Vidare kanske inte bostadsplaneringen fungerar som det var tänkt och så vidare. Kortsiktigt leder detta till ökade utsläpp av koldioxid.

Hur kan Socialdemokraterna tycka att det är bra politik?

Anf. 247 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Vi tycker givetvis att den politik vi för är bra politik. Så brukar det vara när man sitter i regeringsställning eller när man styr. Men detta innebär inte att vi inte ser problemen.

Samtidigt har Svenska kraftnät på uppdrag av riksdagen analyserat hur det ser ut de närmaste åren. De ser inga problem på kort eller medellång sikt med att klara effektproblemen.

Vi ser att det blir så. Det är därför de stora investeringarna görs av Svenska kraftnät, och det görs stora utbyggnader i förnybar energi.

Jag är inte lika orolig som ledamoten Mattias Bäckström, men däremot ser vi problemen. Det är något som vi får ha ögonen på, göra investeringar i och se till att produktionen ökar.

Anf. 248 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Den politik man för och de förslag man har lagt fram bidrar ändå till att öka effektbristen, de bidrar till att skapa lokala flaskhalsar i överföringskapacitet och de bidrar till att öka utsläppen av koldioxid. Det är kanske så att Socialdemokraterna tycker att det är bra politik. Det är konsekvenserna som branschen är överens om och som vi kan se effekterna av efter att budgeten har lagts fram.

Det finns absolut behov av att investera i elnäten. Det håller jag med om. Men det som bidrar till att öka behovet av investeringar är en sjunkande kapacitetsfaktor, det vill säga att det behövs än större kapacitet som en följd av den förda politiken. Elnätsverksamheten är monopol. Där tvingar man konsumenterna att betala.

Om vi ser till de investeringar som görs av Svenska kraftnät är det en ökningstakt om 1 000 procent, det vill säga tio gånger mer årligen. Det höjer kraftigt avgifterna för elnätskunderna, och det bidrar till att skapa de höga elnätskostnader som drabbar konsumenterna. Det är också en följd av den förda politiken.

Jag har svårt att se hur man kan vara stolt och nöjd med det utfallet. Det borde vara tvärtom. Samtidigt som det finns en effektbrist borde man se till att begränsa möjligheterna för företagsetableringar. För nya jobb, nya bostadsområden och elektrifiering av delar av kollektivtrafiken behöver man använda mer el. Det påverkar industrins möjligheter i Sverige, det vill säga det som skapar välfärden. Är inte Socialdemokraterna oroliga över den utveckling som vi ser komma, som kan förhindra basindustrins möjligheter att verka från Sverige?

Anf. 249 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Jo, vi ser problemen, och vi ser att det behöver produceras mer el. Men jag är inte lika orolig som ledamoten är. Jag tror att vi kommer att lösa problemen med den utbyggnadstakt som finns, till exempel med vindkraften. Nej, jag är inte lika orolig som ledamoten.

Anf. 250 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Den 5 september, bara några dagar före valet, kunde vi läsa och höra i lokalradion på Gotland att energiministern öppnar för den tredje Gotlandskabeln. Han sa också att det är viktigt att det inte bara handlar om utspel i valrörelsen utan att man också står bakom det man säger.

Min fråga till Socialdemokraterna och Monica Haider är om ni står bakom detta när valrörelsen har slutat och valurnorna har stängt. Vad har Socialdemokraterna gjort sedan den 5 september för att få kabeln på plats? Har regeringen agerat på något sätt? När får vi se ett sådant uppdrag till Svenska kraftnät? Eller var det som energiministern sa, trots allt, bara ett fint utspel i valrörelsen?

Anf. 251 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte svara exakt om och när det kommer en kabel. Vi har sagt att det inte ska komma en kabel. Däremot har vi gjort Gotland till ett pilotområde. Regeringen har gett Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en rapport, *Energipilot Gotland*. Den har levererats, och den behandlas nu i Regeringskansliet.

Jag kan inte lova att det blir en ny kabel till Gotland. Jag måste erkänna att jag inte har hört att energiministern ska ha sagt att det ska dras en ny kabel till Gotland.

Anf. 252 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Då kan jag tyvärr konstatera att det var bara fina ord i en valrörelse som energiministern levererade och inte något verkligt, när Monica Haider säger att det inte ska komma någon kabel.

Det fina projekt som energiministern driver har inte en chans att klara de behov Cementa har, som står för 85 procent av svensk cementtillverkning. Det finns inte en chans att klara den produktionen. Man behöver en tredje Gotlandskabel. Gotland behöver också kabeln, inte minst för att kunna exportera och för den egna energisäkerheten.

Ska jag tolka Monica Haider så att Socialdemokraterna har backat från det energiministern lovade i valrörelsen? Det finns alltså ingen öppning för en tredje Gotlandskabel. Det blir ingen sådan. Det sker inget arbete i regeringen i frågan, och det kommer inget uppdrag till Svenska kraftnät från Socialdemokraterna.

Anf. 253 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Vad jag vet finns det inget beslut om att bygga en extra kabel till Gotland. Det jag sa var att jag inte hade hört hur energiministern hade uttalat sig före valet. Det hade jag faktiskt inte hört tidigare. Rapporten *Energipilot Gotland* och det man har kommit fram till där bereds just nu i Regeringskansliet. Men jag kan inte heller stå här och säga nej till en kabel.

Anf. 254 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja komma in på ämnet leveranssäkerhet igen. Monica Haider talade om någon tillförlitlighetsstandard. Vad den skulle innehålla vet jag inte. Men leveranssäkerhet är ju A och O för att vi ska våga göra både det ena och det andra. Jag skulle inte ens vilja dra på min tvättmaskin hemma om jag inte visste att maskinen kan köra färdigt utan att elen försvinner.

Den tidigare debatten handlade om att man inte alltid kan ge garantier åt alla. Nej, men det kanske är så att jag är beredd att betala för leveranssäkerhet. Vår industri kan definitivt inte bli av med energin när de som mest behöver den. Det kanske går att skapa ett system där man kan bestämma att man inte använder el vid vissa tider, så att det på så vis kan finnas elenergi över till andra.

Att vi kan säkra leveranssäkerheten är enormt viktigt. Hela vårt Industriverige bygger ju på eltillförlitlighet. Det är något som många andra länder inte har. Därför har Sverige varit duktigt på att attrahera jobb och verksamheter som är elenergitunga. En del av de stora investeringar som har kommit till Sverige i form av datorhallar och sådant hade absolut inte

kommit om man befarat att exempelvis Google eller Facebook helt plötsligt kunde läggas ned för att man inte säkrat det här.

Hur tänker ni att samhället ska funka när vi ska gå över till ett helt annat system än vad Sverige är vant vid?

Prot. 2018/19:88

8 maj

Elmarknadsfrågor

Anf. 255 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt huvudanförande är detta faktiskt inget stort problem i dag. Det är fråga om vissa tidpunkter. Under fjolåret var det inget underskott. Vi behövde inte dra igång effektreserven under hela året, utan vi klarade vår elförsörjning. Däremot ser vi att vi behöver göra saker på längre sikt, och det ligger med i planeringen av investeringar och så vidare.

Vad gäller leveranssäkerhetsmål klarar jag nog inte av att återupprepa Rickard Nordins fina argumentation i ämnet. Men jag tycker precis som han – detta är ganska märkligt. Vi är för en fri marknad på detta område. Men just på detta område vill inte Moderaterna ha en fri marknad. Jag tycker att det är konstigt.

Anf. 256 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att detta är en spännande debatt – jag ska stå här och vara emot en fri marknad. Men nu är det till exempel så att man i Ystad faktiskt har blivit uppmanad av den lokala elleverantören att helst inte koka kaffet mellan åtta och tio, eftersom det då råder effektbrist. Det är väl inte så här Monica Haider vill att vi ska ha det i samhället? Någonstans har ju regeringen ett ansvar. Jag tycker att detta är väldigt konstigt; inte på något annat område är man så marknadsekonomiskt frisläppt att man inte tar ansvar för något. Jag vill verkligen inte höra från er om några år att ni har varit naiva, för nu har vi verkligen påtalat det här. Det gäller både säkerhetsfrågorna och att vi kommer att få brist för att vi inte kommer att kunna leverera tillräckligt med energi.

Sverige har en väldigt stark exportindustri. Något som också är typiskt för Sverige är att exportindustrin är väldigt energikrävande. Både i våra gruvor och i annan industri är man i dag enormt duktig på att ställa om från fossila bränslen till el. När man gör den här omställningen och är bäst i klassen blir det kontraproduktivt om regeringen inte backar upp det på ett bra, smart och förutseende sätt. Jag vet inte vilka det är mer än regeringen som ska kunna ha hela överblicken över alla de olika faktorer som påverkar svensk elmarknad.

Anf. 257 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! I mitt huvudanförande sa jag bland annat hur mycket Svenska kraftnät investerar i elnätet. Även de regionala och lokala nätägarna investerar för att bygga bort precis det som ledamoten talar om. Vi ska kunna koka kaffe vid alla tider på dygnet.

Däremot tror jag att vi i framtiden med de smarta elnäten och energilagring kommer att kunna styra när vi ska göra saker. Man kanske inte behöver tvätta exakt vid samma tid. Man kanske kan tvätta på natten med smarta maskiner och så vidare. Jag tror att vi kommer att lösa det.

På ledamotens inlägg låter det som att det är kris och katastrof just nu. Det är det inte. Vi använde inte effektreserven på hela förra året. Sådan

kris och katastrof är det inte. Men vi ser att vi behöver göra mer i framtiden, och det arbetet är redan påbörjat.
(Applåder)

Anf. 258 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt att förstå varför man inte skulle kunna tänka sig att ta fram ett leveranssäkerhetsmål som beaktar samhällets behov och vilka konsekvenser de valda målen i energiöverenskommelsen har för vår konkurrenskraft som industrination liksom för klimatet. Jag hörde i ledamotens anförande att det finns en typ av leveranssäkerhetsmål och att vi exporterar de flesta dagar om året. Men de andra dagarna då? Kan ledamoten ge exempel på vad målen i energiöverenskommelsen innebär för effektbalansen och leveranssäkerheten, eftersom det nämns att det finns en typ av leveranssäkerhetsmål? Och vad innebär det för effektbalansen och leveranssäkerheten att vi har ett mål om 100 procent förnybart?

Anf. 259 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Det jag sa i mitt huvudanförande var att alla medlemsstater enligt en ny EU-lagstiftning måste ha kapacitetsmekanismer. Vi anser att vi har en sådan i form av effektreserven. I och med att vi har en effekterserv kommer vi kanske att bli tvungna att sätta upp någon form av mål. Vi har inget leveranssäkerhetsmål i dag. Det sa jag i mitt huvudanförande.

Anf. 260 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Oavsett vad man jobbar med brukar man sätta upp ett mål. Har man tagit fram en överenskommelse tycker jag att det är skäligt att ta fram ett mål, så att industrin och hushållen kan vara säkra på vad de kan förvänta sig och så att vi vet att vi klarar av att stärka vår konkurrenskraft, speciellt med tanke på att vi är starkt exportberoende. Det mest logiska vore att vi tog fram ett leveranssäkerhetsmål för Sverige.

Anf. 261 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Nu satt inte jag med och förhandlade om energiöverenskommelsen, så exakt vad som sas och vad som diskuterades kan jag inte säga. Men det finns inget leveranssäkerhetsmål i energiöverenskommelsen. Jag utgår från att detta inte var någon fråga i den förhandlingen, eftersom ett sådant inte finns.

Vi i Socialdemokraterna tycker inte att det behövs ett leveranssäkerhetsmål. Om vi skulle ha ett sådant mål måste någon betala för det. Men vem ska betala? Ja, det är ju kunderna som får betala det. Det system vi har i dag fungerar. Svenska kraftnät har sett till att vi har tillräckligt med el i Sverige. Vi har inte sett att vi skulle behöva ett leveranssäkerhetsmål.

Anf. 262 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Fru talman! Det här är väldigt roliga frågor. Vi är också inne i väldigt roliga tider. Det första som man kan konstatera är att omställningen till 100 procent förnybart nu går väldigt snabbt, och den går väldigt bra. Ta

bara vind som det första exemplet. Där har vi nu en fördubbling av vindproduktionen av el i Sverige bara de närmsta åren.

Vi talar om att år 2022 vara uppe på 25 procent vind i systemet. Det är en otroligt spännande och positiv utveckling, och då har vi inte ens satt igång med hela den utveckling av investeringar i havsbaserad vind som på sikt skulle kunna stå för uppåt 40–50 procent av den totala elproduktionen i Sverige.

Det är samma sak med solen. Nu ser vi äntligen att Sverige ger sig in i solrevolutionen. Solenergin ökar nu exponentiellt. Det beror mycket på en rad regelförenklingar och satsningar som regeringen och framför allt Miljöpartiet har drivit fram. Det är en väldigt positiv utveckling där.

Gemensamt för både vind och sol är att vi ser att prisutvecklingen är så positiv. För varje krona som vi nu investerar i vind får vi ut dubbelt så mycket energi som vad som motsvarar varje krona som till exempel Finland eller Storbritannien investerar i kärnkraft. Det är en otroligt positiv trend i samhället och en prisutveckling som är värd att lyfta fram.

Allt detta är fantastiskt och positivt. Men det leder naturligtvis också till utmaningar för systemet. Här vill jag först säga att man inte ska överdriva de utmaningarna. Vi har i grund och botten ett robust system i Sverige. Vi har ett nät som är starkt. Ett exempel på att systemet ändå fungerar bra är att vi de senaste åren har sett en väldigt stor nettoexport av el från Sverige.

Ofta låter det som, och inte minst här i kammaren från flera av de tidigare debattörerna, att vi står i begrepp att importera energi från gas eller kol från halva Ryssland och halva Tyskland. Så är det verkligen inte. Det är precis tvärtom.

Det är vi som är den stora nettoexportören. De få gånger vi behöver importera har vi gjort det framför allt från Norge. Men den stora trenden är att Sverige exporterar klimatsmart och bra el till andra länder. Överdriv inte våra utmaningar.

Vi har utmaningar. Man kan attitydmässigt bemöta dem på två olika sätt. Det första är det konservativa sättet att bemöta dem. Då vänder man sig till det som rimligen skulle kunna beskrivas som en form av kraftsocialism. Så fort marknaden håller på att ändras ska man fram med statens pengapåse och pumpa in pengar i de kraftslag som förlorar på den förändrade marknadssituationen.

Det intressanta är att jag redan i den här debatten har hört flera av dessa kraftsocialister prata om att vi vill bevara en låg kostnad för el. Ja, men om ni ska subventionera kärnkraften och ha ett planeringsmål för kärnkraften kommer det att betyda att det är kunden som får betala för den produktionen. Det kommer att tas ut i form av dyrare elpriser.

Det ska man vara väldigt tydlig med så att man vet vad det handlar om. Antingen tar man pengarna direkt från statskassan – och då handlar det om många miljarder kronor – eller så låter man kunderna betala det, och då är det de som får en mycket dyrare elkonsumention. Det är det konservativa kraftsocialistiska sättet att hantera utmaningen.

Det andra sättet att hantera utmaningen är att se med tillförsikt på teknikutveckling, allt som rör förändringen av systemet och anpassningen av systemet till ett 100 procent förnybart elsystem. Det handlar om flexibilitet. Under flexibilitet handlar det om effektiviseringar och hur vi investerar

i smarta elnät. Det handlar om att konsumenterna ska kunna bli mer flexibla i sin konsumtion.

Jag tyckte att det var ett väldigt bra exempel med just kaffekokaren. Alla behöver kanske inte koka kaffe varje timme exakt samtidigt. Det var ett litet exempel. Det finns jättemycket man kan göra för att konsumenterna ska bli mer flexibla.

Den andra saken gäller allt som har med lagar att göra. Det är också en teknikutveckling som går väldigt snabbt. Vi ser att priset sänks rejält på energilagrar. Här kan vi verkligen passa på att göra det så positivt som möjligt med elektrifieringen av transportsektorn. Antingen kan elbilar resultera i en utveckling där vi får större effektutmaningar, eller så kan man använda dem för att skapa balans i systemet.

Vi har allt som rör marknaden för systemtjänster generellt. Det kan vara svängmassa, som har nämnts här innan. Det kan vara effektiviseringar på olika sätt i systemet. Det kan vara att man får betalt för att stänga av sig själv från nätet och sådana saker. Vi har allt det som har med överföringskapacitet att göra. Det har redan lyfts fram här i debatten tidigare.

Sist men inte minst har vi havsvinden. Havsvinden är inte bara positiv för att den är en förnybar och bra resurs. Det är inte minst så att man kan bygga ut den i södra Sverige där vi har behov från industrin.

Det är det positiva sättet att se det. Det är framtidssyftande teknikoptimistiskt. Det här kan vi göra. Men ytterhögern har valt kraftsocialismen och den konservativa inriktningen.

Det intressanta med ytterhögens socialism i det här fallet är just att pengapåsen bara öppnas när det gäller kärnkraft och fossil produktion. Det har vi debatterat tidigare i dag. När det handlar om att ta bort subventioner till fossil produktion ställer man sig på barrikaderna. Då är man väldigt frikostig med statskassan och de subventioner som pumpas in i fickorna på kraftbolagen.

Det är väldigt intressant att notera i debatten att man säger sig stå för någon form av marknadsinriktning. Men när det gäller de socialistiska lösningar som man driver handlar det om att subventionera just kärnkraft och fossil produktion.

Trots detta vill ingen bygga. Det ska vi vara väldigt tydliga med. I Storbritannien har man nu den kanske mest ambitiösa subventionen till ett kraftslag på många år. Företagen vill ändå inte bygga kärnkraften. De har dragit sig ur byggandet av flera av de reaktorer som planerades.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att vi ska ha ett 100 procent förnybart elsystem. Den tillfälliga krusningen på ytan är enbart 1900-talets energipolitikens dödsryckningar.

Anf. 263 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag anmälde mig till debatten med anledning av de många besynnerligheter som har yttrats här under kvällens gång. Den som vill fundera över varför Moderaterna har hotat med att lämna energiöverenskommelsen kan bara lyssna på den här debatten.

Lorentz Tovatt avslutade den förra debatten med att säga att kärnkraften ska bort. Centerpartiet och Socialdemokraterna talar entydigt om att efter 2040 ska det inte finnas någon kärnkraft. Då ska det vara 100 procent förnybart.

Målet 100 procent förnybart har upprepats i denna talarstol som allena saliggörande. Det är problemet med energiöverenskommelsen så som den nu ser ut. Om det är de positioner som kommer att förfäktas vid förhandlingsbordet inom ramen för energiöverenskommelsen även framgent kommer Moderaterna inte att kunna vara kvar i överenskommelsen.

Nu har både Miljöpartiets borgarråd i Stockholm och deras ekonomisk-politiska talesperson Lorentz Tovatt gjort klart för svenska folket att bristen på elmarknaden ska regleras av hur människor använder kaffebryggare på olika tider av dygnet. Centerpartiet har deklarerat att om man har ström i uttaget 95 procent av tiden när man är hemma kan man nog vara nöjd med det.

Detta är bisarrt. Det är Sverige som bananrepublik representerad av partier som ingår i energiöverenskommelsen. Det är idén om att vi nog inte behöver ha el i vägguttaget jämnt. Det illustrerar med vilken oaktsamhet regeringen hanterar energifrågorna.

I energiöverenskommelsen statuerar vi att vi ska ha långsiktiga och goda förutsättningar för kraftvärme och fjärrvärme. Vad gör då regeringen? Jo, man går fram med en åttadubbling av skatt på kraftvärme. Att vara emot detta kallar Centerpartiet för en subvention. Det här är nyspråk av helt bisarra proportioner.

Vad man gör är alltså att man inför vad som närmast kan betraktas som en punktskatt på några specifika kraftvärmeverk i bland annat Stockholm och Malmö. Det leder i Stockholms fall till att man till vintern förlorar 10 procent av sin effektkapacitet och i Malmös fall 20 procent. Man kommer alltså att få elbrist i Sveriges huvudstad och i Sveriges tredje största stad.

Detta kommer att leda till att ambitionen att elektrifiera samhället kommer att stanna av. Man kommer att tvingas att säga nej till investeringar i bostäder, och de serverhallar som Socialdemokraterna från denna talarstol alldeles nyligen stod och lovordade kommer inte att kunna byggas. Då kanske någon säger: Men vadå, det gör väl inget, för vi kan ju ha serverhallar i Norrland! Nej, det kan vi inte – inte om vi vill kunna bygga 5G i det här landet. Då kommer vi att behöva serverhallar även i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Detta är en formidabel oaktsamhet från vår nuvarande regering. Det är dessutom ett brott mot den rådande energiöverenskommelsen eftersom man där säger att vi ska ha långsiktiga förutsättningar för kraftvärmerna i Sverige.

Vad som är än mer bisarrt är att man går fram med förslaget trots att det får negativa miljökonsekvenser. Man inför alltså en miljöskatt som enligt branschen kommer att leda till ökade utsläpp med 50 000 ton koldioxid per år. Det motsvarar 50 000 flygresor till Spanien, Lorentz Tovatt. Det är oaktsam politik, fru talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Anf. 264 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu tror jag att Carl-Oskar Bohlin antingen får lyssna lite bättre eller läsa protokollet i efterhand och be om ursäkt.

För det första nämnde jag över huvud taget inte energiöverenskommelsens målsättning i talarstolen, så det är rent falska lögnar från Moderaterna.

För det andra var det jag sa – vilket Carl-Oskar Bohlin hade vetat om han hade lyssnat – när det kommer till situationen med leveranssäkerhetsmålet att den som har batterilager i källaren antagligen inte är intresserad av att betala för samma leveranssäkerhet som tung processindustri. För den personen kanske det räcker med 95 procents leveranssäkerhet, för den klarar sig ändå. Den personen har alltid el i vägguttaget och är inte beredd att betala på samma sätt som tung processindustri.

Det var det jag sa både i den här repliktalarstolen och i mitt anförande i den andra talarstolen. Carl-Oskar Bohlin får lyssna lite bättre om han vill kritisera.

Anf. 265 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ingen fråga från Rickard Nordin. Men jag kan ändå inte hålla mig från att konstatera att det är en ganska märklig politisk föresats att gå från ett system där vi har 100 procents leveranssäkerhet till ett system där man har som ambition att sänka den. Man vill alltså bygga ett mer volatilt energisystem.

Det är märkligt att man har sådana ideologiska skygglappar att man är intresserad av att bygga ett sämre energisystem. Och varför menar jag då att det blir sämre? Jo, därför att när energisystemet blir volatilt blir också energin dyrare när människor behöver den som mest.

Den här regeringen har tillsammans med JÖK-partierna sagt att vi efter 2030 inte ska sälja några fossildrivna bilar i det här landet. Det betyder att man vill att varenda svensk om tio år ska ladda sina elbilar på nätterna för att kunna ta sig till jobbet.

Samtidigt vill man bygga ett system som är helt volatilt. Det är en otroligt märklig föresats för energipolitiken. Man kan inte gömma sig bakom fluskler som smart energianvändning och energieffektivisering om energianvändningen, försiktigt räknat, beräknas öka med 30 procent i det här landet till 2040.

Man kan inte ha ambitionen att elektrifiera allting och samtidigt på frågan om hur det ska gå till svara: Vi ska bara använda elen lite smartare. Det går inte ihop, Rickard Nordin!

Anf. 266 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag skulle jättegärna vilja se Carl-Oskar Bohlin visa när vi har haft 100 procents leveranssäkerhet i svensk energiförsörjning. I så fall skulle vi enligt honom aldrig ha haft ett elavbrott. Det systemet finns inte, Carl-Oskar Bohlin.

Det är ingen som talar om att vi ska ha sämre leveranssäkerhet. Det ingår också i energiöverenskommelsen att vi ska ha hög leveranssäkerhet. Däremot är det inte rimligt att alla ska betala lika mycket när man inte är intresserad av den. Det, om något, är att slösa med pengar för konsumenter, för svensk industri och för betalningsviljan. Dessutom verkar det även vara skattepengar som ska användas.

Det är ingen som vill sänka leveranssäkerheten. Det intressanta är att du har el i ditt vägguttag. Du vill inte betala för en leveranssäkerhet som du inte behöver. Det är helt orimligt.

Alla bilar ska inte heller elektrifieras. Jag tror att Carl-Oskar Bohlin har missat något här. Du får jättegärna börja engagera dig i energifrågor mer än under andra ledamöters föräldraledighet. Det finns biogas, och det finns vätgas. Det finns visserligen el – det har du rätt i – och det finns etanol, biodiesel och metanol. Jag kan fortsätta ganska länge. Kom tillbaka när du har läst vad det är som gäller och vad som finns!

Ett 100 procent leveranssäkert energisystem har aldrig funnits. Det kommer inte heller att finnas, för det kommer alltid att förekomma avbrott, Carl-Oskar Bohlin. Det är inte detta det handlar om.

(Applåder)

Anf. 267 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det är klart att man kan välja att fördumma hela diskussionen genom att tala om extraordinära händelser som orsakar strömavbrott som något som innebär att man inte når 100 procents leveranssäkerhet. Men det är ju inte det Rickard Nordin strävar efter.

Han är okej med ett samhälle där man till exempel har roterande avkoppling och där det inte är ström mer än 95 procent av dygnet. Det är precis det Rickard Nordin står och säger i sitt anförande. Och det är precis det som Lorentz Tovatt står och säger när han menar på att man kanske inte behöver duscha varmt alltid eller kanske inte behöver ha kaffebryggaren på jämt. Man kanske inte heller behöver kunna ladda bilen under dygnets alla timmar. Det är precis det ni strävar efter.

Det är väl klart att jag också begriper att vi inte har 100 procents leveranssäkerhet i bemärkelsen att det aldrig inträffar ett strömavbrott. Men det ni är inne på är att designa ett system som blir mer volatilt och som har sämre tillgänglighet.

Nu har ni just tillsammans med regeringen skapat risk för elbrist till vintern i Sveriges huvudstad och i Sveriges tredje största stad. Det är oansvarigt, och det är ett ansvar som ni kommer att få bära fullt ut.

(Applåder)

Anf. 268 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det är otroligt vilka brösttoner man får höra här! Att dessutom lägga ord i folks mun, vilket har skett tydligt från Carl-Oskar Bohlins sida, tycker jag är en konstig grej. Men låt oss strunta i det.

Carl-Oskar Bohlin utgör ett positivt exempel på den kraftsocialism som jag lyfte i mitt anförande. Nästan det enda jag hörde i hans anförande var subvention, subvention och subvention till kärnkraft och fossilt. Han tycker alltså inte att vi ska ta bort de direkta fossila subventioner som har riktats till förbränning av kol. Det är helt otroligt. Jag trodde verkligen att Moderaterna hade kommit längre än att vilja ha riktade subventioner till att förbränna kol i värmesystemet.

Min första fråga till Carl-Oskar Bohlin är därför: Tycker han att vi ska ha kol kvar i värmesystemet?

Min andra fråga är: Hur mycket tycker Carl-Oskar Bohlin att elkunden ska betala för kärnkraften? Rör det sig om 1 krona mer per kilowattimme? Hur mycket mer är Carl-Oskar Bohlin villig att pådyvla elkonsumenterna för den dyra produktion som kärnkraften är?

Det har till och med talats om ny kärnkraft från Moderaternas håll. Det hade varit otroligt dyrt. Antingen tar man, som sagt, pengar ur statskassan

och ger direkt till kraftbolagen för att gynna kompisarna i industrin eller så löser man det genom att låta elkonsumenterna ta den stora notan. Men hur stor kommer notan att vara? Vad är okej, enligt Moderaterna?

Anf. 269 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det är närmast bisarrt att stå här och höra Lorentz Tovatt ondgöra sig över subventioner, när det kanske framför allt är Lorentz Tovatt i den här kammaren som vill lägga 20 miljarder kronor på elnätsavgifterna för att bygga ut havsbaserad vindkraft. Det är i storleksordningen vad den planerade utbyggnad som vi står inför riskerar att kosta, och det kommer att läggas på elkundernas elräkningar. Det, menar jag, vore en mycket oansvarig väg att gå.

Vad vidare gäller Lorentz Tovatts resonemang håller de inte riktigt för prövning av verkligheten. Vi subventionerar inte kolkraft. Samtliga fossildrivna kraftvärmeverk i Sverige ingår i EU:s utsläppshandelssystem. Utöver det vill ni nu lägga på en åttadubblad skatt på kraftvärme, vilket leder till att Stockholm Exergi lägger ned två pannor i Värtaverket och att Eon stänger av Helenelundsverket i Malmö, något som kommer att leda till elbrist.

Att vara emot denna åttadubblade skatt kan inte ens med miljöpartistiskt nyspråk kallas för subvention. Vi är emot den åttadubblade CO₂-skatt som ni inför.

Men det lustiga med detta, och det är det vi vill höra Lorentz resonemang kring, är: Hur känner han inför att denna skatt leder till att man inte får in några skattepengar eftersom verken stänger ned, samtidigt som den leder till en ökad miljöbelastning motsvarande 50 000 flygresor till Spanien och samtidigt som man orsakar elbrist i Stockholm och Malmö? Det är en formidabel politisk klantighet som misslyckas på alla områden. Vad har du att säga till dina väljare i Stockholm om det?

Anf. 270 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Nu var det mycket på en gång. Det första som ska sägas är att det någonstans får vara en måtta på hur man hänvisar till olika bolag hit och dit som räknar ut saker och ting. Stockholm Exergi har gjort den mest oseriösa uträkningen någonsin av vad detta får för konsekvenser. Det som händer är att man lägger ned kolkraftsproduktion. Det är den faktiska konsekvensen av den skatt som vi nu tar bort reduktionen för. Jo, det är visst en subvention! Om man tar bort en skattereduktion tar man bort en fossilsubvention. Det är definitionsmässigt sant. Det går inte att ifrågasätta en sådan sak.

Det som nu händer är alltså att man tar bort kolkraft. Då räknar de om det till elproduktion och får det till att vi kanske kommer att bli beroende av att importera mer el – när vi i själva verket är en stor nettoexportör! De räknar ut det som att detta skulle göra så att våra utsläpp ökar, men det är ju tvärtom: Vi lägger ned kolkraftsproduktion på grund av att vi tar bort den skattesubvention som har funnits tidigare och som Carl-Oskar Bohlin parti alltid har fajtats för.

Vad sedan gäller EU ETS har regeringen nu – tack gode Gud – styrt upp EU ETS så att priset har ökat, men det går inte att komma ifrån att det fortfarande är alldeles för lågt. Det är klart att vi också behöver skatta.

Jag noterade att jag inte fick svar på någon av mina två frågor. Den första gällde kol i värmesystemet: Tycker Carl-Oskar Bohlin att vi ska fortsätta subventionera kol och ha kvar det i vårt värmesystem? Den andra var: Hur mycket tycker Carl-Oskar Bohlin att det är rimligt att elkonsumenterna ska behöva punga ut med för att klara av att betala de subventioner som Carl-Oskar Bohlin vill ge till kärnkraftsproducenterna?

Anf. 271 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att Lorentz Tovatt tycker att Stockholm Exergi är ett oseriöst bolag. Han är väl såvitt jag minns med och styr det bolaget i Stockholm, men det är en annan fråga.

Vi vill inte subventionera kol. Vi tycker inte att vi ska ha kol som en del av den svenska energimixen. Det finns både i fallet Stockholm och i fallet Malmö en plan, som regeringen nu förstör, om att gå över till biodrivna kraftvärme. I och med att dessa kraftvärmeverk nu förlorar sin intjäningsförmåga och stänger i förtid i förhållande till den plan som finns på fem sex år förlorar man nämligen också möjligheten att investera i de nya biodrivna kraftverk som finns i planen. Varken Eon eller Stockholm Exergi kommer troligen att ha råd att göra det på grund av den förlorade intjäningsförmågan, som är en direkt konsekvens av regeringens skadliga skatt som leder till ökade utsläpp med 50 000 ton koldioxid per år.

När det gäller frågan om kärnkraften har vi inte lagt fram några förslag om subventioner. Vi vill skapa goda marknadsförutsättningar för kärnkraften i Sverige. Vi vill bara inte att vi från politiskt håll ska slå in på en riktning där vi skapar ett mer volatilt elsystem än i dag, binder ris åt egen rygg och blir beroende av att importera smutsig el från Sveriges grannländer när det inte blåser. Det är dåligt för miljön, det är dåligt ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv och det är också dåligt för elkonsumenterna eftersom de då kommer att få betala skyhöga elpriser.

Det är en klen tröst, fru talman, att Lorentz Tovatt tror att det går att lösa genom att han kan slå av kaffebyggaren då och då.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

§ 15 Europarådet

Europarådet

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU6

Europarådet (redog. 2018/19:ER1)

föredrogs.

Anf. 272 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Vi ska diskutera Europarådet här. Jag har som helt ny medlem i denna församling, Europarådet, äran att inleda. Det är lite märkligt, men det är sådan ordningen är.

Det jag vill ha sagt när det gäller Europarådet handlar egentligen om vikten av att vi värnar och utvecklar Europarådet. I den tid som vi i Europa i dag lever i ser vi rent auktoritära strömningar ta fart, även i EU. I stora

delar av Europa ser vi att utvecklingen när det gäller demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter går tillbaka. Kvinnor, hbtq-personer och migranter får se sina rättigheter både ifrågasatta och rent av tillbakatryckta.

I detta sammanhang har Europarådet en helt unik roll. Man kan säga mycket om de organisationer som finns, men få organisationer har den bredd som Europarådet har. Ofta lyfter vi fram OSSE som ett väldigt bra exempel, men de fokuserar i huvudsak på säkerheten. Men säkerheten byggs ju med demokrati. Den byggs med rättsstaten. Den byggs med människors rättigheter. Därför är Europarådets roll unik och oerhört viktig att värna.

Det finns dock en del utmaningar i Europarådet, som vi alla känner till. En sådan är faktiskt relationen till EU. Det finns spänningar i hur EU och Europarådet samverkar. Jag tror att det är en av de punkter som man måste börja jobba ännu starkare med. Ett sådant arbete pågår givetvis. Men Europarådet måste nog spotta upp sig lite där, och EU måste kanske vara mer inkluderande.

Likaså är detta med vad vi vet om Europarådet ute i Europa ganska problematiskt. Rådet firar 70 år nu – i söndags, tror jag det var. Hur mycket läste vi om det i svenska medier, till exempel? Hur mycket uppmärksammade vi här i riksdagen att en så viktig institution faktiskt firade 70 år? Här tror jag att mycket ligger i att vi måste hjälpas åt att lyfta Europarådet.

Detta är dock inte konstigt med tanke på att organisationen har problem, mycket beroende på situationen med Rysslands annektering av Krim. Det är förfärligt, och det är klart att det skapar oerhörda problem som måste hanteras.

Det skapar också ett rent ekonomiskt problem eftersom stora delar av budgeten har försvunnit – 11 procent, om jag inte missminner mig. Även Turkiets inbetalningar har minskat. Jag tror att det är helt rätt att en organisation måste rätta munnen efter matsäcken. Det är ju så: Om pengarna minskar får man göra om organisationen.

Men jag tror också, i alla fall utifrån det jag har sett av organisationen, att det finns många effektiviseringsmöjligheter. Det finns stora möjligheter att göra saker bättre, effektivare och på ett smartare sätt.

Många av de olika delarna av Europarådet har fått pålagor om nedskärningar på 10–15 procent. Men det är en del som jag är mycket orolig för, och det är att ungdomsverksamheten kommer att skäras ned med 100 procent. Man lägger alltså ned den del av Europarådet som arbetar med ungdomsfrågor och där det finns ett råd som samverkar med ministerrådet. Det är fullständigt förödande, för ungdomsverksamheten har jobbat med väldigt bra saker. Man har jobbat med peace camps med Ryssland och Ukraina, man har drivit 259 olika aktiviteter i ungdomscenter som finns i Budapest och Strasbourg och man har haft 142 MR- och demokratiprojekt bara under 2018.

Det är klart att även ungdomsverksamheten måste ta sitt ansvar i detta och kanske också ta nedskärningar på 10–15 procent. Men att göra som förslaget ser ut nu från generalsekreteraren och avveckla det här och ersätta det med något slags frivillighetsorganisation tror vi socialdemokrater är helt förödande. För vad är det som ska bygga Europas framtid om inte vår ungdom? Är det någonting vi borde satsa på och kanske till och med också värna och freda från nedskärningar är det våra ungdomar. Det vet vi

alla här. Ska Europarådet ha en framtid och ska vi kunna läsa om Europarådet när det firar 80, 90, 100 eller kanske 200 år är det via ungdomarna vi måste gå.

Jag uppmanar oss alla här och även generalsekreteraren och ministerrådet i Europarådet att tänka om i den här frågan. Sedan finns det givetvis saker man måste göra annorlunda i ungdomsverksamheten, men det förslag som ligger nu om att lägga ned skulle vara förödande. Det har ungdomarna här i Sverige, till exempel via LSU, varit väldigt tydliga med.
(Applåder)

Anf. 273 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! När vi talar om verksamheten i Europarådets parlamentariska församling, Pace, måste vi ställa oss frågan: Vad betyder Europa för var och en av oss? Jag tror att det finns lika många svar som det finns invånare i Europarådets 47 medlemsländer.

Europa har många dimensioner – geografiska, politiska, kulturella, ekonomiska och så vidare. Ofta liknas Europa vid koncentriska cirklar där den största cirkeln är Europarådet, följd av EU, Schengenområdet och eurozonen. Den största cirkeln innehåller våra gemensamma europeiska värderingar, alltså de värderingar som Europarådet slår vakt om: demokratin, de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer.

Vi som representerar medlemsländernas 830 miljoner invånare träffas under fyra sessioner om året för att arbeta för fred, frihet och utveckling genom dialog och samarbete. Åtminstone borde det vara så. Tyvärr har debatten i församlingen sedan några år tillbaka alltmer kommit att handla om hur flera medlemsländer inte värnar om dessa fundamenta: demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Länder som Turkiet, Azerbajdzjan, Ryssland och Ungern har i både ord och handling visat att de inte delar de grundläggande värderingar som Europarådet står för. Detta har onekligen skadat organisationens trovärdighet som främsta företrädare för och försvarare av mänskliga rättigheter.

Fru talman! Rysslands annektering av Krim och följande sanktioner från Paces sida var en av de stora frågorna som präglade arbetet i Europarådets parlamentariska församling även 2018. Som bekant valde Ryssland, sedan sanktionerna införts, att inte delta i församlingens arbete. Sedan 2017 betalar man inte heller sin medlemsavgift till Europarådet. Den uteblivna betalningen från Ryssland uppgår till 20 miljoner euro per år. Detta har medfört ett substantiellt underskott i Europarådets budget, vilket skapat en utpressningssituation. Bland annat har den ryska duman krävt att alla bestämmelser i arbetsordningen ska strykas som kan leda till att en delegation inte ackrediteras eller till att nationella delegationer sanktioneras.

Den svenska delegationens åsikt i frågan har varit kristallklar: Europarådets principer är inte till salu. Handlingar som strider mot konventioner som Ryssland har undertecknat måste sanktioneras. Ryssland vill gärna skapa bilden att landets delegation är utestängd från arbetet. Så är inte fallet. Delegationen får inte votera men får delta i debatten.

Det är fel att lyfta bort sanktionerna utan att Ryssland har dragit tillbaka sina trupper. Det går inte att annektera Krim och understödja paramilitära grupper i östra Ukraina och sedan fortsätta delta i församlingens arbete som om inget har hänt. Varje dag dödas människor i Donetsk- och

Luhanskregionerna. Konflikten har hittills krävt över 10 000 människoliv. Barn och gamla lider svår nöd. Detta vidriga krig som pågår här, i Europa, måste ta slut.

Fru talman! Uppfattningen om Rysslands deltagande i den parlamentariska församlingens arbete delar församlingen i två delar, och av den anledningen kunde inte församlingen enas om de förslag på ändringar i arbetsordningen som föreslogs av en för ändamålet tillsatt extra kommitté. Trots detta fattades i december 2018 beslutet att församlingen inte längre skulle ha möjlighet att frånta delegationer voteringsrätten vid val av generalsekreterare, domare och kommissioner för mänskliga rättigheter. Dock ledde inte heller denna eftergift till att Ryssland presenterade en delegation eller betalade sina skulder till Europarådet.

Detta visar att eftergifter till totalitära regimer sällan leder till en lösning av problemen. Ryssland fortsätter med sina provokationer och brott mot Minskavtalet. President Putins dekret som ger invånarna i Donetsk- och Luhanskregionerna rätt till förenklad ansökan om ryskt medborgarskap undergräver Ukrainas suveränitet. Detta beslut, fattat strax efter presidentvalet i Ukraina, visar enbart Rysslands avsikt att destabilisera Ukraina och eskalera konflikten.

Fru talman! Betänkandet vi debatterar i dag utgörs av redogörelsen för förra årets verksamhet i Europarådets parlamentariska församling. Av redogörelsen framgår att den svenska delegationen har varit mycket aktiv i församlingens arbete. Vi ligger i topp när det gäller deltagande i omröstningar och debatter. Vi skapar opinion för vårt svenska synsätt i ett internationellt sammanhang där många medlemsländer inte har kommit lika långt som Sverige i synen på mänskliga rättigheter. Ett exempel är rapporten *Privatliv och familjeliv: likaberättigande oavsett sexuell läggning*, fattad av delegationens dåvarande ordförande Jonas Gunnarsson.

Antagandet av resolutionen var ett framsteg för de mänskliga rättigheterna, ett steg från diskriminering och förtryck av regnbågsfamiljer mot erkännande av att vi människor är olika och att alla har rätt att själva bestämma över sina egna liv. Resolutionen uppmanade medlemsstaterna att se till att genom lagstiftning möjliggöra formalisering av unionen mellan två människor i samboskap, partnerskap eller äktenskap.

Hur ett samhälle behandlar hbtq-personers rättigheter är en indikator på hur det samhället respekterar grundläggande mänskliga rättigheter. I dagsläget tillåter 16 av 47 medlemsländer i Europarådet samkönade äktenskap. I 11 länder finns möjligheten för samkönade par att registrera partnerskap. I resten av medlemsländerna saknas motsvarande rättigheter. Det är mycket sorgligt att homosexuella i så många länder förnekas rätten att älska och leva familjeliv med någon av samma kön.

Även i Sverige finns det individer som förtrycks. Jag talar om ungdomar i förorterna som inte vågar komma ut med sin sexuella läggning på grund av att imamer har bestämt vad som är tillåtet. Islamistiska hatpredikanter har bjudits till Sverige för att sprida homofobi, kvinnoförakt och antisemitism. Ofta har inbjudarna varit organisationer som uppstår offentliga bidrag, till exempel moskén i Gävle vars ökände imam Abo Raad sa i en intervju med Sveriges Radio att dödsstraff för homosexuella kan vara rätt i muslimska länder.

Fru talman! Detta visar att arbetet med försvaret av de mänskliga rättigheterna aldrig tar slut, inte ens i länder där lagstiftning finns på plats.

En rapport som väckte många starka känslor var rapporten om hbtq-personers situation i den ryska delrepubliken Tjetjenien. Rapporten gav en skrämmande bild av ett samhälle där människor som förmodas vara homosexuella utsätts för förföljelse och tortyr, sanktionerat av delrepublikens ledning. I debatten deltog fem svenska ledamöter som kraftigt fördömde denna utrensning och underströk Rysslands och president Putins ansvar för legitimerandet av president Kadyrovs agerande. Bland annat infördes den så kallade antigaypropagandalagen i Ryssland 2013.

Fru talman! Jag vill tacka mina kollegor som var medlemmar i den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska församling under 2018 för deras arbete. Sju av dem har lämnat delegationen. Fyra har också lämnat riksdagen. Men det de har utträttat i sina respektive kommittéer och i församlingen är inte glömt.

Jag vill också rikta ett stort tack till Petra Sjöström och Anna-Sara Hultgård Czernich på riksdagens internationella kansli för ovärderligt stöd i vårt arbete.

Slutligen yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 274 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Ännu ett år har gått sedan riksdagen senast behandlade verksamheten i Europarådet och dess parlamentariska församling.

Under våra sessioner under året har vi debatterat ett flertal viktiga frågor som migration och flyktingpolitik, terrorbekämpning, hotet mot journalister och vikten av fria medier. Vi har även debatterat situationen för människorättsförsvarare och det begränsade utrymmet för frivilligorganisationer. Den har tråkigt nog blivit sämre, även i flera av församlingens 47 medlemsländer. Det är någonting som vi måste se till att förbättra.

Aktuella och brådskande debatter har förts om Europarådets framtid, Rysslands annektering, eller vad jag skulle kalla för ockupation, av Krim, situationen för mänskliga rättigheter i Turkiet, kriget i Syrien, situationen på Medelhavet och såklart den återkommande Israel–Palestina-konflikten. Vi har diskuterat frågan om korruption och Rysslands deltagande, eller snarare brist på deltagande, i församlingen och en lång andra frågor.

Det råder med andra ord inget tvivel om att det händer mycket i Europarådet. Det är svårt för oss svenska parlamentariker att täcka allting. Men vi har varit en väldigt aktiv delegation. Det är jag stolt över.

Tack vare Europarådet har vi kunnat bygga nya nätverk och lära känna parlamentariker från så gott som hela Europa och även från andra delar av världen. Vi har fått chansen att träffa intresseorganisationer och sakkunniga personer som har delat med sig av sina erfarenheter och sin expertis vid olika seminarier och enskilda möten.

Vi ser därmed svart på vitt hur viktig denna församling är. Samtidigt har vi tyvärr också fått se dess baksidor. Diskussionen om församlingens finansiering efter att Ryssland har vägrat, och slutat, betala sin andel visar på vikten av en effektivisering av Europarådet. Att effektivisera Europarådets arbete är något som ändå skulle behövas med tanke på ledamöternas låga närvaro under både kammarsittningar och utskottsmöten. Men även här är vi ett föredöme med vår höga närvaro.

Diskussionen om Ryssland har lyft upp en annan viktig aspekt när det gäller syftet med detta mellanstatliga samarbete: Vad kan vi egentligen förvänta oss av medlemsländerna? Det minsta vi bör förvänta oss är att

man uppfyller de kriterier som finns för att vara en del av detta fina samarbete. Samtliga medlemsländer måste sträva efter att bli bättre och inte sämre. Ändå ser vi hur land efter land blir just sämre avseende alla de fundamentala värden som vi kämpar för. Det är en oerhört tråkig utveckling som vi måste göra vad vi kan för att vända.

Vi Europavänner måste försvara Europarådets fundament. Det gläder mig därför att församlingen har haft en så tuff och principfast hållning gentemot Rysslands fullkomligt oacceptabla agerande, bland annat i Krim och i östra Ukraina.

Tänk om församlingen unisont hade visat samma driv i kritiken mot Turkiet, som genom intåg i sina grannländer har brutit mot internationell rätt och sysslat med massarresteringar av politiskt aktiva regimkritiker. I Turkiet har vi tvingats se fortsatt omfattande statligt förtryck, trakasserier och avskedanden av offentliganställda. Landet har därmed satt sitt alltmer auktoritära och odemokratiska styrelseskick på pränt.

Fru talman! Under året har den svenska delegationen också enats i en lång rad frågor. Ett par exempel var aktuella under 2018, men vi röstade om dem så sent som under januarsessionen i år.

Samtliga närvarande svenska ledamöter kunde exempelvis förenas i synen på att Europa är i stort behov av en Magnitskijlag som innebär att personer som har gjort sig skyldiga till brott mot mänskliga rättigheter ska straffas – oavsett nationalitet. Riktade Magnitskij-sanktioner anses vara mycket effektiva just eftersom de straffar det fåtal personer som bär ansvar för vissa brott samtidigt som vanliga medborgare inte drabbas. Ett antal länder har gått i bräschen och genomfört detta redan före Europarådets rekommendation. Men Sverige har tyvärr inte gjort det.

Tänk om samma enighet som den svenska delegationen har visat i Europarådet skulle synas här i Sverige om några veckor när förslag om just Magnitskij-sanktioner kommer att behandlas i denna kammare. Jag hoppas att vi enat kan följa upp vårt gemensamma ställningstagande i Europarådet och en gång för alla införa den lagstiftningen i Sverige, i enlighet med vad vi gemensamt har föreslagit där.

Fru talman! En annan viktig fråga där samtliga deltagande svenska ledamöter i delegationen utom från Vänsterpartiet har varit överens är synen på Kairodeklarationen och hur denna shariadeklaration överensstämmer, eller snarare inte överensstämmer, med Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Vi sverigedemokrater ser som bekant Kairodeklarationen som ett direkt hot mot den fria världen och de fundamentala värden som vi har i Europakonventionen. De två är på intet sätt kompatibla med varandra, vilket lyckligtvis nu också Europarådet har tydliggjort.

Samarbetet över nations- och partigränser, som vi ofta ser i Europarådet, är också något jag vill lyfta upp. Det stärker en församling som arbetar med just demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Jag kan som konservativ i Europarådet skriva på motioner tillsammans med liberaler och socialister, och det är egentligen inte så konstigt. De frågor vi i behandlar i Europarådet berör ju ämnen där vi ofta har samma mål. Vi har sett att vi i många fall även har samma syn på hur vi ska nå målet.

Fru talman! Det här är en styrka, och det är något jag hade hoppats att vi här i Sverige kunde lära oss mer av.

Avslutningsvis vill jag likt Boriana tacka övriga medlemmar av den svenska delegationen. År 2018 antogs 55 resolutioner och 26 rekommendationer i Europarådet. Det är väldigt mycket. Vår delegation har som vanligt varit en väldigt aktiv grupp, och vi har medverkat i församlingens arbete på ett föredömligt sätt.

Jag vill med detta säga att jag ser fram emot vårt fortsatta arbete tillsammans. Jag tackar för den här tiden, och riktar också ett tack till tidigare ledamöter.

(Applåder)

Anf. 275 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! I morgon, den 9 maj, firar vi Europadagen. Den 5 maj firade vi början till vad som nu är EU, nämligen Europarådets bildande. Det var då 70 år sedan man undertecknade avtalet i London. Man var inspirerad av Winston Churchill och hans arbete på ruinerna av andra världskriget för att förena Europa. Sedan 1949 har det alltså gått 70 år sedan man skrev under avtalet, och det skedde nästan på fredsdagen. Då hade tio europeiska stater bestämt sig för att bilda Europarådet. I dag finns 47 medlemsländer med drygt 800 miljoner invånare.

Medlemsländer ska vara demokratiska länder. De ska respektera mänskliga rättigheter och ha fungerande rättssystem. Europakonventionen ska ratificeras med Europadomstolen som yttersta utdömare när det gäller konventionens innehåll. Dödsstraff ska inte förekomma.

Konflikter skulle lösas vid förhandlingsbordet. Rättvisa som fungerande rättsväsen för alla medborgare skulle lösa konflikter mellan människor. Så såg vi utvecklingen – fram till dess att Ryssland med militära medel agerade och tog delar av Georgiens territorium och sedan delar av Ukrainas territorium, och ockuperar dem alltjämt. Det är naturligtvis en väldigt tragisk utveckling som vi har sett.

Efter Berlinmurens fall välkomnade vi ju länder som verkligen hade levt under kommunismens ok och Sovjetunionens förtryck av människor, tankar och ord. Det var ett förtryck av frihet och rättvisa. Vi välkomnade, hoppades på och ville jobba för att alla skulle skapa en gemensam rättsgrund för Europas medborgare genom Europarådet med Europakonventionen som grund. Vi har dock sett hur detta har eroderat, fru talman.

Ungern var först med att år 1990 komma med som medlemsland. Montenegro är det senaste landet som har kommit med. Sedan 90-talet och Berlinmurens fall har vi fått 23 nya medlemmar. Det handlar om alla utom Vitryssland, Kosovo och Vatikanstaten.

Den parlamentariska församling som jag har haft förmånen att i elva år tillhöra är en rådgivande församling. Men vi är också granskare och har granskat utvecklingen med hjälp av MR-kommissionären och dennes rapporter och arbete. Det har också skett med hjälp av de många expertorgan som är en del av fördelen med Europarådet. De baserar konventioner och bygger gemensamma baser som följs upp av expertorgan. På detta sätt kan vi granska hur vi som medlemsstater lever upp till våra åtaganden och det vi har signerat.

Fru talman! Den parlamentariska församlingen är till skillnad från många andra också en maktförsamling. Den parlamentariska församlingen utser domarna till Europadomstolen, som ytterst prövar ställningen för mänskliga rättigheter i medlemsländerna. Vi har också haft möjlighet att

följa mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet och kan införa sanktioner om någon bryter mot de åtaganden som man som medlemsstat gjorde när man blev medlem.

Europarådets parlamentarikerförsamling är således inte ett konsensusorgan där någon stat kan ha vetorätt. Detta har retat flera av medlemsstaterna, fru talman. Det kan man inte minst se i utvecklingen under de senaste tio åren.

Ryssland är alldeles uppenbart irriterat på grund av de sanktioner som infördes 2014 efter annekteringen av Krim och det krig som pågår. Ryssland är irriterat då vi inte backar när Europarådets parlamentarikerförsamling säger att om inget ändras på marken ändras inget i sanktionssystemet. De vill kunna bryta mot regler och konventioner utan konsekvenser. Så har man gjort, och då gäller det mer än detta.

Man har åtaganden om att skicka inbjudningar till valövervakning. Det har man inte gjort. Man har åtagande om att säkra tillträde till hela territoriet för att monitorera, övervaka. Man har inte släppt in monitorer, och det finns inget tillträde till Tjetjenien, som vi alla vet är ett svart hål för mänskliga rättigheter. Trots detta har ministerkommittén inte tydligt tagit dem i örat.

Vi har som sagt sett hur detta sedan tidigare har eroderat. Redan 2013 hade jag en rapport om Ungern. I den krävdes att man skulle öppna för en monitorering av Ungern på grund av den illiberala utveckling vi kunde se och hoten mot rättsstat, demokrati och civilsamhälle.

Det vi också kunde se, och som har präglat de senaste åren, är korrupsionsskandaler. De har följt med in i vårt system. Vi har inte varit rustade att möta dem. Längre har vi talat om kaviardiبلوماسin från Azerbajdzjan, och den har varit synlig. Vi har haft en uppgift att rensa, vilket vi i parlamentarikerförsamlingen har gjort under de senaste åren. Det har inte varit enkelt, och jag vill inte säga att det är över. Det har dock varit ett viktigt städarbete. Korrupsionen är det instrument som de illiberala krafterna använder som smörjmedel för att få möjlighet att styra vid sidan av systemet. Detta har vi sett.

Fru talman! Det finns flera trojanska hästar i systemet som det är viktigt att se. Ryssland har jag redan berört. Azerbajdzjan har jag nämnt.

Vi har också Turkiet, som nu agerar tydligt. Det ser man inte minst på kravet på omval i Istanbul efter ett val som bedömdes som rättvist och sjyst. Det är alldeles uppenbart att Turkiet nu går i fel riktning.

Det var bra att vi under 2018 kunde öppna för monitorering. Det ledde till att den turkiska delegationen i princip lämnade förhandlingarna och var beredd att göra som den ryska delegationen och säga att ”gör ni så här, då går vi”. Och de gjorde som den ryska delegationen. De drog in de pengar som de själva tidigare skjutit till för att få ökat inflytande. De pengarna drogs tillbaka.

Nu är det upp till parlamentarikerförsamlingen och till oss alla att fundera på om vi ska låta oss utpressas eller om vi ska vara beredda att ta fajten. Den kommer att vara viktig för oss som vill stå upp för demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna.

Då handlar det om att se Europarådets uppdrag. Det är inte att göra allt och vara en klubb för alla. Det är att fokusera på de centrala uppgifterna, som är mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens funktion i vårt Europa.

Klarar vi den uppgiften kommer vi att kunna fira 100-årsdagen. Klarar vi det inte kommer Europarådet att eroderas. Jag hoppas att mina kollegor kommer att ta fajten framöver och att vi från Sveriges riksdag kommer att göra det.

Med det, fru talman, vill jag tacka mina tidigare kollegor i delegationen från 2018. Jag vill tacka delegationsledaren, som inte är här. Vice är här i form av Boriana Åberg. Jag vill också tacka sekretariatet och önska lycka till i fajten framöver. Den är viktig, fru talman.

Jag yrkar bifall till förslaget.

(Applåder)

Anf. 276 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Vi debatterar om Europarådets parlamentariska församling. Jag satt med i den svenska delegationen under förra mandatperioden, som rapporten i huvudsak berör.

Utskottet konstaterar mycket riktigt att arbetet i Europarådet under 2018 fokuserats på de tilltagande utmaningarna för mänskliga rättigheter i medlemsstaterna. Tyvärr kan vi konstatera att utvecklingen går åt helt fel håll i flera europeiska länder när det gäller respekten för mänskliga rättigheter, organisations- och mediefrihet och kvinnors och hbtq-personers rättigheter. Särskilt oroande är utvecklingen i länder som Ryssland, Turkiet, Ungern, Rumänien, Azerbajdzjan och Polen.

I en tid när Europa står inför flera stora utmaningar med ökade motståndningar och spänningar blir det extra viktigt att Sverige stärker sitt engagemang i Europarådet och intensifierar arbetet för Europarådets kärnvärden: att värna de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och ett demokratiskt styrelseskick. Europarådet är trots allt det enda mellanstatliga organ där i stort sett samtliga europeiska länder ingår och utgör därmed en viktig plattform för dialog, utbyte och samarbete.

Jag håller också med ledamoten Ola Möller om att vi måste bli bättre på att föra ut Europarådets arbete här i Sverige och i vår egen riksdag.

Fru talman! En fråga som under lång tid varit särskilt bekymmersam för Europarådet är synen på Rysslands deltagande. Europarådet har alltid varit restriktivt när det gäller sanktioner. Det tycker jag är bra. Men när det gäller Ryssland är den svenska delegationen helt överens om att det var riktigt att införa sanktioner som innebar att den ryska delegationen framtogs sin rösträtt i den parlamentariska församlingen. Detta på grund av det allvarliga folkrättsbrott som Ryssland begick och fortfarande begår mot ett annat medlemsland genom annekteringen av Krim och de fortsatta aggressionerna i östra Ukraina.

Nu pågår ett arbete med att se över regelverket. Det finns en risk att det blir svårare att genomföra sanktioner i framtiden, vilket kan leda till att Ryssland får tillbaka sin rösträtt utan att landet gjort några förflyttningar i sakfrågan. Om så sker är det något jag djupt beklagar.

En annan fråga som tagit mycket av Europarådets tid i anspråk är frågan om korruption.

Efter korruptionsanklagelser mot vissa personer inom Europarådet beslutades att tillsätta en oberoende extern utredning, där Elisabet Fura från Sverige ingick. Det är glädjande att den svenska delegationen var mycket aktiv i att få utredningen till stånd. Utredningen presenterade sin rapport i

april 2018. Man kom bland annat fram till att det förekommit korruption med koppling till Azerbajdzjan i några fall.

Det är nu viktigt att arbetet mot korruption fortsätter i Europarådet och att rapporten följs upp kontinuerligt. Europarådet måste självklart stå helt fritt från korruption. Det är en avgörande förtroendefråga, som är extra viktig för en organisation som Europarådet.

Fru talman! Europarådet diskuterade och antog ett stort antal resolutioner om viktiga frågor, exempelvis jämställdhet, migration och flyktingar, medier, fredsprocessen Palestina–Israel och idrott, språk och kultur. Det är omöjligt att gå in på alla dessa resolutioner, men jag tänkte passa på att lyfta fram några.

Frågan om mediefrihet och journalisters möjlighet att verka har varit uppe vid flera tillfällen men även frågor som rör de nya utmaningar som digitaliseringen inneburit på gott och ont. Frågor om hur man ska bemöta fake news och hat och hot på nätet och om journalisters arbetsvillkor i den nya digitala miljön har belysts.

Ett land som kritiserats hårt när det gäller inskränkningar i mediefriheten är Turkiet, ett land där ett mycket stort antal journalister sitter fängslade. Men journalisters möjligheter att verka begränsas även i andra europeiska länder, exempelvis Azerbajdzjan, Ungern och Ryssland, där oberoende journalister får allt svårare att verka.

Tyvär ser vi ingen förbättring i Turkiet när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna utan snarare motsatsen, vilket också bekräftas av en rapport som kom i januari i år. Den kurdiska befolkningen är särskilt utsatt. Turkiet fortsätter att angripa kurder både inom och utanför landets gränser. Vänsterpartiet HDP har drabbats särskilt hårt, bland annat genom att ett stort antal av dess demokratiskt valda ledare på olika nivåer sitter i fängelse.

Det är mot denna bakgrund mycket bra att den parlamentariska församlingen med full kraft fortsätter övervakningsförfarandet gentemot Turkiet.

En annan resolution som jag skulle vilja uppmärksamma är den om förföljelserna och de mycket grova övergreppen mot hbtq-personer i Tjetjenien. Ryssland uppmanades återigen att påbörja en opartisk och effektiv utredning av förföljelserna.

Tyvär kan vi konstatera att Tjetjenien inte är det enda land i Europa där hbtq-personer utsätts för övergrepp och förföljelser. Det är viktigt att Europarådet fortsätter engagera sig i och följa frågor med koppling till hbtq-personers situation och rättigheter.

Ytterligare en resolution som jag vill belysa är den om nya restriktioner för NGO-aktiviteter i Europarådets medlemsländer. En attack på civilsamhället är en attack på demokratin, och det är djupt beklagligt att ett antal medlemsländer begränsat möjligheten för civilsamhällets organisationer att verka. Särskilt allvarig är situationen återigen i Turkiet, där hundratals organisationer stängts ned. Men situationen för civilsamhället är bekymmersam även i länder som Polen, Ungern, Ryssland, Rumänien och Azerbajdzjan.

Slutligen vill jag nämna två viktiga resolutioner där den svenska delegationen var mycket aktiv. Det gäller resolutionerna som uppmanar medlemsländerna att agera kraftfullt mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. Det är glädjande att Europarådet lyfte upp och stärkte sitt ställningstagande

runt dessa viktiga frågor. Jag tycker att det är av yttersta vikt att jämställdhetsfrågan utifrån olika aspekter även fortsättningsvis står i centrum för Europarådets arbete.

Fru talman! Slutligen vill jag tacka tjänstemännen, sekretariatet och ledamöterna för det goda samarbetet i delegationen under förra mandatperioden. Jag vill också önska er i den nya delegationen stort lycka till i ert fortsatta viktiga arbete i Europarådet.

Anf. 277 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Vi diskuterar Europarådets parlamentariska församling. Europarådet bildades 1949 och har sedan dess varit en huvudaktör när det gäller att skapa en gemensam europeisk värdegrund baserad på krav på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Ett av de viktigaste uppdragen är att åstadkomma ett nära etablerat samarbete mellan medlemsländerna för att värna mänskliga rättigheter och demokrati.

Sverige var en av grundarna när Europarådets stadgar undertecknades, och efter Berlinmurens fall har antalet medlemmar fördubblats. Europarådet har nu 47 medlemsländer. Den parlamentariska församlingen har 324 medlemmar och lika många suppleanter. För att bidra till demokratisk utveckling i andra länder bygger Europarådet relationer till fler länder i grannskapet genom partnerstatus med närvarorätt.

Fru talman! Europarådet har stor samverkan med EU-parlamentet, FN:s generalförsamling och många andra organ såsom OSSE, UNHCR, FN:s flyktingkommissarie, IPU, Nordiska rådet med flera. Medlemskap i Europarådet förpliktar och bidrar till att stärka de rättsliga institutionerna och främja säkerställandet av de mänskliga fri- och rättigheterna i medlemsländerna.

Fru talman! Europarådets parlamentariska församling har under de gångna åren aktivt verkat för ökad respekt för mänskliga rättigheter i medlemsstaterna och debatterat de ökade utmaningarna för mänskliga rättigheter i vissa medlemsstater. Frågor som debatterats och hanterats i utskotten är bland annat migration och flyktingar, terrorbekämpning, korruption, hotet mot journalister och fria medier, Rysslands annektering av Krim, situationen för mänskliga rättigheter i Turkiet, kriget i Syrien, terrorfinansiering och terrorbekämpning samt Europarådets framtid.

Fru talman! Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är Europarådets främsta grundpelare. Att rådets 47 medlemsländer, inklusive alla EU-medlemsländer, har ratificerat konventionen är en stor demokratisk bedrift. Att konventionen följs och övervakas av Europadomstolen med sina 47 domare från samtliga medlemsländer är av stor betydelse för att medlemsländerna ska uppfylla sina åtaganden.

Fru talman! Under de senaste åren har en del medlemsländer inte fullgjort efterlevnaden av åtagandena i Europarådets stadgar eller i den europeiska konventionen för mänskliga fri- och rättigheter. Detta är beklagligt. En fortsatt försämring för mänskliga rättigheter i en del länder är ett faktum, och att vissa medlemsländer inte lever upp till sina åtaganden är inte acceptabelt.

Människorättsförsvarare och fria medier ifrågasätts. Invånare frihetsberövas på grund av politiskt engagemang, civilsamhällesorganisationer lever under ständigt hot och journalister fängslas. Denna utveckling bör

motverkas, och Europarådet bör aktivt verka för ökad respekt för människovärdet och mänskliga fri- och rättigheter.

Fru talman! Ett enat europaråd som håller fast vid sina principer och lever upp till sina grundläggande värden kan bidra till en bättre utveckling världen över. Det ligger ett stort ansvar på dess medlemsländer och samarbetsorganisationer att stärka demokrati och främja öppenhet, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter samt, inte minst, bekämpa terrorism och rasism.

Fru talman! Intolerans och islamistisk terrorism har under det senaste decenniet ökat. De islamistiska terrororganisationer som fördriver människor från deras hemtrakter och begår folkmord och brott mot mänskligheten bör stoppas och lagföras och all radikaliseringsmotarbete.

Terrorismen har under de senaste åren drabbat många medlemsländer, med tusentals dödade och skadade. Sverige har drabbats av två terrordåd, och vi har nu en pågående rättegång mot tre terrorister som anklagas för planering av terrordåd i Sverige.

Fru talman! Nu när kriget i Syrien går mot sitt slut kommer terrorgruppen Islamiska statens anhängare att fortsätta med terrordåd för att sprida sin hatiska propaganda. Senast fick vi bevittna detta på påskdagen, då över 250 troende kristna personer dödades och över 500 skadades i samordnade attacker mot kyrkor och hotell i Sri Lanka.

Fru talman! Antisemitism och intolerans ökar, och de högerextrema krafterna får allt större utrymme i beslutande församlingar. Detta är en utveckling som Europarådet bör motverka.

Även i vårt land utsätts invånare för diskriminering och förföljelse. I Malmö har under det senaste decenniet många judar trakasserats, och de känner sig otrygga och lämnar staden – en utveckling som är skrämmande och med kraft bör motverkas. Detta är en stor utmaning som Europarådet bör ta sig an och prioritera i sitt arbete framöver för att bekämpa alla onda krafter som vill destabilisera våra öppna samhällen.

Fru talman! De svenska ledamöterna är aktiva i församlingens olika verksamheter och bidrar stort vid sessioner och utskottsarbete samt vid valobservationer.

Europarådets arbete är viktigt och nödvändigt för att bidra till fred, frihet, demokratisk utveckling och hållbara samhällen med respekt för mänskliga rättigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 maj

2018/19:573 De transportpolitiska målen
av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:580 Sveriges miljö- och klimatmål
av *Anders Åkesson* (C)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

Prot. 2018/19:88
8 maj

2018/19:585 Andrahandsbiljetter
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2018/19:584 Prämtrafik som ett femte trafikslag
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:586 Kompetens för utryckningsförare
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:589 Trafikverkets upphandling av transportpolitiskt motiverad flygtrafik
av *Linda Ylivainio* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:588 Den nya vårdskatten
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.58.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 78 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 175 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 203 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 222 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 244 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
§ 1 Partiledardebatt med anledning av val till	
Europaparlamentet	1
Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 3 ULF KRISTERSSON (M)	2
Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C)	5
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	7
Anf. 7 EBBA BUSCH THOR (KD)	8
Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L)	9
Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	11
Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 11 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	12
Anf. 12 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 13 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	13
Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 15 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	13
Anf. 16 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 17 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 19 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	15
Anf. 21 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 23 TALMANNEN	16
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	16
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	16
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 28 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	17
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 30 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	18
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	18
Anf. 32 JAN BJÖRKLUND (L) replik	18
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 34 JAN BJÖRKLUND (L) replik	19
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	20
Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	21
Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	21
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	21
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	22
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	22
Anf. 43 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23

Anf. 44	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	23
Anf. 45	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	23
Anf. 46	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	24
Anf. 47	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	24
Anf. 48	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	24
Anf. 49	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	25
Anf. 50	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 51	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	25
Anf. 52	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	26
Anf. 53	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	26
Anf. 54	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	26
Anf. 55	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	27
Anf. 56	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	27
Anf. 57	JIMMIE ÅKESSON (SD).....	27
Anf. 58	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	28
Anf. 59	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28
Anf. 60	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	29
Anf. 61	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 62	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	29
Anf. 63	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30
Anf. 64	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	30
Anf. 65	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30
Anf. 66	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	30
Anf. 67	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 68	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	31
Anf. 69	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32
Anf. 70	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	32
Anf. 71	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32
Anf. 72	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	33
Anf. 73	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 74	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	33
Anf. 75	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 76	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	34
Anf. 77	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34
Anf. 78	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	34
Anf. 79	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	35
Anf. 80	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	35
Anf. 81	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	35
Anf. 82	TREDJE VICE TALMANNEN.....	36
Anf. 83	ANNIE LÖÖF (C).....	36
Anf. 84	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	36
Anf. 85	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	37
Anf. 86	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	37
Anf. 87	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	37
Anf. 88	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	38
Anf. 89	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	38
Anf. 90	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	38

Anf. 91 ANNIE LÖÖF (C) replik	38
Anf. 92 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	39
Anf. 93 ANNIE LÖÖF (C) replik	39
Anf. 94 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	39
Anf. 95 ANNIE LÖÖF (C) replik	40
Anf. 96 JAN BJÖRKLUND (L) replik	40
Anf. 97 ANNIE LÖÖF (C) replik	40
Anf. 98 JAN BJÖRKLUND (L) replik	41
Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik	41
Anf. 100 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	41
Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik	41
Anf. 102 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	42
Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik	42
Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V).....	42
Anf. 105 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	43
Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	43
Anf. 107 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	44
Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	44
Anf. 109 ULF KRISTERSSON (M) replik	44
Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	44
Anf. 111 ULF KRISTERSSON (M) replik	45
Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	45
Anf. 113 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	45
Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	46
Anf. 115 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	46
Anf. 116 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	46
Anf. 117 ANNIE LÖÖF (C) replik	46
Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	47
Anf. 119 ANNIE LÖÖF (C) replik	47
Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	47
Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik	48
Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	48
Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik	48
Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	49
Anf. 125 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	49
Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	49
Anf. 127 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	50
Anf. 128 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	50
Anf. 129 EBBA BUSCH THOR (KD)	50
Anf. 130 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	51
Anf. 131 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	51
Anf. 132 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	52
Anf. 133 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	52
Anf. 134 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	52
Anf. 135 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	53
Anf. 136 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	53
Anf. 137 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	53

Anf. 138 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	54
Anf. 139 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	54
Anf. 140 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	54
Anf. 141 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	54
Anf. 142 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	55
Anf. 143 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	55
Anf. 144 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	55
Anf. 145 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	56
Anf. 146 TREDJE VICE TALMANNEN	56
Anf. 147 JAN BJÖRKLUND (L).....	56
Anf. 148 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	57
Anf. 149 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	57
Anf. 150 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	57
Anf. 151 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	58
Anf. 152 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	58
Anf. 153 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	58
Anf. 154 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	59
Anf. 155 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	59
Anf. 156 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	59
Anf. 157 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	60
Anf. 158 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	60
Anf. 159 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	60
Anf. 160 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	61
Anf. 161 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	61
Anf. 162 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	62
Anf. 163 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	62
Anf. 164 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	62
Anf. 165 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	63
Anf. 166 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	63
Anf. 167 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	63
Anf. 168 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	63
Anf. 169 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	64
Anf. 170 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	64
Anf. 171 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	64
Anf. 172 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	65
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot	65
§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte.....	65
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	66
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	66
§ 6 Arbetsrätt	66

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU9	66
Anf. 173 HANIF BALI (M).....	66
Anf. 174 MAGNUS PERSSON (SD).....	68
Anf. 175 MARTIN ÅDAHL (C).....	69
Anf. 176 ALI ESBATI (V)	71
Anf. 177 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	74
Anf. 178 MARTIN ÅDAHL (C) replik	76
Anf. 179 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik.....	76
Anf. 180 MARTIN ÅDAHL (C) replik	77
Anf. 181 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik.....	77
Anf. 182 MARIA NILSSON (L)	77
Anf. 183 ALI ESBATI (V) replik	79
Anf. 184 MARIA NILSSON (L) replik	79
Anf. 185 ALI ESBATI (V) replik	79
Anf. 186 MARIA NILSSON (L) replik	80
Anf. 187 HELÉN PETTERSSON (S).....	80
Anf. 188 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik.....	83
Anf. 189 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	83
Anf. 190 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik.....	83
Anf. 191 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	84
Anf. 192 HANIF BALI (M) replik.....	84
Anf. 193 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	85
Anf. 194 HANIF BALI (M) replik.....	85
Anf. 195 HELÉN PETTERSSON (S) replik.....	85
(Beslut fattades under § 12.)	86
§ 7 Arbetsmiljö och arbetstid	86
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU10	86
Anf. 196 SAILA QUICKLUND (M).....	86
Anf. 197 MAGNUS PERSSON (SD).....	88
Anf. 198 ALIREZA AKHONDI (C).....	89
Anf. 199 CICZIE WEIDBY (V)	91
Anf. 200 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	94
Anf. 201 MARIA NILSSON (L)	96
Anf. 202 JOHAN ANDERSSON (S).....	97
Anf. 203 SAILA QUICKLUND (M) replik.....	99
Anf. 204 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	100
Anf. 205 SAILA QUICKLUND (M) replik.....	100
Anf. 206 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	101
(Beslut fattades under § 12.)	101
§ 8 Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott	101
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU16	101
(Beslut fattades under § 12.)	101
§ 9 Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag.....	102
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU17	102
Anf. 207 TONY HADDOU (V).....	102
Anf. 208 HAMPUS HAGMAN (KD).....	103
Anf. 209 PATRIK LUNDQVIST (S).....	105
Anf. 210 SOFIA WESTERGREN (M)	106
Anf. 211 BO BROMAN (SD).....	107

Anf. 212 JOAR FORSSELL (L)	108
Anf. 213 HELENA VILHELMSSON (C).....	109
(Beslut fattades under § 12.).....	110
§ 10 Mineralpolitik	110
Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU11	110
Anf. 214 ÅSA ERIKSSON (S).....	110
(forts. § 13).....	112
Ajournering	112
Återupptaget sammanträde	112
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj	112
SfU21 Ekonomisk familjepolitik	112
SfU22 Pensioner	114
FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2018	114
FiU36 Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e- publikationer samt ändrad användning av vissa anslag	114
CU15 Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning	115
SkU24 Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik	115
JuU16 Terrorism.....	115
JuU21 Genomförande av barnrättsdirektivet och några andra straffprocessuella frågor	117
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	117
AU9 Arbetsrätt	117
AU10 Arbetsmiljö och arbetstid.....	119
SkU16 Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott	121
SkU17 Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansföretag	121
§ 13 (forts. från § 10) Mineralpolitik (forts. NU11).....	122
Anf. 215 ÅSA HARTZELL (M)	122
Anf. 216 ERIC PALMQVIST (SD)	123
Anf. 217 HELENA LINDAHL (C)	125
Anf. 218 ÅSA ERIKSSON (S) replik	128
Anf. 219 HELENA LINDAHL (C) replik.....	128
Anf. 220 ÅSA ERIKSSON (S) replik	128
Anf. 221 HELENA LINDAHL (C) replik.....	129
Anf. 222 BIRGER LAHTI (V).....	129
Anf. 223 CAMILLA BRODIN (KD)	130
Anf. 224 ARMAN TEIMOURI (L)	132
Anf. 225 LORENTZ TOVATT (MP)	133
Anf. 226 BIRGER LAHTI (V) replik.....	134
Anf. 227 LORENTZ TOVATT (MP) replik	134
Anf. 228 BIRGER LAHTI (V) replik.....	135
Anf. 229 LORENTZ TOVATT (MP) replik	135
Anf. 230 LINDA YLIVAINIO (C)	136
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	136
§ 14 Elmarknadsfrågor	137
Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU12	137

Anf. 231	LOTTA OLSSON (M)	137
Anf. 232	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	138
Anf. 233	RICKARD NORDIN (C)	140
Anf. 234	LOTTA OLSSON (M) replik	142
Anf. 235	RICKARD NORDIN (C) replik	142
Anf. 236	LOTTA OLSSON (M) replik	143
Anf. 237	RICKARD NORDIN (C) replik	143
Anf. 238	BIRGER LAHTI (V)	143
Anf. 239	CAMILLA BRODIN (KD)	144
Anf. 240	RICKARD NORDIN (C) replik	145
Anf. 241	CAMILLA BRODIN (KD) replik	146
Anf. 242	RICKARD NORDIN (C) replik	146
Anf. 243	CAMILLA BRODIN (KD) replik	146
Anf. 244	ARMAN TEIMOURI (L)	147
Anf. 245	MONICA HAIDER (S)	148
Anf. 246	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	150
Anf. 247	MONICA HAIDER (S) replik	150
Anf. 248	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	151
Anf. 249	MONICA HAIDER (S) replik	151
Anf. 250	RICKARD NORDIN (C) replik	151
Anf. 251	MONICA HAIDER (S) replik	152
Anf. 252	RICKARD NORDIN (C) replik	152
Anf. 253	MONICA HAIDER (S) replik	152
Anf. 254	LOTTA OLSSON (M) replik	152
Anf. 255	MONICA HAIDER (S) replik	153
Anf. 256	LOTTA OLSSON (M) replik	153
Anf. 257	MONICA HAIDER (S) replik	153
Anf. 258	ARMAN TEIMOURI (L) replik	154
Anf. 259	MONICA HAIDER (S) replik	154
Anf. 260	ARMAN TEIMOURI (L) replik	154
Anf. 261	MONICA HAIDER (S) replik	154
Anf. 262	LORENTZ TOVATT (MP)	154
Anf. 263	CARL-OSKAR BOHLIN (M)	156
Anf. 264	RICKARD NORDIN (C) replik	157
Anf. 265	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	158
Anf. 266	RICKARD NORDIN (C) replik	158
Anf. 267	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	159
Anf. 268	LORENTZ TOVATT (MP) replik	159
Anf. 269	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	160
Anf. 270	LORENTZ TOVATT (MP) replik	160
Anf. 271	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik (Beslut skulle fattas den 9 maj.)	161
§ 15	Europarådet	161
	Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU6	161
Anf. 272	OLA MÖLLER (S)	161
Anf. 273	BORIANA ÅBERG (M)	163
Anf. 274	MARKUS WIECHEL (SD)	165
Anf. 275	KERSTIN LUNDGREN (C)	167
Anf. 276	LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)	169

Anf. 277 ROBERT HALEF (KD).....	171	Prot. 2018/19:88
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	172	8 maj
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	172	-----
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.58.....	173	